

ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΚΟΜΝΗΝΟΣ

ΚΑΙ

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ τοῦ ΡΗΤΟΡΟΣ.

ΔΡΑΜΑΤΑ

ῤΠΘ

Α. Ζ.

Οὐκ ἀκοήν λέγω, ἀλλ' ἱστορίαν.
Δίλιανός.

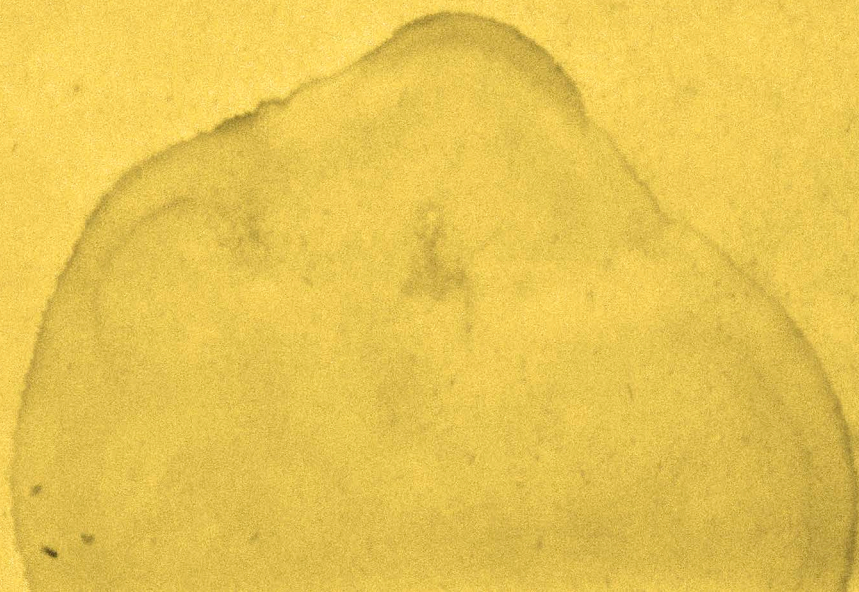
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ « Ο ΕΡΜΗΣ. »

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

ΤΩ ΦΙΛΩ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΩ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΙΩ

ΤΟΙΣ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΙΟΙΣ

Και πᾶσι τοῖς

ὑπὲρ τῆς διαδόσεως τῶν γραμμάτων καὶ τῆς ἀληθείας

ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἀγωνιζομένοις.

Ο ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ἀνατίθεται.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Φίλε Γρηγοριάδη!

Ἐνθυμῆσαι τὰς κατὰ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει διαμονὴν μου, παρὰ τὴν σπινθηρίζουσαν ἐστίαν σου μακρὰς ἐκείνας περὶ Τραπεζοῦντος συνδιαλέξεις μας; ἐνθυμῆσαι τὰς ἱερεμιάδας μας ἐκείνας ἐπὶ τῇ πρὸς τὸν ἐθνισμόν καὶ τὴν παιδεῖαν ὀλιγωρίᾳ καὶ τῇ εὐπιστίᾳ τῶν συμπολιτῶν σου καὶ πολλῶν ἄλλων τῆς Ἀσίας Ἑλλήνων; Αἱ συνδιαλέξεις ἐκεῖναι μοι ἐνέπνευσαν τὴν ἰδέαν καὶ τὸ σχέδιον τοῦ Χαριλάου.— Ὀλίγα ἔκτοτε παρῆλθον ἔτη, πολλὰ ὅμως ἐγένοντο· οἱ Τραπεζοῦντοιοι, διὰ τῶν προσπαθειῶν τινῶν νέων ὁμοίων σου, διὰ τῶν ἀγώνων εὐγενῶν τινῶν ψυχῶν, συνχισθανομένων τὴν ἀποστολὴν καὶ τὰ καθήκοντά των ὡς υἱῶν τοῦ ΙΘ'. αἰῶνος καὶ ὡς Ἑλλήνων, ἐξύπνησαν ἐκ τοῦ βραθέως ληθάργου τῆς ἀμαθείας καὶ Ἑλληνικοῖς βήμασι πρὸς τὸν πολιτισμὸν βαίνουσιν, ἀποδεικνύοντες ὅτι εἰσὶ γνήσιοι τῶν Μιλησίων καὶ τῶν Κορινθίων ἀπόγονοι, καὶ ὅτι ὁ Ἑλληνισμὸς ὑπνώττει μὲν ἀλλὰ δὲν ἀποθνήσκει πώποτε· οἱ συμπολιταί σου διὰ τῶν ἀγώνων των ὑπὲρ τῆς διαδόσεως τῆς πατρίου παιδείας ἀπέδειξαν ὅτι εἰσὶ γνήσιοι ἡμῶν τῶν τῆς Εὐρώπης Ἑλλήνων ἀδελφοί. Δόξα καὶ τιμὴ λοιπὸν ἐπ' αὐτοῖς τε καὶ ἐφ' ὅλοις τοῖς ὑπὲρ τῆς διανοητικῆς ἀναπλάσεως καὶ τῆς παιδείας τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἀγωνιζομένοις! ὁ ἀγὼν οὗτος εἶναι ἱερός, ὅσον ὁ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Μιλτιάδου, τοῦ Θεμιστοκλέους καὶ τοῦ Λεωνίδου καὶ τὸ τέλος αὐτοῦ ἔσεται αἷσιον· οὐδεμίᾳ περὶ τούτου ἐπιτρέπεται ἀμφιβολία, διότι τίς Θεὸς μέγας ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν; τίς λαὸς νοημονέστερος καὶ εὐφυσέτερος τοῦ ἡμετέρου; Ἀγωνιζόμενοι ὅμως ὑπὲρ τῆς παιδείας ὀφείλομεν νὰ ἀγωνισθῶμεν ταῦτοχρόνως καὶ κατὰ τῆς ὡς στοιχεῖον δῆθεν τοῦ πολιτισμοῦ παρεισφρησάτης φθοροποιᾶς πολυτελείας καὶ τῆς ῥωμαντικιότητος. ἐμπρός! τὸ ἔργον εὐκόλον, ἢ ὁδὸς ὀμαλὴ· οἱ χρόνοι ἤλλαξαν,

οὐδεμία κυβέρνησις, ἐκτὸς τῆς Ῥωσικῆς, καὶ τῆς τοῦ Ὀθωνος φοβεῖται τὰ φώτα, καὶ ἡ Κυβέρνησις τῆς Α. Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου ἀπεκδυθεῖσα τὰς ἀρχαίας προλήψεις καὶ τὸ ἀρχαῖον σύστημα, οὐδεμίαν κατὰ τῶν φώτων καὶ τῆς προόδου τῶν ὑπηκόων τῆς δεικνύει ἀντίστασιν· ἐμπρὸς λοιπόν.—Τὸ κατ' ἐμὲ, ταπεινὸν καὶ ἐλάχιστον τῆς Ἡρωϊκῆς καὶ Μεγαλοδόξου Ῥούμελης τέκνον, προσφέρω ὑμῖν τὸν μικρὸν ὄβολόν μου καὶ προστίθημι εἰς τοὺς ὠκεανούς τῶν μέσων καὶ τῶν ἀγώνων σας τὸ μικρὸν τοῦτο δοκίμιον, πιστεύων εἰς τὸ ἀληθὲς τῆς κοινῆς παροιμίας «φασοῦλι τὸ φασοῦλι γεμίζει τὸ σακοῦλι». Ἐλπίζω δὲ ὅτι θὰ δεχθῆτε ἠπίως καὶ εὐμενῶς τὸ τε ἔργον καὶ τὴν ἀφιέρωσιν ὡς προερχόμενα ἐκ καθαρᾶς καὶ Ἑλληνικῆς καρδίας, οὐδὲν ἄλλο θηρευούσης παρὰ τὴν πρόοδον, τὴν ἀληθῆ καὶ καλῶς εὐνοουμένην, τοῦ Ἑθνὸς ἡμῶν.

Ἰγίαινε.

Ἐν Κερκύρα 20 Φεβρουαρίου 1862.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Εἰς τὰ πρὸς τὸν Εὐξείνιον Πόντον παράλια τῆς Ἀσίας καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Κολχίδι κεῖται πόλις τις μέγα ἔχουσα ὄνομα, μέγα σχοῦσα παρελθόν, μέτριον ἤδη ἔχουσα ἐνεστῶς, μέγα δὲ καὶ πάλιν δυναμένη νὰ δημιουργήσῃ ἑαυτῇ μέλλον· ἡ πόλις αὕτη εἶναι ἡ ΤΡΑΠΕΖΟΥΣ, μία τῶν ἀρχαιοτέρων τῆς μικρᾶς Ἀσίας πόλεων, ὡς ὑπάρχουσα ἤδη, εἴ καὶ ὡς πολίχνιον μόνον, κατὰ τὴν πρῶτην τῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν Ἀσίαν ἱστορικὴν διαμάχην, τὸν κοσμοπεριβόητον ἐκεῖνον Τρωϊκὸν πόλεμον. Τὸ πρῶτον τῆς Τραπεζοῦντος ὄνομα ἦτο κατὰ Στέφανον τὸν Βυζάντιον (ἐν τῇ λέξει *Τραπεζοῦς* τοῦ λεξικοῦ του) *Οἰζηρίς*· τὴν πιθανότητα δὲ τῆς γνώμης ταύτης παραδέχεται καὶ ὁ σοφὸς Γαλάτης **K. Vivien de St. Martin** (α). Περὶ τῶν ἀρχαίων καὶ πρῶτων αὐτῆς κατοίκων οἱ ἱστορικοὶ οὐδόλως συμφωνοῦσι· ἐξ ἄλλου ὀλίγον τοῦτο ἡμᾶς ἐνδιαφέρει. Ἐκεῖνο ὁμῶς περὶ τοῦ ὁποίου ἅπαντες συνάδουσι καὶ ὅπερ ἐνδιαφέρει ἡμᾶς εἶναι ὅτι μετὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον, ἦτοι κατὰ τὸ 718 π. Χ. ἔτος, ἀποικίᾳ Ἑλληνικῇ, ἀναχωρήσασα ἐκ Σινώπης, ἀποικίας καὶ ταύτης Μιλησίων, ἦλθε καὶ κατώκησεν τὸ μέρος ἐκεῖνο, ἀπὸ πολίχνιου πόλιν μεγάλην, περιβλεπτον, ἐμπορικὴν φιλόμουσόν τε καὶ ἔμμουσον κατέστησε καὶ διὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐλάμπρυνε, ὀνομάσασα αὐτὴν Τραπεζοῦντα, ἐκ τοῦ τετραγώνου τῆς πόλεως σχήματος. Ἀπόδειξις δὲ τούτων εἶναι πρῶτον διασωθέντα τινα νομίσματα, φέροντα ἐξ ἐνὸς μὲν ἄγκυραν καὶ πῶραν πλοίου, ἐξ ἄλλου δὲ τὸν Ἀπόλλωνα ἢ κεφαλὴν μόνον αὐτοῦ ἀκτινίστεπτον καὶ τὴν λέξιν ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΙΩΝ. Εἶτα δὲ αἱ μαρτυρίαι τῶν ἀρχαίων συγγραφέων. Οὕτως, ὁ μὲν Ξενοφῶν μαρτυρῶν ὅτι κατὰ τὴν ἐξ Ἀσίας εἰς Ἑλλάδα μετὰ τῶν μυρίων τοῦ ἐπιστροφῆν ἐφιλοξενήθη ὑπὸ τῶν ὁμογενῶν Τραπεζοῦντιῶν λέγει, « ἐντεῦθεν (ἐκ τῆς τῶν Μακρῶν χώρας) ἐπορεύθησαν (οἱ Ἕλληνες) δύο σταθμούς, ἐπτὰ » παρασάγγας, καὶ ἦλθον ἐπὶ θάλατταν, εἰς Τραπεζοῦντα πόλιν » Ἑλληνίδᾳ οἰκουμένην, ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, Σινωπέων ἀποι-

(α) V. de St. Martin, *Asie Mineure* Tom. I. p. 326 ἐν ὑποσημειώσει.

» κίαν ἐν τῇ Κόλγων χώρα, ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας ἀμφὶ τὰς
 » τριάκοντα. . . . Ἀγορὰν δὲ παρεῖχον ἐν τῷ στρατοπέδῳ
 » Τραπεζούντιοι καὶ ἐδέξαντο τοὺς Ἕλληνας καὶ ξένια ἔδωσαν,
 » βοῦς καὶ ἄλφιτα καὶ οἶνον ». (α) παρακατιῶν δὲ προσθέτει
 « ὡς ἐπὶ Τραπεζούντα πόλιν Ἑλληνίδα ἀφίκοντο (Ἕλληνες) καὶ
 » ἀπέθυσαν, ἃ εὗξαντο σωτήρια θύσειν, ἔνθα πρῶτον εἰς *μιλιαν*
 » γῆν ἀφίκοντο, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται » (β). Ὁ δὲ
 Σράβων τὴν αὐτὴν ὑπὲρ τοῦ τῆς Τραπεζούντος Ἑλληνισμοῦ καὶ
 τῆς λαμπρότητος αὐτῆς ἐν τοῖς *Γεωγραφικοῖς* του μαρτυρίαν ἐ-
 πιφέρει (γ)· τοιαῦτα δὲ τινα μαρτυρεῖ καὶ ὁ ἀρχαιότερος αὐτῶν
 Σκύλαξ ἐν τῷ *περίπλῳ* αὐτοῦ (δ), καὶ ὁ Ἀρριανὸς καὶ ὁ Πλίνιος
 (ε)· ὁ δὲ Ἀριστοτέλης (ς) ἐπαινεῖ τὸ μέλι αὐτῆς ὡς ἔχον ἰαματι-
 κὴν τινα δύναμιν· τὰ αὐτὰ δὲ καὶ πλείστοι τῶν τῆς Βυζαντινῆς
 ἐποχῆς συγγραφέων (ζ) καὶ τῶν νεωτέρων περιηγητῶν, Γεωγρά-
 φων καὶ Ἔθνογράφων (η).

Ἡ Τραπεζοῦς, ὡς ὄλαι σχεδὸν ἐκείνων τῶν χωρῶν αἱ πόλεις
 πολλὰς καὶ διαφόρους ἔσχε τὰς τύχας· καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν πύ-
 τονομεῖτο εἶτα δὲ ἐσχημάτισε μέρος τοῦ μεγάλου ἐκείνου κρά-
 τος, ὅπερ Πόντος ὠνομάσθη καὶ τέλος ὑπέπεσε ὑπὸ τὸν ζυγὸν
 τῶν Ῥωμαίων, καὶ πολλὰ ἔτη ὑπ' αὐτὸν ἐστέναζεν· οὐδέποτε
 ὁμως ἐπαύσατο τοῦ νὰ ἦναι Ἑλληνίς! Κατελθόντος δὲ τοῦ Σω-
 τῆρος ἐπὶ τῆς γῆς, ἡ Τραπεζοῦς προσέδραμε πρώτη μετὰ τῶν
 λοιπῶν Ἑλληνικῶν πόλεων εἰς τὰ ἱερά τοῦ βαπτίσματος νάματα
 διδασθεῖσα τὸ θεῖον Εὐαγγέλιον ἀπὸ τὸν Ἀπόστολον Ἀνδρέαν
 τὸν Πρωτόκλητον. Κατὰ δὲ τὸν Μεσαιῶνα βλέπομεν αὐτὴν καὶ
 πάλιν δοξαζομένην καὶ λαμπруνομένην διὰ τῶν Κομνηνῶν τῆς
 καὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον μεγάλον ἀγωνιζομένην μετὰ τῆς Νικαίας
 ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀγῶνα· διότι μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Φράγκων
 ἄλωσιν καὶ κατὰ τὴν ἐπὶ 58 ἔτη κατοχὴν τῆς Κωνστ]πόλεως
 τὰ μέλη τῆς βασιλικῆς τοῦ Βυζαντίου οἰκογενείας, ἡ Ἀριστοκρα-
 τία καὶ ὁ Ἑλληνισμὸς εἰς αὐτὴν καὶ εἰς τὴν Νίκαιαν κατέφυγον

(α) Ξενοφ. Κυρ. Ἀνάβ. Βιβλ. Δ'. Κεφ. 8. §. 22. (β) Ὁ αὐτὸς
 αὐτόθι Βιβλ. Ε'. 1. §. 1. (γ) Στραβ. Γεωγρ. Βιβλ. Ζ'. ΙΑ'.
 καὶ ΙΒ'. (δ) Σκύλακος *Περίπλου* ἐκδ. τοῦ Huds. 1797 σελ.
 73. (ε) *Histor. Natur.* ΣΤ'. 4. (ς) Περὶ θαυμασ. ἀκουσμάτων.
 (ζ) Στεφ. ὁ Βυζ. ἐν λέξει Τραπεζοῦς, — Ζωσ. Βιβλ. Α'. — Εὐσταθ.
 στιχ. 698. — Γεωργ. Συγκ. Ἱστορ. Βυζ. 170. — Νικοδ. Κολχ. Ἱστορ.
 Τραπεζούντος κτλ. κτλ.

(η) Tournefort. 1701 C. III. p. 79. — Félix de Beaujour *voyag*
milit dans l'emp. ott. II, 139. — Dumont d'Urville dans le
Journ. du voyagnes IX. 296. Vivien de St. Martin, *Asie Mineure*
 t. I. 387 καὶ t. II p. 437. — Phil. Buache *Memoire sur la posit.*
de Trebiz, Malte — Brun. *Geogr. καὶ Periple en Paphlag* κτλ.

καὶ αἱ δύο αὐταὶ πόλεις ἐγένοντο τὸ κέντρον καὶ αἱ ἐστίαὶ ἐξ ὧν αἱ λαμπραὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀκτίνες καὶ τὸ κατὰ τῶν δολίων ἐκείνων φάτων δικαιοτάτον μίσος διεχέοντο καὶ ἐφ' ὧν προσηλωμένα ἦσαν τοῦ Πανελληνίου τὰ βλέμματα καὶ αἱ εὐχαῖαι . . . ἐνῶ » ἡ Νίκαια κατὰ τῶν Λατίνων ἐπάλασεν, λέγει ὁ σοφὸς ὁμογενὴς » καὶ τοῦ Μεσαιωνισμοῦ ἡμῶν ιστοριογράφος Κ. Σ. Ζαμπέλιος, ἡ » Τραπεζοῦς δὲν ἔλειπεν ἡρωϊκῶς καὶ αὐτὴ νὰ συναγωνίζηται » κατὰ τῶν δύο κοινῶν ἐχθρῶν τῶν Φράγκων καὶ τῶν Σαρακηνῶν. » Ὅμως τὴν Τραπεζοῦντα, οἱ τελευταῖοι οὔτοι πρὸ πάντων πε- » ρισχόλουν » κτλ. (α). Κατὰ τὴν ὑπὸ τῶν Φράγκων ἄλωσιν ταύτην τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἡ Τραπεζοῦς, ὡς γνωστὸν τοῖς πᾶσι, ἐσχημάτισεν ἴδιον ἀνεξάρτητον Ἑλληνικὸν Κράτος ὑπὸ Ἀλέξιον τὸν Κομνηνόν, τὸν καὶ Δοῦκαν ὀνομαζόμενον. Τὸ κράτος τοῦτο ὀνομασθὲν *Αὐτοκρατορία Τραπεζοῦντος*, ἦτο κατ' ἀρχὰς μικρὸν, ἀλλ' ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐκρατύνθη καὶ ἐξετάνθη, διαμείναν ἀνεξάρτητον μέχρι τῆς ὑπὸ Μωάμεθ τοῦ Β'. ἀλώσεως τοῦ Βυζαντίου, καὶ ἀριθμήσεν 18 Αὐτοκράτορας (β), οὓς ἐλάμβανεν ἐκ τοῦ Βυζαντίου χωρὶς νὰ ὑπάγῃται εἰς αὐτό.

Διηγουμένου τοῦ Χαριλάου (ἐν τῇ τρίτῃ Πράξει) ἐν ὀλίγοις τὴν ἱστορίαν τῆς Πατρίδος του καὶ ἡμῶν προτιθεμένων νὰ δημοσιεύσωμεν ἐντὸς ὀλίγου ἐκτενῆ τῆς Τραπεζοῦντος καὶ τινῶν ἄλλων Ἑλληνίδων τῆς Ἀσίας πόλεων ἱστορίαν, τελευτῶμεν τὰς ἱστορικὰς ταύτας σημειώσεις προσθέτοντες μόνον ὅτι ἀλωθείσης τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τοῦ Μεγαλοφουῦς ἐκείνου Μωάμεθ τοῦ Β'. ἠλώθη μετ' ὀλίγον καὶ ἡ Τραπεζοῦς καὶ ἔκτοτε δικτελεῖ ἡσύχως ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τῶν Σουλτάνων. Ἄλλ' ἀπώλεσεν ἄρα τὸν ἐθνισμὸν τῆς; Οὐδόλως! Εὐτυχεστέρα τινῶν ἄλλων Ἑλληνίδων τῆς Ἀνατολῆς πόλεων διετήρησεν οὐχὶ μόνον τὴν θρησκείαν καὶ τοὺς φυσικοὺς χαρακτήρας ὡς ἐκεῖναι, ἀλλ' ὡς ἡ Σμύρνη, ἡ καλὴ καὶ μεγάλθυμος, καὶ αἱ πλεῖσται τῆς Μικρᾶς Ἀσίας πόλεις,

(α) Σ. Ζαμπ. Δημοτικὰ Ἔαση. τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ σελ. 468 τοῦ Προλόγου, βλέπε καὶ Finley History of empir of the Trebizond.

(β) Ἴδου τὰ ὀνόματα τῶν 18 Αὐτοκρατῶν τούτων Τραπεζοῦντος.

Ἀλέξιος Α'. Κομνηνός	1204	Ἰωάννης Β'.	1280	Ἄννα	1340
Ἀνδρόνικος Α'.	1222	Ἀλέξιος Β'.	1298	Μιχαήλ	1341-50
Ἰωάννης Α'.	1235	Ἀνδρόνικος Β'.	1330	Ἰωάννης Γ'.	1344
Μανουὴλ Α'.	1238	Μανουὴλ Β'.	1332	Ἀλέξιος Γ'.	1350
Ἀνδρέας	1263	Βασίλειος	1332	Μανουὴλ Γ'.	1390
Γεώργιος	1266	Εἰρήνη	1340	Ἀλέξιος Δ'.	1412
Ἰωάννης Δ'.	1447	καὶ Δαβὶδ	1438.		

καὶ τὴν γλῶσσαν αὐτῆς, εἰ καὶ λίαν διαφθαρεῖσαν. Οἱ Τραπεζούν-
 τιοι, ὡς οἱ Σμυρναῖοι, ὡς οἱ Κυδωνιᾶται, ὡς οἱ Καισαρεῖς, ὡς οἱ
 πλείστοι τῶν τῆς Συρίας Ὀρθοδόξων εἰσὶ γνήσιοι τῶν Ἡπειρωτῶν,
 τῶν Θράκων, τῶν Θετταλῶν, τῶν Πελοποννησίων ἀδελφοί. «Οἱ
 » Ἕλληνες τῆς Ἀσίας, ὡς καὶ οἱ Ἕλληνες τῆς Εὐρώπης καὶ
 » τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, λέγει ὁ προμνημονευθεὶς K. V. de
 » St. Martin, οὗτινος τοὺς λόγους τούτους ἀντιγράφοντες ἀ-
 » γαλλόμεθα, διότι παγκόσμιον ὁ ἀνὴρ ἐπὶ σοφίᾳ χαίρει φή-
 » μην, οἱ Ἕλληνες τῆς Ἀσίας ὡς οἱ τῆς Εὐρώπης διετήρησαν
 » καὶ διατηροῦσι πάντοτε ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ καὶ ἐν τῷ συνό-
 » λῳ τοῦ σώματος αὐτῶν τὰς αὐρὰς ἐκείνας καὶ θελκτικὰς
 » γραμμὰς καὶ τὴν ἐντελῆ ἀναλογίαν, ὣν τινων τὸ ἀρμονικὸν
 » σύνολον ἀποτυπωθὲν ὑπὸ τῶν μεγάλων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος
 » ἀριστοτεχνῶν κατέστη καὶ θεωρεῖται παρ' ὅλου τοῦ κόσμου
 » ὡς ὁ τύπος τῆς φυσικῆς ὠραιότητος κατὰ τὴν εὐγενεστέραν
 » αὐτῆς ἔκφρασιν » (α). Τοιαῦτα τινὰ ὁμολογοῦσι καὶ ὅλοι οἱ
 φιλαλήθεις καὶ εὐσυνείδητοι περιηγηταὶ καὶ ἐθνογράφοι. Ὁ Ἑλ-
 ληνισμὸς οὐδέποτε ἀπέθανε οὐδέποτε θὰ ἀποθάνῃ. Κατὰ τὸν
 τρομερὸν ἐκείνον τοῦ ΙΕ'. αἰῶνος κατακλυσμὸν ὁ Ἑλληνισμὸς
 κατέφυγεν εἰς τρεῖς στερῶς καὶ θεοφρουρήτους κιβωτούς : εἰς τὰ
 ὄρη καὶ τὰ Λιμέρια τῆς Ἡπείρου, τῆς Ἡρώϊδος ταύτης τῆς Νεο-
 νελληνικῆς ἐποποιίας, εἰς τὰς Ἐκκλησίας καὶ εἰς τὰς καρδίας
 τῶν ἀπανταχοῦ Ἑλλήνων * ἐν ταῖς Κιβωτοῖς ταύταις ὑπνωττεν
 ἐπὶ τέσσαρας ὅλους αἰῶνας· ἀλλ' ὁ ὕπνος δὲν εἶναι θάνατος· τὴν
 ζωὴν του δὲν ἔπαυσεν διαδηλῶν πάντοτε ὁ Ἑλληνισμὸς διὰ
 τῶν σφαιρῶν τῶν Λιμεριῶν, διὰ τῶν ἀσμάτων τῶν Κλεφτῶν, διὰ
 τῶν ψαλμῶν τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ διὰ τῶν στεναγμῶν καὶ τῶν
 παλμῶν τῶν καρδιῶν! Ὑπνωττεν καὶ ἐσίγα ἐπὶ τέσσαρας ὅλας
 ἑκατονταετηρίδας, ὅπως ἐγερθῆ κατὰ τὸν ΙΘ'. αἰῶνα ῥωμαλαῖος
 ὡς γίγας, μέγας ὡς τὸ σύμπαν καὶ κράξῃ διὰ στενωρίου φωνῆς,
 διὰ τῆς φωνῆς τῶν Κλεφτῶν, τῶν Ναυτῶν, τῶν Ποιητῶν, τῶν δι-
 δασκάλων, τῶν Ἱερέων, τοῦ Πανεπιστημίου, τῶν Γυμνασίων καὶ
 τῶν Σχολείων, ἰδοὺ ἐγώ! Ὁ Ἑλληνισμὸς περιπτυχθεὶς τὴν Ὀρ-
 θοδοξίαν ἠψήφησε τὸ πᾶν, καὶ ἐνόσφι ὑπάρχη, ὁ σύνδεσμος οὗτος
 οὐδεὶς οὐδὲν καθ' ἡμῶν δύναται, αἱ δὲ δολοπλοκίαι καὶ τὰ δε-

(α) Asie Min. T. II. σελ. 420 παράβαλε καὶ σελ. 419 τοῦ αὐτοῦ
 τόμου καὶ τὰς ἐπομένας, βλέπε καὶ τὸ τοῦ Dallaway Constantinople
 anc et Moderne τῆς Γαλλικῆς μεταφρ. τομ. I. σελ. 8, τὸ τοῦ Mac.
 Ferlan Constant. et la Turquie τὸ τοῦ Koppel Journey, τὸν
 Chandler κλπ.

λεάσματα τῆς ζοφώδους Λατινικῆς Προπαγάνδας θὰ ἦναι, ὡς ἦσαν καὶ μέχρι τοῦδε, ἰστὸς Πηνελόπης, κῦμα φροῦδον συντριβόμενον ἐπὶ ἀσαλεύτου καὶ οὐρανομήχους βράχου.— Πλὴν φεῦ! ὁ εἰς τὸν πανδαμάτορα χρόνον, ὁ εἰς πλῆθη, εἰς Γενιτσάρους καὶ εἰς ἱεραποστόλους ἀντιστᾶς Ἑλληνισμὸς κινδυνεύει νὰ ἐξαφανισθῇ ἐν Ἀσίᾳ. . . ὑπὸ τινος; ὑπὸ τῆς ΡΩΣΣΙΑΣ! Ναί, οἱ Τραπεζούντιοι (οἱ πλείστοι ἂν οὐχὶ ὅλοι) καὶ πολλοὶ τῶν ἐν Ἀσίᾳ ἀδελφῶν ἡμῶν, ἀπατόμενοι ἀπὸ τὰς ὑποσχέσεις, τὰ δῶρα καὶ τὴν δολίαν ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΝ, τὴν ἀπείρως βλάπτουσιν, ὡς ἐρεθίζουσιν καθ' ἡμῶν τὴν τε Κυβέρνησιν τοῦ Σουλτάνου καὶ τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην, οὐδόλως δὲ ὠφελούσαν ἡμᾶς, νομίζουσι καὶ πιστεύουσιν ὅτι ἡ Ῥωσσία εἶναι ἡ μόνη καὶ ἡ πιστοτέρα φίλη μας. Ἡ Ῥωσσία φίλη μας! οὐδέποτε ὑπῆρξε τοιαύτη ἡ Ῥωσσία, ἐὰν μᾶς περιποιῆται καὶ προσποιῆται ὅτι μᾶς ἀγαπᾷ πράττει τοῦτο διὰ νὰ μᾶς ροφήσῃ, ὡς ἐρρόφησε τὴν Πολωνίαν, ὡς ἐρρόφησε τὴν Φιλανδίαν, ὡς ἐρρόφησε τὴν Βασσαραβίαν, τὴν Κριμαίαν, τὸν Καύκασον. Οἱ λόγοι μας οὗτοι, πιστεύσατέ μας, δὲν εἶναι ποσῶς ἐξημμένης κεφαλῆς ἢ οἰστρηλατευμένης φαντασίας ἀποκνήματα, ἀλλ' ὠρίμου καὶ μακρᾶς σκέψεως γόνος, ἡχῶ τῆς Ἱστορίας καὶ τῆς γενικῆς τῶν ἐν Εὐρώπῃ Ἑλλήνων ιδέας—Τόμον ὀλόκληρον ἡδυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν συλλέγοντες τὰ χωρία μόνον ἐκεῖνα τῆς Ῥωσσικῆς ἱστορίας, ἅτινα τρανῶς ἀποδεικνύουσι τὴν κατὰ τοῦ Ἔθνους ἡμῶν ἐπιβουλὴν τῆς ἀπλήστου ταύτης Ἀρκτου. Ἀλλὰ τοῦτο ἴσως ἄλλοτε (α). — Μακρὰν λοιπὸν ἡμῶν πᾶσα πρὸς τὴν Ῥωσσίαν συμπάθεια· οἱ τῆς ἐλευθέρου Ἑλλάδος Ἕλληνες, συγκαταριθμοῦντες κατὰ δυστυχίαν μεταξὺ τῶν Προστατίδων Δυνάμεων καὶ τὴν Ῥωσσίαν, χρεωστοῦσιν ἴσως δι' ἀπλήν πολιτικὴν νὰ τὴν περιποιῶνται (β). Ἀλλ' οἱ ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ Σουλτάνου διατελοῦντες οὐδένα πρὸς αὐτὴν δεσμὸν πρέπει

(α) Ἐπισυνάπτομεν τοὺς τίτλους συγγραμμάτων τινῶν σοφῶν τῆς Εὐρώπης, ἀνδρῶν οὐδὲν ἐχόντων συμφέρον ἵνα ψευθῶσι, τὰ ὁποῖα δεκνύουσι τρανώτατα τὴν τῆς Ῥωσσίας πολιτικὴν· καὶ πρῶτον διὰ τοὺς μὴ οἰδῶτας ξένην γλῶσσαν τὸ ἀξιολογὸν ἐκεῖνο βιβλίον τὸ ἐπιγραφόμενον Ἑλληνισμὸς ἢ Ῥωσσισμὸς, εἶτα τὴν Hist. de la Russie — univers. — L. le Duc La Russie et la Civilisation, Michelet Legendes du Nord. Custine la Russie un 1839, Ferrier la Russie, τὰ διάφορα ἐν τῇ Revue de deux mondes περὶ Ῥωσσίας ἄρθρα καὶ μάλιστα τὸ ἐν τῷ φυλαδίῳ τῆς 15 Φεβρ. 1862 ὑπὸ τῶν Κυρ. Ch. Mezade, τὸ Δοκίμιον τοῦ Φιλίμονος, τὴν περιήγησιν καὶ τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἑλλην. ἐπαναστ. τοῦ Rouqueville κτλ. κτλ.

(β) Ἀλλὰ καὶ οὗτοι χρεωστοῦσι νὰ θεωρῶσι ὡς τοὺς μεγαλύτερους ἐκρίστας ἐκείνους, οἵτινες τολμῶσι νὰ προτείνωσι ὡς μέλλοντα δάδοχον τοῦ

νά ἔχωσι, διότι οὐδὲν ἐξ αὐτῆς ἀγαθὸν δύνανται νά ἐλπίσωσι. Δακεκριμμένος τις καὶ περιβόητος διὰ τε τὴν σοφίαν του καὶ διὰ τὸν πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ἔρωτά του τῆς Γαλλίας υἱός, ὁ K. St. Marc Girardin ἐξέφρασε τὴν βραθεῖαν ἐκείνην καὶ μεγάλην γνώμην «*l' Orient par l' Orient*» (ἡ Ἀνατολὴ διὰ τῆς Ἀνατολῆς) ἅπαντες χειροκροτοῦντες πρέπει νά παραδεχθῶμεν τὴν γνώμην ταύτην τροποποιοῦντες μάλιστα αὐτὴν καὶ λέγοντες ἡ Ἀνατολὴ διὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ὠφελούμενοι δὲ ἐκ τῆς καλῆς διαθέσεως καὶ τῆς ἀνοχῆς, ἃς ἡ Κυβέρνησις τῆς A. A. M. τοῦ Σουλτάνου δείκνυσι πρὸς τὴν διανοητικὴν τῶν ὑπηκόων τῆς ἀνάπτυξιν, σπεύσωμεν ἵνα μετοχετεύσωμεν παρ' ἡμῖν καὶ καταστήσωμεν δημόδη καὶ κοινὴν τὴν παιδείαν καὶ μὴ ποτε παρ' οὐδενὸς ἄλλου οὐδὲν ἐλπίσωμεν ἢ ἐξ ἡμῶν αὐτῶν, μὴ λησμονοῦντες τὸν τοῦ ἀθανάτου καὶ μεγάλου Ἀγγλοῦ Ποιητοῦ, τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν τὸ πᾶν ὡς καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν θύσαντος, τὸν τοῦ Λόρδ Βαῦρων λέγω ἐκείνον στίχον:

» Will Franc or Moscovite assist you? — No !

» Θὰ σᾶς βοηθήσῃ ἄρα ὁ Γαλάτης ἢ ὁ Ῥώσσο; — ὄχι! καὶ τὸν τοῦ Κωνσταντίνου Ὑψηλάντου πρὸς τὸν υἱὸν του Ἀλέξανδρον (τὸν μονόχειρα) λόγον: «*Γιέ μου μὴ λησμοιήσης ποτέ ὅτι οἱ Ἕλληνες μόνον εἰς ἑαυτοὺς πρέπει νά στηρίζονται*» (Φιλῆμ. Δοκμ. Ἱστορ. τῆς Ἑλλην. ἐπαναστ. Τομ. Β'. σελ. 73).

Ἡ Ἱστορ. λοιπὸν τῆς Τραπεζοῦντος καὶ ἡ Ῥωσσικὴ πολιτικὴ εἰσι τὰ θέμεθλα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἠγέρθη ὁ Χαρίλαος. Ὁ ἀναγνώστης παραλληλίζων ὅσα ἐν τῷ Χαριλάῳ λέγομεν πρὸς ἐκείνα, ἅτινα ἡ ἀλάνθαστος καὶ ἀψευδὴς ἱστορία διασαλπίζει θὰ πεισθῆ περὶ τῆς ἀληθείας τῶν λόγων μας καὶ περὶ τῆς εἰς τὸ ἔργον ἡμῶν καταλλήλου ἐφαρμογῆς τῆς τοῦ Αἰλιανοῦ ἐκείνης φράσεως, ἣν ἐγαράξαμεν ἐν τῇ πρώτῃ τοῦ συγγράμματός ἡμῶν σελίδα, «*οὐκ ἀκοὴν λέγω ἀλλ' ἱστορίαν*». — Χρέος ὅμως ἡμῶν κρίνομεν νά εἴπωμεν εἰς τὸν ἀναγνώστην ἡμῶν νά μὴ θεωρήσῃ πρόσωπα τινὰ τοῦ Δράματος ἡμῶν ὡς πρόσωπα ὑπάρχοντα, ὡς τὸν δεῖνα ἢ δεῖνα, ἀλλ' ἀπλῶς ὡς τύπους· διότι ἡμεῖς οὐδένα ὑπαινιττόμεθα· οὕτω π. γ. ὁ Ναϊδένοβιτς δὲν εἶναι ὁ δεῖνα ἢ ὁ δεῖνα Πρόξενος, ἀλλ' ὁ τύπος τοῦ Ῥώσσου Πρόξενου.

Ἐγράφον ἐν Κερκύρα τὴν 17 Φεβρουαρίου 1862.

Βασιλέως Ὁθωνος τὸν Πρίγκιπα Λάυχτεμπερ τὸν ἔκγονον δηλαδὴ τοῦ Νικολάου Ιου τοῦ ὁμολογήσαντος τοὺς κατὰ τῆς Ἑλλάδος σκοπούς του καὶ κηρύξαντος πανδημῶς ὅτι «*ποτέ δὲν θὰ δεχθῆ τοιαύτην ἔκτασιν τῆς Ἑλλάδος, ἥτις νά καταστήσῃ αὐτὴν ἰσχυρὸν Κράτος*» ἴδε Ἑλληνισμὸς ἢ Ῥωσσισμὸς σελ. 28 τῆς ἀλληλογραφίας.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

ΣΟΦΙΑ

μήτηρ αὐτοῦ.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

ἄδελφός τῆς Σοφίας.

ΘΕΟΦΙΛΟΣ

Δημογέρων.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

ΕΛΕΝΗ

} τέκνα τοῦ Θεοφίλου.

ΝΑΪΔΕΝΟΒΙΤΖ

Πρόξενος τῆς Ρωσσίας.

ΦΗΜΑΝΗΣ

Γραμματεὺς αὐτοῦ.

ΟΛΟΝΗΣ

ΦΙΝΤΟΣ

} ὄργανα αὐτοῦ.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ

ΦΩΤΙΟΣ

ΑΓΓΕΛΟΣ

ΒΙΤΟΣ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ

Πρωτοψάλτης καὶ ἐπίτροπος τῆς Ἐκκλησίας
τοῦ ἁγίου Γεωργίου,

Ὁ ΙΑΤΡΟΣ

ΛΑΜΠΡΟΣ

ὕπηρέτης τοῦ Χαριλάου.

ΛΕΙΩΜΑΤΙΚΟΣ

καὶ ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΙ Ὄθωμανοί.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

τοῦ Ναϊδένοβιτζ.

ΥΠΗΡΕΤΑΙ

τῆς Σοφίας.

ΝΕΟΙ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΙΟΙ.

Ἡ Σκηνὴ ἐν Τραπεζοῦντι, τῷ 1844.

ΧΑΛΡΙΑΘΣ ΚΟΜΝΗΝΟΣ

ΗΤΟΙ

ΒΟΡΡΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΗ

ΠΟΙΗΜΑ ΔΡΑΜΑΤΙΚΟΝ

ΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΠΕΝΤΕ.

Ἄμην, ἄμην λέγω ὑμῖν: Ὁ ἔχων ὕτα ἀκούειν ἀκουέτω.
Εὐαγγέλιον.

Πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς Ἴδιφι προΐαψεν
Ἡρώων. Ὀμηρος.

Tra gli amici mi guarda Iddio
Degli nemici mi guardero ben io.

Ὁ Θεὸς νὰ μὲ φυλάξῃ ἀπὸ τοὺς φίλους μου,
ἀπὸ δὲ τοὺς ἐχθροὺς μου φυλάττομαι μόνος μου.
Ἰταλικὴ Παροιμία.

ΣΟΦΙΑ

Πῶς εἴμποροῦσα νὰ κοιμηθῶ, ἀφοῦ ὁ υἱός μου εὕρισχeto εἰς τὸ πέλαγος;

ΘΕΟΦΙΛΟΣ

Νὰ ἐβλέπατε σεῖς τὸν Θεόδωρον! ἄλλο εἶδος ταραχῆς πάλιν ἐκεῖνος· τὸν ἐβλεπες καὶ ἔτρεχε, καὶ ἐχόρευε, καὶ ἐφώναζεν, «ὁ Χαρίλαός μου ἔρχεται! ὁ Χαρίλαός μου ἔρχεται!» Χθὲς ὅλην τὴν νύκτα οὔτε ἐκεῖνος ἐκοιμήθη, οὔτε ἡ ἀδελφή του, δὲν μὲ ἀφησαν δὲ καὶ ἐμέ νὰ κοιμηθῶ· τὸν ἤκουα καὶ ἐγύριζεν εἰς τὴν οἰκίαν, ὡσὰν βρυκόλακας, καὶ ὅταν τὸ πρῶτὴ ἠρώτησα δι' αὐτὸν ποῦ εἶναι, μοὶ εἶπον ὅτι ἅμα ἐξημέρωσεν, αὐτὸς ἔτρεξεν εἰς τὸν αἰγιαλὸν διὰ νὰ περιμεῖνῃ τὸ πλοῖον.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Αὐτοὶ μακρόθεν ἀγαπῶνται ὡς ἀδελφοί· δὲν ἐνθυμεῖσθε πόσον ἐθρηνοῦσαν καὶ οἱ δύο τὴν ἡμέραν τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Χαριλάου;

ΘΕΟΦΙΛΟΣ

Ἄκουεις ἐκεῖ, ἂν τὸ ἐνθυμῶμαι! ἓνα χρόνον ὁ Θεόδωρος ἦτο ἀπαρηγόρητος καὶ μοῦ ἔτρωγε τὰ αὐτὰ διὰ νὰ τὸν στείλω νὰ σπουδάσῃ καὶ αὐτὸς, καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ ἦναι πλησίον τοῦ Χαριλάου. Τὸν ἔστειλα· τί νὰ κάμω! καὶ ἀπὸ τὴν ἡμέραν καθ' ἣν] μετὰ τὸν θάνατον τῆς μητρός του ἠναγκάσθην νὰ τὸν φέρω πάλιν, διὰ νὰ μὴ μένῃ μόνη ἡ Ἑλένη, ἦτο πάντοτε τόσο σκυθρωπὸς, ὥστε ἐνομιζομεν ὅτι εἶναι ἀσθενής, ἕως ὅτου ἔμαθεν ὅτι ἔρχεται ὁ Χαρίλαος καὶ τότε τὸν εἶδες καὶ ἠλλάξε πρόσωπον.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ

Τί φιλία! περίεργον πρᾶγμα! εἶναι πραγματικῶς ἀξιόλογοι νέοι· νὰ ἔχουν τὴν εὐχὴν τῆς Παναγίας!

ΣΟΦΙΑ (μειδιῶσα).

Καὶ ἡ Ἑλένη δὲν χαίρει καὶ αὐτὴ μὲ τὸν ἀδελφόν της;

ΘΕΟΦΙΛΟΣ

Τὸ πιστεύω· ἂν καὶ θέλῃ νὰ κρύψῃ τὴν χαρὰν της. Ἦξεύρετε τὰ κοράσια...

ΣΟΦΙΑ

Ἐννοεῖται! Λοιπὸν αὔριον, Κύριε Θεόφιλε, ἐορτάζομεν τοὺς ἀρραβῶνας, ὡς ἀπεφασίσαμεν.

ΘΕΟΦΙΛΟΣ

Νὰ ἴδωμεν ὁμῶς πρῶτον τί λέγει καὶ ὁ Χαρίλαος.

ΣΟΦΙΑ

Τί θὰ εἶπῃ; ... ἀλλά... Ἀκούσατε! ἔρχονται! Θεέ μου!

(πίπτει ἐπὶ ἔδρας).

ΘΕΟΦΙΛΟΣ (ἀνεγειρόμενος).

Τί ἔπαθες, Κυρία Σοφία;

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ (τρέχων πρὸς αὐτὴν μετὰ τῶν ἄλλων).

Ἐλα! ἡσύχασε! τί ἔπαθες;

ΣΟΦΙΑ

Ὦχ! ἡ χαρά μου! . . .

ΣΚΗΝΗ Β΄.

Οἱ ῥηθέντες, ΧΑΡΙΛΑΟΣ, ΘΕΟΔΩΡΟΣ, ΝΙΚΟΛΑΟΣ,
ΑΓΓΕΛΟΣ, ΟΛΟΝΗΣ.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ (ὄρμῶν μὲ ἀνοιχτὰς ἀγκάλας).

Μῆτέρ μου!

ΣΟΦΙΑ (ἀνεγειρομένη βιαίως καὶ πίπτουσα εἰς τὰς ἀγκάλας του).

Υἱέ μου! Χαρίλαέ μου! τέκνον μου!

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ὦ μῆτέρ μου, μῆτέρ μου, ὅποια χαρά! σὲ ἐπαναβλέπω τέλος πάντων. Πῶς εἶσαι, μῆτέρ μου;

ΣΟΦΙΑ

Χαρίλαέ μου, εἶμαι τώρα ἡ εὐτυχεστέρα μήτηρ! Τέκνον μου, πόσον ἐμεγάλωσες! πόσον ἤλλαξες! Ποῦ εἶναι ὁ πατήρ σου τώρα; . . . (κλαίει).

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Μῆτέρ μου, τί ἔχεις; κλαίεις;

ΣΟΦΙΑ

Ὦ τέκνον μου, ναί, κλαίω· ἀλλὰ τὰ δάκρυα ταῦτα εἶ-

ναι γλυκά, εἶναι δάκρυα χαρᾶς καὶ εὐτυχίας. Ἄλλ' ὕπαγε, τέκνον, ν' ἀσπασθῆς τὸν Θεῖόν σου

ΧΑΡΙΛΑΟΣ (δεξιούμενος τὸν Θεόφιλον καὶ Βασίλειον).

Θεῖέ μου! Κύριε Θεόφιλε!

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ (ἀσπάζόμενος αὐτὸν εἰς τὸ μέτωπον).

Χαρίλαέ μου, ἐλθέ νὰ σὲ ἀσπασθῶ.

ΘΕΟΦΙΛΟΣ

Καλῶς μᾶς ἤλθες, Κύριε Χαρίλαε!

ΣΟΦΙΑ (πρὸς τὸν Θεόφιλον μειδιῶσα).

Δὲν εἶναι εὐμορφος νέος ὁ υἱός μου, Κύριε Θεόφιλε; Δὲν εἶναι ὠραῖος γαμβρός;

ΘΕΟΦΙΛΟΣ (γελῶν).

Ἐξαίρετος! νὰ σᾶς ζήση.

ΣΟΦΙΑ

Νὰ μᾶς ζήση εἰπέ, Κύριε Θεόφιλε.

ΘΕΟΦΙΛΟΣ (γελῶν).

Νὰ μᾶς ζήση!

ΣΟΦΙΑ

Εἰπέ μας, Χαρίλαε, πῶς ἀπέρασες τόσα ἔτη τέκνον μου; τί τόπους εἶδες; μᾶς ἐνθυμεῖσο ἄρά γε;

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Μητέρα μου, ἡ ἀμφιβολία σου αὕτη εἶναι σκληρὰ δι' ἐμέ- ἀμφιβάλλεις ἂν ἐνθυμούμην τὴν Μητέρα μου, τοὺς συγγενεῖς μου, τοὺς φίλους μου καὶ τοὺς συμπολίτας μου;

ΘΕΟΦΙΛΟΣ

Δὲν μᾶς λέγεις, Χαρίλαε, τί εἶδες εἰς τοὺς τόπους, τοὺς ὁποίους ἐγύρισες;

ΝΙΚΟΛΑΟΣ καὶ ΛΓΓΕΛΟΣ

Ναί, ναί! κάμεμας αὐτὴν τὴν χάριν, Χαρίλαε.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Γνωρίζετε ὅτι ἀνεχώρησα πρῶτον διὰ τὰς Ἀθήνας, ὅπου καὶ διέμεινα ἕξ ἔτη· ἤμην τότε πολὺ νέος, μόλις δεκαπενταετῆς, ἀλλ' ὅσον νέος καὶ ἂν ἤμην, ὅσον καὶ ἂν δὲν ἐγνώριζον τὴν ἀξίαν καὶ τὴν σημασίαν τῆς λέξεως Ἐλευθέρα Ἑλλὰς, ἡ συγχίνησίς μου, ὅταν ἐπάτησα τὸ ἔδαφος

ἐκεῖνο ὑπῆρξε τοιαύτη, ὥστε εὐθύς ἔπεσον ἐπὶ τῶν γονάτων μου, καὶ μὲ πάλλουςαν καρδίαν κατησπαζόμενην τὸ χῶμα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἦτον ἀκόμη ὑγρὸν ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν ἡρώων τῆς Νέας Ἑλλάδος, καὶ ἔβρεχον μὲ τὰ θερμὰ δάκρυά μου τὴν κόνιν ἐκείνην, ἣτις ἐκάλυπτε τὰ ὀστέα τῶν μαρτύρων τῆς ἐλευθερίας, τῶν προμάχων τῆς ἀναγεννηθείσης κοινῆς Μητρός. Ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἤμην ὡς μεμεθυσμένος· ἡ ἀτμοσφαῖρα ἐκείνη ἔχει παράδοξόν τινα ἐνέργειαν ἐπὶ παντός νεανικοῦ στήθους, ἐπὶ τοῦ ἐγκεφάλου παντός νέου, καὶ πρὸ πάντων νέου Ἕλληνοσ! Αἱ ἀκτῖνες τοῦ θερμοῦ ἐκείνου ἡλίου διερχόμεναι διὰ τοῦ ὀρίζοντος τῆς Ἀττικῆς, διὰ τοῦ πεδίου τοῦ Μαραθῶνος καὶ διὰ τῶν ὑδάτων τῆς Σαλαμίνοσ εἰσδύουσι μέχρι τοῦ βυθοῦ τῆς καρδίας καὶ καθαρίζουσι αὐτὴν καὶ ἀγνίζουσι ἀπὸ παντός ἴχνουσ διαφθορᾶσ καὶ χαμερποῦσ αἰσθήματος κάμνουσιν αὐτὴν νὰ πάλλη παλμοῦσ, τοὺσ ὁποῖουσ οὐδεμίᾳ ἄλλῃ χώρα, οὐδὲ αὐτὴ ἡ Ἰταλία, δύναται ποτε νὰ προκαλέσῃ. ὦ! εἰσ τὰσ Ἀθήνασ μόνασ, πρὸ τῶν ἐρειπίων τοῦ Παρθενῶνοσ, τῆσ Πνυκὸσ καὶ τοῦ Θησείου, ὁ ἄνθρωποσ αἰσθάνεται τὴν ἀξίαν καὶ τὸν προορισμὸν αὐτοῦ. Εἰσ τὰ σκότη τῆσ ἑσπέρασ ἐνόμιζον ὅτι ἔβλεπον γιγαντιαίασ σκιάσ, μορφάσ τινασ ἐνδεδυμένασ χλαμύδασ ἢ φουστανέλλασ, καὶ τρεχοῦσασ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ πρὸσ ὑπεράσπισιν τοῦ ἐθνικοῦ κλέουσ καὶ πρὸσ τὴν νίκην· οἱ ψιθυρισμοὶ τῶν φύλλων μοὶ ἐφαίνοντο μυστηριώδεισ φωναὶ πολιτῶν συσκεπτομένων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ περὶ τῶν ὑποθέσεων τῆσ πατρίδοσ· τὸ ἐλάχιστον πνεῦμα τοῦ Βορρέωσ μοὶ ἐφαίνετο κραυγὴ μάχησ, ἢ ἡ φωνὴ τοῦ Τυρταίου ἢ τοῦ Ῥήγα· εἰσ τὸν κρότον τῆσ λαίλαποσ διέκρινον τὴν φωνὴν τοῦ Δημοσθένουσ ἐφοπλίζουσαν τοὺσ Ἀθηναίουσ κατὰ τοῦ Φιλίππου, ἢ τὴν τοῦ Καραίσκου διατάττουσαν τὰ τῆσ μάχησ· ὁ πάταγοσ τοῦ κεραυνοῦ μοὶ ἐφαίνετο ὅτι ἦτο τὸ βρῦχημα τοῦ Λεωνίδου καὶ τοῦ Μάρκου, καὶ ὁ κρότοσ τῶν κυμάτων, αἱ παρακελεύσεισ τοῦ Θεμισοκλέουσ, τοῦ Μιαούλη καὶ τοῦ Κανάρη. Ὁρμησα τότε καὶ ἐγὼ, ἀλλ' ὠρμησα ὄχι πρὸσ τὰσ μάχασ, διότι, φεῦ! τὴν Σάλπιγγάμασ εἶχον θραύσει αἱ χεῖρεσ τῆσ Εὐρώπησ, ἀλλὰ πρὸσ τὸ ἐξίσου ἐνδοξον

πεδίον τῆς μαθήσεως — ἤθελον διὰ τῆς παιδείας νὰ κα-
 ταστῶ, ὄχι ἐφάμιλλος τῶν μεγάλων ἐκείνων μορφῶν, ἀλλ'
 ἄξιος τοῦλάχιστον νὰ θαυμάσω καὶ ἐννοήσω αὐτάς. Ἦρ-
 χισα πρῶτον λοιπὸν νὰ τελειοποιῶμαι εἰς τὴν γνῶσιν τῆς
 γλώσσης μας, διότι ἡ μόνη γλῶσσα, εἰς τὴν ὁποίαν δύνα-
 ται ὁπωσοῦν ὁ ἄνθρωπος ἐπαξίως νὰ ὑμνήσῃ τὸν Θεόν του
 καὶ τὰ ἀριστουργήματα ἐκεῖνα τοῦ Πλάστου, εἶναι ἡ Ἑλ-
 ληνικὴ, εἶναι ἡ γλῶσσά μας· ἔπειτα δὲ ἤρχισα νὰ μανθάνω
 τὰς ἐπιστήμας, αἱ ὁποῖα, καθιστῶσι τὸν ἄνθρωπον τὸν
 μόνον ἄξιον λατρευτὴν τοῦ Οὐρανοῦ. Εἶναι ἀδύνατον δὲ νὰ
 σᾶς περιγράψω τὸν ζήλον μὲ τὸν ὁποῖον ἐσπούδαζα, καὶ
 τοῦτο ὄχι ὅτι συνησθανόμην ἀκόμη καλῶς ὅτι ἐκ τοῦ ζήλου
 προέρχεται πᾶν ὅ,τι καλόν, ἀλλὰ διότι ἔβλεπον πάντοτε
 πρὸ ἐμοῦ τὰς γιγαντιαίας ἐκεῖνας μορφάς, ἔβλεπον αὐτάς
 μειδιῶσας πρὸς ἐμέ, ὅταν ἐσπούδαζον, καὶ διὰ τοῦ μειδιά-
 ματος αὐτοῦ ἀνταμειβούσας τοὺς κόπους μου καὶ ἐνθάρρυν-
 ούσας με· ἠσθανόμην τὴν πνοὴν αὐτῶν ὡς αὔραν πρωϊνὴν
 ὀροσίζουσαν τὸ ὑπὸ τῆς ἐργασίας περιφλεγές μου μέτωπον.
 Τοῦτο διήρκεσε τέσσαρα ἔτη. Σπουδάζων τὰ συγγράμματα
 τῶν προγόνων μας, ἀναγινώσκων τὴν ἱστορίαν τῶν ἀρχαίων
 χρόνων μας, ἔβλεπον μὲ ἀνέκφραστον χαρὰν καὶ ἐχαιρέτουν
 τὴν ἱεράν τῆς Νέας Ἑλλάδος σημαίαν, βεβρεγμένην εἰσέτι
 ὑπὸ τοῦ αἵματος ἐκείνων, οἵτινες τὸ πρῶτον ἀνεπέτασαν
 αὐτήν, καὶ ἤλπιζον ὅτι ἐντὸς ὀλίγου θέλει σχηματίσωμεν
 καὶ ἡμεῖς πολιτείαν ὡς τὴν τῶν προγόνων μας, ὅτι καὶ
 ἡμεῖς θὰ ἔχωμεν ἐντὸς ὀλίγου Πνύκα, καὶ Θεάτρα, καὶ Ἀ-
 γῶνας. Πλὴν, οἴμοι! τὸ ἴνδαλμα τοῦτο μετ' ὀλίγον ἠφανί-
 σθη· ἐνόσω ἠνδριζόμην διὰ τῶν γραμμάτων καὶ ἐξύπνου
 διὰ τῆς μαθήσεως, ἔβλεπον τὸ ὄνειρον διασκεδαζόμενον·
 ἀνοίξας τὰ ὄμματά μου, ἔτεινον τὰ βλέμματα ἐπὶ τοῦ ὀρί-
 ζοντος· ἀλλὰ, φεῦ! ὁ ὀρίζων ἐκεῖνος ἦτο πολὺ περιωρι-
 σμένος διὰ Ἑλληνικὰ ὄμματα! Ἦρκέσθην τότε εἰς τὴν ἐλ-
 πίδα ἐνὸς μεγαλειτέρου ὀρίζοντος, καὶ ἔρριψα τὰ βλέμματα
 εἰς τὴν πρὸ ἐμοῦ μικρὰν χώραν· πλὴν, ὦ φρίκη! εἶδον τὰ
 τέχνα ἐκείνων, καὶ ἐκείνους ἔτι οἵτινες διὰ τοῦ αἵματός των
 καὶ τῆς ζωῆς των ἵδρυσαν τὸ νέον κράτος, ραπιζομένους

καὶ ὑβρίζομένους ὑπὸ ἀγενῶν ξένων· τὰ χρήματα, τὰ ὅποια μετὰ τοσοῦτων κόπων ἠδυνήθησαν τὰ τέκνα τῆς Ἑλλάδος νὰ δανεισθῶσι, κατασπαταλῶμενα ὑπὸ εἰδεχθῶν καὶ ἀνάνδρων Βαυαρῶν, τῶν ὁποίων ἡ μόνη ἰκανότης ἦτο νὰ τρώγῃσι σεσηπωμένους σικυοὺς· ἐπὶ τοῦ θρόνου δὲ, τοῦ ὁποίου τὰ βάρη καὶ τὰς βαθμίδας σχηματίζουσι μυριάδες σωματῶν ἡρώων, εἶδον καθήμενον οὐχὶ τὸν Βασιλέα τῆς Ἑλλάδος, οὐχὶ τὸν υἱὸν τοῦ φιλέλληνος ποιητοῦ Λουδοβίκου, ἀλλ' ἄνδρα περιστοιχούμενον ὑπὸ προδοτῶν καὶ μισελλήνων, κτηνῶν, ὑπ' ὀργάνων τῆς ἐπαράτου καὶ μισέλληνος Ῥωσσοικῆς Πολιτικῆς, ὑφ' ὑπαλλήλων τῆς καταχθονίου καὶ βδελυρᾶς Αὐστρίας, τῆς αἰωνίου ταύτης καὶ παγκοσμίου προδοτρίας. ὦχ! τότε δὴ τότε ἐμίσησα τὸν νεαρὸν ἐκεῖνον βασιλέα, τὸν ὅποιον πρὸ ὀλίγου ἔτι ἐλάτρευον, ἀλλ' ἐμίσησα πρὸ πάντων τὴν δολίαν Ῥωσσίαν, τὴν ὁποίαν ἐνόμιζον φίλην μας, καὶ τὴν ὁποίαν ἐγνώρισα ὡς τὴν ἀσπονδοτέραν ἐχθρὰν ὅλης τῆς Ἀνατολῆς.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Τί λέγεις Χαρίλαε! ἡ Ῥωσσία ἐχθρὰ μας!

ΘΕΟΦΙΛΟΣ

ὦ! τοῦτο εἶναι ἀδύνατον!

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ

Ὁ Κύριος Χαρίλαος παραφέρεται, ὡς ὅλοι οἱ νέοι, καὶ νομίζει ὅτι ἡ Ῥωσσία εἶναι ἐχθρὰ μας, ἐνῶ εἶναι ἡ καλλιτέρα φίλη μας· ὅλα τὰ καλὰ ἔρχονται ἀπὸ τὴν Ῥωσσίαν καί...

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Καλά! ἐξ ἐναντίας ὅλα τὰ κακὰ καὶ ὅλαι αἱ λέπραι.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ

Ὅταν γνωρίσης καλῶς τὴν φιλόχριστον Ῥωσσίαν, ὅταν μάθης τὰς ἀγαθοεργίας, τὰς ὁποίας αὐτὴ ἐπιδαφιλεύει εἰς τοὺς ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὀρθοδόξους, θὰ μετανοήσης διὰ τοὺς λόγους σου τούτους. Δὲν βλάπτει, εἶσαι νέος ἀκόμη!

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Θεέ μου! Θεέ μου! ἀκόμη ἔχετε αὐτὰς τὰς ἀποφράδας

ιδέας! ἡ Ῥωσσία φιλόχριστος! ἡ Ῥωσσία, ἡ δῆμιος τῆς Πολωνίας, ἡ προδότις τῆς Ηελοποννήσου! γνωρίζω κάλλιστα ὅτι ἡ Ῥωσσία στέλλει πολλὰ δῶρα εἰς τὰς ἐκκλησίας μας, ἀλλὰ γνωρίζω καὶ διατί τὰ στέλλει. Νομίζετε ὅτι ἀπὸ ἀγάπην; ὦ! ἀπατάσθαι...

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Ἄφες αὐτὰ τώρα, φίλε μου, ἐξακολούθει τὴν διήγησίν σου, σὲ παρακαλῶ.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ἡ κατάστασις ἐκείνη τῶν πραγμάτων μ' ἐβύθισεν εἰς τοιαύτην μελαγχολίαν, ὥστε εἶχον καταντήσει σχεδὸν μισάνθρωπος· ἐκλειόμην ἐντὸς τοῦ δωματίου μου καὶ ἀνεγίνωσκον τὸν Πλούταρχον καὶ τὸν Θουκυδίδην μου, καὶ ἐνόμιζον ὅτι εὐρισκόμην εἰς ἐκείνους τοὺς μακαρίους τῆς δόξης καὶ ὀλβιότητος χρόνους. Τοῦτο διήρκεσεν ἐν ἔτος περίπου· ἐσπέραν δέ τινα τοῦ φθινοπώρου ἡμὴν βεβυθισμένος κατὰ τὸ σῦνηθες εἰς τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὰς σκέψεις μου, καὶ ὄλωσ ξένος πρὸς τὰς καλλονας τῆς μεγαλοπρεποῦς καὶ ἐξαισίου ἐκείνης νυκτός. Αἴφνης μετὰ τὸ μεσονύκτιον, ἐνῶ τὸ πᾶν ἦτο ἡσυχον ἐν τῇ πόλει τοῦ Περιχλέους, ἀκούω φωνὰς καὶ κραυγὰς χαρᾶς, ἀκούω θόρυβον ἀσυνήθη καὶ πυροβολισμοὺς καὶ ἄσματα. Τρέχω πρὸς τὸ παράθυρον καὶ βλέπω εἰς τὴν ὁδόν· ἦτο πλήρης ἀνθρώπων, γελῶντων, ἀδόντων, καὶ κραζόντων: « Ζήτω τὸ Σύνταγμα. » Ἐνόμισα ὅτι ἐξερράγη ἐπανάστασις· ἐνεδύθην λοιπὸν ἐν τάχει καὶ κατέβην εἰς τὴν ὁδόν. Φαντασθῆτε τὴν ἐκπληξίν μου, ὅταν ἔμαθον ὅτι ἡ ἐπανάστασις ἤρχισε καὶ ἐτελείωσεν! ἐντὸς μιᾶς νυκτός, τί λέγω; ἐντὸς ὀλίγων ὥρῶν μόνον ὁ γενναῖος ἐκεῖνος λαὸς, ὁ ἐπάξιος τοῦ ὀνόματός του, ἀπήλαυσεν, ἢ μᾶλλον ἀπέσπασεν ἐκ τῶν χειρῶν τῶν ξένων τὸ Σύνταγμα του· ἐντὸς ὀλίγων ὥρῶν μόνον, ἀνευ θορύβου, ἀνευ μάχης, χωρὶς νὰ χυθῆ οὐδεμία βανὶς αἵματος, τὸ θῦμα ἐκεῖνο τῆς Εὐρωπαϊκῆς πολιτικῆς, ὁ λαὸς ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον οἱ Φράγκοι καὶ πρὸ πάντων οἱ ἀγγουρομανεῖς Βαυαροὶ ἀνανδρον, βάρβαρον καὶ ληστρικὸν ὠνόμαζον, ἐξεπλήρωσεν ὅ,τι τὰ

μεγαλείτερα καὶ τὰ μᾶλλον πεπολιτισμένα ἔθνη διὰ πολυ-
 χρονίων ἀγώνων, διὰ τῆς ῥοῆς ποταμοῦ αἵματος, καὶ διὰ
 μεγάλων κρότων καὶ ταραχῶν μόλις δύνανται νὰ κατορθώ-
 σωσιν. Ὁ Ἕλληὴν ἔλαβεν ἀπὸ τῶν χειρῶν τῆς φίλης τοῦ
 ἐλευθερίας τὸν τὸ Σύνταγμα φέροντα χάρτην ἐν τῇ ἡσυχίᾳ
 καὶ τῇ σιγῇ τῆς νυκτός, καθὼς ὁ ἔραστής λαμβάνει ἀπὸ τὴν
 εἰς τὴν θυρίδα τῆς οἰκίας τῆς ἀναμένουσαν αὐτὸν ἐρωμένην
 τὸ δελτίον, τὸ φέρον τὴν ἐξομολόγησιν τοῦ ἐρωτός τῆς.
 Τὴν ἐπαύριον δὲ ἡ ταχύπτερος Φήμη ἀνήγγειλεν εἰς τὰ
 τέσσαρα ἄκρα τῆς ὑψηλίου τοῦ μοναδικὸν τοῦτο γεγονός,
 τὰ ἔθνη ἐχειροκρότησαν, ἡ Ῥωσσία καὶ ἡ Αὐστρία ἠσθάν-
 θησαν τρομερὰν ζάλην εἰς τὴν κεφαλὴν, τρομερὸν ἄλγος
 εἰς τὰ σπλάγχνα των, καὶ ἡ ἀθάνατος Κλειὼ μὲ χεῖρα
 τρέμουσαν ὑπὸ χαρᾶς προσέθηκε νέας σελίδας εἰς τὰ χρο-
 νικά τοῦ φιλτάτου αὐτῆς λαοῦ, καὶ ἐχάραξε διὰ χαρακτή-
 ρων ἀνεξαλείπτων εἰς τὰς ἀφθάρτους στήλας τῆς ἱστορίας
 τὰς γραμμὰς ταύτας: « 3 Σεπτεμβρίου 1843. — Ἕθνη,
 » κλίνατε τὴν κεφαλὴν, καὶ μιμηθῆτε! »

ΘΕΟΦΙΛΟΣ

Ὅμιλεῖς διὰ τὸ Σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος;

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ναί! διὰ τὴν ἰδρυσιν τοῦ Συντάγματος εἰς τὴν Ἑλλάδα
 διὰ τὸ ἀπίστευτον καὶ σχεδὸν μυθῶδες ἐκεῖνο συμβεβηκός,
 τοῦ ὁποίου ὑπῆρξα αὐτόπτης μάρτυς, καὶ τὸ ὅποιον διε-
 σκέδασε τὴν μελαγχολίαν μου, καὶ ἐπλήρωσεν ἐλπίδος,
 πίστεως καὶ εὐθυμίας τὴν καρδίαν μου. Τὴν εὐθυμίαν δὲ
 ταύτην κατέστησε μετ' ὀλίγον ἔτι μεγαλειτέραν ἡ ἐλευσις
 τοῦ φιλτάτου μου Θεοδώρου. Διέμεινα μετ' αὐτοῦ ἀκόμη
 δύο ἔτη εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τελειώσας ἐκεῖ τὰς σπουδὰς
 μου, ἀνεχώρησα διὰ τὴν ἐσπερίαν Εὐρώπην, ὅπως προσ-
 παθήσω νὰ λάβω καὶ ἐγὼ ῥάκος τι τῆς πλουσίας χλαμίδος,
 τὴν ὁποίαν ἀπὸ τῶν ὤμων τῆς μητρὸς μας ἀπέσπασαν,
 ἀκτῖνά τινα τοῦ Ἥλιου, τὴν ὁποίαν ἀπὸ τοὺς προγόνους μας
 ἔλαβον. Διευθύνθην λοιπὸν πρῶτον εἰς Ἰταλίαν εἰς τὴν
 χώραν, τὴν ὁποίαν μετὰ τὴν πατρίδα μας, μετὰ τὴν Ἑλ-

λάδα μας, ἠγάπησα καὶ ἀγαπῶ περισσότερο· διότι καὶ ἡ χώρα ἐκείνη εἶναι πατρίς Ἑρώων· τὴν χώραν ἐκείνην πρέπει νὰ τὴν ἀγαπῶμεν, διότι καὶ ἐκείνη, ὡς ἡ Πατρίς μας, ἦτο τὸ πάλαι ἐνδοξος, ἰσχυρὰ καὶ μεγάλη, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ τώρα εἶναι δυστυχὴς, πτωχὴ καὶ τεταπεινωμένη, καὶ αὐτὴν τὰ ἔθνη, ὡς τὴν πατρίδα μας, ἀφοῦ πρῶτον τὴν ἐκολάκευσαν, τώρα τὴν ὑβρίζουσιν. Ἡ Ἰταλία εἶναι ἡ θυγάτηρ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς Νέας Ἰταλοὶ καὶ Ἕλληνες τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς ἔχομεν, τὸ αὐτὸ συμφέρον, τὰς αὐτὰς ἐλπίδας, καὶ τὸ αὐτὸ ἐνδοξον μέλλον μᾶς ἀνομένει. Διέμεινα εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐν ἔτος καὶ ἐπεσκέφθην, δακρυχέων, ὅλα τὰ μνημεῖα τῆς ἀρχαίας δόξης τῆς. Ἐκεῖθεν διευθύνθην εἰς τὴν σοφὴν Γερμανίαν καὶ ἐκεῖθεν ἔστρεψα τὰ βήματα πρὸς τὴν φίλην Γαλλίαν. Ἡ Γαλλία! ὦ! ἡ Γαλλία εἶναι τῶντι ἡ χώρα, ἣτις ἠγάπησε τὴν Ἑλλάδα· πλὴν φεῦ! ἡ Αὐστριακοκίνητος πολιτικὴ τοῦ Ἀρμανσέργου καὶ τῶν ἄλλων ἐν Ἑλλάδι Βαυαρῶν μετέστρεψε τὴν φιλίαν ταύτην, τὴν ἀγάπην ταύτην εἰς μῖσος καὶ περιφρόνησιν. Ὁ γενναῖος καὶ συμπαθὴς Γαλλικὸς λαὸς εἶναι ἐνταύτῳ ἐπιπόλαιος καὶ κοῦφος, ἄγεται δὲ καὶ φέρεται ὑπὸ τῶν φανατικῶν ἱερέων του, οἵτινες ἀποστρέφονται ἐν Χριστῷ τοὺς Ἀνατολικοὺς καὶ μὴ Κατωλύκους Χριστιανοὺς. Ὁ Γάλλος λοιπὸν συγγέων τὴν Κυβέρνησιν μετὰ τοῦ ἔθνους, ἐθεώρησε τὰ πταίσματα τοῦ μέρους ὡς πταίσματα τοῦ ὅλου ἔθνους, καὶ ἠγανάκτησεν ὀνομάσας τοὺς Ἕλληνας ἀχαρίστους καὶ βαρβάρους. Τὴν ἰδέαν δὲ ταύτην μόλις ἠδυνήθη νὰ τροποποιήσῃ κατὰ τι ἡ ἡμέρα τοῦ Συντάγματος. Διέμεινα δύο ἔτη εἰς τὴν Γαλλίαν σπουδάζων, ὅτε λαβὼν, τὴν τελευταίαν ἐπιστολὴν τῆς μητρός μου, εἰς τὴν ἑποῖαν μοὶ ἀνηγγέλλοντο οἱ ἀρραβῶνές μου, ἔσπευσα ν' ἀποχαιρετήσω τὴν φίλην μου ἐκείνην χώραν καὶ τὰ γενναῖα τέκνα τῆς, καὶ νὰ ἔλθω. Ἴδου τὰ κατ' ἐμέ· ἦλθε τώρα καὶ ἡ σειρά σας. Εἶπατέ μοι τώρα καὶ ὑμεῖς πῶς εἶναι οἱ φίλοι καὶ συμπολίται μας.

ΘΕΟΦΙΛΟΣ

Ὅλοι εἶναι ὑγιεῖς καὶ ὅλοι ἐπεθύμησαν νὰ σὲ ἐπανίδωσιν.

ΣΟΦΙΑ (βλέπουσα πρὸς τὸ παράθυρον).

Ἴδου ἔρχονται μερικοὶ φίλοι νὰ σέ ἴδωσιν· ἄς ὑπάγωμεν εἰς τὴν ἄλλην αἶθουσαν.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Μητέρα μου, ἐπειδὴ εἶμαι ἀκόμη ζαλισμένος ἀπὸ τὴν θάλασσαν, σὰς παρακαλῶ, ἄφετέ με ὀλίγον ἐδῶ μετὰ τοῦ Θεοδώρου καὶ ὑπάγετε σεῖς νὰ ὑποδεχθῆτε τοὺς φίλους, μετ' ὀλίγον ἔρχομαι καὶ ἐγώ.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Ναί, ναί· ἄς ἀναπαυθῆ ὀλίγον· ὑπάγωμεν ἡμεῖς.

(ἀναχωροῦσιν ἅπαντες, ἐκτὸς τοῦ Χαρίλαου καὶ Θεοδώρου).

ΣΚΗΝΗ Γ'.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ καὶ ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ (ἐναγκαλιζόμενος καὶ ἀσπαζόμενος τὸν Θεόδωρον).

Θεόδωρε, φίλε μου, ἰδου τέλος σέ ἐπαναβλέπω· ἰδου ἡμεῖς καὶ πάλιν εἰς τὰς ἀγκάλας ἀλλήλων! ὦ! τί εὐτυχία, Θεόδωρε· ἀπὸ πολλοῦ ὠνειρευόμην τὴν στιγμὴν ταύτην· εἰπέ μοι, πῶς διήλθες τοὺς χρόνους τούτους τοῦ χωρισμοῦ μας; μοὶ ἐνθυμεῖσο τοῦλάχιστον; ἐνθυμεῖσο τὸν Χαρίλαον, τὸν φίλον σου, τὸν σύντροφον τῶν παιδικῶν σου χρόνων; ὦ! Θεόδωρε, ἐγὼ σέ ἐνθυμούμην πάντατε, ἐγώ!

ΘΕΟΔΩΡΟΣ (ἀσπαζόμενος αὐτὸν).

Χαρίλαέ μου, ἀμφιβάλλεις ἂν σέ ἐνθυμούμην; ἐγώ, ὅστις μετὰ τὴν ἀναχώρησιν ἐκινδύνευσα ν' ἀποθάνω ἀπὸ τὴν λύπην μου, ἐγώ, τὸν ὅποιον ἠναγκάσθησαν νὰ σείλλουν εἰς Ἀθήνας διὰ νὰ ἦναι πλησίον σου, ἐγώ, ὅστις ἐπανελθὼν ἐνταῦθα μετὰ τὸν θάνατον τῆς μητρός μου εὐρέθην ἐτι μᾶλλον ἔρημος, διότι δὲν εἶχον πλέον τὴν μητέρα μου καὶ διότι ὁ Χαρίλαός μου ἦτο μακρὰν, ἐγώ, ὅστις παρ' ὀλίγον νὰ παραφρονήσω ἐκ τῆς χαρᾶς, ὅταν ἔμαθον τὴν ἔλευσίν σου! ὦ Χαρίλαε!

ΧΑΡΙΛΑΟΣ (ἀσπαζόμενος αὐτὸν πάλιν).

Φίλε μου! σύγγνωθι, καλέ μου φίλε! Καὶ ἡ Ἑλένη;

μ' ἐνθυμεῖται καὶ ἐκείνη; Ὅταν μοὶ ἐγράψατε περὶ τοῦ σχεδίου τῆς μετὰ τῆς Ἑλένης ἐνώσεώς μου, ἡ καρδία μου ἐσχίρτησεν ἀπὸ χαρὰν ἅμα καὶ λύπην· ἀπὸ χαρὰν, διότι ἡ ἐνωσις αὕτη μοὶ εἶναι πρὸ πολλοῦ ἐπιθυμητὴ· ἀπὸ λύπην δέ, μήπως ἡ Ἑλένη ὑπεῖκουσα μᾶλλον εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ ἀδελφοῦ τῆς παρὰ εἰς τὴν φωνὴν τῆς καρδίας τῆς, συγκατετέθη χωρὶς εὐχαρίστησιν εἰς τοῦτο.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

ὦ Χαρίλαε! τὴν ἀδικεῖς τὴν δυστυχῆ Ἑλένην. . . . ἡ Ἑλένη σὲ ἀγαπᾷ.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Μὲ ἀγαπᾷ λέγεις;

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Ναί, Χαρίλαε, ἡ Ἑλένη σὲ ἀγαπᾷ χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζῃ οὐδ' αὐτὴ ἡ ἰδίᾳ, ἐγὼ ὅμως τὸ ἐμάντευσα· μοὶ τὸ λέγουν οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς, οἵτινες λαμβάνουσι παράδοξον καὶ ἀνεκκλάλητόν τινα ἔκφρασιν, ὅταν μὲ ἀκούῃ ἀναφέροντα τὸ ὄνομά σου· μοὶ τὸ λέγει ἡ ἀνεξήγητος μελαγχολία τῆς. ὦ, ναί! σὲ ἀγαπᾷ, Χαρίλαε· διότι εὐρίσκει μυρίας προφάσεις ὅπως εἰσέρχεται πολλάκις τῆς ἡμέρας εἰς τὸ δωμάτιόν μου, καὶ τοῦτο οὐχὶ δι' ἄλλο, παρὰ διὰ νὰ βλέπῃ τὴν ἐν αὐτῷ εἰκόνα σου· πολλάκις τὴν κατέλαβον ἰσταμένην ἐν ἐκστάσει πρὸ τῆς εἰκόνης ταύτης. ὦ, ναί, ἡ Ἑλένη σὲ ἀγαπᾷ, Χαρίλαε· μοὶ τὸ ἀπέδειξεν ἡ λειποθυμία τῆς, οἱ περιπτυγμοὶ τῆς καὶ τὰ δάκρυά τῆς, δάκρυα χαρᾶς καὶ θυμηδίας, ὅταν τῇ ἀνήγγειλον τὴν μετὰ σοῦ ἐνωσίν τῆς. Σὺ ὅμως, δὲν γνωρίζω ἄν.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ἐγὼ! ἀμφιβάλλεις ἂν ἀγαπῶ ἐγὼ τὴν Ἑλένην! ἀμφιβάλλεις, σὺ Θεόδωρε, σὺ, ὁ γνωρίζων τόσον τὴν καρδίαν μου;

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Ἡ Ἑλένη λοιπὸν εἶναι ἰδική σου· ἐλπίζω δὲ νὰ εὐτυχῆσῃς μετ' αὐτῆς, ἂν ὄχι δι' ἄλλο τι, τοῦλάχιστον διότι σὲ ἀγαπᾷ καὶ εἶναι ψυχὴ τε καὶ σῶματι Ἑλληνίς.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

ὦ! τὸ γνωρίζω, εἶναι ἀδελφὴ τοῦ Θεοδώρου. Αὐριον λοιπὸν ἐορτάζομεν τοὺς ἀρραβῶνας καὶ ἐντὸς ὀλίγου καὶ τοὺς γάμους. — Ἀλλὰ ἡ λέξις Ἑλληνὶς μὲ ἀνέμνησε τὴν πρὸ ὀλίγου περὶ Ῥωσσίας σκηνήν. Θεέ μου! ἐξακολουθεῖσι λοιπὸν τυφλώττοντες οἱ συμπολίται μας; Θεόδωρε, δὲν ἐπροσπάθησας νὰ τοὺς ἐξαγάγῃς τῆς ἀπάτης;

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Φίλε, ἐπραξες κάκιστα ὁμιλήσας μετὰ τοσαύτης σφοδρότητος ἐνώπιον ξένων· διότι δὲν ἀγνοεῖς βεβαίως ὅτι ἡ Ῥωσσία παντοῦ ἔχει κατασκόπους. Παρετήρησας ἐκεῖνον τὸν νέον, ὅστις ἴστατο πλησίον τοῦ Νικολάου;

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ναί· τί εἶναι αὐτός;

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Εἶναι φίλος, ἢ μᾶλλον κατάσκοπος καὶ ὄργανον τοῦ Προξένου τῆς Ῥωσσίας.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Καὶ τί πρὸς ἐμέ;

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Αἰ! φίλε μου, δὲν γνωρίζεις εἰς τί δύνανται αὐτὰ τὰ τέρατα νὰ καταντήσωσι.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ (μεθ' ἑρμῆς).

Δὲν τοὺς φοβοῦμαι. — Θεόδωρε, εἶσαι φίλος μου;

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Πρὸς τί αὕτη ἡ ἐρώτησις;

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Εἰπέ μοι, εἶσαι φίλος μου;

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Ἀμφιβάλλεις;

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Δός μοι λοιπὸν τὴν δεξιάν σου. (λαμβάνει τὴν δεξιάν του). Ὅρκισθητι ὅτι θὰ μὲ συνδράμῃς ὅλαις δυνάμεσιν, ὅπως ἀνοιξῶμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν συμπολιτῶν μας, ὅπως τοὺς διδάξωμεν ὁποῖοί τινες εἶναι αὐτοὶ, καὶ ὁποῖα ἡ Ῥωσσία.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Μὴν ἐκτίθεσαι, Χαρίλαε!

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ἄρνεῖσαι; λοιπὸν θὰ προσπαθῆσω μόνος!

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Ὅχι, δὲν ἄρνοῦμαι, αὐτὴ εἶναι ἡ μόνη ἐπιθυμία μου, ἀλλ' ἀπαιτεῖται φρόνησις.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Θὰ ἐνεργήσωμεν μετὰ φρονήσεως· θὰ μὲ βοηθήσης;

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Καθ' ὅλα!

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ἐμπρὸς λοιπόν! ἀπόψε σοὶ λέγω τίνι τρόπῳ θέλει ἐνεργήσωμεν· ἄς ὑπάγωμεν τώρα εἰς τὴν ἄλλην αἴθουσαν, ὅπου μᾶς περιμένουσιν.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Ἄγωμεν.

(Ἐξέρχονται).

ΠΡΑΞΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ'

Ἡ οἰκία τοῦ Ναϊδένοβιτς. — Σπουδαστήριον· ἐν τῷ μέσῳ τράπεζά τις κεκαλυμμένη, ἐπ' αὐτῆς διάφορα ἔγγραφα καὶ ἐσφραγισμένα ἐπιστολαὶ, παρ' αὐτὴν θρόνον καὶ μία καθέκλα· εἰς τὸ βάθος μεγάλη τις θύρα, ἐπὶ τῆς ὁποίας πίπτει αὐλαίξ· ἀριστερόθεν δύο μεγάλα παράθυρα δίδοντα ἐπὶ κήπου· δεξιόθεν ἑτέρα τράπεζα μικροτέρα τῆς πρώτης καὶ παρ' αὐτὴν βιβλιοθήκη· πρὸ τῆς τῆς τελευταίας ταύτης τραπέζης κάθηται ὁ Φημάνης καὶ γράφει· — καθέκλαικαὶ δύο ἀνάκλιντρα· ἐπὶ τοῦ τοίχου ἐστὶ προσηρμοσμένη μεγάλη τις εἰκὼν τοῦ Ἀυτοκράτορος Νικολάου.

ΣΚΗΝΗ Α'.

ΝΑΪΔΕΝΟΒΙΤΖ καὶ ΦΗΜΑΝΗΣ.

ΝΑΪΔΕΝΟΒΙΤΖ (εἰσερχόμενος καὶ ἀποβάτων τὸν πῖλον ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου),

Τὸν ἔχω τέλος καὶ αὐτὸν εἰς τὰς χεῖράς μου. Ματαίως οἱ Πρόξενοι τῆς Γαλλίας, τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Ἑλλάδος

προσεπάθησαν νὰ λάβωσιν ἐπὶ τοῦ πνεύματός του ἐπιρροήν μεγαλειτέραν τῆς ἰδικῆς μου. Τοὺς τὸν ἐπῆρα· αὐτοὶ οἱ ἀνόητοι δὲν ἤξεύρουν πῶς νὰ φέρωνται· νομίζουν ὅτι μόνον μετὸ σοβαρόν των θὰ κερδίσουν τὴν ὑπόληψίν του· τοὺς ἄφησα νὰ ἰδῶ τί θὰ κάμουν, καὶ ἐνῶ ἐνόμιζον ὅτι τὸν ἔχουν, ἐν μικρόν δῶρον καὶ δύο τρεῖς λόγοι τὸν ἔκαμαν ψυχῆ τε καὶ σώματι ἰδικόν μου· ὅλος ἰδικός μου εἶναι, Φημάνη!

ΦΗΜΑΝΗΣ

Τὸν διοικητὴν ἐννοεῖτε;

ΝΑΙΑΕΝΟΒΙΤΖ

Ναί, ναί! τὸν νέον διοικητὴν, ὁ ὁποῖος ὅταν ἦλθεν ἦτο θηρίον καὶ τώρα σοῦ τὸν ἔκαμα ἀρνάκι· τὸν ἔκαμα νὰ ὀρκίζεται εἰς τὸ ὄνομά μου· οἱ ἄλλοι πρόξενοι θὰ σκάσουν ἀπὸ τὸ πείσμα των.

ΦΗΜΑΝΗΣ

Τοὺς δύο ἀραβικοὺς ἵππους κατὰ τὴν διαταγὴν σας τῷ τοὺς ἔστειλα χθές.

ΝΑΙΑΕΝΟΒΙΤΖ

Ναί τὸ γνωρίζω· ἤμην τώρα ἐκεῖ καὶ δὲν εὔρισκε λόγους νὰ μ' εὐχαρισῆσῃ διὰ τοῦτο. Ἄλλ' εἶπέ μοι ἐφάνη ὁ Ὀλόνης;

ΦΗΜΑΝΗΣ

Ὅχι ἀκόμη.

ΝΑΙΑΕΝΟΒΙΤΖ

Ἔστειλες νὰ εἰδοποιήσῃς τὸν Πρωτοψάλτην ὅτι ἐπιουμῶ νὰ τῷ ὁμιλήσω;

ΦΗΜΑΝΗΣ

Ναί ἔστειλα, ἀλλὰ δὲν ἦτον εἰς τὴν οἰκίαν του, ὅταν ὁμῶς ὑπάγῃ θὰ τὸν στείλουν.

ΝΑΙΑΕΝΟΒΙΤΖ

Καὶ ὁ Ταχυδρόμος ἦλθε;

ΦΗΜΑΝΗΣ

Ναί! καὶ ἰδοὺ ἐπὶ τοῦ γραφείου σας αἱ ἐπιστολαὶ, τὰς ὁποίας ἔφερεν.

ΝΑΙΑΕΝΟΒΙΤΖ (πορευόμενος πρὸς τὴν ἐν τῷ μέσῳ κειμένην τράπεζαν καὶ καθήμενος πρὸ αὐτῆς).

Ἄ! νὰ ἰδῶμεν. (Ἀναγινώσκων τὰς ἐπιγραφὰς τῶν ἐπιστολῶν).
Αὕτη εἶναι ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ αὕτη ἀπὸ τὸν Στυ-

βένιον, ἀλλ' αὐτή; ... ἅ! εἶναι τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ Προξένου μας. Ἄς ἴδωμεν τί γράφουν ἀπὸ Κωνσταντινούπολιν. (ἀποσφραγίζει τὴν ἐπιστολὴν καὶ ἀναγινώσκει καθ' ἑαυτὸν). Εἶναι τοῦ Πρέσβεως καὶ μοὶ γράφει περὶ σοῦ. . . .

ΦΗΜΑΝΗΣ

Περὶ ἐμοῦ;

ΝΑΙΑΕΝΟΒΙΤΖ

Ναί· διότι ἐγὼ τῷ εἶχον γράψει περὶ τῆς ἀφοσιώσεως καὶ τοῦ ζήλου σου, καὶ μοὶ λέγει τώρα ὅτι δύναμαι νὰ σέ μυσῶ εἰς τὰ μυστήρια τῆς πολιτικῆς μας, προσθέτων ὅτι μετ' ὀλίγας ἡμέρας θὰ λάβῃς τὸν τίτλον καὶ τὸν βαθμὸν τοῦ Προξένου. . . .

ΦΗΜΑΝΗΣ (ἀνασκιρτῶν).

Τί λέγετε! . . .

ΝΑΙΑΕΝΟΒΙΤΖ (μειδιῶν).

Ναί· ἐπροβιβάσθης, φίλτατε Φημάνη, καὶ χαίρω πολὺ διὰ τοῦτο, διότι γνωρίζεις ὅτι σέ ἀγαπῶ καὶ σέ ὑπολήπτομαι πολὺ. Πλησίασον λοιπόν. (ἀνεγερόμενος καὶ σφίγγων τὴν χεῖρα τοῦ Φημάνου). Σέ συγχαίρω λοιπόν φίλτατε καὶ σέ εὐχόμαι καὶ ἀνωτέρους βαθμούς·

ΦΗΜΑΝΗΣ (κλίνων τὴν κεφαλὴν).

ὦ! σᾶς εὐχαριστῶ, σᾶς εἶμαι εὐγνώμων, Κύριε Πρόξενε! Γνωρίζετε πόσον σᾶς σέβομαι; γνωρίζετε πόσον εἶμαι ἀφωσιωμένος εἰς τὸν Αὐτοκράτορα καὶ εἰς τὴν πολιτικὴν του; ἂν καὶ Μολδαυὸς τὸ γένος, γνωρίζετε ὅτι εἶμαι Ῥώσος τὴν καρδίαν, διότι ἀ' αὐτῆς ἐλπίζω τὸ πᾶν.

ΝΑΙΑΕΝΟΒΙΤΖ

Καὶ ἔχεις δίκαιον· διότι τὴν ἐπιρροὴν καὶ δύναμιν, τὴν ὁποίαν ἔχει εἰς τὴν Ἀνατολὴν εἰς ὑπάλληλος τῆς Ῥωσσίας, δὲν τὴν ἔχουν οἱ ὑπάλληλοι οὐδεμιᾶς ἄλλης δυνάμεως. Λέγεις ὅτι εἶσαι Μολδαυὸς, ἀλλὰ γνωρίζεις ὅτι διὰ τὸν Αὐτοκράτορα τὸ γένος δὲν κάμνει τίποτε· ὅλοι οἱ ὑπουργοίτου εἶναι ξένοι· μήπως ἐγὼ εἶμαι Ῥώσος; ἀρκεῖ νὰ ἦναί τις ἄξιος καὶ πιστὸς ὑπηρέτης τοῦ Αὐτοκράτορος· καὶ βεβαίως ἡ Α. Μ. θὰ προτιμήσῃ ἓνα ὁμόθρησκόν του παρὰ ἓνα ἑτερόδοξον Γερμανόν. Ἄν ὅλοι οἱ νέοι τῆς Ἀνατολῆς σέ ὠμοιάζον, Φημάνη, καὶ

ἐγνώριζον τὸ συμφέρον των, ἕως τώρα τὸ μέγα ἔργον τῆς διὰ τοῦ Ῥωσσομοῦ ἀναγεννήσεως ὅλης τῆς Ἀνατολῆς θὰ ἦτο τελειωμένον. Δὲν βλάπτει ὁμως· «κάλλιον ἄργα παρά ποτέ.» πρέπει ὁμως σεῖς οἱ ἐν Ῥωσσοικῇ ὑπηρεσίᾳ νέοι νὰ προσπαθήσητε, ὅσον εἰμπορεῖτε, νὰ συντελέσητε εἰς τοῦτο.

ΦΗΜΑΝΗΣ

Κύριε Πρόξενε, γνωρίζετε τὰς εὐχὰς καὶ τὸν ζῆλόν μου· διατάξατε, καὶ εἶμαι πρόθυμος νὰ ὑπακούσω.

ΝΑΙΔΕΝΟΒΙΤΖ

Εἶσαι ἰσοβάθμιός μου τώρα καὶ δὲν δύναμαι πλέον νὰ σὲ διατάξω, ἀλλὰ νὰ σὲ συμβουλευσω ὡς φίλος καὶ ὡς ἀρχαιότερος. Ἄκουσον λοιπόν. Σὲ ἐδοκίμασα τώρα ἐπὶ τρία ἔτη καὶ εἶμαι βέβαιος περὶ τῆς πίστεώς σου· ὁ προβιβάσμός σου ἀπεφασίσθη· διωρίσθης Ὑποπρόξενος εἰς Σαμσῶνα, καὶ ἔλαβον τὴν διαταγὴν τοῦ Πρέσβεως νὰ σὲ κατηχήσω εἰς τὰ μυστήρια τῆς Πολιτικῆς μας. Κάθησε λοιπόν καὶ ἄκουσον! Γνωρίζεις τὴν Ἱστορίαν τῆς Ῥωσσίας, γνωρίζεις ὅτι οἱ δύο μεγαλείτεροι μεταξὺ τῶν ἄλλων μεγάλων βασιλέων τῆς Ῥωσσίας εἶναι ὁ ἀναγεννητὴς τοῦ Μεγίστου τούτου τῶν Κρατῶν Πέτρος ὁ Μέγας, καὶ Αἰκατερίνη ἡ Β^α. Μία τῶν μεγαλουργιῶν τῶν μεγάλων τούτων βασιλέων εἶναι καὶ τὸ πρόγραμμα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς· τὸ ἐλατῆριον δὲ καὶ ὁ ἄωτος σκοπὸς τῆς πολιτικῆς ταύτης εἶναι ἡ κατάκτησις τῆς Ἀνατολῆς.

ΦΗΜΑΝΗΣ (ἀνασκιρτῶν).

ὦ!

ΝΑΙΔΕΝΟΒΙΤΖ (μειδιῶν).

Δηλαδή, ἡ ἔνωσις τῆς Ἀνατολῆς μετὰ τῆς Ῥωσσίας. Τὸ ὄνειρον ὅλων τῶν διαδόχων τῶν μεγάλων ἐκεῖνων βασιλέων εἶναι ἡ Κωνσταντινούπολις, καὶ ἐκεῖ τείνουσιν ὅλαι αὐτῶν αἱ προσπάθειαι· τὸ πρῶτον δὲ καὶ ἀσφαλέστερον μέσον ὅπερ ἔπρεπεν νὰ μεταχειρισθῶσιν ἦτο, νὰ ἐλκύσωσι τὰ πνεύματα καὶ τὴν ἀγάπην τῶν Χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς πρὸς τὴν Ῥωσσίαν καὶ νὰ διατηρήσωσιν αὐτοὺς εἰς τὴν ἀμάθειαν. Ἐσυστήθη λοιπόν πολιτικὴ τις προπαγάνδα, τῆς ὁποίας τὰ κυριώτερα μέλη ἦσαν καὶ εἰσὶν οἱ Ῥῶσοι

Πράκτορες· οὔτοι διὰ διαφόρων μέσων εἴλκυσαν πρῶτον τὸν Κληρον, ὁ ὁποῖος πιστεύων εἰς τὰς ὑποσχέσεις καὶ ἀπατώμενος ἀπὸ τὰ δῶρα, τὰ ὁποῖα ἡ Ῥωσσία στέλλει εἰς τὰς ἐν Ἀνατολῇ ἐκκλησίας κατήντησε νὰ θεωρῇ αὐτὴν ὡς τὴν μόνην σῴτειραν. — Ἡ προπαγάνδα λοιπὸν προώδευσε, καὶ οἱ Χριστιανοὶ τῆς Ἀνατολῆς ὤμνουν εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ῥωσσίας, ὅταν αἰφνης ἀνέλπιστόν τι συμβεβηκὸς ὀλίγον ἔλειψε νὰ ἀνατρέψῃ ὅλα ταῦτα, ὅλους τοὺς ἀγῶνας τόσων χρόνων!

ΦΑΜΑΝΗΣ

Καὶ ποῖον εἶναι αὐτὸ τὸ συμβεβηκὸς ;

ΝΑΙΑΕΝΟΒΙΤΖ

Ἕλληνές τινες ἔμποροι συνέλαβον τὴν ιδέαν νὰ ἐλευθερώσωσι τὴν πατρίδα των· διὸ καὶ ἐσχημάτισαν μυστικὴν τινὰ ἐταιρίαν, τῆς ὁποίας ὅλα σχεδὸν τὰ κύρια μέλη κατώκουν σχεδὸν εἰς τὴν Ῥωσσίαν. Φίλε, τὴν ἀστυνομίαν καὶ τὴν πολιτικὴν τῆς Ῥωσσίας, τῶν ὁποίων ἐφάμιλλος δὲν ὑπάρχει εἰς κανὲν μέρος τῆς ὑφηλίου, καὶ τὰς ὁποίας δὲν δύναται ν' ἀπατήσῃ οὐδεμίαν δύναμιν τῆς Εὐρώπης τὴν ἐπαιξάν μίαν μόνην φοράν, εἶναι ἀληθές, πλὴν τὴν ἐπαιξάν τίνες; ἔμποροι Ἕλληνες! ὦ! οἱ Ἕλληνες εἶναι, μὰ τὴν πίστιν μου, δαίμονες ἐνσαρκωμένοι.

ΦΗΜΑΝΗΣ

Τί λέγετε!

ΝΑΙΑΕΝΟΒΙΤΖ (κινῶν θλιβερῶς τὴν κεφαλὴν).

Ναί! φίλε μου· ὅλα τὰ σχέδια τῆς κατηραμένης ἐκείνης Φιλικῆς ἐταιρίας εἰς τὴν καρδίαν τῆς Ῥωσσίας ἐχαλκεύθησαν, τὰ πάντα ἀπὸ τῆς Ῥωσσίας διετάχθησαν, καὶ ἐντοσούτω, ἡ Ἀστυνομία δὲν ἠδυνήθη νὰ λάβῃ τὴν παραμικρὰν γνῶσιν τῶν πραγμάτων εἰ μὴ ὅταν ἐξεβρᾶγη ἡ Ἑλληνικὴ ἐπανάστασις, ὅταν τὸ σχέδιον εἶχεν ὠριμάσει, ὅταν ὁ Ὑψηλάντης, ὁ ὑπασπιστὴς τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου, ἐξῆλθεν εἰς τὴν Μολδαυίαν, ἀφοῦ τέλος τὸ ἔμαθεν ὅλος ὁ κόσμος! Γνωρίζεις τὰ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως καὶ δὲν σοὶ τὰ ἐξισορῶ. Ἡ Κυβέρνησις τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου, ὅστις εἶναι ὁ μόνος Ἡγεμὼν τῆς Ῥωσσίας,

ὅστις ἠγάπα ὀλίγον τοὺς Ἑλληνας, ἢ Κυβέρνησις, λέγω, τοῦ φιλέλληνος αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου, καὶ τοῦ μὴ φιλέλληνος διαδόχου του, τοῦ τρισηνδόξου αὐτοκράτορος Νικολάου, ἀφοῦ ἀνεθεμάτισε, διετήρησεν εἰς τὰς φρικώδεις φυλακὰς τῆς Αὐστρίας τὸν Ὑψηλάντην καὶ τοὺς περὶ αὐτόν, ἠναγκάσθη νὰ στείλῃ καὶ αὐτὴ τὸν Σόλωντες εἰς τὸ Ναβαρίνον, καὶ τοῦτο πάλιν διὰ τὸ ἴδιον συμφέρον, μήπως χάσῃ ὅλως διόλου τὴν συμπάθειαν τῶν Ἑλλήνων· διότι ἄλλως, μετὰ μεγίστης εὐχαριστήσεως ἠθελεν ἐξοντώσει καὶ ὅλους τοὺς Ἑλληνας, καὶ τὴν ἐπανάστασιν των, καὶ τὸ ὄνομάτων αὐτό.

ΦΗΜΑΝΗΣ

Καὶ ἐντοσοῦτω κατὰ τὸν τελευταῖον αἰῶνα δις, νομίζω, ἢ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις ἐπροσπάθησε νὰ ἐπαναστατήσῃ τὴν Πελοπόννησον.

ΝΑΙΑΕΝΟΒΙΤΖ (γελῶν).

Ἐ! Νέε, νέε! πόσον εἶσαι ἀρχάριος ἀκόμη! καὶ δὲν ἐννοεῖς πρὸς τίνα σκοπὸν τὸ ἔπραξες;

ΦΗΜΑΝΗΣ

Πρὸς τί τάχα;

ΝΑΙΑΕΝΟΒΙΤΖ

Τὸ συμφέρον, φίλε, τὸ συμφέρον· διότι ἀγάπη πρὸς τὴν Ἑλλάδα δὲν ὑπάρχει διόλου. Ὁ ἀσπονδότερος καὶ ἐπικινδυνωδέστερος ἐχθρὸς καὶ ἀντίπαλος τῆς Ῥωσσίας εἶναι ὁ Ἑλληνισμὸς· τὸ μόνον στοιχεῖον, τὸ ὁποῖον φοβεῖται ἢ Ῥωσσία εἶναι τὸ Ἑλληνικόν· διότι καὶ οἱ Ἕλληνες εἰς τὸν αὐτὸν σκοπὸν τείνουσι, καὶ μὲ δικαίωμα, τὸ ὁποῖον ἡμεῖς δὲν ἔχομεν. Τέλος, ὅτε τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος ἐσυστήθη, τότε ἢ Ῥωσσία ἐνήργησε πρῶτον νὰ ἐκλεχθῇ ἀρχηγὸς τοῦ νεοσυστάτου Κράτους ἀνὴρ Ἑλλήν μὲν τὸ γένος, ἀλλ' ἀπὸ πολλοῦ ὑπηρετῶν αὐτὴν, γεγηρακῶς ἐν ταῖς ἀρχαῖς καὶ τῷ πνεύματι τῆς Ῥωσικῆς Πολιτικῆς, ὁ Κόμης Καποδίστριας· καὶ δεῦτερον νὰ περιορίσῃ, ὅσον δυνατόν, εἰς μικρότατον ὀρίζοντα τὴν Ἑλλάδα· ὡς πρὸς τὸ δεῦτερον δὲ τοῦτο εἶχεν ἀντίπαλον καὶ ἐναντίαν τὴν Γαλλίαν, ἣτις ἠθελε νὰ ἐκτείνῃ τὰ ὅρια τῆς Ἑλλάδος μέχρι τῆς Θεσσαλίας· ἀλλ' ἢ Ἀγγλία ἦτο μεθ' ἡμῶν, διὸ καὶ τὰ ὅρια τῆς

Ἑλληνικῆς Ἡγεμονίας ἐχαράχθησαν καὶ ἔμεινον τοιαῦτα, ὅποια εἶναι τὴν σήμερον. Οἱ Ἕλληνες μετ' ὀλίγα ἔτη ἐφόνευσαν τὸν Καποδίστριαν, καὶ ἡ Εὐρώπη, δυστυχῶς δι' ἡμᾶς, δὲν ἐδέχθη ἵνα ἡ πατρίς τοῦ Θεμισοκλέους, τοῦ Μιλτιάδου καὶ τοῦ Λεωνίδου, ὡς ἔλεγον τότε, μένη ἡγεμονεῖα ἐξαρτωμένη τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, καθὼς ἐπιθυμεῖ ὁ Αὐτοκράτωρ, ἀλλ' ἐκήρυξεν αὐτὴν Βασιλείον, καὶ ἐσειλε Βασιλέα τὸν νεαρὸν υἱὸν τοῦ Βασιλέως τῆς Βαυαρίας. Γνωρίζεις τὰ λοιπά. Συστηθέντος τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου καὶ ἐν αὐτῷ Πανεπιστημίου, Σχολείων καὶ μυρίων ἄλλων πρὸς ἐκπαίδευσιν τοῦ λαοῦ καταστημάτων, ἡ Κυβέρνησις τοῦ Αὐτοκράτορος εἶδεν, ὅτι ἐκ τῶν ἐν τῇ Εὐρωπαϊκῇ Τουρκίᾳ Γραικῶν δὲν πρέπει πλέον νὰ ἐλπίζῃ πολύ· διότι οὗτοι βλέποντες τὴν σύστασιν ἐνὸς Ἑλληνικοῦ βασιλείου, ἔσρεψαν τὰ βλέμματά των πρὸς τὰς Ἀθήνας καὶ ἤρχισαν πανταχόθεν νὰ στέλλουν τὰ τέκνα των νὰ σπουδάζωσιν ἐκεῖ καὶ νὰ ἐνδιαφέρωνται τὰ μέγιστα εἰς τὰ πράγματα τοῦ νέου βασιλείου των, ὡς τὸ ὠνόμαζον, ὡς ἂν ἦσαν πολῖται αὐτοῦ, καὶ οὐχὶ δοῦλοι τῶν Πασσάδων τῆς Τουρκίας, ἐλπίζοντες ὅτι ἐντὸς ὀλίγου ὅλον τὸ μέρος ἐκεῖνο θὰ γίνῃ Ῥωμαῖοι. Τὸ ὄνομα τοῦ Ὅθωνος εἶχε μαγικὴν τινα ἐνέργειαν ἐπὶ τῶν πνευμάτων τοῦ λαοῦ τῆς Ἠπείρου, τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Μακεδονίας· καὶ ὁ χωρικός τῆς Θράκης ἐργαζόμενος εἰς τὸν ἀγρὸν του ὠνόμαζε τὸν υἱὸν τοῦ Λουδοβίκου τῆς Βαυαρίας ὁ Βασιλιάς μας. Ἡ Κυβέρνησις δὲ τοῦ Αὐτοκράτορος ἐκσυμφώνου μετὰ τῆς Αὐστρίας ἀπεφάσισε νὰ κατασρέψῃ τὰς ὑπὲρ τοῦ Νεοσυστάτου ἐκείνου Κράτους συμπαθείας καὶ τῶν δούλων Γραικῶν καὶ τῆς Εὐρώπης. Εἶπε λοιπὸν εἰς τὴν Αὐστρίαν ν' ἀγοράσῃ τὸν Ὅθωνα, ὅστις ἔκτοτε ἀκολουθεῖ τυφλοῖς ὄμμασι τὴν μισέλληνα καὶ καταστρεπτικὴν τοῦ Μετερνίχ πολιτικὴν, καὶ ἡ πολιτικὴ τῆς Ἀθηναϊκῆς Καμαρίλλας κινεῖται ἔκτοτε ὑπὸ τοῦ μεγάλου Ῥωσσοαυστριακοῦ ἐλατηρίου. Ἡ συμπάθεια τῆς Εὐρώπης κατεσγράφη, ὄχι ὁμῶς καὶ ἡ τῶν δούλων Γραικῶν. Ἡ Κυβέρνησις λοιπὸν τοῦ Αὐτοκράτορος ἔπρεπε νὰ ἀπελπισθῇ· αὐτὴ ὁμῶς δὲν ἀπηλπίσθη ὅλως διόλου, ἀλλ' ἐξακολουθεῖ νὰ ἐνεργῇ ὡς καὶ πρότερον· ἔ-

στρεψεν ὁμως ἰδίως τὰ ὄμματα πρὸς τὴν Ἀσίαν. Τὰ παράλια τῆς Μαύρης Θαλάσσης καὶ τὰ ἔνδον τῆς Ἀνατολῆς κατοικεῖ λαός, ὅστις εἶναι ὁμόθρησκος μὲν καὶ ὁμογενῆς τοῦ λαοῦ τῆς Ἡπείρου καὶ τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος, πρὸ πολλοῦ ὁμως βεβυθισμένος ὢν εἰς τὴν ἀμάθειαν, καὶ ἔνεκα τῆς θέσεώς του ἀπειροπόλεμος καὶ πρᾶος ὢν, ἐλησμόνησε τὴν καταγωγὴν του καὶ διετήρησε μόνον τὴν θρησκείαν του· διότι καὶ ἡ γλῶσσά του αὐτὴ διεφθάρη ὅλως διόλου. Ὁ λαός οὗτος ἐξακολουθεῖ λατρεύων τὴν ὁμόθρησκον Ῥωσσίαν. Ἀπεστάλησαν λοιπὸν εἰς τὰς χώρας ταύτας διάφοροι γνωστοὶ διὰ τὴν ἱκανότητα καὶ τὴν εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ Ῥωσισμοῦ ἀφοσίωσίν των, Πράκτορες, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἔχω τὴν τιμὴν καὶ εὐτυχίαν νὰ συγκαταλέγωμαι καὶ ἐγὼ, ὅπως προσπαθήσωμεν διὰ παντοίων τρόπων νὰ διατηρήσωμεν καὶ ἐξάψωμεν ἔτι μᾶλλον τὴν πρὸς τὴν Ῥωσσίαν πίστιν καὶ ἐλπίδας τῶν λαῶν τούτων. Ταῦτοχρόνως δὲ ἡ Α. Α. Μ. καὶ οἱ Ὑπουργοὶ Τῆς ἐνθυμήθησαν ὅτι ἐν τῇ Εὐρωπαϊκῇ Τουρκίᾳ ὑπάρχει λαός τις Ταταρικῆς καταγωγῆς, διακρινόμενος ἐπὶ ἀμαθείᾳ καὶ εὐπιστίᾳ, λαός λατρεύων τὴν Ῥωσσίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα, διότι εἶναι καὶ αὐτὸς τοῦ Ἀνατολικοῦ δόγματος, δηλαδὴ οἱ Βούλγαροι, καὶ εἰς τὴν ἀνάμνησιν ταύτην ἐσκίρτησεν ὑπὸ χαρᾶς ἡ καρδίᾳ τῆς Ἁγίας Ῥωσσίας, διότι νὰ κατακτήσῃ τις τὸ πνεῦμα τοῦ λαοῦ τούτου εἶναι τὸ εὐκολώτερον πρᾶγμα τοῦ κόσμου, καὶ ἡ κατάκτησις αὕτη εἶναι πολύτιμος: Πρῶτον, διότι ὁ λαός οὗτος διακρίνεται ἐπὶ ἐπιμονῇ· δεύτερον, διότι ὁ λαός οὗτος ἐργατικός ὢν, ἀπαθὴς καὶ νωθρός, ἐάνποτε, ὡς ἐλπίζομεν, ὑποκύψῃ εἰς τὸ σκῆπτρον τοῦ Αὐτοκράτορος, θέλει μείνει αἰωνίως ἡσυχος καὶ ἐξαίρετος Μουζῆκος, διότι τὸ πνεῦμα αὐτοῦ οὐδόλως ὁμοιάζει τῷ φιλοταράχῳ, φιλελευθέρῳ καὶ ζωηρῷ πνεύματι τῶν Ἑλλήνων. Διευθύνωμεν λοιπὸν ἐκεῖ τὰ δούκτιά μας, καὶ ἤρχισαμεν πρῶτον νὰ διδάσκωμεν εἰς τὸν λαὸν ἐκεῖνον ὅτι εἶναι τῆς αὐτῆς μετὰ τῶν Ῥώσσων καταγωγῆς, ὅτι εἶναι Σλαβικῆς ἀρχῆς. Τότε δὲ δι' ἐνεργείας τῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως ἐγεννήθη ἐν Βιέννῃ καὶ ἡ μεγάλη ἐκείνη ἰδέα τοῦ Πανσλαβισμοῦ.

ΦΗΜΑΝΗΣ

Ἐν Βιέννῃ!

ΝΑΙΑΕΝΟΒΙΤΖ.

Ναί, ἐν Βιέννῃ. Ἡ Αὐστριακὴ Κυβέρνησις παρεδέχθη καὶ ἐπροστάτευσε τὴν ιδέαν ταύτην διὰ τρεῖς λόγους: πρῶτον, κατὰ προτροπὴν καὶ εἰσήγησιν τῆς Αὐλῆς τῆς Πετροπόλεως· δεύτερον, διότι οὕσα ἀσπονδος ἐχθρὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἤθελε δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου νὰ τὸν βλάψῃ· καὶ τρίτον τέλος, διότι, ἔχουσα μεταξὺ τῶν ὑπηκόων της πολλοὺς Σλαβικοὺς λαοὺς, ἐνόμιζεν ὅτι θέλει ὠφεληθῆ αὐτὴ μόνῃ ἐκ τῆς ιδέας ταύτης. Ἐχουσα λοιπὸν σύμμαχον τὴν Αὐστρίαν ἢ αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις, ἤρχισε νὰ ἐνεργῇ πρῶτον εἰς τὴν διάδοσιν τῆς Πανσλαβικῆς ιδέας, καὶ δεύτερον εἰς τὴν σύστασιν Σχολείων ἐν τῇ Βουλγαρίᾳ.

ΦΗΜΑΝΗΣ

Σχολείων! ἀλλὰ νομίζω ὅτι ἡ ἐκπαίδευσις τοῦ Λαοῦ ἀντίκειται εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς Α. Μ.

ΝΑΙΑΕΝΟΒΙΤΖ (μειδιῶν).

Ναί! ἀλλὰ τὰ σχολεῖα ταῦτα εἶναι ἄλλου εἴδους· οἱ πλεῖστοι τῶν διδασκάλων τῶν σχολείων τούτων ἐκπαιδευθέντες μὲ ῥωσικὰ ἔξοδα καὶ ἐν τῇ Ῥωσσίᾳ εἰσὶ τυφλὰ καὶ ἀφωσιωμένα τῆς Ῥωσσίας ὄργανα. Ἡ Κυβέρνησις λοιπὸν τῆς Α. Μ. ἤρχισε πρῶτον νὰ πείθῃ τοὺς Βουλγάρους ὅτι δὲν πρέπει νὰ σπουδάζωσι τὴν Ἑλληνικὴν, ἀλλὰ τὴν Ῥωσικὴν, λέγοντες εἰς αὐτοὺς ὅτι ἡ ἰδίᾳ των γλῶσσα δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ μία διάλεκτος τῆς Ῥωσικῆς, ὅτι πρέπει νὰ κανονίσουν τὴν γλῶσσάν των ταύτην κατὰ τὸ ῥωσικόν καὶ νὰ τὴν πλουτίσουν διὰ ῥωσικῶν λέξεων κτλ. Τοῦτο δὲ ἀνεδέχθησαν τὰ νευρόσπαστά μας ἐκεῖνα, περὶ τῶν ὁποίων σοὶ ὠμίλησα· καὶ εἰς ὑπάλληλος τῆς Α. Μ. ὁ Βενελῖνος ἔπλασε μίαν Ἱστορίαν δι' αὐτοὺς, ἐν τῇ ὁποίᾳ κατακεύων αὐτοὺς, προσπαθεῖ νὰ τοῖς ἀποδείξῃ ὅτι εἶναι Σλάβοι. Ἐννοεῖς λοιπὸν ὅτι τὰ σχολεῖα αὐτὰ ἀντὶ νὰ βλάψουν, συνάδουσι μάλιστα πρὸς τοὺς σκοποὺς τοῦ Ἀνακτοσυμβουλίου τῆς Πετροπόλεως, διότι μὲ τὸν καιρὸν, ἐὰν οἱ Βούλγαροι θελήσουν νὰ μάθουν ἐπιστήμας κατὰ μίμησιν τῶν ἄλλων

ἔθνων, ἐπειδὴ ἡ γλῶσσά των οὔτε ἔχει οὔτε εἶναι ἱκανὴ νὰ γεννήσῃ ἐπιστημονικοὺς ὄρους, θὰ καταφύγουν ὄχι εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, καθὼς ἤθελον πράξει κατὰ μίμησιν τῶν ἄλλων ἔθνων, ἀλλ' εἰς τὴν Ῥωσικὴν, καὶ οὕτως ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἡ γλῶσσά των θὰ καταντήσῃ σχεδὸν ὅλως Ῥωσικὴ, καὶ γνωρίζεις τὴν ἐπὶ τοῦ ἔθνισμοῦ ἐπιρροὴν τῆς γλώσσης. Τὰ πράγματα δὲ καὶ τὴν πολιτικὴν ταύτην διευθύνει ἀνὴρ γνωστός διὰ τὴν ἱκανότητα καὶ τὸ διπλωματικὸν ἢ ραδιοῦργον, ἀνθέλης, πνευμά του, ὁ Στυβένιος. Ἄς ἴδωμεν τί γράφει. (Ἀποσφραγίζει τὴν δευτέραν ἐπιστολὴν καὶ ἀναγινώσκει ἐπὶ τινὰς στιγμὰς καθ' ἑαυτὸν· εἶτα δὲ περιχαρῶς). — Ἄ! εὖγε! ὄλα ὑπάγουν κατ' εὐχὴν. (Ἀναγινώσκει καὶ πάλιν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς). Ἄκουσον, Φημάνη, τί μοὶ γράφει:

«... ὠφελούμενος ἀπὸ τὰς καταχρήσεις τινῶν Γραικῶν
» Ἀρχιερέων τῆς Βουλγαρίας ἐνήργησα, ὅπως οἱ Βούλγα-
» ροι, τῶν ὁποίων μέχρι τοῦδε οἱ Ἀρχιερεῖς κατὰ τὸ πλεῖ-
» στον ἦσαν Γραικοὶ, ἐπιθυμήσωσιν ὁμοεθνεῖς των ἀρχιε-
» ρεῖς· ἐνέπνευσα εἰς αὐτοὺς ἄσπονδον κατὰ τοῦ Γραικικοῦ
» ἔθνους μῖσος, μῖσος τοιοῦτον, ὥστε ἀπαντῶμενοι χαιρε-
» τῶνται διὰ τῆς φράσεως: «πᾶς Γραικὸς νὰ σκάσῃ» καὶ
» προσπαθῶ καὶ ἐγὼ καὶ ὄλοι οἱ ἄλλοι πρόξενοι νὰ ἐξά-
» ψωμεν τὰ πνεύματα κατὰ τῶν Ἑλλήνων, βοηθούμενοι ἀπὸ
» τινὰς νέους Βουλγάρους, οἵτινες, σπουδάσαντες εἰς τὴν Εὐ-
» ρώπην καὶ ἐπιστρέψαντες εἰς τὰς πατρίδας των, διὰ νὰ
» εὐρίσκωνται εἰς δουλιὰ καὶ νὰ φαίνωνται μεγάλοι ἀνθρω-
» ποι, συνεργοῦσιν εἰς τὸν σκοπὸν μας. Ἐλπίζω λοιπὸν ἐν-
» τὸς ὀλίγου τὸ Βουλγαρικὸν ζήτημα νὰ ἐκτραγῆ καὶ ὁ μέ-
» γας σκοπὸς νὰ ἐπιτευχθῆ. Δὲν γνωρίζεις ὅμως πόσον
» ἐπίπονον εἶναι τὸ ἔργον μου· φρικτὸν πρᾶγμα! Δὲν φεί-
» δομαι ὅμως οὔτε κόπου, οὔτε καιροῦ, φθάνει μόνον νὰ
» κατορθώσω τὸ σκοπούμενον, καὶ ἐλπίζω ὅτι μετ' οὐ πολὺ
» θὰ ἔχομεν Βουλγάρους νὰ καλλιεργῶσι τὰς γαίας μας,
» ἀφ' οὔ μάλιστα οἱ ἴδιοι συμπολίται των μᾶς βοηθοῦσιν
» εἰς τοῦτο. Τὸ κυριώτερον ἦτο νὰ τοὺς χωρίσωμεν ἀπὸ
» τοὺς Γραικοὺς, τῶν ὁποίων ἡ φιλελεύθερος λέπρα καὶ ἡ
» πρὸς τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν μαγία ἠδύνατο νὰ μετα-

» δοθῆ καὶ εἰς αὐτοὺς, καὶ τότε τοὺς ἐχάναμεν πλέον. Ἐλ-
» πίζω καὶ σὺ νὰ προοδεύης μὲ τοὺς ἰδικούς σου. Θάρρος
» καὶ δραστηριότης! » ὁλος σὸς καὶ πάντοτε φίλος σου
« Στυβένιος. »

— Ἴδου λοιπὸν, φίλτατε Φημάνη, εἶσαι πλέον μεμυημένος
εἰς τὰ βαθύτερα μυστήρια τῆς Διπλωματίας καὶ τῆς Πο-
λιτικῆς μας. Προσπάθησον λοιπὸν νὰ φανῆς ἄξιος τῆς ἐμ-
ποστοσύνης τῆς Κυβερνήσεως καὶ συνεργήσης, ὅσον δύνα-
σαι, εἰς τὸ μέγα ἔργον, διότι ἐκ τῆς δραστηριότητος καὶ
τῆς ἱκανότητός σου δύνασαι νὰ ἐλπίσης τὸ πᾶν, καὶ προ-
βιθασμὸν καὶ ἰσχὺν καὶ τιμὰς καὶ ἀνταμοιβάς.

ΦΗΜΑΝΗΣ

Τὸ συμφέρον καὶ αἱ διαταγαὶ τῆς Α. Μ. θέλει εἶναι πάν-
τοτε συμφέρον μου, καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη, διὰ τῆς ὁποίας ἡ
ἐξοχότης σας μὲ ἐτίμησε, μὲ καθιστᾷ ἔτι θερμότερον θερά-
ποντα τοῦ Αὐτοκράτορος, καὶ θὰ προσπαθῶ νὰ καταστῶ
ἄξιος μαθητῆς σας, καθ' ὅσον μάλιστα καὶ ἐγὼ ἀτομικῶς
τρέφω ἄσπονδον κατὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ μῖσος καὶ δὲν δύ-
ναμαι νὰ ὑποφέρω τὴν πρόοδον τῶν Γραικῶν καὶ τὸ ἀγέρωχον
ὕφος διὰ τοῦ ὁποίου προφέρουσι τὰς λέξεις « εἶμαι Ἕλλην. »

ΝΑΙΔΕΝΟΒΙΤΖ.

Νὰ προσπαθῶμεν λοιπὸν ἐγὼ ἀφ' ἐνός καὶ σὺ ἀφ' ἑτέρου,
πρὶν ἀναχωρήσης διὰ τὴν θέσιν σου, νὰ ἐνισχύσωμεν ἔτι μᾶλ-
λον τὰ ὑπὲρ ἡμῶν αἰσθήματα τῶν κατοίκων τῆς χώρας ταύ-
της καὶ πρὸ πάντων νὰ προσπαθῶμεν νὰ μένωσιν εἰς τὴν
ἀμάθειαν.

ΣΚΗΝΗ Β΄.

ΟΙ ΡΗΘΕΝΤΕΣ, ΥΠΗΡΕΤΗΣ, εἶτα δὲ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Ὁ ἐπίτροπος τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἐπι-
θυμεῖ νὰ ἰδῆ τὴν Ἐξοχότητά σας.

ΝΑΙΔΕΝΟΒΙΤΖ

Εἰσαξέ τον ὀγλίγωρα.

(Ἐξέρχεται ὁ ὑπηρέτης.)

ΦΗΜΑΝΘΕ

Ἐγὼ νὰ ἐξέλθω ;

ΝΑΙΔΕΝΟΒΙΤΖ

Διατί ; ὄχι ! ὄχι ! μείνε. (Εἰσέρχεται ὁ Ἀναστάσιος).

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ (φέρων τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ στήθους).

Τὴν Ἐξοχότητά σας. . . .

ΝΑΙΔΕΝΟΒΙΤΖ (ἐνεγειρόμενος καὶ δεικνύων αὐτῷ τὸ ἀνάκλιτρον).

Κύριε ἐπίτροπε, δοῦλός σας ταπεινότατος· λάβετε θέσιν. (καθήμενος ἐπὶ τοῦ γραφείου). Πῶς εἴσθε, Κύριε ἐπίτροπε ; ἔχω πολὺν καιρὸν νὰ σᾶς ἰδῶ. Ἐπεθύμουν νὰ σᾶς ὀμιλήσω καὶ διὰ τοῦτο σᾶς ἐμήνυσα. Σᾶς ζητῶ συγγνώμην, διότι σᾶς ἐπροξένησα τὸν κόπον νὰ ἔλθητε ἕως ἐδῶ.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ

Κάνεις κόπος, ἐξοχώτατε, ἐξ ἐναντίας εὐχαρίστησις εἶμαι πάντοτε πρόθυμος δοῦλός σας.

ΝΑΙΔΕΝΟΒΙΤΖ

Γνωρίζετε καὶ τὰ ἀτομικά μου αἰσθήματα, καὶ τὰ αἰσθήματα τοῦ Μεγάλου Αὐτοκράτορος, τὸν ὁποῖον ἔχω τὴν τιμὴν ν' ἀντιπροσωπεύω. Αἱ διαθέσεις τῆς Α. Μ. εἶναι τόσον ἀγαθαὶ καὶ εὐνοϊκαὶ ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς, ὥστε τὸ ὄνειρον τῆς ζωῆς Τῆς εἶναι ἡ βελτίωσις τῆς τύχης των· καὶ ἀγωνιζόμενος πάντοτε διὰ τοῦτο, ἔχει πολλοὺς ἐχθροὺς νὰ πολεμήσῃ, διότι ὅλαι αἱ ἄλλαι δυνάμεις ἐπιθυμοῦσι τὴν δυστυχίαν τῆς Ἀνατολῆς.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ

Ὁ Θεὸς νὰ πολυχρονῇ τὸν Αὐτοκράτορα !

ΝΑΙΔΕΝΟΒΙΤΖ

Πρὸ πάντων δὲ ἡ Α. Μ. ἀγωνίζεται ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδοξίας, διότι αὐτῆς οἱ ἐχθροὶ εἶναι οἱ πολυαριθμότεροι.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ

Ἡ Θεοσέβεια τῆς Α. Μ. εἶναι πασίγνωστος.

ΝΑΙΔΕΝΟΒΙΤΖ

Δὲν δύναμαι νὰ σᾶς περιγράψω τὴν λύπην τῆς Α. Μ. διὰ τὰς δυστυχίας καὶ τὴν ἀθλιότητα ὅλων τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ Ὁρθοδόξων, ἐξόχως δὲ τοῦ ἱεροῦ Κλήρου, ὅστις εὐρίσκεται εἰς ἐλεεινὴν κατάστασιν· διότι τὰ ἱερά παραμε-

λοῦνται δυστυχῶς τὴν σήμερον καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν τέκνων τῆς Ἐκκλησίας. Ἐκτὸς τῶν πασιγνώσων ἐχθρῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἡ Ἐκκλησία ἔχει καὶ ἄλλους μεγάλους ἐχθρούς, τοὺς Παπιστὰς καὶ τὴν τρομερὰν τῆς ἀθείας ὕδραν, τῆς ὁποίας τὸ δηλητήριον φέρουν οἱ νέοι σας ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Εὐρώπην.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ

Ἄπὸ τὴν Ἑλλάδα;

ΝΑΙΑΕΝΟΒΙΤΖ

Ναί, ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα· διότι ἐκεῖ δὲν μανθάνουν οἱ νέοι ἄλλο τι εἰ μὴ τὴν ἀσέβειαν καὶ τὴν ἀθείαν. Δείξατέ μοι ἓνα νέον, ὅστις, σπουδάσας εἰς τὴν Ἑλλάδα, φέρεται μὲ τὸ ἀνήκον σέβας πρὸς τοὺς Ἱερεῖς. Δὲν ὑπάρχει οὐδεὶς! Καὶ ἐν τοσοῦτῳ οἱ αἴτιοι εἴσθε σεῖς οἱ ἴδιοι.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ

Ἡμεῖς;

ΝΑΙΑΕΝΟΒΙΤΖ

Βεβαίως· διατί στέλλετε τὰ τέκνα σας εἰς τὴν πηγὴν ἐκείνην τῆς λέπρας; διατί δὲν τὰ στέλλετε εἰς τὴν Ῥωσσίαν, ὅπου ὁμοῦ μὲ τὰ γράμματα θὰ μάθωσι καὶ τὴν Θεοσέβειαν;

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ

ὦ! ἐγὼ αὐτὸ πολλάκις τὸ ἐσυμβούλευσα, ἀλλὰ δὲν εἰμπόρεσα ἀκόμη νὰ τοὺς πείσω.

ΝΑΙΑΕΝΟΒΙΤΖ

Ἐπειτα δὲν εἰμπορῶ νὰ ἐννοήσω ἐγὼ, διατί τάχα στέλλετε τὰ τέκνα σας εἰς τὴν Ἑλλάδα· τί κοινὸν μεταξὺ ὑμῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων;

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ

Ἡξεύρω ἐγὼ; Λέγουν ὅτι εἴμεθα Ἕλληνες καὶ ἡμεῖς.

ΝΑΙΑΕΝΟΒΙΤΖ

Ἕλληνες! καὶ ἀπὸ ποῦ ἕως ποῦ;

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ

Ἐγὼ ἤξευρα ὅτι εἴμεθα Ῥωμαῖοι, αὐτοὶ οἱ νέοι ἐβγήκαν τώρα εἰς τὴν μέσην καὶ μᾶς λέγουν ὅτι εἴμεθα Ἕλληνες.

ΝΑΙΑΕΝΟΒΙΤΖ

Καὶ δὲν εἶναι ἐντροπή σας νὰ ἀφήνητε τοὺς νέους καὶ

τὰ παιδιὰ νὰ σᾶς σύρουν ἀπὸ τὴν μύτην; Κάμμια σχέσις, Κύριε Ἀναστάσις, δὲν ὑπάρχει μεταξὺ ὑμῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων· ἄλλο ἔθνος σεῖς, καὶ ἄλλο ἐκεῖνοι· ἔχετε μόνον μερικὰς λέξεις, αἱ ὁποῖαι ὁμοιάζουν, ἰδοὺ τὸ πᾶν! δι' αὐτὸ λοιπὸν πρέπει νὰ στέλλητε τὰ παιδιὰ σας καραβιαῖς, καραβιαῖς εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπου δὲν κάμνουν ἄλλο τι παρὰ νὰ διαφθείρωνται καὶ νὰ γίνωνται ἄθεοι; — ὦ! σᾶς τὸ λέγω μὲ λύπην μου, αὐτὰ τὰ πράγματα ἔφθασαν εἰς τὰ ὄτα τῶν ὑπουργῶν τῆς Α. Μ. καὶ εἰς τὰς τελευταίας ἐπιστολάς, τὰς ὁποίας ἔλαβον ἀπὸ τὴν Πετρούπολιν, μὲ ἐρωτῶσι περὶ τῆς καταστάσεως ταύτης· ἐγὼ ἀπήντησα ὅτι εἶναι ὅλως ψευδῆ, ἀλλὰ. . . . φοβοῦμαι ὅτι θὰ τὸ ἀκούσῃ καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ, καὶ τότε. . . . (κινῶν τὴν κεφαλὴν), φοβοῦμαι μήπως ἢ ὑπὲρ τῆς Ἀνατολῆς συμπάθειά του μεταβληθῆ εἰς ἀντιπάθειαν.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ

ὦ! ὁ Θεὸς νὰ φυλάξῃ μὴ γίνῃ τὸ τοιοῦτον.

ΝΑΙΑΕΝΟΒΙΤΖ

Τί νὰ σᾶς εἶπω καὶ ἐγὼ! σᾶς λέγω τὴν ἀλήθειαν· ἐλπίζω ὅτι δὲν θὰ προτιμήσητε τὴν ἀνίσχυρον προστασίαν τοῦ Κατολίκου Βασιλέως τῆς Ἑλλάδος, ὁ ὁποῖος κἂν ἐν καλὸν δὲν σᾶς ἔκαμε, καὶ ὁ ὁποῖος οὐδὲ κἂν φροντίζει περὶ τῶν χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς, ἀπὸ τὴν πανίσχυρον προστασίαν τοῦ Αὐτοκράτορος, ὁ ὁποῖος δὲν παύει εὐεργετῶν τὰς ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἀπὸ τὸν ὁποῖον μόνον πρέπει νὰ περιμένητε τὴν σωτηρίαν σας. Βλέπω ὅμως ὅτι ἐκεῖ θὰ καταντήσητε. . . .

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ

Πά! πά! πά! ὁ Θεὸς φυλάξοι.

ΝΑΙΑΕΝΟΒΙΤΖ

Μά! ἤξεύρω καὶ ἐγὼ! Σᾶς προσεκάλεσα λοιπὸν διὰ νὰ σᾶς ὁμιλήσω, διότι εἴσθε μὲ νοῦν, καὶ διότι μελετᾶτε νὰ λάβητε τὸ Ἱερατικὸν σχῆμα· ὅθεν καὶ εἶναι χρέος σας νὰ συμβουλευήτε τὸ καλὸν εἰς τοὺς συμπολίτας σας· προσέτι δὲ νὰ σᾶς ἀναγγεῖλω ὅτι ἔφθασαν δύο κιβώτια περιέχοντα ἱερὰ ἄμφια καὶ ἄλλα ἱερὰ σκεύη, τὰ ὁποῖα ἡ Α. Μ.

στέλλει εἰς τὰς ἐκκλησίας τῆς Τραπεζοῦντος. . . .

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ (ἀνασκιρτῶν).

Καὶ ἄλλα! (Ἀνεγείρων τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανόν).
ὦ! ὁ Θεὸς νὰ χάριση ἔτη πολλὰ, ὑγείαν καὶ δόξαν
εἰς τὸν πρωτότοκον υἱὸν καὶ τὸν μόνον προστάτην τῆς ἐκ-
κλησίας, τὸν Αὐτοκράτορα πασῶν τῶν Ῥωσσιῶν!

ΝΑΙΑΕΝΟΒΙΤΖ

Ἀμὴν! Ναι, σὰς προσεκάλεσα διὰ νὰ σὰς ἀναγγεῖλω
τοῦτο καὶ διὰ νὰ σὰς ὁμιλήσω περὶ τοῦ κινδύνου, ὁ ὁποῖος
σὰς ἐπαπειλεῖ. Προσπαθήσατε λοιπὸν νὰ τὸν ἐξορκίασητε.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ

Ἀλλὰ τί πρέπει νὰ κάμωμεν;

ΝΑΙΑΕΝΟΒΙΤΖ

Τί πρέπει νὰ κάμητε; ἰδοῦ! δὲν ἔχετε παρὰ νὰ κάμητε
τοὺς συμπολίτας σας νὰ ἐννοήσουν τὸ συμφέρον των, νὰ
ἐννοήσουν καὶ νὰ εὐγνωμονοῦν διὰ τὰς ἀγαθοεργίας τῆς
Ῥωσσίας καὶ νὰ ἐλπίζουν τὸ πᾶν ἀπὸ αὐτὴν· καὶ τέλος νὰ
μὴ στέλλουν πλέον τὰ τέκνα των εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ εἰς
τὴν Φραγκιᾶ διὰ νὰ διαφθείρῳνται. Ἐπειτα δὲν εἰμπορῶ
ἐγὼ νὰ καταλάβω διατί τάχα νὰ θέλουν νὰ μανθάνουν τὰ
παιδιὰ των τόσον πολλὰ γράμματα; διδασκάλους θὰ τοὺς
κάμουν ὄλους, φιλοσόφους ἢ ἰατροὺς; τὰ πολλὰ γράμμα-
τα φέρουν εἰς τὴν ἀθείαν. Εἰς τὴν Ῥωσσίαν, ὅπου δὲν μαν-
θάνουν οἱ ἄνθρωποι ὄλως διόλου γράμματα, ἢ, τὸ πολὺ
πολὺ, νὰ γράφουν μόνον τὸ ὄνομά των, ὅταν περνᾷ ἱερεὺς
τις ὄλοι τὸν προσκυνοῦν ἕως εἰς τὴν γῆν· ἐδῶ εἶδα ἐγὼ μό-
νον νὰ ἐξοδεύουν τόσα χρήματα, διὰ νὰ μανθάνουν τὰ παι-
διὰ των ἀνοησίας. Προσπαθήσατε λοιπὸν καὶ σεῖς καὶ ὄλοι
οἱ ἄλλοι, ὅσοι εἶναι καλοὶ χριστιανοὶ καὶ ὅσοι ἀγαποῦν τὸ
καλὸν τῆς πόλεως, νὰ τοὺς δώσητε νὰ ἐννοήσουν τοῦτο,
καὶ νὰ παύσῃ αὐτὴ ἡ μανία τῶν σχολείων· ἐξ ἄλλου θὰ ὁ-
μιλήσω καὶ ἐγὼ εἰς ὅσους γνωρίζω.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ

Θὰ κάμω ὅ,τι εἰμπορῶ (ἐνεγειρόμενος). Λοιπὸν, μὲ τὴν ἀ-
δειάν σας, σὰς προσκυνῶ.

ΝΑΙΔΕΝΟΒΙΤΖ

Δουλός σας, Κύριε ἐπίτροπε· αὔριον θὰ στείλω τὰ ἱερὰ ἄμφια εἰς τὴν Μητρόπολιν.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ

Ὁ Θεὸς νὰ πολυχρονῆ τὸν Αὐτοκράτορα καὶ τοὺς Εὐσεβεῖς Προξένους του. (ἀναχωρεῖ).

ΣΚΗΝΗ Γ'.

ΝΑΪΔΕΝΟΒΙΤΖ ΦΗΜΑΝΗΣ.

ΝΑΙΔΕΝΟΒΙΤΖ

Αἰ! Φημάνη;

ΦΗΜΑΝΗΣ

Τῇ ἀληθείᾳ σὰς θαυμάζω, Κύριε Πρόξενε· ἐντὸς ὀλίγου ἐλπίζω νὰ σὰς ἴδω καὶ Πρέσβυν καὶ Ὑπουργόν· ἦτο ἀδύνατον νὰ σκεφθῶ ἐγὼ ποτὲ τόσα πράγματα καὶ νὰ ὀμιλήσω κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον!

ΝΑΙΔΕΝΟΒΙΤΖ

Καὶ ἐν τοσοῦτῳ τοιοιυτοτρόπως πρέπει νὰ ἐνεργῶμεν· πρέπει νὰ ἔχωμεν ἀπὸ κοντὰ πρῶτον τοὺς τοιοῦτους καὶ τὴν θρησκείαν· ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς εὐλαβείας εἰμποροῦμεν νὰ κατορθώσωμεν ὅ,τι θέλωμεν· ἐγὼ εἶμαι βέβαιος ὅτι ὁ χάχας αὐτὸς ἄλλο δὲν θὰ κάμνη εἰς τὸ ἐξῆς παρὰ νὰ ὀμιλῆ κατὰ τῆς παιδείας καὶ τῶν σχολείων καὶ τῶν διδασκάλων· ἀλλὰ ὁ Ὀλόνης διατί δὲν ἐφάνη ἄραγε; Ἄ! ἰδοὺ αὐτός.

(εἰσέρχεται ὁ Ὀλόνης).

ΣΚΗΝΗ Δ'.

ΟΙ ΡΗΘΕΝΤΕΣ καὶ ΟΛΟΝΗΣ

ΝΑΙΔΕΝΟΒΙΤΖ

Κύριε Ὀλόνη, χαῖρε! Τί ἔγεινες τόσον καιρόν; τί νέα;

ΟΛΟΝΗΣ (χειρετῶν).

Δουλός σας ταπεινότητος. Νέα ἔχω μεγάλα καὶ σοβαρά.

ΝΑΙΔΕΝΟΒΙΤΖ

Λέγε· τί τρέχει;

ΟΛΟΝΗΣ

Σήμερον ἔφθασεν ὁ υἱὸς τῆς Κυρίας Σοφίας, ἐρχόμενος ἀπὸ τὴν Εὐρώπην.

ΝΑΙΑΕΝΟΒΙΤΖ

Ποία εἶναι αὐτὴ πάλιν ἡ Κυρία Σοφία;

ΟΛΟΝΗΣ

Ἡ χήρα τοῦ Δημητρίου Κομνηνοῦ καὶ ἀδελφὴ τοῦ δημογέροντος Βασιλείου.

ΝΑΙΑΕΝΟΒΙΤΖ

Ἐ! καὶ τί ἔγεινε λέγεις;

ΟΛΟΝΗΣ

Ἦλθε σήμερον ὁ υἱὸς τῆς Χαρίλαος ἀπὸ τὴν Εὐρώπην.

ΝΑΙΑΕΝΟΒΙΤΖ

Καὶ τί πρὸς ἡμᾶς;

ΟΛΟΝΗΣ

Πολύ! Διότι εἶναι ἄσπονδος ἐχθρὸς τῆς Ῥωσσίας, καὶ ἅμα ἔφθασεν ἤρχισε νὰ διδάσκη, ὅτι πρέπει νὰ τὴν μισοῦν καὶ χίλια ἄλλα πράγματα, ὥστε θὰ ἔχητε ἓνα ἐπικίνδυνον ἀντίπαλον, καὶ θὰ σᾶς φέρει πολλαῖς σκουτούραις.

ΝΑΙΑΕΝΟΒΙΤΖ

Αὐτός;

ΟΛΟΝΗΣ

Ναί, αὐτός! διότι ὅλοι οἱ νέοι τὸν λατρεύουν καὶ τὸν ἔχουν ὡσάν Θεόν των· ἐπειδὴ λέγουν ὅτι κατάγεται ἀπὸ τὴν βασιλικὴν οἰκογένειαν τῶν Κομνηνῶν τῆς Τραπεζοῦντος, καὶ ἡ οἰκογένειά του γνωρίζετε ὅτι ἰσχύει. Ἀπὸ σήμερον ἤρχισε νὰ τοὺς γυρίζῃ τὰ μυαλά.

ΝΑΙΑΕΝΟΒΙΤΖ

Εἶσαι βέβαιος;

ΟΛΟΝΗΣ

Ἄφοῦ τὸν εἶδα καὶ τὸν ἤκουσα ὁ ἴδιος!

ΝΑΙΑΕΝΟΒΙΤΖ

Διηγῆθητι λοιπόν.

ΟΛΟΝΗΣ

Ἴδού! Σήμερον τὸ πρῶτὸ ἐξελθὼν τῆς οἰκίας ἀπήντησα νέους τινὰς γνωρίμους μου, τοὺς ἠρώτησα ποῦ ὑπάγουν καὶ με ἀπήντησαν ὅτι ὑπάγουν νὰ ὑποδεχθῶν τὸν Χαρίλαον, περὶ τοῦ ὁποίου μοὶ εἶχον ὁμιλήσει πολλάκις, καὶ

ὅστις μόλις ἔφθασε, προτείναντές με νὰ τοὺς συνοδεύσω, ὅπως ἴδω καὶ σχετισθῶ τὸν ἀξιόλογον τοῦτον νέον. Τοὺς ἐσυνώδευσα λοιπὸν καὶ ὑποδεχθέντες αὐτὸν τὸν συνωδεύσαμεν εἰς τὴν οἰκίαν του· ἐκεῖ ἦσαν συνηγμένοι πολλοὶ φίλοι καὶ συγγενεῖς του, καὶ ὅταν τὸν ἠρώτησαν περὶ τῶν τόπων τοὺς ὁποίους ἐπεσκέφθη, ἤρχισε νὰ διηγῆται, καὶ κάθε λόγος του ἦτο εἰς στέφανος διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐν βέλος κατὰ τῆς Ῥωσσίας· ὠμίλει δὲ μὲ τόσην πειθῶ, ὡσεὶ ὅλοι ἤρχισαν νὰ ἀμφιβάλλωσι περὶ τῆς εἰλικρινείας τῆς Ῥωσσίας· ἐλθόντων δὲ καὶ ἄλλων φίλων διὰ νὰ συγχαρῶσι τὴν μητέρα του, ἀπεσύρθημεν ὅλοι εἰς ἄλλην αἴθουσαν, ἀφήσαντες τὸν Χαρίλαον μόνον μετὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ Δημογέροντος Θεοφίλου. Ἐγὼ δὲ ὑποπτεύσας ἢ μᾶλλον ἔχων ὡς ἐν προαίσθημα ὅτι θὰ ὠμίλουν αὐτοὶ οἱ δύο δι' ὑμᾶς, ἀπεχαιρέτησα τὴν ὀμήγουριν καὶ ἐξελθὼν διήλθον πρὸ τῆς αἰθούσης εἰς τὴν ὁποίαν, εὐρίσκοντο οἱ δύο νέοι καὶ ἠκροάσθη. Ἦκουσα λοιπὸν αὐτοὺς νὰ ὀρκίζονται ὅτι θὰ προσπαθήσουν ὅλαις δυνάμεσι νὰ ἀναίξουν τὰ ὄμματα τῶν συμπολιτῶν των καὶ νὰ ἀντενεργήσουν εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς Ῥωσσίας, καὶ γνωρίζω ὅτι εἰμποροῦν νὰ τὸ κατορθώσουν· διότι αὐτὸς ὁ Χαρίλαος εἶναι πολὺ ἐνθουσιώδης, καὶ φαίνεται νὰ ἦναι πολὺ δραστήριος καὶ διαβολεμμένος ἄνθρωπος.

ΝΑΙΑΕΝΟΒΙΤΖ (ὡς ὀμιλῶν καθ' ἑαυτὸν).

Λοιπὸν πρέπει νὰ τὸν κάμωμεν ἐκ ποδῶν.

ΟΛΟΝΗΣ

Καὶ ὅσον τὸ δυνατὸν ὀγλιγωρότερον!

ΝΑΙΑΕΝΟΒΙΤΖ

Δὲν μοῦ λέγεις, Ὀλόνη, εἰμπορεῖς ν' ἀποδείξης, ἂν γίνῃ ἀνάγκη, ὅτι αὐτὸς ἐπαινοῦσεν, ἐμπρὸς εἰς τοὺς βραγιάδαις συμπολίτας του, τὴν Ἑλλάδα;

ΟΛΟΝΗΣ

Δηλαδῆ, πῶς νὰ τὸ ἀποδείξω;

ΝΑΙΑΕΝΟΒΙΤΖ

Δηλαδῆ νὰ μαρτυρήσης ἐμπρὸς εἰς τὸν Διοικητὴν ὅτι εἶπεν αὐτοὺς τοὺς λόγους.

ΟΛΟΝΗΣ

Διατί ὄχι;

ΝΑΙΑΕΝΟΒΙΤΖ

Καλά! Πρόσεξε λοιπὸν εἰς τὸ ἐξῆς, μὴ τὸν χάσης ἐξ ὄψεως, καὶ προσπάθησον νὰ κλέψης καὶ ἄλλους λόγους ἀπὸ τὸ στόμα του.

ΟΛΟΝΗΣ

ὦ! τοῦτο εἶναι πολὺ εὐχολον· αὐριον αὐτὸς ἐορτάζει ὡς μανθάνω τοὺς ἄρραβωνάς του· θὰ προσπαθήσω νὰ ἦμαι καὶ ἐγὼ ἐκ τῶν προσκεκλημένων· ἐκεῖ αὐτὸς πάλιν θὰ ψάλλῃ τὰ ἰδικά του.

ΝΑΙΑΕΝΟΒΙΤΖ

Ἄρραβωνίζεται λοιπὸν, ἅμα ἔφθασε;

ΟΛΟΝΗΣ

Τὰ πράγματα ἦσαν μαγειρευμένα πρὶν ἔλθῃ αὐτὸς ἀκόμη.

ΝΑΙΑΕΝΟΒΙΤΖ

Καὶ ποῖαν νυμφεύεται;

ΟΛΟΝΗΣ

Τὴν κόρην τοῦ Θεοφίλου.

ΝΑΙΑΕΝΟΒΙΤΖ

Πά!

ΦΗΜΑΝΗΣ (ἀναγειρόμενος βιαίως ἐκ τοῦ γραφείου του).

Τί... Τί εἶπες;

ΟΛΟΝΗΣ

ὦ Διάβολε! ἐλησμόνησα ὅτι ἡ ὥρατα Ἐλένη ἦτον ἰδική σου.

ΝΑΙΑΕΝΟΒΙΤΖ (γελῶν).

Ἄ! πραγματικῶς νομίζω ὅτι τὴν ἀγαπᾷς σὺ αὐτήν, Φημάνη;

ΦΗΜΑΝΗΣ

Δηλαδή τὴν ἀγαπῶ, διότι ὁ Πατὴρ της εἶναι πλούσιος! ἀλλὰ τί ἐγείνεν εἶπες, Ὀλόνη;

ΟΛΟΝΗΣ

Τὸ πουλὶ πέταξε! ἡ Ἐλένη ἄρραβωνίσθη.

ΦΗΜΑΝΗΣ

Καὶ μὲ ποῖον, μὲ ποῖον εἶπες;

ΟΛΟΝΗΣ

Μέ ένα ώραϊον καὶ πλούσιον νέον, τὸν Χαρίλαον.

ΦΗΜΑΝΗΣ (μετὰ λύσεως).

Ὅτι εἶναι ἀδύνατον! Κύριε Πρόξενε, αὐτὸς εἶναι ἐχθρὸς τῆς Ῥωσσίας, λοιπὸν εἶναι ἐχθρὸς σας καὶ πρέπει. . . .

ΝΑΙΑΕΝΟΒΙΤΖ (γελῶν).

Ναὶ ἐννοῶ! πρέπει νὰ τὸν στείλωμεν ὀπίσω ἀπὸ τὸν ἥλιον, διὰ νὰ ἀρπάξῃς σὺ τὴν νύμφην καὶ τὴν προῖκά της.

ΦΗΜΑΝΗΣ

Κύριε Πρόξενε, εἶναι ἡ μεγαλειτέρα χάρις τὴν ὁποίαν δύνασθε νὰ μοὶ κάμητε· ἐξ ἄλλου εἶναι καὶ συμφέρον σας ὁ ὀλεθρὸς του, διότι. . . .

ΝΑΙΑΕΝΟΒΙΤΖ

Ἐλα ἡσύχασε, Φημάνη, καὶ μὴ φοβῆσαι τίποτε· καὶ ἡ Νύμφη καὶ ἡ προῖξ εἶναι ἰδικά σου, σοὶ τὸ ὑπόσχομαι ἐγώ.

ΣΚΗΝΗ Ε΄.

ΟΙ ΡΗΘΕΝΤΕΣ καὶ Ο ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Ο ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Ὁ κύριος Πρόξενος τῆς Αὐστρίας!

ΝΑΙΑΕΝΟΒΙΤΖ

Εἶσαξέ τον εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς ὑποδοχῆς· καὶ ἐγὼ ἐρχομαι ἀμέσως (ἀναχωρεῖ ὁ ὑπηρέτης). Λοιπὸν, Κύριε Ὀλόνη, εἴμεθα σύμφωνοι· σὲ παρακαλῶ νὰ ἔχῃς τὰ ὄμματά σου ἐπὶ αὐτοῦ τοῦ. . . . πῶς τὸν ὠνόμασες;

ΟΛΟΝΗΣ

Χαρίλαον.

ΝΑΙΑΕΝΟΒΙΤΖ

Τέλος πάντων ἐπὶ αὐτοῦ τοῦ ζωῦφιου· καὶ αὔριον τὸ πρῶτὸν ἐλθέ ἐνταῦθα διὰ νὰ ὁμιλήσωμεν· σὺ δὲ, Φημάνη, ἀντίγραφον ὀγλίγωρα ἐκεῖνο τὸ ἀντίγραφον τὸ ἀφορῶν τὴν δίκην τοῦ Κυρίου Ὀλόνη μετὰ τοῦ αὐστριακοῦ ἐκείνου ὑπηκόου· ἐλπίζω νὰ κατορθώσω νὰ κερδίσῃ ὁ Ὀλόνης. Ἐγὼ ὑπάγω πρὸς τὸν Πρόξενον τῆς Αὐστρίας. (ἰξέρχεται).

ΟΛΟΝΗΣ

Εὐχαριστῶ.

ΦΗΜΑΝΗΣ

Κύριε Πρόξενε. . . (εξέρχεται και εὔτες).

ΟΛΟΝΗΣ

Ἄ! Κύριε Χαρίλαε! θέλεις νὰ μοῦ πάρης τὴν Ἑλένην; ἔννοια σου, σὲ ἐδιώρθωσα! Καὶ αὐτὸς ὁ ἀνόητος Φημάνης! νομίζει ὅτι θὰ τὴν ἀφήσω εἰς αὐτόν! ἀλλ' ἄς φύγωμεν.

ΠΡΑΞΙΣ ΤΡΙΤΗ.

(Ἡοικία τοῦ Χαριλάου· σπουδαστήριον· ἐν τῷ μέσῳ τράπεζα ἐπὶ τῆς ὀποιᾶς κεῖνται διάφορα βιβλία· τὴν δεξιὰν πλευρὰν τοῦ δωματίου κατέχει μεγάλη τις καὶ πλουσία βιβλιοθήκη, τὴν ἀριστερὰν ἡ κλίνη τοῦ Χαριλάου, καὶ ἐν παράθρονον δίδον εἰς τὸν κῆπον· ἐν τῇ μέσῃ πλευρᾷ ἡ θύρα, ἐπὶ τῆς ὀποιᾶς πίπτει αὐλαία, καὶ ἐκατέρωθεν τῆς ὀποιᾶς ὑπάρχουσι δύο λαμπραὶ ἱματιοθήκαι. Ἀνάκλιντρον, θρόνος καὶ θρονία).

ΣΚΗΝΗ Α΄.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ καὶ ΘΕΟΔΩΡΟΣ

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ναι, φίλε μου! Ἡ ἡμέρα αὕτη εἶναι μία τῶν καλλιτέρων καὶ ὠραιότερων τῆς ζωῆς μου, καὶ τοῦτο διὰ δύο λόγους.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ (μειδιῶν).

Καὶ ποῖοι εἶναι αὐτοὶ οἱ δύο λόγοι; εἰμπορῶ νὰ τοὺς μάθω;

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Πρῶτον, διότι ἰδοὺ πλέον ἠνώθην μὲ τὴν Ἑλένην, δηλαδὴ μὲ τὴν γυναῖκα, τὴν ὀποίαν ἀγαπῶ πλειότερον τῆς ζωῆς μου, καὶ ἦτις (μειδιῶν), ἂν πιστεύσῃ τις τοὺς λόγους τοῦ ἀδελφοῦ τῆς, μὲ ἀγαπᾷ ἐπίσης, ὥστε τοὺς δεσμοὺς τῆς φιλίας ἐνίσχυσε καὶ ἄλλος δεσμὸς, ὁ τῆς ἀγχιστείας· δεῦτερον, διότι παρετήρησα ὅτι οἱ νέοι ἤρχισαν νὰ ἐξυπνῶσι· δὲν εἶναι, ὡς ἐνόμιζον, δὲν εἶναι πλέον εἰς τὴν κατάστασιν εἰς τὴν ὀποίαν τοὺς ἀφήσα.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Και πόθεν τὸ ἐννόησες ;

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ἄπο τοὺς λόγους νέων τινῶν, οἵτινες συνδιελέγοντο μεταξύ των, καὶ τοὺς ὁποίους ἤκουσα προφέροντας τὴν λέξιν «τὸ ἔθνος μας» μετάτινος τόνου, εἰς τὸν ὁποῖον ἄλλοτε τὸ σῶμα των δὲν ἦτο συνειθισμένον. Βλέπεις λοιπόν, φίλε μου, ὅτι ὁ σπόρος τὸν ὁποῖον θὰ σπείρωμεν θὰ πέσῃ εἰς καλὴν γῆν ; ἄς μὴ δειλιάσωμεν λοιπόν· ἐμπρός ! Θεόδωρε ! ἄς ἐξακολουθήσωμεν τὸ ἔργον μας, ἄς διδάξωμεν εἰς τοὺς ἀδελφούς μας τί ἦσαν, τί εἶναι, καὶ τί εἰμποροῦν νὰ γίνουιν· ἐμπρός ! τὸ ἔργον μας τοῦτο, ἡ ἀποστολή μας αὕτη εἶναι ἱερὰ καὶ εὐκολοκατόρθωτος· οἱ συμπολίται μας εἶναι νοήμονες καὶ ἐνθουσιώδεις, ἂν καὶ φαίνωνται ἀπαθεῖς καὶ ἀγροῖχοι· τὸ αἷμα τῶν Σινωπέων ὑπάρχει ἀκόμη εἰς τὰς φλέβας των, καὶ γνωρίζεις ὅτι τὸ αἷμα ποτὲ νερὸ δὲν γίνεται· ἐξ ἄλλου, καὶ τὸ ἀντίθετον ἂν ἦσαν, πάλιν ἠδυνάμεθα νὰ φθάσωμεν εἰς τὸν σκοπὸν μας, ἐχρειάζετο ὁμῶς τότε περισσότερος μόχθος. Δὲν πρέπει δὲ νὰ φεισθῶμεν οὔτε μόχθων οὔτε ἀγώνων, ἀφοῦ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι θὰ κατορθώσωμεν νὰ τοὺς διδάξωμεν τὴν καταγωγὴν των καὶ τὰ χρέη, ἅτινα ἡ καταγωγὴ αὕτη τοῖς ἐπιβάλλει.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Εἴμεθα βέβαιοι ;

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ἐννοεῖται ! « κτύπα, κτύπα, κάμνεις τὸν σίδηρον μαλακώτερον καὶ ἀπὸ τὸ κηρί. » λέγει ἡ παροιμία.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Εἶναι ἀληθές ὅτι καὶ ἐγὼ παρετήρησα ἀπὸ τινος καιροῦ διαφορὰν τινα. . . .

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Βλέπεις λοιπόν ; ἰδοῦ, φίλε μου, ἀκουσον. Σήμερον, ὡς γνωρίζεις, δίδω γεῦμα εἰς ὅλους τοὺς ὀμήλικάς μου, ὅπως προεορτάσω τοὺς γάμους μου· ἐν ᾧ εἴμεθα εἰς τὸ γεῦμα νὰ ἀρχίσωμεν τὴν περὶ ἔθνους συνομιλίαν καὶ νὰ τοὺς ψάλλωμεν ὅσα ἠξεύρωμεν.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Πρόσεξε Χαρίλαε! υπάρχουν κατάσκοποι.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Κατάσκοποι! και τι πρὸς ἐμέ; Μήπως ἐγὼ θὰ ὀμιλήσω κατὰ τῆς Κυβερνήσεως; μήπως θέλω νὰ διεφείρω ἐπανάστασιν; Ὅμιλῶν περὶ τῆς διανοητικῆς ἡμῶν ἀναπτύξεως καὶ αὐθυπαρξίας δὲν προσκρούω ποσῶς εἰς καμμίαν Κυβέρνησιν. Μὴ φοβῆσαι λοιπὸν, φίλτατε, καὶ προσπάθησον ἐξ ἐναντίας νὰ μὲ βοηθήσης.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Θὰ πράξω ὅπως θέλῃς, ἢ μᾶλλον κατὰ τὰς περιστάσεις.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ἴδου ἡ μήτηρ μου· ἰδέ την, Θεόδωρε, πόσον χαίρει, πόσον ἀγάλλεται! ὦ! αἱ μητέρες, αἱ μητέρες! ὁ δυστυχέστερος ἄνθρωπος εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις ἀπώλεσε πρῶτῳ τὴν μητέρα του.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ (περίλυπος),

Φεῦ! τὸ γνωρίζω!

ΣΚΗΝΗ Β΄.

ΟΙ ΡΗΘΕΝΤΕΣ καὶ ΣΟΦΙΑ.

ΣΟΦΙΑ (τρέχουσα πρὸς τὸν Χαρίλαον μὲ ἀνοικτὰς ἀγκάλας),

Χαρίλαέμου, υἱέ μου, ἐλθέ εἰς ἀγκάλας μου, τέκνον μου, ἐλθέ νὰ σὲ ἀσπασθῶ καὶ πάλιν. ὦ Θεέ μου, ἔζησα λοιπὸν διὰ νὰ ἶδω τοὺς γάμους τοῦ τέκνου μου, ἀχ! ἄς ἀποθάνω τώρα.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ (ἀσπαζόμενος αὐτήν),

Ὅχι, μητέρα μου, ὄχι! νὰ μὴν ἀποθάνῃς, ἀλλὰ νὰ ζήσης καὶ νὰ ζήσωμεν χρόνους πολλοὺς ἀκόμη· νὰ ζήσωμεν εὐτυχεῖς καὶ σὺ καὶ ἡ Ἐλένη καὶ ἐγὼ καὶ ὁ Θεόδωρος, ὅλοι ὁμοῦ· νὰ λησμονήσωμεν τὰ παρελθόντα πάθη καὶ νὰ εὐχαριστήσωμεν τὸν Πλάστην ἐν τῇ εὐτυχίᾳ μας.

ΣΟΦΙΑ

Ἄλλ' εἰπέ μοι, Χαρίλαε, εἶσαι εὐχαριστημένος διὰ τὴν νύμφην, τὴν ὁποῖαν σοὶ ἐξέλεξα; εἶδες πόσον εἶναι ὠραία;

εἶδες τί ἀθωότης, τί ἀνατροφή. ὦ, σοιχιματίζω ὅτι ὄσους τόπους καὶ ἂν ἐγύρισες τοιαύτην νέαν δὲν εἶδες ποτέ σου.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ (γελῶν),

Λησμονεῖς, Κυρία, ὅτι ὁ ἀδελφός της εἶναι παρών.

ΣΟΦΙΑ

Καὶ τί με μέλλει! ἄς μὴν εἶχες τοιαύτην ἀδελφήν διὰ νὰ μὴν ἀκούης τοὺς ἐπαίνους της· ἐπειτα ἡ Ἐλένη δὲν εἶναι ἰδική σας πλέον, εἶναι ἰδική μας.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Μῆτέρ μου, ἡ Ἐλένη καὶ ἂν δὲν εἶχε τὰ προτερήματα αὐτὰ, ἀφοῦ τὴν ἀγαπῶ, ἀφοῦ με ἀγαπᾷ, ἀφοῦ τὴν ἀγαπᾷ καὶ ἡ μήτηρ μου, εἶναι ἡ καλλιτέρα δι' ἐμέ σύζυγος.

ΣΟΦΙΑ

Λοιπὸν εἶσαι εὐχαριστημένος, τέκνον μου;

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ἄμφιβάλλεις;

ΣΟΦΙΑ

Εἶπέ μοι τὴν ἀλήθειαν, Χαρίλαε, μᾶς ἐνθυμεῖσο εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα, ὅπου ἔλειπες τόσα ἔτη, καθὼς σὲ ἐνθυμούμεθα ἡμεῖς; ἐγὼ ἡ δυστυχῆς σὲ ἐνθυμούμουν πάντοτε. Δὲν ἔλειπες ποτὲ ἀπὸ τὸν νοῦν μου.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Μῆτέρ μου, σοὶ εἶπον καὶ χθὲς ὅτι ἡ ἀμφιβολία σου αὕτη με θανατόνει· ἀμφιβάλλεις ἂν σᾶς ἐνθυμούμην! ὦ! Ναί! εἶδα πολλοὺς τόπους, εἶδα πολλὰς χώρας, εἶδα πολὺ ὠραῖα πράγματα, ἀλλὰ τὰ πράγματα αὐτὰ ἦσαν ὠραῖα διὰ τοὺς ἄλλους καὶ ὄχι δι' ἐμέ, δι' ἐμέ· ὦ! δι' ἐμέ ἦσαν μαῦρα, διότι ἤμην μακρὰν τῶν φιλτάτων μοι. ὦ Μῆτέρ μου, δὲν ἐγνώρισατε σεῖς ὅποια εἶναι ἡ ξενιτεία· ἐὰν ἐγνώρίζετε ὅποια βάσανος εἶναι διὰ μίαν ὀλίγον εὐαίσθητον ψυχὴν ἢ σκληρὰ λέξις ξένος, τὴν ὅποιαν τῷ ῥίπτουσι κατὰ πρόσωπον ὅταν εὐρίσκηται μακρὰν τῆς πατρίδος του, δὲν θὰ ἀμφιβάλλετε, ἂν σᾶς ἐνθυμῶνται τὰ τέχνα σας, ὅταν εὐρίσκωνται εἰς ξένας χώρας, καὶ ἤθελε μεταχειρίζεσθε πολὺ καλλίτερα τοὺς ξένους, τοὺς ὁποίους ἡ κακὴ

τύχη των τοὺς ἀναγκάζει νὰ ἀπομακρύνωνται ἀπὸ τὴν οἰκογενεῖάν των!

ΣΟΦΙΑ (κλαίουσα)

ὦ τέκνον μου! ὑπέφερες λοιπὸν καὶ σύ.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ἀμφιβάλλεις ἂν ὑπέφερα; Νομίζεις ὅτι δύναταί τις νὰ ἦναι εὐτυχῆς μακρὰν τῆς οἰκογενείας του; εἶναι ἀληθές ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἐκείνων τῶν μερῶν εἶναι γενναῖοι καὶ φιλόξενοι· οἱ φίλοι τοὺς ὁποίους ἀπῆλαυσα ἐκεῖ ἦσαν τῶν ὄντι φίλοι· ἀλλὰ τί τὰ θέλετε! ὅσον καὶ ἂν μὲ ἐπεριποιούντο, ὅσον καὶ ἂν ἦσαν καλοὶ, δι' αὐτοὺς ἤμην πάντοτε ξένος. Ὄταν ἤρχετο καμμία μεγάλη ἐορτὴ καὶ ἔβλεπον τὸν κόσμον ὅλον διασκεδάζοντα καὶ ἀγαλλόμενον μετὰ τῆς οἰκογενείας καὶ τῶν φίλων του, ἐνθυμούμην ὅτι ἔχω καὶ ἐγὼ οἰκογένειαν, ἣτις ὅμως εἶναι μακρὰν μου, καὶ ἐκλειόμην ἐντὸς τοῦ ἐρήμου δωματίου μου καὶ ἔκλαιον. Ὄταν δὲ πάλιν ἠσθένουν! ὦ φίλοι μοι! εἶναι μυριάκις προτιμότερον νὰ ἀποθάνη τις παρὰ νὰ ἀσθενήσῃ εἰς ξένον τόπον· ὦχ Θεέ μου! ἀκόμη φρίττω—κείμενος ἐπὶ τῆς ξηρᾶς στρωμνῆς μου, κατατρυχόμενος ὑπὸ τῆς θέρμης, μὴ ἔχων τινὰ νὰ μὲ περιποιηθῇ, μὴ ἔχων τινὰ νὰ ἐπαγρυπνήσῃ ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου μου, μὴ ἔχων τινὰ νὰ μοι δώσῃ ὀλίγον ὕδωρ, ἵνα βρέξω τὰ πεφλογισμένα χεῖλη μου, δὲν ἔβλεπον ἄλλας μορφὰς εἰμὴ τὴν αὐστηρὰν καὶ ἀδιάφορον τοῦ ἱατροῦ μορφήν, καὶ τινων εὐσπλάγχθων γνωρίμων μου, οἵτινες ἤρχοντο ἐνίοτε καὶ μὲ ἐπεσκέπτοντο, καὶ ἀφοῦ μοι ἔλεγον ἀσημάντους τινὰς καὶ ἀδιαφόρους, δίκην παρηγορίας, λόγους, ἔτρεχον πάλιν εἰς τὰς ἡδονὰς των, καὶ μὲ ἀφιναν πάλιν μόνον, μόνον παλαιόντα πρὸς τὸ ἄλγος, παλαιόντα πρὸς τὸν θάνατον, ἔχοντα πρὸ ὀφθαλμῶν, ὡς τρομερὸν φάσμα, τὴν ιδέα ὅτι, ἂν ἀποθάνω, ἴσως δὲν εὔρω τόπον νὰ ταφῶ, καὶ ὅτι καμμία φιλικὴ μορφή δὲν θέλει συνοδεύσει τὴν ἐκφοράν μου, ὅτι κἀνὲν ὄμμα δὲν θέλει ραντίσει μ' ἐν δάκρυ τὸ μαῦρον φέρετρόν μου, τὸ αὐχμηρὸν χῶμα τοῦ τάφου μου! ὦ! φρικτὸν, φρικτὸν. (κρύπτει τὸ πρόσωπον ἐντὸς τῶν χειρῶν).

ΣΟΦΙΑ

ὦχ, τέκνον μου! (ἀνατρέπει τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς ἑδρας τῆς).

ΘΕΟΔΩΡΟΣ (τρέχων πρὸς τὴν Σοφίαν).

Τί ἔχετε, κυρά Σοφία! Χαρίλαε! δὲν βλέπεις τὴν μητέρα σου; ἀντὶ νὰ τῇ διηγήσῃς πράγματα χαροποιὰ, θέλεις νὰ τὴν φονεύσῃς μὲ τὰς ἀποφράδας καὶ πενθίμους αὐτὰς ιδέας!

ΧΑΡΙΛΑΟΣ (χτυπῶν διὰ τῆς χειρὸς τὸ μέτωπον).

ὦ! ἔχεις δίκαιον! (πρὸς τὴν Σοφίαν) Ἔλα, μητέρα μου! αὐτὰ τώρα παρῆλθον· ἦσαν ἐν ὄνειρον, ἐν ὄνειρον τρομερὸν, τὸ ὁποῖον διεσκεδάσθη! ἰδοὺ ἐγὼ πλησίον σου καὶ ἐν πλήρει ὑγείᾳ, ἰδοὺ ἠνώθημεν διὰ νὰ μὴ χωρισθῶμεν πλέον· ὅσα καὶ ἂν ὑπέφερα, ὅλα τὰ ἐλησμόνησα τὴν στιγμὴν ταύτην· ἄς χαρῶμεν λοιπόν.

ΣΟΦΙΑ

Ναί, τέκνον μου! ναί, Χαρίλαέ μου! ἄς χαρῶμεν, ἄς εὐχαριστήσωμεν τὸν Ὑψιστον, ὅστις σὲ ἀπέδωκεν ὑγιῆ εἰς τὴν πολυπαθῆ μητέρα σου. Λοιπὸν ἄκουσε· σήμερον εἶναι Παρασκευὴ, θέλεις μεθαύριον τὴν Κυριακὴν νὰ ἐκτελέσωμεν τοὺς γάμους;

ΧΑΡΙΛΑΟΣ (πίπτων εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς).

Ἐρωτᾷς ἂν θέλω, μητέρα μου! ἀλλὰ... χθὲς μόλις ἔφθασα. . . .

ΣΟΦΙΑ

Τί σημαίνει; ἔλα, ἔλα! εἴμεθα σύμφωνοι· τί λέγεις, Θεόδωρε;

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Ἄφοῦ θέλετε οὕτως, ἐγὼ τὸν πατέρα μου τὸν πείθω· ἀλλὰ ἔπρεπε νὰ περιμείνωμεν ὀλίγας ἡμέρας, ὅπως. . . .

ΣΟΦΙΑ

Ὅπως ἐτοιμασθῆτε; Καὶ τί χρειάζονται ἐτοιμασίαι; λησμονεῖς ὅτι πενθηφορεῖτε σεῖς ἀκόμη διὰ τὴν μητέρα σας;

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

ὦ, ναί!

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ἐπειτα, ἰδοὺ σήμερον ἐγὼ θὰ δώσω εἰς τοὺς φίλους ἐν γεῦμα, καὶ ὅλα τελειόουν.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Ὅπως ἀγαπᾶτε.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Λοιπὸν ὅλοι εἴμεθα σύμφωνοι· τὴν Κυριακὴν οἱ γάμοι. Ἄλλὰ, μητέρα μου, εἶναι ἡ ὥρα, καθ' ἣν θὰ ἔλθουν οἱ προσκληθέντες φίλοι· σὲ παρακαλῶ, διάταξον νὰ ἦναι ὅλα ἔτοιμα.

ΣΟΦΙΑ

Μὴ σὲ μέλλη, τέκνον μου, ὅλα εἶναι ἐν τάξει· μ' ὄλον τοῦτο, ἄς ὑπάγω νὰ ἰδῶ μήπως λείπη τίποτε. Ἔλα νὰ σὲ ἀσπασθῶ καὶ πάλιν, ὦχ, τέκνον μου, τέκνον μου! Ἴδέ τον, Θεόδωρε, πόσον εἶναι ὠραῖος ὁ υἱός μου!

ΧΑΡΙΛΑΟΣ (γελῶν).

Ἔλα, ἔλα, μητέρα μου, ἀρχοῦν τόσοι ἔπαινοι· θὰ μὲ κάμης νὰ ἐρωτευθῶ τὸν ἑαυτόν μου.

ΣΟΦΙΑ

Ἄς ὑπάγω νὰ ἰδῶ μή λείπη τίποτε. (ἀναχωρεῖ).

ΣΚΗΝΗ Γ'.

ΟΙ ΡΗΘΕΝΤΕΣ ἐκτὸς τῆς ΣΟΦΙΑΣ.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Τί τὰς θέλετε τὰς ἐτοιμασίας, Θεόδωρε, τί μᾶς μέλλει ἀπὸ τὸν κόσμον;

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Λησμονεῖς ὅτι εἶναι συνήθεια αὐτῶν τῶν μερῶν. . .

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Νὰ γίνωνται οἱ γάμοι μὲ κρότον καὶ μὲ θόρυβον, ὦ! δὲν τὸ λησμονῶ καὶ τοῦτο εἶναι ἔθος πανάρχαιον, τὸ ὅποῖον ἐκληρονομήσαμεν ἀπὸ τοὺς προγόνους μας, καὶ πρέπει νὰ σεβώμεθα καὶ τηρῶμεν ἀναλλοίωτα τὰ ἀρχαῖα ταῦτα καὶ πατριαρχικὰ ἔθιμα καὶ νὰ μὴ ἀνταλλάσσωμεν τὸν καθαρὸν χρυσὸν τοῦ τόπου μας πρὸς τὰ κίβδουλα τῆς Δύσεως, ἀλλὰ ἡμεῖς, Θεόδωρε, ἄς τὸ παραβλέψωμεν, τοῦλάχιστον διὰ τὸ πένθος τῆς μητρὸς σου· καὶ τὸ σημερινὸν συμπόσιον ἄς ἀποζημιώσῃ τοὺς φίλους μας διὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς διασκεδάσεως τῆς Κυριακῆς. Ἄλλ' ἀκούω θόρυβον ἔξω καὶ νομίζω ὅτι ἔρχονται οἱ φίλοι.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Ναί! εἶναι! ἡ φωνὴ τοῦ Νικολάου. Ἴδου αὐτοί!

ΣΚΗΝΗ Δ΄.

ΟΙ ΡΗΘΕΝΤΕΣ, ΝΙΚΟΛΑΟΣ, ΑΓΓΕΛΟΣ καὶ ΦΙΝΤΟΣ· εἶτα δὲ
ΦΩΤΙΟΣ, ΒΙΤΟΣ, ΟΛΟΝΗΣ καὶ ἄλλοι τινὲς νέοι.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Φίλτατέ μοι Χαρίλαε, σὲ συγχαίρω διὰ τοὺς ἀρράβωνάς σου καὶ σὲ εὐχαριστῶ διὰ τὴν πρόσκλησιν.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ (δεξιούμενος αὐτόν).

Σᾶς εὐχαριστῶ ἐγὼ, φίλοι μου, σᾶς εὐχαριστῶ ἐξ ὅλης καρδίας, διότι τιμᾶτε τὴν ἑορτὴν ταύτην διὰ τῆς παρουσίας σας.

ΑΓΓΕΛΟΣ

Χαρίλαε, σοὶ παρουσιάζω τὸν φίλον μου Κύριον Φίντον, ὁ ὅποιος ἐπιθυμεῖ νὰ λάβῃ τὴν γνωριμίαν σου, καὶ τὸν ὅποιον ἐτόλμησα νὰ φέρω μαζύ μου διὰ νὰ σᾶς σχετίσω.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ (δεξιούμενος τὸν Φίντον).

Οἱ φίλοι τῶν φίλων μας εἶναι φίλοι μας· ἰδοὺ δὲ καὶ ἄλλοι.

(εἰσέρχεται ὁ Φώτιος, ὁ Βίτος, ὁ Ολόνης καὶ πέντε ἢ ἕξ ἄλλοι νέοι).

ΦΩΤΙΟΣ

Χαρίλαε σὲ συγχαίρω ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ σοὶ εὐχομαι ὅλα τὰ ἀγαθὰ τοῦ Ἀβραάμ. Φίλε, πρέπει νὰ ἐπαίρωμαι, διότι ἡ σύζυγος τὴν ὁποίαν λαμβάνεις εἶναι ἡ ὠραιότερα καὶ εὐγενεστέρα νεάνις τῆς πόλεώς μας καὶ εἰς πολλῶν τὸ στομάχι θὰ καθήσῃ· διότι ἔ! ἔ! πόσοι ἤλπιζον νὰ λάβουν τὴν ὠραίαν κόρην τοῦ δημογέροντος εἰς γυναῖκα!

ΒΙΤΟΣ

Γνωρίζω ἐγὼ μάλιστα ἓνα Βλάχαρον, ὁ ὅποιος, πισεύω, νὰ μὴ πολυευχαριστήθηκε. Τί λέγεις Θεόδωρε;

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Ἐννοεῖς τὸν οὐτιδανὸν ἐκεῖνον Φημάνη;

ΒΙΤΟΣ

Ναί, ναί, τὸν μαῖμογουμούρη ἐκεῖνον· ὁ ὅποιος, ἐπειδὴ

φορεῖ χρυσὸ σιρῖτι εἰς τὸ καπέλλο, νομίζει ὅτι ἔπιασε τὸν Πάπα ἀπὸ τὰ γένεια.

ΦΩΤΙΟΣ

Ὁ Πάπας δὲν ἔχει γένεια, Βίτε!

ΒΙΤΟΣ

Παπᾶς χωρὶς γένεια γίνεται; τί ἀνόητος ὅπου εἶσαι, δυστυχομένη Φώτιε!

ΑΓΓΕΛΟΣ

Ἄλλὰ αὐτὸς εἶναι Φραγγόπαπας καὶ αὐτοὶ δὲν ἔχουν γένεια.

ΒΙΤΟΣ

Ἀπὸ τὰ μουστάκια τότε! ὑπόθεσις!

ΑΓΓΕΛΟΣ

Οὔτε μουστάκια ἔχει.

ΒΙΤΟΣ

Τί! δὲν ἔχει μουστάκια; ὦ συμφορά του! (γελοῦσιν ἄλλοι) ἀλλὰ τέλος πάντων ἀπὸ τὰ αὐτιά, ἀπὸ τὴν μύτη, μὴ μὲ σκοτιζετε τώρα. Λοιπὸν λέγω διὰ τὸν Φημάνην, ὁ ὁποῖος ἐνόμιζεν, ὅτι χωρὶς ἄλλο αὐτὸς θὰ ἀρπάξῃ τὴν Κυρίαν Ἑλένην· αὐτοὶ οἱ Βλάχοι νομίζουν ὅτι... ἅ! Κύριε Φίντο, συμπάθειο· δὲν ἤξευρα ὅτι εἶσαι ἐδῶ, τί κρίμα!..

ΝΙΚΟΛΑΟΣ (γελοῦν).

Ἔ! Βίτο! ἤρχισας πάλιν τὰς βωμολοχίας σου;

ΒΙΤΟΣ

Τί βωμολοχίας! λέγω τὴν ἀλήθειαν.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ (πρὸς τὸν Φίντον).

Ὁ Κύριος εἶναι Βλάχος.

ΦΙΝΤΟΣ

Ναὶ Κύργιε, Βλάχος.

ΒΙΤΟΣ

Ἀκούσατε! ἰδοὺ ἡ παραγωγὴ τοῦ ὀνόματος Βλάχος· ὦ διάβολε! καὶ ἐγὼ τόσον καιρὸν τὴν ἐζητοῦσα! Βλάξ, Βλάχος, Βλάχος, Βλάχος, ὦ χαρὰ ἔς τὸ ὄνομα (γελοῦν ἄλλοι).

ΘΕΟΔΩΡΟΣ (γελοῦν),

Θὰ σιωπήσης, Βίτο;

ΒΙΤΟΣ

Μὰ τί γὰρ σοὶ εἰπῶ, ἀδελφε, πεινῶ, καὶ διὰ γὰρ μὴν ἀκούε-

ται ὁ ἦχος τοῦ ταμπουρά, τὸν ὁποῖον παίζει ἡ κοιλιὰ μου, φωνάζω.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ (γελοῦν).

Τώρα θὰ καθήσωμεν εἰς τὴν τράπεζαν.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ (πρὸς τὸν Βίτον).

Τί διάβολο! πεινᾶς; ἐνῶ, εἶμαι βέβαιος, ἔφαγες ὅσον δέκα ἄνθρωποι σήμερον τὸ πρωί;

ΒΙΤΟΣ

Μὲ συκοφαντεῖς! Ἐγὼ ἅμα ἔλαβον χθὲς τὸ προσκλητήριον τοῦ Χαριλάου ἐκλείσθην εἰς τὸ δωμάτιόν μου καὶ δὲν ἔβαλα τίποτε εἰς τὸ στόμα μου διὰ νὰ καλοφάγω σήμερον!

(γελοῦν ὅλοι).

ΥΠΗΡΕΤΗΣ (εἰσερχόμενος).

Τὸ γεῦμα εἶναι ἔτοιμον!

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ἄγωμεν λοιπὸν Κύριοι!

(ἐξέρχονται θορυβωδῶς).

ΣΚΗΝΗ Ε΄.

Αἴθουσα λαμπρῶς πρὸς συμπόσιον δισκευασμένη· εἰσερχονται ὅλοι οἱ προλεχθέντες.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Φίλοι μου ἐορτάζων σήμερον τοὺς ἀρράβωνάς μου εἶμαι διττῶς εὐτυχής· πρῶτον, δι' αὐτὴν ταύτην τὴν εὐτυχίαν μου· καὶ δεύτερον, διότι βλέπω ἑμαυτὸν καὶ πάλιν μετὰ παρέλευσιν τόσων ἐτῶν ἐν μέσῳ τῶν παιδικῶν μου φίλων. Ἄς καθήσωμεν λοιπὸν, φίλοι, καὶ ἄς συνευθυμήσωμεν ὡς καὶ ἄλλοτε (κάθηνται ὅλοι περὶ τὴν τράπεζαν).

ΒΙΤΟΣ

Ζήτω ὁ Χαρίλαος, Ζήτω ἡ Εὐθυμία, Ζήτω τὸ καλὸ φαγι καὶ τὸ καλὸ κρασί!

(Ὅλοι γελοῦν.— οἱ ὑπηρέται διακονοῦσιν.— ἐπὶ τινὰς στιγμὰς δὲν ἀκούεται ἄλλο τι εἰ μὴ ὁ γυνωστὸς θόρυβος συμποσίου).

ΑΓΓΕΛΟΣ (θίγων τὸν βραχίονα τοῦ πλησίον τοῦ καθημένου Βίτου).

Ἐ! Βίτε! δὲν ὀμιλεῖς τώρα;

ΒΙΤΟΣ (σοβαρῶς)

Ἄ! ἄ! νὰ σὲ εἰπῶ; ὄχι! Ἄ! . . . τώρα ἄφες μοι . . . ἔχω δουλειὰ (τρώγει).

ΑΓΓΕΛΟΣ

Πλὴν ἀκουσον! θὰ σοὶ εἰπῶ.

ΒΙΤΟΣ

Βρὲ ἀδελφέ! ἄφες με σοὶ λέγω! Τί ἀσυνείδητος ἀνθρώπος! (τρώγει.)

ΦΩΤΙΟΣ

Χαρίλαε, ἐνθυμεῖσαι τὰ παιδικὰ ἔτη, τὰ ὅποια διήλθομεν ὁμοῦ; πόσον εὐτυχεῖς εἴμεθα τότε!

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ἦμεθα εὐτυχεῖς τότε, διότι ἤμεθα ἀμέριμνοι· ἀλλὰ εἴμεθα εὐτυχεῖς καὶ τώρα, φίλε, διότι εἴμεθα εἰς κατάστασιν νὰ γνωρίζωμεν τί εἴμεθα καὶ διατί ἐπλάσθημεν· εἴμεθα εὐτυχεῖς, διότι συναισθανόμεθα τὴν ἀξίαν μας καὶ τὰ χρέη μας, ὡς ἀνθρώπων καὶ ὡς Ἑλλήνων· εὐτυχεῖς δὲ ἔτι μᾶλλον θὰ εἴμεθα, ἂν ἐκπληρώσωμεν αὐτὰ τὰ χρέη.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Καὶ ποῖα εἶναι αὐτά;

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ποῖα εἶναι; Πρῶτον νὰ σπουδάσωμεν καὶ νὰ μάθωμεν καλῶς τὴν καταγωγὴν καὶ τὴν ἱστορίαν μας, ἔπειτα δὲ νὰ μάθωμεν τίνι τρόπῳ οἱ Εὐρωπαῖοι ἔφθασαν εἰς τὴν περὶ τὴν ταύτην τῆς δόξης, τῆς δυνάμεως καὶ τῆς σοφίας· νὰ προσπαθήσωμεν νὰ πράξωμεν τὸ αὐτὸ καὶ ἡμεῖς, νὰ συνεργήσωμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὴν γενικὴν πρόοδον ὅλου τοῦ ἔθνους μας καὶ εἰς τὴν μερικὴν τῶν συμπολιτῶν μας· νὰ μὴ λησμονῶμεν ὅποιοί ποτε ὑπήρξαμεν καὶ νὰ προσπαθήσωμεν νὰ γίνωμεν πάλιν τοιοῦτοι, ἂν ὄχι καλλίτεροι· τέλος, νὰ φροντίζωμεν καὶ περὶ τῶν ἀτομικῶν συμφερόντων μας καὶ περὶ τοῦ συμφέροντος τῆς Πατρίδος, διότι Πατρίς δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι, καὶ ὅταν προσπαθῶμεν δι' αὐτὴν, προσπαθῶμεν πάλιν διὰ τὸν ἑαυτόν μας καὶ διὰ τὰ τέκνα μας· ἐν ἐνὶ λόγῳ, νὰ μὴ λησμονῶμεν ποτὲ ὅτι εἴμεθα Ἕλληνες, καὶ ν' ἀγωνιζώμεθα πάντοτε ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

ΦΩΤΙΟΣ

Αὐτὴν τὴν λέξιν Ἕλληνες τὴν ἀκούω συχνάκις καὶ τὴν ἐπαναλαμβάνω καὶ ἐγώ....

ΒΙΤΟΣ

Χωρίς νὰ ἡξεύρης τί θὰ εἰπῇ! καλλίτερος λοιπὸν εἶμαι ἐγὼ, ὁ ὁποῖος δὲν ἀνεκατεύομαι εἰς αὐτὰ, καὶ δὲν βλέπω εἰ μὴ μόνον τὸ φαγητόν μου. (ἐξακολουθεῖ τρώγων).

ΦΩΤΙΟΣ

Σιώπα Βίτο! Τὴν ἐπαναλαμβάνω, λέγω, καὶ ἐγὼ· ἀλλ' ἐπεθύμουν νὰ μάθω πῶς εἴμεθα καὶ ἡμεῖς Ἕλληνες, ἐνῶ...

ΧΑΡΙΛΑΟΣ (μειδιῶν).

Ἐνῶ ἡ Ἑλλάς εἶναι τόσον μακράν; Τοῦτο εἶναι ἀπλούστατον. Εἴμεθα Ἕλληνες, διότι εἴμεθα Ἕλληνες, διότι ἡ πόλις μας ἡ Τραπεζοῦς ἐκτίσθη ἀπὸ Ἕλληνας, εἶναι Ἑλληνικὴ ἀποικία, ὡς ἀποδεικνύουσι τοῦτο πολλοὶ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς καὶ τὰ ἀρχαῖα νομίσματα, τὰ ὁποῖα εὐρέθησαν καὶ εὐρίσκονται καθημέραν εἰς τὰ βάθη τῆς γῆς καὶ τέλος καὶ αὐτὴ ἡ γλῶσσά μας, ἣτις, ἂν καὶ διεφθαρμένη πολὺ, ἔνεκα τῶν διαφορῶν περιπετειῶν, τὰς ὁποίας ὑπέστη ἡ πόλις μας, εἶναι οὐχ ἥττον πάντοτε Ἑλληνικὴ. Ἴδου, φίλε Φώτιε, πῶς καὶ διατί εἴμεθα Ἕλληνες.

ΒΙΤΟΣ (ἀνεγειρόμενος μὲ τὸ ποτήριον πλήρες εἰς τὰς χεῖρας).

Πίνω εἰς ὑγείαν τοῦ φίλου μας Χαριλάου.

ΟΛΟΙ

Εἰς ὑγείαν του! Ζήτω! (συγκροτοῦσι τὰ ποτήρια καὶ πίνουσιν).

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Σᾶς εὐχαριστῶ, φίλοι, καὶ πίνω καὶ ἐγὼ ὑπὲρ τῆς ὑγείας ὅλων τῶν καλῶν φίλων!

ΟΛΟΙ

Ζήτωσαν οἱ καλοὶ φίλοι! (πίνουσιν).

ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Περὶ τῆς καταγωγῆς μας λοιπὸν δὲν ὑπάρχει καμμία ἀμφιβολία· εἴμεθα καὶ καλοεἴμεθα Ἕλληνες.

ΑΓΓΕΛΟΣ

Ἄλλὰ διατί ὀνομαζόμεθα Ῥωμαῖοι; Ῥωμαῖος καὶ Ἕλληνα νομίζω δὲν εἶναι ταῦτοσήμαντα.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ὅχι βεβαίως. Ἄλλὰ γνωρίζετε ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι εἶχον κατακτήσει ὅλα αὐτὰ τὰ μέρη, καὶ ὅταν ἡ εἶδρα τῆς Αὐτοκρατορίας μετεβιβάσθη εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Βυζάντιον, εἰς

τὴν Κωνσταντινούπολιν, οἱ πρόγονοί μας ὠνομάσθησαν Ῥωμαῖοι, διότι ἐθεώρουν τὸ ὄνομα Ἑλλήν ὡς ἀντιχριστιανικόν, λησμονήσαντες ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι Ἑλληνικὸς, ἐπειδὴ τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἐγράφη καὶ ἐδιδάχθη. Τὸ ὄνομα λοιπὸν Ῥωμαῖος μᾶς ἔμεινε, διότι καὶ ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις διαιροῦσα τοὺς λαοὺς τῆς κατὰ θρήσκευμα καὶ οὐχὶ κατὰ ἔθνισμόν, ὀνομάζει ὅλους τοὺς τοῦ ἀνατολικοῦ δόγματος Ῥωμαίους· τῶρα ὁμως, ὅτε τὰ φῶτα τοῦ αἰῶνος, εἰς τὸν ὁποῖον ζῶμεν ἀνήγειραν ἐκ τοῦ βαθέως ὕπνου ὅλα τὰ ἔθνη τῆς γῆς, πρέπει νὰ λάβωμεν καὶ ἡμεῖς τὸ ἀληθές μας ὄνομα καὶ ὅ,τι μᾶς ἀνήκει.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Χαρίλαε, δὲν μᾶς διηγεῖσαι ἐν ὀλίγοις τὴν ἱστορίαν τῆς πόλεώς μας, σὺ, ὁ ὁποῖος τόσον καλὰ τὴν ἐμελέτησας; Νομίζω ὅτι ἡ Τραπεζοῦς ὑπῆρξεν ἄλλοτε σημαντικὴ καὶ ἔνδοξος πόλις.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ἐνδοξοτάτη μάλιστα· ἀλλὰ τώρα ἄς διασκεδάσωμεν διὰ νὰ μὴ βαρυνθοῦν οἱ Κύριοι.

ΟΛΟΙ

Ὅχι! ὄχι! σὲ παρακαλοῦμεν μάλιστα.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ἄφοῦ τὸ θέλετε... θὰ σᾶς εἰπῶ ὅ,τι γνωρίζω. Καθὼς προεῖπον ἡ πόλις αὕτη εἶναι ἀποικία τῶν Σινωπέων, δηλαδή πόλις Ἑλληνικὴ, ὡς μαρτυροῦσι τοῦτο πολλοὶ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων καὶ τὰ καθεκάσῃν ἀνευρισκόμενα ἀρχαῖα νομίσματα. Ἡ Τραπεζοῦς, ἀφοῦ ἐπὶ πολλὰ ἔτη διωκῆθη δημοκρατικῶς, ἔσχεν ἔπειτα ἰδίους βασιλεῖς, καὶ ὅτε ἐσχηματίσθη τὸ μέγα ἐκεῖνο βασίλειον τοῦ Πόντου, ἡ Τραπεζοῦς ἐσχημάτισε μέρος αὐτοῦ καὶ ἦτο μία τῶν κυριωτέρων αὐτοῦ πόλεων. Μεταξὺ τῶν πολλῶν Ἡγεμόνων τοῦ μεγάλου ἐκεῖνου Κράτους ἀναφέρω μόνον τὸν Μιθρυδάτην, τὸν μέγαν ἐκεῖνον καὶ κοσμοπεριβόητον βασιλέα, τὸν ὁποῖον τολμῶ ἐγὼ νὰ ὀνομάσω Ἑλληνα, ζητῶν διὰ τοῦτο συγγνώμην ἀπὸ τοὺς Ἀρμενίους καὶ τοὺς φίλους των, οἵτινες καὶ καλὰ θέλουν νὰ μᾶς τὸν κάμουν Ἀρμένιον.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Ἄρμενιον! ὦ διάβολε! καὶ πόθεν; ποῦ Ἄρμενία καὶ ποῦ Πόντος; ἔπειτα ὅλα αὐτὰ τὰ μέρη εἶναι Ἑλληνικά.

ΧΑΡΙΑΛΟΣ

Ἑλληνικώτατα, μάλιστα· ἀλλ' ἄς ἀφήσωμεν αὐτά. Νομίζω ὅτι ἡ ἀξίωσις αὕτη τῶν Ἄρμενίων προέρχεται ἐκ δύο τινῶν: πρῶτον, ἐκ τοῦ ὅτι ὁ Μιθρυδάτης σύμμαχος πρότερον ὦν τοῦ βασιλέως τῆς Ἄρμενίας, ἥτις τότε ἤρχισε νὰ φαίνεται εἰς τὸν κόσμον, κατέκτησεν ἔπειτα αὐτὴν καὶ προσήρτησεν εἰς τὸ μέγα αὐτοῦ Κράτος· καὶ δεύτερον, ἐκ τοῦ ὅτι στερούμενοι μεγάλων ἀνδρῶν, καὶ ὠφελούμενοι ἐκ τοῦ ὅτι ὁ Μιθρυδάτης κατέκτησε τὴν χώραν των, θέλουσιν νὰ μᾶς τὸν κλέψουν καὶ νὰ τὸν οἰκειοποιηθοῦν· καὶ νομίζω ὅτι ὡς καλοὶ χριστιανοὶ πρέπει νὰ τοὺς κάμωμεν αὐτὴν τὴν ἐλεημοσύνην· ἔχομεν ἀρχετοὺς ἄλλους μεγάλους ἀνδρας πρὸς καύχημα καὶ μίμησιν. Ὁ Μιθρυδάτης λοιπὸν ἐκοπᾶνισεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη τοὺς Ῥωμαίους, οἵτινες ἤθελον νὰ κατακτήσωσι καὶ τὸν Πόντον, ὡς κατέκτησαν τὰ λοιπὰ μέρη τοῦ κόσμου. Τέλος, προδοθεὶς ὑπὸ τοῦ ἰδίου υἱοῦ του, ἐνικήθη καὶ ἠτύχοι χειριάσθη, μὴ θελήσας νὰ ἐπιζήσῃ εἰς τὴν ἡττάν του. Ὁ Πόντος ὑπέπεσεν εἰς ξένον ζυγόν. Ἄλοῖμονον δέ, φίλοι μου, εἰς τὴν χώραν, ἥτις ὑποπέσῃ ἅπαξ ὑπὸ ξένον ζυγόν, καὶ ζυγόν μάλιστα ταιοῦτον, ζυγόν μεγάλης καὶ πυραννικῆς δυνάμεως, ὁποία ἦτο τότε ἡ Ῥώμη, ὁποία εἶναι τὴν σήμερον ἡ Ῥωσσία! Διαιρεθέντος δὲ μετὰ τινος αἰῶνας τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Κράτους εἰς Ἀνατολικὸν ἢ Βυζαντινὸν καὶ εἰς Δυτικὸν, ἢ Τραπεζοῦς, ὡς ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἀνατολῆς, προσηρτήθη εἰς τὴν Βυζαντινὴν ἐπικρατείαν· ἀλλ' ἐντὸς ὀλίγου ἐπέπερωτο νὰ σχηματισθῇ ἴδιον Κράτος. Οἱ Φράγχοι, οἱ δόλιοι καὶ ἄπιστοι, προσκληθέντες ἵνα συνδράμωσι τὸν Αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου κατὰ τῶν Ἀράβων, ἐπαπειλούντων τὸν ἅγιον τοῦ Χριστοῦ Τάφον, ἀφοῦ ἐπολέμησαν τοὺς Ἀραβας, ἔστρεψαν προδοτικῶς καὶ ἀπίστως τὰ ὅπλα των κατὰ τοῦ ἰδίου συμμάχου των, καὶ ἐκυρίευσαν τὴν Κωνσταντινούπολιν. Τότε ἐν μέλος τῆς Αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας, Ἀλέξιος ὁ Κομνηνός, φύγων

ἤλθεν εἰς Τραπεζοῦντα μετὰ τῆς οἰκογενείας καὶ τινῶν εὐγενῶν αὐλικῶν τοῦ Βυζαντίου, ἐν οἷς οἱ Μορουζαὶ καὶ Ὑψηλάνται, καὶ ἐσύστησε Κράτος ἴδιον· τὸ μικρὸν δὲ τοῦτο κατ' ἀρχάς, ἀλλ' ἔπειτα διὰ διαφορῶν κατακτήσεων αὐξηθὲν Κράτος τρυ ὠνομάσθη Αὐτοκρατορία Τραπεζοῦντος. Ἡ Αὐτοκρατορία αὕτη διετηρήθη ἀκμαία, ἰσχυρὰ καὶ ἀνεξάρτητος ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ἔσχεν εἴκοσιν Αὐτοκράτορας, διάφορα λαμπρὰ καταστήματα καὶ ἐγέννησε πολλοὺς μεγάλους καὶ ἐνδόξους ἀνδρας.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ

(ἀνεγειρόμενος μετ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ κρατῶν τὸ ποτήριον εἰς χεῖρας).

Ζήτω ἡ Τραπεζοῦς! Προπίνω εἰς τὴν μνήμην τῆς Τραπεζοῦντείου Αὐτοκρατορίας! εἰς τὴν ἐνδοξὸν οἰκογένειαν τῶν Κομνηνῶν καὶ εἰς τὸν ἀπόγονόν της Χαρίλαον!

ΟΛΟΙ (ἀνεγειρόμενοι θερμῶδως).

Ζήτησαν! Ζήτησαν! Οὐρρά!...

(Συγκροτοῦσι τὰ ποτήρια καὶ πίνουσιν — ὁ Φίντος ἀνταλλάξας νεῦμά τι μετὰ τοῦ Ὀλόνη, ἐξέρχεται ἀπαράτητος).

ΘΕΟΔΩΡΟΣ (πρὸς τὸν Χαρίλαον).

Ἐξακολούθει, φίλε μου.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Δὲν ἔμεινε σχεδὸν τίποτε νὰ εἶπω. Ἀλωθείσης τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν, ἠλώθη μετὰ τινα μικρὰν ἀντίστασιν καὶ ἡ Τραπεζοῦς, ὁ δὲ τελευταῖος Αὐτοκράτωρ Δαυῖδ, ἐπιβιβασθεὶς μετὰ τῆς θυγατρὸς, τῶν υἱῶν καὶ τοῦ πλείστου μέρους τῆς οἰκογενείας του εἰς τὰ ὀθωμανικὰ πλοῖα, ἤλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου, κατὰ διαταγὴν τοῦ Σουλτάνου, αὐτὸς μὲν καὶ ὅλοι οἱ ἄνδρες τῆς οἰκογενείας του ἐφονεύθησαν, αἱ δὲ γυναῖκες διεσκορπίσθησαν εἰς τὰ χαρέμια. Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ πτῶσις τῆς Τραπεζοῦντος, τοιαύτη ὑπῆρξέ ποτε ἡ Πατρίς μας. Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ εἴμεθα ὑπερήφανοι διὰ τὴν καταγωγὴν μας καὶ τὴν ἀρχαίαν δόξαν μας;

ΟΛΟΙ

Μάλιστα! μάλιστα! Ζήτω τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος! Ζήτω ὁ Ἑλληνισμός!

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ἄλλ' ἢ καταγωγὴ μας αὕτη, μᾶς ἐπιβάλλει καὶ χρέος τι ἱερόν, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἐννοήσωμεν καὶ νὰ ἐκπληρώσωμεν. Τὸ χρέος δὲ τοῦτο γνωρίζετε ποῖον εἶναι; . . .

ΒΙΤΟΣ

Νὰ καλοτρώγωμεν καὶ νὰ καλοπίνωμεν.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Σιώπα, Βίτο!

ΒΙΤΟΣ

Βέβαια! διὰ νὰ δυναμώσωμεν.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Σκάσε, μωρὲ καὶ ἀνόητε! . . . θὰ σοὶ δώσω ἐν ράπισμα! διαβόλου βωμολόχε!

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Τὸ χρέος τοῦτο εἶναι τὸ νὰ προσπαθήσωμεν νὰ μείνωμεν ἄξιοι τῶν προγόνων μας καὶ ἐφάμιλλοι, ἂν ὄχι αὐτῶν, τοῦλάχιστον τῶν ἀχαρίστων Εὐρωπαίων, οἱ ὁποῖοι, ἀφοῦ ἐκλεψαν τὰ πάντα ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας, περιφρονοῦσι, καταπιέζουσι καὶ ὑβρίζουσι τοὺς ἀπογόνους των.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Ἀνάθεμά τους!

ΦΩΤΙΟΣ

Ὅλοι οἱ Εὐρωπαῖοι μᾶς μισοῦν Χαρίλαε;

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Εἶναι ὀλίγοι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι μᾶς ἀγαπῶσι.

ΑΓΓΕΛΟΣ

Καὶ ἡ Ῥωσσία;

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ἡ Ῥωσσία! ὦ! ἡ Ῥωσσία, ἡ δολία αὕτη καὶ τυραννικὴ ἄρχτος εἶναι μία τῶν ἀσπονδοτέρων ἐχθρῶν τοῦ ἑλληνισμοῦ.

ΟΛΟΙ (μετ' ἐκπλήξεως).

Τί λέγεις!

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Λέγω τὴν ἀλήθειαν, λέγω ὅ,τι μὲ ἀπέδειξε τρανώτατα ἢ ἀλάνθαστος ἱστορία. Ἐξ ἄλλου ἢ ἐχθρα αὕτη εἶναι φυσική· διότι τὸ μόνον στοιχεῖον, τὸ ὁποῖον αὕτη φοβεῖται

εἰς τὴν Ἀνατολὴν εἶναι τὸ ἑλληνικόν· διότι δὲν ἀγνοεῖτε βεβαίως ὅτι ὁ μόνος σκοπὸς, τὸ μόνον ὄνειρον τῆς Ῥωσσίας εἶναι ἡ κατάκτησις τῆς Ἀνατολῆς, καὶ ἡ κατάκτησις τῆς Κωνσταντινουπόλεως· καὶ τὸ πρῶτον ἔθνος, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ἀντισταθῇ εἰς τὴν κατάκτησιν ταύτην εἶναι τὸ Ἑλληνικόν! Φίλοι, ΒΟΡΡΑΣ καὶ ΑΝΑΤΟΛΗ, Ἑλληνισμὸς καὶ Ῥωσσισμὸς εἶναι δύο ἄκρα ἐναντία, διότι ὁ Ἑλληνισμὸς ἀντιπροσωπεύει τὴν ἐλευθερίαν, ἐνῶ ὁ Ῥωσσισμὸς τὸν ἀπόλυτον δεσποτισμὸν καὶ τὴν τυραννίαν. Δὲν εἶναι ἡ Ῥωσσία, ἡ ὁποία ἐγένετο αἷτιος τῶν σφαγῶν τῆς Πελοποννήσου κατὰ τὸν τελευταῖον αἰῶνα; ἡ Ῥωσσία δὲν εἶναι ἐκείνη, ἡ ὁποία προσπαθεῖ νὰ μᾶς διαιρέσῃ ἀπὸ τοὺς ἄλλους χριστιανούς τῆς Ἀνατολῆς, οἱ ὁποῖοι τοσοῦτον ἠγάπων τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν Ἑλληνισμὸν, διότι ἐγνώριζον ὅτι διὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ θελεῖ σωθῶσιν, οἱ ὁποῖοι μετὰ τόσης προθυμίας εἶχον συνδράμει τὸν Ἑλληνικὸν ἀγῶνα, ἀλλ' οἱ ὁποῖοι τῶρα τόσον μᾶς ἐχθρεύονται, νομίζοντες ὅτι θέλομεν νὰ τοὺς ὑποδουλώσωμεν; ὡς ἂν ἦτο δυνατόν ἑλληνισμὸς καὶ τυραννία νὰ συνταύτισθοῦν! ὦ! ἀνάθεμα ἀνάθεμα ἐπὶ τῆς Ῥωσσίας!

ΑΓΓΕΛΟΣ

Ἄλλ' ἡ Ῥωσσία ὑποκρίνεται ὅτι μᾶς ἀγαπᾷ τόσον! μᾶς κάμνει τόσα καλά!

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ὅλα εἶναι ἀπάτη καὶ δόλος.

ΦΩΤΙΟΣ

Ἡμεῖς ἐνομίζαμεν ὅτι, ἂν ἐλευθερωθῶμεν μίαν ἡμέραν, διὰ τῆς Ῥωσσίας μόνον θὰ ἐλευθερωθῶμεν.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ἄλοῖμονον εἰς τὸ ἔθνος ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐλπίζει νὰ τὸ ἐλευθερώσουν ἄλλοι!

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Νὰ ἐλευθερωθῶμεν διὰ νὰ γείνωμεν δοῦλοι τῶν Ῥώστων, ὠραία ἐλευθέρωσις!

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ὁ ζυγὸς τῶν Ῥώστων εἶναι χειρότερος ἀπὸ πάντα ἄλ-

λον ζυγόν, διότι, ὅποιον δῆποτε ἔθνος ὑποπέσει ἅπαξ εἰς αὐτόν δέν δύναται ποτέ πλέον νά ἐλευθερωθῆ· δέν βλέπετε τήν δυστυχῆ Πολωνίαν;

ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Εἶναι ἀληθῆ αὐτά, τὰ ὅποια λέγει ὁ Κύριος Χαρίλαος· Εἰς τήν πατρίδα μου τήν Ἑπειρον, ἐνόμιζον ἄλλοτε ἐπίσης ὡςσεῖς τώρα, ὅτι οἱ Ῥῶσσοι εἶναι φίλοι τῶν Ἑλλήνων, ἀλλά τώρα μαθόντες τοὺς δολίους σκοπούς των, δέν θέλουν κἄν νά ἀκούσουν τὸ ὄνομά των.

ΦΩΤΙΟΣ

Μῖσος λοιπόν, καί μῖσος ἄσπονδον κατὰ τῆς Ῥωσσίας!

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ὅχι φίλε μου! μηδέν ἄγαν! πρὸς τήν Ῥωσσίαν πρέπει νά εἴμεθα φιλόφρονες, ὡς πρὸς ὁμόθησκον καί γείτονα, καί νά εὐγνωμονῶμεν ὅτι εἰς αὐτήν εὕρισκον καταφύγειον οἱ ὁμογενεῖς πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως· ὁ Ἕλληνας δέν πρέπει νά ᾔηται ἀγνώμων. Ἀλλ' ἡ ἀγάπη πρέπει νά περιορισθῆ μόνον ἕως αὐτοῦ· πρέπει νά τήν ὑποβλέπωμεν πάντοτε, νά γνωρίζωμεν ὅτι, ὄχι μόνον δέν-μας ἀγαπᾷ, ἀλλ' ὅτι μας μισεῖ καί θέλει τὸν ὀλεθρόν μας, καί νά προσέχωμεν νά μὴ ὑποπίπτωμεν εἰς τὰς δολίους πλεκτάνας της. Αὐτὰ πρέπει, φίλοι μου, νά φρονῶμεν ἡμεῖς οἱ νέοι, καί αὐτὰ νά δώσωμεν νά ἐννοήσωσι καί οἱ πρεσβύτεροι συμπολιταί μας. Πρὸ πάντων δέ πρέπει νά προσπαθήσωμεν, ὅπως φωτίσωμεν τοὺς συμπολιτάς μας καθιδρύοντες σχολεῖα καί ἐκπαιδεύοντες τὸν λαόν, διότι αὐτὸ ἀπαιτεῖ ὁ αἰὼν καί τὸ συμφέρον μας· πρέπει νά συνεργήσωμεν ἢ τοῦλάχιστον νά προπαρασκευασθῶμεν εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῆς Ἀνατολῆς. Τοῦτο δέ εἶναι τόσῳ εὐκολώτερον, καθ' ὅσον καί ἡ Α. Μ. ὁ Σουλτάνος ἐπιθυμεῖ καί προστατεύει τὴν διανοητικὴν πρόοδον ὅλων τῶν λαῶν του. Φίλοι, τὴν σήμερον τὰ ἔθνη δοξάζονται πρὸ πάντων διὰ τῆς παιδείας καί τῆς εἰς τὰς τέχνας καί τὰς ἐπιστήμας προκοπῆς! Ἄς ὀρκισθῶμεν λοιπόν ὅλοι ὅτι θέλει συνεργήσωμεν εἰς τὸ θεάρεστον ἔργον τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως τῶν συμπολιτῶν μας καί τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Πατρίδος μας.

ΟΛΟΙ (ἀνεγειρόμενοι καὶ τείνοντες τὰς χεῖρας)

Τὸ δυνύομεν!

ΣΚΗΝΗ ΣΤ΄.

ΟΙ ΡΗΘΕΝΤΕΣ καὶ ΣΟΦΙΑ.

ΣΟΦΙΑ (ὀρμῶσα περίτρομος ἐντὸς τοῦ ἐστιατορίου)

Χαρίλαε! Φύγε! σὲ ζητοῦν. . . . μᾶς ἐπάτησαν τὴν οἰκίαν! φύγε! . . .

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Τί ἔπαθες Μῆτέρ μου; . . . Τί λέγεις; Ποῖος μᾶς ἐπάτησε;

ΣΟΦΙΑ

Φύγει κρύφθητι! . . . στρατιῶται. . . Ἄλλ' ἰδοὺ ἔρχονται, φύγε! κρύψατέ τον. . . ὦ Θεέ μου!

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ἄλλὰ ἐξηγήθητι· τί λέγεις; τί στρατιῶται;

ΣΟΦΙΑ

Ἴδοὺ ἔρχονται στρατιῶται τοῦρχοι! ὦ Θεέ μου, Θεέ μου!
(Εἰσέρχεται Ὀθωμανὸς ἀξιωματικὸς ἐπὶ κεφαλῆς δωκεκάδος ἐνόπλων στρατιωτῶν).

ΟΛΟΙ

Ἄ!

ΣΚΗΝΗ Ζ΄.

ΟΙ ΡΗΘΕΝΤΕΣ καὶ οἱ ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΙ.

Ο ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ

Ποῖος ἀπὸ σᾶς εἶναι ὁ Χαρίλαος;

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Ἐγώ.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ὅχι, ἐγὼ εἶμαι· τί θέλετε;

Ο ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ (πρὸς τὸν Θεόδωρον).

Σὲ γνωρίζω ἐγὼ σέ! δὲν εἶσαι σύ!

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Σᾶς εἶπον ὅτι ἐγὼ εἶμαι ὁ Χαρίλαος· τί ἐπιθυμεῖτε; διατί εἰσήλθετε εἰς τὴν οἰκίαν μου;

Ο ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ

Ἐχω διαταγὴν ἀπὸ τὸν Διοικητὴν νὰ σὲ συλλάβω καὶ νὰ σέ. . . .

ΟΛΟΙ

Νὰ τὸν συλλάβης!

ΣΟΦΙΑ

Νὰ τὸν συλλάβης! νὰ συλλάβης τὸν υἱόν μου! ὦ! εἶναι ἀδύνατον! ὦ, μή! τί ἔκαμεν ὁ υἱός μου; τί ἔπταισε; μόλις χθές ἔφθασεν. . . ὦ! εἶναι ψεῦμα τοῦτο! ἀσείξειςαι Ἄγα!

Ο ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ

Ὅχι, δὲν ἀσείζομαι. (πρὸς τὸν Χαρίλαον) Ἔλα, ἀκολούθει μοι.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ (λαμβάνων τὸν ἀξιωματικὸν ἐκ τῆς χειρὸς).

Ἄκουσόν με Ἄγα, θὰ ἔγεινε κἀνὲν λάθος· σκέφθητι καλῶς, μήπως ἀπατᾶσαι.

Ο ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ

Ὅχι, λάθος δὲν ἔγεινεν· ἐκπληρῶ τὴν διαταγὴν τοῦ Πασσᾶ μου. Δὲν εἶναι αὐτὸς ὁ Χαρίλαος Κομνηνός, ὁ ὁποῖος χθές ἔφθασεν ἀπὸ τὴν Φραγκιά;

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Ναί!

Ο ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ

Λοιπὸν αὐτὸν ἔχω διαταγὴν νὰ συλλάβω.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Ἄλλὰ διατί τὸν συλλαμβάνετε, τέλος πάντων; εἰς τί σᾶς ἔπταισεν; ὅλοι ἡμεῖς γινόμεθα ἐγγυηταὶ δι' αὐτόν;

Ο ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ

Αὐτὸ δὲν εἶναι ἰδική μου δουλειά.

(συλλαμβάνων ἀπὸ τοῦ βραχίονος τὸν Χαρίλαον καὶ ὠθῶν αὐτὸν πρὸς τὴν θύραν).

Ἔλα, ἐμπρός· δὲν ἔχω καιρὸν νὰ περιμένω.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ (ἀπωθῶν τὴν χεῖρα τοῦ ἀξιωματικοῦ μετ' ὀργῆς).

Κάτω τὴν χεῖρά σου, κτῆνος! σὲ ἀκολουθῶ. Ὑγιάινε, μῆτέρ μου, ὑγιάινετε, φίλοι μου. Ὑπάγω νὰ μάθω τί σημαίνει αὐτὴ ἡ κωμωδία.

(ἀναχωρεῖ περιστοιχοῦμενος ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν).

ΣΟΦΙΑ (ὀρμῶσα κατόπιν αὐτοῦ).

Τέκνον μου! τέκνον μου! στάσου! Ποῦ τὸν ὑπάγετε τὸν υἱόν μου; . . . λάβετε καὶ ἐμέ. . . Τέκνον μου! . . . Ἄ!

(Πίπτει λειποθυμημένη).

ΘΕΟΔΩΡΟΣ (τρέχων πρὸς αὐτὴν καὶ ἀνεγείρων).

Ἔλα, Κυρία Σοφία! θάρρος! Κυρία Σοφία! Κυρία Σο-

φία, τί έπαθες ; Έλειποθύμησε. Τρέξατε, όλίγον ύδωρ. Φώτιε, Νικόλαε, τρέξατε σεις κατόπιν του Χαριλάου, να μάθητε τί τρέχει. (εξέρχεται ο Φώτιος και ο Νικόλαος). Όγλίγωρα, Βίτε, όλίγον ύδωρ!

(Τρέχει ο Βίτος και φέρει ύδωρ).

ΠΡΑΞΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ.

(Ο θάλαμος της Σοφίας. — Κλίνη. — Ανάκλιτρον, επί του οποίου κείται η Σοφία και παρ' αυτήν κάθεται η Ελένη).

ΣΚΗΝΗ Α'.

ΣΟΦΙΑ και ΕΛΕΝΗ.

ΣΟΦΙΑ (έγειρομένη επί της κλίνης),

Ωχ, τό τέκνον μου! τό σπλάγγχον μου! μου τό έπήραν, μου τό ήρπασαν, οί δήμιοι! οί βάρβαροι! Μόλις τόν είδον, μόλις τόν άπήλαυσα μετά τόσα έτη, και μου τόν απέσπασαν από τās άγκάλας, από τās άγκάλας της μητρός του, της μητρός του, της όποίας είναι η ψυχή, της όποίας είναι η ζωή, της όποίας είναι η μόνη παρηγορία, η μόνη έλπίς, η μόνη χαρά! Άχ, τέκνον, τέκνον δυστυχοϋς μητρός! Ποϋ είσαι άρά γε; τί σε έκαμον άρά γε; εις ποίαν είρκτηήν άρά γε εύρίσκεσαι; Σύ! συ εις φυλακήν; συ εις βασανιστήρια; συ, τόν όποιον ανέθρεψα με τό αίμά μου; συ, ο όποιος άνετράφησ με όλας τās αναπαύσεις; συ, ο όποιος δέν έγνώρισας τί έστι σκληραγωγία! Άχ Θεέ μου, Θεέ μου! διατί τόν έγκατέλιπες; διατί μάς έγκατέλιπες; Έλένη, σαλεύει ο νοϋς μου! τί θα γίνω χωρίς τόν υίόν μου; Άχ Θεέ μου! και έγω η δυστυχής ενόμιζα, οτι έπαυσαν πλέον τās βάσανά μου, έπαυσαν πλέον τās πάθη μου, άφοϋ έπέστρεψε πλέον ο υίός μου, τό φως τών οφθαλμών μου· αλλά τώρα ποϋ είναι ο υίός μου; Έλένη, ποϋ είναι ο νυμφίος σου; Φευ! φευ! είμαι μήτηρ χωρίς τέκνον! είσαι νύμφη χωρίς νυμφίον!

ΕΛΕΝΗ (ἔχουσα τὸ πρόσωπον ἐντὸς τῶν χειρῶν καὶ κλαίουσα).

ὦ! σιώπα! σιώπα πλέον!

ΣΟΦΙΑ

Νὰ σιωπήσω! καὶ δύναμαι νὰ σιωπήσω, ἐνῶ τοιαύτη φλόξ θερίζει τὰ σπλάγχνα μου; Εἶμαι μήτηρ, Ἐλένη!

ΕΛΕΝΗ

Ἄλλὰ πρὸς Θεοῦ! ὁ Χαρίλαος ζῆ ἀκόμη!

ΣΟΦΙΑ

Καὶ ποῦ τὸ ἤξεύρομεν; ἴσως τὸν ἐφόνευσαν.

ΕΛΕΝΗ

ὦχ! Θεέ μου! Θεέ μου!

ΣΟΦΙΑ

Τὸν ἀγαπᾶς λοιπὸν, Ἐλένη; τὸν λυπεῖσαι τὸν Χαρίλαόν μου;

ΕΛΕΝΗ (πίπτουσα εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς).

Ἐρωτᾶς ἂν τὸν ἀγαπῶ!

ΣΟΦΙΑ

Καὶ ποῖος δὲν ἀγαπᾷ τὸν Χαρίλαον μου! Ἄχ! ὁ δυστυχῆς, σὲ ἠγάπα καὶ ἐκεῖνος, Ἐλένη, σὲ ἠγάπα· ἄλλο δὲν ἔκαμνεν εἰμὴ νὰ ὁμιλῇ διὰ σέ. ὦ! καὶ οἱ γάμοι σας ἦσαν ἔτοιμοι καὶ μετ' ὀλίγον ἐμέλετε νὰ ἐνωθῆτε καὶ ζήσητε εὐτυχεῖς καὶ ἐγὼ μὲ σᾶς, καὶ θὰ ἔβλεπον τὰ τέκνα σας, καὶ θὰ ἐνόμιζον ὅτι βλέπω τὸν Χαρίλαόν μου, ὅταν ἦτο μικρὸς, καὶ θὰ τὰ ἐδίδασκον νὰ προφέρουν τὰ ὀνόματά σας!... Ἄχ, Θεέ μου! ὄνειρον λοιπὸν ἦσαν ὅλα ταῦτα! Τέκνον μου, τέκνον μου! αἱ λαμπάδες τοῦ γάμου σου εἶναι ἔτοιμαι καὶ σὺ εἶσαι εἰς τὰς φυλακάς. Ἄχ! ἄς ἀποθάνω, ἄς ἀποθάνω! ἄς ἀποθάνω! φονεύσατέ με, πρὸς Θεοῦ, ἀφαιρέσατέ μου τὴν ἀθλίαν ταύτην ζωὴν.

ΕΛΕΝΗ (κλαίουσα).

Πρὸς Θεοῦ! ἄς μὴν ἀπελπιζώμεθα ἀκόμη, ἴσως τὸν σώσουν· ὁ πατήρ μου, ὁ Θεόδωρος, ὁ κύριος Βασίλειος, ὅλοι οἱ φίλοι καὶ συγγενεῖς ἔτρεξαν νὰ μεσολαβήσουν· ἔτρεξαν εἰς τὰ Προξενεῖα, ἔτρεξαν εἰς τὸν Διοικητὴν, θὰ τὸν σώσουν· διότι εἶναι ἀθῶος! Τί ἔκαμεν; εἰς τί ἔπταισεν ὁ Χαρίλαος διὰ νὰ μὴν εἴμπορῶν νὰ τὸν σώσουν;

ΣΟΦΙΑ

Λέγεις νὰ τὸν σώσουν, Ἐλένη; ὦ! μὴ μὲ τρέφῃς μὲ ματαιίας ἐλπίδας.

ΕΛΕΝΗ

Ὁ Θεὸς θὰ μᾶς λυπηθῆ καὶ θὰ τοὺς φωτίσῃ νὰ μεταχειρισθοῦν ὅλα τὰ μέσα. ὦ! ἤσυχασον, θὰ τὸν σώσουν! εἶμαι βεβαία.

ΣΟΦΙΑ (τείνουσα τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανόν).

ὦ! ὁ Θεὸς νὰ σοῦ ἐπακούσῃ, τοῦλάχισον σοῦ τῆς ἀθώας παρθένου, διότι ἐγὼ ἡ δυστυχῆς εἶμαι ἀμαρτωλή. Παναγία μου, Παναγία μου, ὑπῆρξες καὶ σὺ μήτηρ· γνωρίζεις τί αἰσθάνομαι κατ' αὐτὴν τὴν στιγμήν, σῶσον τὸν υἱόν μου, Παναγία μου!

ΕΛΕΝΗ

Ἄ! ἰδοὺ ὁ Κύριος Βασίλειος.

ΣΚΗΝΗ Β΄.

ΑΙ ΡΗΘΕΙΣΑΙ καὶ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ.

ΣΟΦΙΑ

Τὸν ἐσώσατε; Ποῦ εἶναι ὁ Χαρίλαος; διατί ἔρχεσαι μόνος; ὦ Θεέ μου, ἐτελείωσε. . . .

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Τί ἐτελείωσε;

ΣΟΦΙΑ

Ποῦ εἶναι ὁ υἱός μου, σὲ ἐρωτῶ.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Ἀκόμη δὲν κατωρθώσαμεν τίποτε· ἔτρεξα εἰς τὸν Διοικητὴν, ἔπεσα εἰς τοὺς πόδας του, παρεκάλεσα, ἔκλαυσα, πλὴν δὲν κατώρθωσα τίποτε· ἦλθεν ἔπειτα ὁ κύριος Θεόφιλος, ἔπραξε καὶ αὐτὸς τὰ ἴδια, καὶ ὄχι μόνον δὲν ἐπέτυχεν οὐδ' αὐτὸς, ἀλλὰ μάλιστα ὁ Πασσᾶς μᾶς ἐφοβέρισεν ὅτι θὰ μᾶς ρίψει καὶ ἡμᾶς εἰς τὰς φυλακὰς, διότι αἱ παρακλήσεις μας τὸν κάμνουν νὰ ὑποπτευθῆ ὅτι ἡμεθα καὶ ἡμεῖς συνένοχοι.

ΣΟΦΙΑ

Καὶ σὺ ἐτρόμαξες καὶ ἔφυγες, ἐνῶ ὁ ἀνεψιός σου εἶναι

εἰς τὰ δεσμωτήρια ! ὦ βάρβαρε καὶ ἀσπλαγγνε θεῖε !

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Ἄλλὰ τί ἤθελες νὰ κάμω ; νὰ φυλακισθῶ καὶ ἐγὼ ἀδί-
κως καὶ παραλόγως ; ἂν τάχα μᾶς ἔρριπταν εἰς τὴν φυ-
λακὴν εἰμπαρούσαμεν νὰ τὸν σώσωμεν ;

ΕΛΕΝΗ

Ἄλλὰ τέλος πάντων, ποῖον εἶναι τὸ ἔγκλημά του ;

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Λέγουν ὅτι προσπαθεῖ νὰ ἐπαναστατήσῃ τὸν κόσμον.

ΣΟΦΙΑ

Νὰ ἐπαναστατήσῃ ;

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Ναί ! νὰ μᾶς παρακινήσῃ νὰ λάβωμεν τὰ ὄπλα κατὰ
τῆς Βασιλείας !

ΣΟΦΙΑ

Ὁ υἱός μου !

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

ὦ ! γνωρίζω καὶ ἐγὼ ὅτι τοῦτο εἶναι συκοφαντία· ἀλλὰ
εἰμφορεῖς ποτὲ νὰ δώσης ἓνα Πασσᾶ νὰ ἐννοήσῃ ; σὲ ρί-
πτει ἀμέσως καὶ σὲ εἰς τὴν φυλακὴν.

ΣΟΦΙΑ

Καὶ τώρα πῶς θὰ κάμωμεν ; ὦχ ! τὸ τέκνον μου, τὸ
τέκνον μου !

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Τώρα ; ἐτρέξαμεν εἰς τοὺς Προξένους καὶ τοὺς παρε-
καλέσαμεν καὶ αὐτούς· ὁ Πρόξενος τῆς Ῥωσσίας μᾶς εἶ-
πεν ὅτι θὰ ὁμιλήσῃ χωρὶς ἄλλο, καὶ ἐλπίζω ὅτι αὐτὸς
μόνος θὰ τὸν σώσῃ, ἂν καὶ οἱ ἄλλοι Πρόξενοι, ὁ τῆς Γαλ-
λίας καὶ ὁ τῆς Ἑλλάδος, μᾶς ὑπεσχέθησαν ἐπίσης
πολλά.

ΣΟΦΙΑ

Ἄλλὰ πότε ;

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Δὲν μοι εἶπον πότε· νὰ ἰδῶμεν· ἐλπίζω ὅτι ἐντὸς ὀλί-
γου. Οἱ Πρόξενοι εἶναι εἰς τὸ Διοικητήριον.

ΣΟΦΙΑ

Καὶ δὲν τρέχεις νὰ ἰδῆς τί ἐπραξάν ;

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Ὁ Κύριος Θεόφιλος, ὁ Θεόδωρος καὶ οἱ ἄλλοι φίλοι τοῦ Χαριλάου περιμένουν ἐκεῖ, ἐγὼ ἤλθον ἐδῶ νὰ ἰδῶ πῶς εἶσαι σύ.

ΣΟΦΙΑ

Δι' ἐμὲ μὴ φροντίζης, φρόντισον διὰ τὸν υἱόν μου. Ἄχ! Θεέ μου, Θεέ μου, τί ἄσπλαγχοι ἄνθρωποι!

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Ἔλα, ἡσύχασε!

ΣΟΦΙΑ

Ἄλλὰ τρέξε, δι' ὄνομα τοῦ Θεοῦ, τρέξε!

ΕΛΕΝΗ

Ναί, τρέξατε, Κύριε Βασίλειε, δὲν γνωρίζετε εἰς τί κατάστασιν εἴμεθα.

ΣΟΦΙΑ (ἀνεγειρομένη).

Θὰ ὑπάγω ἐγὼ μόνη μου, θὰ ὑπάγω ἐγὼ νὰ σώσω τὸν υἱόν μου!

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Τί λέγεις! παραλογίζεσαι;

ΣΟΦΙΑ

Δὲν παραλογίζομαι, θὰ ὑπάγω.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ (ποιῶν τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ).

Ὁ Θεός νὰ μὲ συγχωρέσῃ! νομίζω ὅτι παρεφρόνησεν ἡ ἀθλία. Σοφία! ἡσύχασον, ἀδελφή μου· αὐτὰ τὰ πράγματα δὲν γίνονται μὲ τρέλλας· νομίζεις ὅτι δὲν πονεῖ καὶ ἡ ἰδική μου καρδιά διὰ τὸν Χαρίλαον; ἀλλ' ἡ βία δὲν ὠφελεῖ.

ΣΟΦΙΑ

Θὰ ὑπάγω ἐγὼ εἰς τὸν πασσᾶ σας, σοὶ λέγω! θὰ πέσω εἰς τοὺς πόδας του, θὰ παρακαλέσω, θὰ κλαύσω, θὰ φωνάξω, θὰ τοῦ εἶπω ὅτι εἶμαι ἡ μήτηρ τοῦ Χαριλάου καὶ ὅτι ἄλλον ἀπὸ αὐτὸν δὲν ἔχω εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον καὶ εἶμαι βεβαία ὅτι ὁ Πασσᾶς θὰ μὲ λυπηθῇ· διότι, τέλος πάντων, ἔχει ἢ εἶχε καὶ αὐτὸς μητέρα!

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Τί λέγεις δι' ὄνομα Θεοῦ! δὲν κάθησαι ἐκεῖ ὁποῦ εἶσαι!

ΕΛΕΝΗ

Ἦσυχάσατε, μήτηρ! Ἄφοῦ ὁ Θεόδωρος εἶναι ἐκεῖ θὰ

πράξη πᾶν ὅ,τι εἰμπορεῖ ἄνθρωπος νὰ πράξη· τὸν γνωρίζω ἐγὼ τὸν ἀδελφόν μου.

ΣΚΗΝΗ Γ'.

ΟΙ ΡΗΘΕΝΤΕΣ καὶ ΝΙΚΟΛΑΟΣ.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ (τρέχων).

Κυρία! καλὰς εἰδήσεις! καλὰς εἰδήσεις σᾶς φέρω! τὸν ἠλευθέρωσαν, μετ' ὀλίγον θὰ τὸν ἔχεις ἐδῶ! οἱ πρόξενοι ἐμεσολάβησαν καὶ ἐγγυήθησαν ὑπὲρ αὐτοῦ. Τὸν ἐξέβαλον ἀπὸ τὴν φυλακὴν.

ΣΟΦΙΑ (ἀνασκιρτῶσα)

Ἄλήθειαν μὲ λέγεις;

ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Σᾶς ὁμνύω εἰς τὴν μητέρα μου.

ΣΟΦΙΑ καὶ ΕΛΕΝΗ (πίπτουσαι εἰς τὰς ἀγκάλας ἀλλήλων).

ὦ Θεέ μου! ἔσω εὐλογημένον τὸ ὄνομά σου! (μικρὰ σιωπὴ)

ΣΟΦΙΑ (πρὸς τὸν Νικόλαον).

Ὁ Θεὸς νὰ σὲ εὐλογῆσῃ, υἱέ μου, ὁ Θεὸς νὰ χαροποιήσῃ τὴν μητέρα σου, καθὼς μ' ἐχαροποίησας αὐτὴν τὴν στιγμὴν.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ.

Δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι ὁ πρόξενος τῆς Ῥωσσίας κατώρθωσε τὴν ἐλευθέρωσιν τοῦ Χαριλάου.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ.

Ὁ Πρόξενος τῆς Ῥωσσίας ἂν κατώρθωσέ τι, τὸ κατόρθωμά του εἶναι ἢ φυλάκισις καὶ ὄχι ἢ ἐλευθέρωσις τοῦ Χαριλάου· ὁ Πρόξενος τῆς Ῥωσσίας εἶναι ὁ διαβαλὼν αὐτὸν εἰς τὸν Πασσᾶν.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Τί κάθησαι καὶ μοῦ ψάλλεις! ὁ Πρόξενος τῆς Ῥωσσίας, ὅταν ὑπήγαμεν καὶ τὸν παρεκαλέσαμεν διὰ νὰ μεσολάβησῃ, οὔτε εἶδῃσιν κἂν εἶχεν, ἂν ὑπάρχη Χαρίλαος, ἂν ᾗναι ἀνεψιός μου καὶ ἂν ᾗτον ἐδῶ ἢ ἔλειπεν.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Αὐτὰ εἶναι παραμύθια καὶ δὲν τὰ ἀκούω· ὁ Ναϊδένοβιτς

δὲν γνωρίζει ἀν ἦλθεν ὁ Χαρίλαος! ὦ! εἴμεθα βέβαιοι ὅτι αὐτὸς τὸν διέβαλε, διότι ἐνόησεν ὅτι αὐτὸς θὰ ἀντενεργήσῃ εἰς τοὺς καταχθονίους σκοπούς του.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Καὶ πῶς τὸ ἐμάθατε; πῶς εἴσθε βέβαιοι;

ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Τὸ ἔμαθεν ὁ Θεόδωρος, ὁ ὁποῖος, ὡς γνωρίζετε, ἔφαγε τὸν κόσμον δι' αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν, καὶ ὁ ὁποῖος ἐφυλακίσθη ὁμοίως διὰ νὰ σώσῃ τὸν φίλον του. . . .

ΕΛΕΝΗ

Ἐφυλακίσθη καὶ ὁ ἀδελφός μου! ὦ Θεέ μου (πίπτει ἐπὶ τῆς ἑδρας.)

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Νά σου καὶ ἄλλο! τὸν Θεόδωρον πρὸ δύο ὥρων τὸν εἶδον! εἴμεθα ὁμοῦ εἰς τὸ προξενεῖον τῆς Ἑλλάδος.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Ναί, ἀλλὰ μαθὼν τὴν αἰτίαν τῆς φυλακίσεως τοῦ Χαριλάου ἔχαμε τόσα, ὥστε τὸν ἐφυλάκισαν καὶ αὐτόν· ἀλλὰ ἠλευθερώθη μετὰ τοῦ Χαριλάου καὶ μετ' ὀλίγας στιγμὰς θὰ εἶναι ἐδῶ. Ἴδου ἔρχονται.

ΕΛΕΝΗ (ἀνασχιρτώσα καὶ μειδιῶσα.)

Ναί εἶναι ἡ φωνὴ τοῦ Χαριλάου!

ΣΟΦΙΑ

Ναί! Ναί! ὁ υἱός μου! τὸ τέκνον μου.

ΣΚΗΝΗ Δ΄.

Οἱ ῥηθέντες ΧΑΡΙΛΑΟΣ, ΘΕΟΔΩΡΟΣ, ΘΕΟΦΙΛΟΣ, ΦΩΤΙΟΣ,
ΒΙΤΟΣ, ΟΛΟΝΗΣ καὶ ἄλλοι νέοι.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Μῆτερ, ἰδοὺ ἐγὼ καὶ πάλιν!

ΣΟΦΙΑ (ὀρμῶσα πρὸς αὐτὸν καὶ κλαίουσα).

Τέκνον μου! τέκνον μου! δυστυχές μου τέκνον! Τί σὲ ἔχαμαν, τέκνον μου; (ἐναγκαλιζονται ἀλλήλους.)

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

ὦ Μῆτερ, ἐπέπρωτο νὰ ὑποφέρω καὶ τοῦτο, ἐπέπρωτο νὰ γνωρίσω καὶ τὴν φυλακὴν, καὶ φυλακὴν ἀδικον, ὅπως γνωρίσω εἰς ὅποιον βαθμὸν φθάνει ἡ ἀδικία, ἡ αὐθαιρεσία καὶ ἡ κακεντρέχεια τῶν ἀνθρώπων καὶ ὅπως αἰσθανθῶ τί ὑποφέρουσιν οἱ δυστυχεῖς φυλαχισμένοι καὶ συλλυποῦμαι αὐτοὺς εἰς τὸ ἐξῆς πλειότερον. ὦ! ὅστις δὲν ἐφυλακίσθη δὲν γνωρίζει τί πρᾶγμα εἶναι ἡ φυλακὴ.

ΕΛΕΝΗ (ἐναγκαλιζομένη τὸν Θεόδωρον).

ὦ ἀδελφε, ἐφυλακίσθης καὶ σὺ;

ΧΑΡΙΛΑΟΣ (τείνων τὴν χεῖρα πρὸς τὴν Ἑλένην).

Ἑλένη, εἶσαι ἐδῶ; ἦλθες πλησίον τῆς Μητρός μου; ὦ! σὲ εὐχαριστῶ, σὲ εὐχαριστῶ Ἑλένη!

ΕΛΕΝΗ (ταπεινοῦσα τοὺς ὀφθαλμούς).

Ἐδῶ εἶναι ἡ θέσις μου, πλησίον τῆς μητρός σου.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Πλησίον τῆς μητρός μου καὶ ἐδῶ (λαμβάνει τὴν χεῖρά της καὶ θέτει αὐτὴν ἐπὶ τῆς καρδίας του) Ἐλυπήθης Ἑλένη, δι' αὐτὸ, τὸ ὅποιον μοὶ συνέβη;

ΕΛΕΝΗ (ταπεινοῦσα τοὺς ὀφθαλμούς).

Ἀμφιβάλλεις, Χαρίλαε;

ΧΑΡΙΛΑΟΣ (πρὸς τὴν Σοφίαν).

Ὁ Θεὸς ἤξεύρει, Μῆτέρ μου, πόσον ὑπέφερες κατὰ τὰς τέσσαρας ταύτας ὥρας!

ΣΟΦΙΑ

ὦ τέκνον μου! πρέπει νὰ ἦναί τις μήτηρ διὰ νὰ αἰσθανθῆ ὅ,τι ἐγὼ ἠσθάνθην! (πλησιάζουσα καὶ ἐγκαλιζομένη αὐτὸν τε καὶ τὴν Ἑλένην) Πλὴν τώρα δὲν αἰσθάνομαι εἰμὴ χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ καὶ ΕΛΕΝΗ (ἐναγκαλιζόμενοι αὐτήν).

Καλὴ Μῆτερ!

ΣΟΦΙΑ

Ἄλλὰ τέλος πάντων, Χαρίλαέ μου, τί σοῦ κατηγόρησαν; Τί ἔκαμες; σὺ, τὸ καλόν μου καὶ φρόνιμον τέκνον.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Μοῦ κατηγόρησαν ὅτι ἦλθον νὰ ἐπαναστατήσω τοὺς συμπολίτας μου.

ΣΟΦΙΑ

Σύ! ὦ Θεέ μου! καὶ πότε; τί εἶπες σύ; τί ἔπραξας;
ποῖος σοῦ κατηγόρησε;

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ὁ Πρόξενος τῆς Ῥωσσίας!

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Εἶναι ἀληθές τοῦτο;

ΘΕΟΦΙΛΟΣ

Μοὶ τὸ εἶπεν ἐμὲ ὁ Πασσᾶς.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Τὸ ἔμαθον καὶ ἐγὼ ἀπὸ τὸν κύριον Ὀλόνην, τὸν ὁποῖον
ὅλοι εἶχομεν τὸ ἄδικον νὰ νομιζῶμεν φίλον ἀφωσιωμένον
τοῦ Ναϊδένοβιτζ.

ΟΛΟΝΗΣ

Ἦμην πραγματικῶς ἀφωσιωμένος εἰς αὐτὸν, μέχρις
οὔ ἐγνώρισα τί ἀποτρόπαιος ἄνθρωπος εἶναι· ἀλλὰ χρεω-
στῶ νὰ ὁμολογήσω ὅτι ὁ κύριος Ναϊδένοβιτζ εἰς αὐτὴν
τὴν περίστασιν ἐνήργησε κατὰ τοῦ κυρίου Χαριλάου, κατ'
εἰσήγησιν καὶ διὰ χάριν τοῦ πρώτου γραμματέως του τοῦ
Φημάνη.

ΕΛΕΝΗ

Ἄλλ' ἤκούσαμεν ὅτι ἐφυλάκισαν καὶ σέ, Θεόδωρε! διατί
σέ ἐφυλάκισαν;

ΘΕΟΦΙΛΟΣ

Διὰ τὴν ἀνοησίαν του.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Διὰ τὸ καθήκόν μου! Μαθὼν ὅτι κατηγοροῦσι τοῦ Χα-
ριλάου ἐπὶ ὑποκινήσει στάσεως, καὶ ὅτι ὁ διαβαλὼν εἶναι
ὁ ἐπάρατος ἐκεῖνος Ναϊδένοβιτζ, ἔτρεξα πρὸς τὸν Πασσᾶν
καὶ ἐφώνησα τόσον, ὥστε οὗτος ὑποθέσας ὅτι καὶ ἐγὼ εἶ-
μαι συνένοχος, διέταξε νὰ φυλακίσουν καὶ ἐμέ.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ (ἀσπαζόμενος αὐτόν).

ὦ καλέ μου, πιστέ μου φίλει πῶς νὰ σοὶ ἀνταποδώσω
τὸ δεῖγμα τοῦτο τῆς φιλίας σου;

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Ἄν ἦσο εἰς τὴν θέσιν μου, Χαρίλαε, δὲν θὰ ἔπραττες
τὸ αὐτό;

ΧΑΡΙΛΛΟΣ

Ἀμφιβάλλεις ;

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Λοιπὸν δὲν πρέπει διόλου νὰ μὲ εὐχαριστῆς· ἐξετέλεσα ὅ,τι ἦτο χρέος μου.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ (πρὸς τὸν Θεόφιλον).

Ἄλλὰ τέλος πάντων, πῶς κατωρθώσατε τὴν ἐλευθέρωσίν των ;

ΘΕΟΦΙΛΟΣ

Οἱ Πρόξενοι τῆς Ἑλλάδος καὶ Γαλλίας ἐμεσολάβησαν εἰς τὸν Πασσᾶν καὶ ἐγγυήθησαν δι' αὐτούς. Οὗτος τοὺς ἠλευθέρωσε καὶ προκαλέσας μοὶ εἶπεν ὅτι ἔγεινε λάθος μὲν διὰ τὸν πρῶτον, διὰ τὸν Χαρίλαον δηλαδή, ἀλλ' ὅτι ὁ δεύτερος ἀθαδιάσας ἐμπρὸς τοῦ ἔπρεπε νὰ μείνῃ περισσότερον εἰς τὰ δεσμὰ· τὸν ἐλευθερόνει ὁμως, διότι εἶναι υἱὸς μου. Τὸν εὐχαρίστησα τότε καὶ παρεκάλεσα αὐτὸν ταπεινῶς νὰ μοὶ εἴπη, ἂν ἦναι δυνατὸν, ποῖος εἶναι ὁ κατήγορος τοῦ Χαρίλαου· τότε αὐτὸς μοὶ εἶπε κρυφίως ὅτι εἶναι ὁ Πρόξενος τῆς Ῥωσσίας.

ΕΛΕΝΗ

Ὡ! ὁ Θεὸς νὰ τῷ ἀνταποδώσῃ ἑκατονταπλασίως ὅ,τι μ' ἔκαμε νὰ ὑποφέρω.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Πρόσεξον λοιπὸν· εἰς τὸ ἐξῆς, Χαρίλαε, ἔσο φρονιμώτερος.

ΧΑΡΙΛΛΟΣ

Φρονιμώτερος! Κατὰ τί ; Διότι ὁμιλῶ κατὰ τῆς Ῥωσσίας; ὦ αὐτὸ, τὸ ὁποῖον συνέβη εἰς ἐμέ, αὐτὸ ἄς σᾶς ἀποδείξῃ, ἂν ἔχω δίκαιον ἢ ἀδίκον νὰ καταφέρωμαι κατὰ τῆς ψευδοῦς ταύτης καὶ ἐπιβούλου φίλης μας· ἐξ ἄλλου οὔτε φυλακὴ, οὔτε δεσμὰ, οὔτε ἐξορία, οὔτε αὐτὸς ὁ θάνατος δύνανται νὰ μὲ ἐμποδίσουν ἀπὸ τὸ νὰ ἐκπληρώσω τὸ πρὸς τὸ ἔθνος χρέος μου, ἀπὸ τοῦ νὰ λέγω τὴν ἀλήθειαν καὶ ἀπὸ τοῦ νὰ ἀγωνίζωμαι κατὰ τὰς δυνάμεις μου ὑπὲρ τῆς προόδου τοῦ γένους μου.

ΒΙΤΟΣ (κτυπῶν διὰ τῆς χειρὸς τοῦ τὸ μέτωπόν του).

Ἄ! τώρα ἐνθυμοῦμαι! ὦ τὸν παλαιόβλαχον! ὦ! σοῦ τὸν διορθόνω ἐγώ.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Τί ἔπαθες Βίτο ;

ΒΙΤΟΣ

ὦ τὸν κακοῦργον ! ἀλλὰ . . βεβαίως ! τί ἄλλο ἐλπίζεις ἀπὸ ἐν τοιοῦτον κτῆνος !

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Πλὴν τέλος πάντων λέγε ! τί τρέχει ;

ΒΙΤΟΣ

Σήμερον εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ συμποσίου ἦτο καὶ ἐκείνη ἡ Μαῖμου ὁ Φίντος ; ὅταν ὁμως ἦλθον οἱ στρατιῶται τὸν εἶδετε πλέον ;

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Ὅχι !

ΒΙΤΟΣ

Τὸ πιστεύω ! Εἶχε φύγει αὐτὸς προτῆτερα ἀπαρατήρητος· στοιχηματίζω ὅτι αὐτὸς ὑπῆγε καὶ ἔστειλε τοὺς στρατιώτας !

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Σὺ, Φώτιε, μᾶς τὸν ἔφερες αὐτόν !

ΦΩΤΙΟΣ

Μήπως ἐγνώριζον ὅτι εἶναι κατάσκοπος ; ἀλλὰ μὴ σὲ μέλλη· τὸν διορθῶνω ἐγώ.

ΒΙΤΟΣ

Θὰ τὸν διορθώσω ἐγὼ προτῆτερα.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Σοὶ τὸ ἐπαναλέγω, Χαρίλαε, πρόσεξε εἰς τὸ ἐξῆς. Βλέπεις ὅτι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι εἶναι καταχθόνιοι, καὶ πρέπει νὰ τοὺς φοβῆται τις.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ἐγὼ δὲν τοὺς φοβοῦμαι· ὁ ἄνθρωπος προώριστα ὑπὸ τοῦ Πλάστου νὰ συντρίβῃ διὰ τῆς πτέρνης του τὴν κεφαλὴν τοῦ ὄφεως.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Ἀλλὰ τὰ περασμένα λησμονημένα. Ἴδου ἡ ἀθωότης τοῦ Χαριλάου ἀνεγνωρίσθη πλέον· ἄς εὐθυμήσωμεν τώρα.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ναί, φίλοι μου ! εὐχαριστῶν ὑμᾶς διὰ τοὺς ἀγῶνας,

τοὺς ὁποίους ὅλοι κατεβάλατε πρὸς ἀπελευθέρωσίν μου ἐκ τῆς φυλακῆς. . . .

ΦΩΤΙΟΣ

Τί σημαίνει ! ἡ συμφορὰ, ἡ ὁποία σοὶ ἐπῆλθεν ἦτο κοινὴ συμφορὰ ὅλων τῶν φίλων σου. Σοὶ ὁμνῶ εἰς τὴν ψυχὴν μου, ὅτι ἐνόμισα ὅτι ἐφυλάκισαν ἐμὲ τὸν ἴδιον.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ (σφίγγων τὴν χεῖρα τοῦ Φωτίου).

ὦ! φίλε μου, σὲ πισεύω καὶ σὲ εὐχαρισῶ· σᾶς εἰδοποιῶ...

ΣΚΗΝΗ Ε΄.

ΟΙ ΡΗΘΕΝΤΕΣ καὶ ΛΑΜΠΡΟΣ.

ΛΑΜΠΡΟΣ

Ἦλθεν ὁ Κύριος Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος.

ΣΟΦΙΑ

Ὅγλίγωρα, εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς ὑποδοχῆς!

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ἄς ὑπάγωμεν ὅλοι νὰ τὸν ὑποδεχθῶμεν.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Ναί, ὅλοι!

ΕΛΕΝΗ (πρὸς τὴν Σοφίαν).

Ἐγὼ θὰ μείνω ἐδῶ.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Διατί; πρέπει νὰ ἔλθης καὶ σὺ, Ἐλένη!

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Ὅχι, Χαρίλαε· τὰ ἤθη τοῦ τόπου μας δὲν τὸ συγχωροῦν ἄς μείνη ἐνταῦθα ἡ Ἐλένη, καὶ ἄγωμεν ἡμεῖς.

(ἐξέρχονται ὅλοι ἐκτὸς τῆς Ἐλένης).

ΠΡΑΞΙΣ ΠΕΜΠΤΗ.

Αἴθουσα ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Χαριλάου.

ΣΚΗΝΗ Α΄.

ΟΛΟΝΗΣ καὶ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

ΟΛΟΝΗΣ

Εἶσαι βέβαιος ὅτι τὸ ἔλαβε;

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ἄφοῦ τὸν εἶδον ἰδίους ὀφθαλμοῖς, σοὶ λέγω! τὸ ἔλαβε καὶ τὸ καλοέλαβεν. Ἐπειτα δὲν εἶδες πρὸ ὀλίγου πῶς ἐξαίφνης ὠχρίασεν;

ΟΛΟΝΗΣ

Ναί. Τῷ τὸ ἔδωσεν ὁ Φημάνης, εἶπες;

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ναί· διότι ἔτρεξε νὰ ζητήσῃ ὕδωρ εἰς τὴν αἴθουσαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἤμην.

ΟΛΟΝΗΣ (τρίβων τὰς χεῖράς του).

Ὁραῖα! οὕτω λοιπὸν θὰ φανῆ ὅτι ἀπὸ αὐτὸν προῆλθε. Μὲ μιὰ μπάλλα δυὸ τρυγόνια. Ἄλλὰ πῶς ἐπρόφθασες νά...

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ἐννοια σου, εἰς τὰ τοιαῦτα εἶμαι ἐπιτήδειος· ἀλλὰ τὴν ὑπόσχασίν σου βεβαίως δὲν θὰ τὴν λησμονήσῃς.

ΟΛΟΝΗΣ

ὦ! μὴ σὲ μέλλει, ὁ λόγος μου λόγος· ἀλλὰ μήπως ἔγινε λάθος εἰς τὰ ποτήρια;

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ἦσαν δύο· ἐκένωσε τὸ ἓν καὶ ἄφησε τὸ ἄλλο.

ΟΛΟΝΗΣ

Μήπως σὲ εἶδε κανεῖς;

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Μὴ φοβῆσαι· κανεῖς δὲν μὲ εἶδε. Νὰ ἰδῆς ὅμως πόσον ἔτρεμα μήπως τὸ πῖη ὁ Φημάνης, καὶ τότε. . . .

ΟΛΟΝΗΣ

ὦ, θὰ ἔχανεν ἡ Βενετιὰ βελόνη.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Δὲν σὲ λέγω τὸ ἐναντίον, ἀλλά. . . .

ΟΛΟΝΗΣ (περίσκεπτος καὶ ὡς καθ' ἑαυτὸν).

Σοῦ τοὺς ἐκατῶρθωσα λοιπὸν καὶ τοὺς δύο. Ἄχ, δυστυχῆ Φημάνη, νὰ ἤξευρες τί σὲ ἀναμένει! ἀκούεις ἐκεῖ νὰ μετρηθῇ μαζύ μου, ὁ χάχας! . . . ἀλλ' ἰδοὺ ἔρχονται.

ΣΚΗΝΗ Β΄.

ΟΙ ΡΗΘΕΝΤΕΣ, ΝΙΚΟΛΑΟΣ, ΦΩΤΙΟΣ καὶ ΒΙΤΟΣ.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Αἶ, τί κάμνετε ἐδῶ, ἦρωες;

ΟΛΟΝΗΣ

Ἦλθομεν νὰ καπνίσωμεν ὀλίγον. Ἄνεχώρησεν ὁ Πρόξενος;

ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Ἄναχωρεῖ τώρα. Τί ἐξαίρετος ἄνθρωπος!

ΟΛΟΝΗΣ

Ἐξαίρετος τῶντι, εἴθε ὅλοι οἱ συνάδελφοί του νὰ ἦσαν ὡς αὐτός· τί σᾶς ἔλεγε;

ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Χίλια καὶ ἓνα· ἀλλὰ δὲν γνωρίζω τί ἔπαθεν ὁ Χαρίλαος· μοὶ φαίνεται νὰ ἦναι ἀσθενής· εἶναι κάτωχρος ὡς τὸν θάνατον.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ (ἀνταλλάσσω ἓν βλέμμα μετὰ τοῦ Ὀλόνη).

Ναί, καὶ ἡμεῖς αὐτὸ ἐλέγαμεν πρὸ ὀλίγου· τί νὰ ἔπαθεν ἄρά γε;

ΟΛΟΝΗΣ

Ἴσως ἢ συγχίνησις. . . . Ἄλλ' ἰδοὺ ἔρχονται.

ΣΚΗΝΗ Γ΄.

ΟΙ ΡΗΘΕΝΤΕΣ, ΧΑΡΙΛΑΟΣ, ΣΟΦΙΑ, ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ,
ΘΕΟΦΙΛΟΣ, ΘΕΟΔΩΡΟΣ καὶ ΕΛΕΝΗ.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Σοὶ λέγω, μῆτέρ μου, ὅτι δὲν ἔχω τίποτε.

ΣΟΦΙΑ

Ἄλλ' εἶσαι κάτωχρος, τέκνον μου· ὦ! εἶμαι βεβαία ὅτι δὲν εἶσαι καλά. Εἶπέ μοι, τί ἔχεις;

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Ναί, Χαρίλαε, φαίνεσαι ὅτι δὲν εἶσαι καλά.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ (γελῶν).

Νὰ ἡ ὥρα νὰ ἐφαρμόσητε εἰς ἐμέ τὸ ἀνέκδοτον ἐκεῖνο περὶ τοῦ διδασκάλου! σᾶς λέγω ὅτι δὲν ἔχω τίποτε· μία μικρὰ ζάλη, μικρός τις πόνος εἰς τὴν κοιλίαν, ἰδοὺ τὰ πάντα· ἴσως ὅλα αὐτὰ προέρχονται ἀπὸ τὴν συγκίνησιν διὰ τὰ συμβάντα, τὰ ὁποῖα πρὸ ὀλίγου ἔλαβον χώραν, ἡσυχάσατε λοιπόν.

(Στρεφόμενος πρὸς τοὺς νέους).

Κύριοι, σᾶς ἔλεγον ὅτι τὴν προσεχῆ Κυριακὴν ἐορτάζω τοὺς γάμους μου· σᾶς παρακαλῶ λοιπόν νὰ τιμήσητε τὴν ἐορτὴν ταύτην διὰ τῆς παρουσίας σας.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Δὲν θὰ λείψωμεν· ἡ ἐορτὴ σου εἶναι κοινὴ ἐορτὴ ὄλων τῶν φίλων σου.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Σᾶς εὐχαριστῶ. Τὴν Κυριακὴν λοιπόν τελειόνομεν τὸ διακοπὴν συμπόσιόν μας... Πλήν... ὦχ Θεέ μου! τί ἔπαθα; . . .

(Πίπτει ὑπτίως ἐφ' ἑνὸς ἀνακλίντρου).

ΣΟΦΙΑ (ὀρμῶσα πρὸς αὐτόν).

Τί ἔπαθες, Χαρίλαε; Τέκνον μου, δὲν σοὶ εἶπον ἐγὼ ὅτι δὲν εἶσαι καλά; ὦ συμφορὰ μου!

(Τρέχουσιν ὅλοι πρὸς τὸν Χαρίλαον).

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

ὦχ! αἰσθᾶ...νομαι ὡς... νὰ... κατέκοπτον... τὰ σπλάγχνα μου... ὦχ! . . .

ΣΟΦΙΑ

Τρέξατε! εὐθύς! ἰατρόν... πρὸς Θεοῦ... ὦχ! τὸ τέκνον μου.

(Ὁ Θεόδωρος καὶ ὁ Νικόλαος ὀρμῶσι πρὸς τὴν θύραν).

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ (πρὸς αὐτόν).

Ἐδῶ πλησίον τῆς οἰκίας μας ὑπάρχει Φαρμακεῖον· ἰδέτε ἐκεῖ διὰ κανένα ἰατρόν. (ἐξέρχονται ὁ Νικόλαος καὶ ὁ Θεόδωρος).

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

ὦχ Θεέ μου! . . . πόσον ὑποφέρω. . . ἀποθνήσκω. . . Μητέρα μου, μὴ φοβῆσαι. . . μὴ λυπῆσαι. . . Ἐλένη, . . . ποῦ εἶσαι; . . . δυστυχῆς ἐγὼ. . . ἀποθνήσκω. . . ἐνῶ ἡ εὐτυχία μου ἦτο. . . ὦχ! . . .

ΣΟΦΙΑ

Ἦχι, δὲν ἀποθνήσκεις, Χαρίλαε,... δὲν εἶναι τίποτε,... εἶναι μικρὸς πόνος, ὁ ὁποῖος θὰ περάσῃ.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Εἶναι συνέπεια τῆς συγκινήσεως δι' ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα συνέβησαν, ὡς ἔλεγες καὶ σὺ ὁ ἴδιος πρὸ ὀλίγου. Ἔλα, Χαρίλαε, θάρρος! ἔσο ἀνὴρ! μὴ φοβίζῃς τὴν μητέρα καὶ τὴν Ἐλένην σου. Δόξα τῷ Θεῷ, δὲν ἔχεις τίποτε!

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

ὦ,... τὸν αἰσθάνομαι ἐγώ... τὸν αἰσθάνομαι τὸν θάνατον εἰς τὰ σπλάγχνα μου· ὦχι ὁποῖα φλόξ μὲ καίει! ὀλίγον ὕδωρ... πρὸς Θεοῦ! δότε μοι ὀλίγον ὕδωρ... Μητέρα μου, δός μοι σὺ ὀλίγον ὕδωρ... προσφερόμενον ὑπὸ σοῦ, ἴσως σβύσῃ... τὴν φλόγα,· ἢ ὁποῖα θερίζει τὰ ἐντόσθιά μου... ὦχι!...

(Ἡ Ἐλένη τρέχει, προσφέρει αὐτῷ ὕδωρ καὶ οὗτος πίνει βραδέως).

ὦχι! σὲ εὐχαριστῶ, Ἐλένη μου.

ΣΟΦΙΑ

Χαρίλαέ μου, τέκνον μου, θάρρος!... Ἄλλὰ τρέξατε... σπεύσατε, πρὸς Θεοῦ! τὸν ἱατρόν! τὸν ἱατρόν!

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Τί θὰ κάμῃ ὁ ἱατρός; αἱ στιγμαί μου εἶναι μετρημένα... δύναται ὁ ἱατρός νὰ μοὶ δώσῃ ζωὴν; ὦχι, Θεέ μου, Θεέ μου! νὰ ἀποθάνω τόσο νέος!

ΣΟΦΙΑ

ὦχι, μὴ ὀμιλῇς κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, Χαρίλαέ μου! νὰ μὲ θάψῃς!... Παναγία μου βοήθησον!

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Ἔλα, Χαρίλαε, θάρρος! τί εὐχή; δὲν βλέπεις τὴν δυστυχῆ μητέρα σου; ἐγέρθητι ν' ἀναπαυθῆς εἰς τὴν κλίνην.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

ὦ,... δὲν δύναμαι... νὰ κινηθῶ!

ΣΟΦΙΑ

Ἄλλὰ τὸν ἱατρόν, δι' ὄνομα τοῦ Θεοῦ τὸν ἱατρόν!

ΘΕΟΦΙΛΟΣ

Ἴδου ὁ ἰατρός.

ΣΚΗΝΗ Β΄.

ΟΙ ΡΗΘΕΝΤΕΣ, ΘΕΟΔΩΡΟΣ, ΝΙΚΟΛΑΟΣ καὶ ὁ ΙΑΤΡΟΣ.

ΣΟΦΙΑ

Τρέξε, ἐξοχώτατε, δι' ὄνομα Θεοῦ, τὸ τέκνον μου! σῶσον τὸ τέκνον μου!

Ο ΙΑΤΡΟΣ (πλησιάζων καὶ ἐξετάζων τὸν Χαρίλαον).

Τί ἔχετε; τί αἰσθάνεσθε;

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

ἽΩχ, ἀποθνήσκω... ἔχω φλόγα ἄπειρον... τρομερὰν εἰς τὰ ἐντόσθιά μου... δὲν δύνασαι ν' ἀναπνεύσω... ὦχ ἰατρέ!..

Ο ΙΑΤΡΟΣ (πιέζων τὴν κοιλίαν τοῦ Χαριλάου).

Σᾶς πονεῖ ἐδῶ;

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

ἽΩχ! ναί! ναί!...

Ο ΙΑΤΡΟΣ

Ἔχετε πόνους; κώλικας;...

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

ἽΩ, φρικτούς!... θερίζονται τὰ σπάλχνα μου.

Ο ΙΑΤΡΟΣ

Ἐμέσατε;

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ὅχι, ... ἔχω μόνον... ναυτίασιν... ὦχ, ἡ φλόξ! ἡ φλόξ αὐτή!...

Ο ΙΑΤΡΟΣ

Νὰ ἰδῶ τὸν σφιγμόν σας! (μικρὰ σιωπή)... Φίλε μου, εἴσθε δηλητηριασμένος!

ΟΛΟΙ

Τί λέγετε, ἰατρέ!

Ο ΙΑΤΡΟΣ

Λέγω ὅτι ὁ κύριος εἶναι δηλητηριασμένος.

(Ὅλοι κρύπτουσι τὸ πρόσωπον ἐντὸς τῶν χειρῶν των).

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Ἄλλ' εἶναι ἀδύνατον τοῦτο!

Ο ΙΑΤΡΟΣ

Σᾶς λέγω ὅτι βλέπω· ἂν θέλετε, προσκαλέσατε καὶ ἄλλον ἰατρόν.

Τί ! ὁ υἱός μου δηλητηριασμένος ! ὁ υἱός μου ! τὸν ἐδηλητηρίασαν τὸν υἱόν μου ! (πίπτουσα εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἱατροῦ) ὦ ἱατρὲ, σῶσον τὸν υἱόν μου ! ὦχ, δὲν ἔχω ἄλλον κἀνένα ἢ δυστυχῆς εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον ! Ἰατρὲ, εἶχες καὶ σὺ μητέρα, τὴν ἔχεις ἀκόμη ἴσως, σὲ ἐξορκίζω εἰς τὸ ὄνομα τῆς μητρός σου, σῶσον τὸν υἱόν μου.

Ο ΙΑΤΡΟΣ (Ἐξάγων φιάλην ἐκ τῶν κόλπων του).

Θὰ κάμω, Κυρία, ὅτι δύναμαι. Δῶτε μοι ὀλίγον νερόν· (ὁ Κωσταντῖνος τρέχει καὶ προσφέρει αὐτῷ ποτήριον πλήρες νεροῦ. Ὁ ἱατρός χέει ἐντὸς αὐτοῦ σταγῶνας τινὰς ἐκ τοῦ ὑγροῦ, καὶ προσφέρει αὐτὸ τῷ Χαριλάῳ) Πίετε αὐτό· (ὁ Χαρίλαος πίνει).

ΧΑΡΙΛΑΟΣ.

ὦχ Θεέ μου ! Θεέ μου !

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Ἄλλ' ἐγὼ δὲν εἰμπορῶ νὰ ἐννοήσω αὐτὴν τὴν δηλητηρίασιν.

Ο ΙΑΤΡΟΣ (Πρὸς τὸν Χαρίλαον).

Πότε ἠσθάνθητε τοὺς πρώτους πόνους ;

ΧΑΡΙΛΑΟΣ.

Πρὸ ἡμισείας ὥρας . . . ἀλλὰ καὶ πρότερον ἠσθάνομην μικροῦς . . . τινὰς . . . νυγμούς . . .

Ο ΙΑΤΡΟΣ

Εἶναι πολὺ ὥρα ἀφότου ἔφαγε ;

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Εἶναι περίπου ἕξ ὥραι.

Ο ΙΑΤΡΟΣ.

Τότε λοιπὸν δὲν ἔλαβε τὸ δηλητήριον εἰς τὸ γεῦμα.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Ἄλλὰ πότε ;

Ο ΙΑΤΡΟΣ.

Πρὸ μιᾶς ἢ τὸ πολὺ πρὸ δύο ὥρῶν.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Εἰς τὴν φυλακὴν ἔφαγες ἢ ἐπιες τίποτε, Χαρίλαε ;

ΧΑΡΙΛΑΟΣ.

Ὅχι . . .

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Τότε λοιπὸν ;

ΧΑΡΙΛΑΟΣ.

Μόνον ὅταν μὲ ἠλευθέρωσαν καὶ μὲ ὠδήγουν πρὸς τὸν Πασσᾶν ἤμην τόσον διψασμένος . . . ὥστε ἐζήτησα ὀλίγον νερόν . . . καὶ ἐπειδὴ ὁ ὀδηγός μου δὲν ἠθέλει νὰ χάσῃ καιρὸν λέγων μοι . . . ὅτι ἀφοῦ . . . ἐξέλθω ἀπὸ τὸ

δωμάτιον τοῦ Πασσᾶ . . . δύναμαι νὰ πῖω . . . εἰς εὐρω-
παῖος . . . εἰς ὑπάλληλος προξενείου τινός, ὡς ἐφαίνε-
το ἀπὸ τὸν πῖλόν του ἦτο ἐκεῖ . . . καὶ τῷ εἶπεν ὅτι εἶ-
ναι κρίμα . . . νὰ μὴ μὲ δώσῃ ὀλίγον ὕδωρ . . . καὶ ὅτι
πρέπει νὰ περιμείνῃ ὀλίγον μετ' ἐμοῦ εἰς τὸν προθάλα-
μον ἐκεῖνον . . . ἕως ὅτου τρέξῃ αὐτὸς καὶ μοὶ φέρῃ τι
νὰ πῖω . . . Ἔτρεξε λοιπὸν ὁ ἀγαθὸς ἐκεῖνος εὐρωπαῖος.
. . . καὶ μοὶ ἔφερον ὄχι νερόν . . . ἀλλ' ἐν ποτήριον πλη-
ρες λεμονάδας, Τὸν ἠὲχαρίστησα καὶ ἔπιον.

Οἷ ΙΑΤΡΟΣ.

Πῶς εἶσθε τώρα; ΧΑΡΙΛΑΟΣ.

Ὅλιγον καλλίτερον· ἔπαυσαν ὀλίγον οἱ πόνοι.

Ο ΙΑΤΡΟΣ.

Ἡ λεμονάδα ἐκεῖνη δὲν εἶχε ἰδιαιτέραν τινα γεῦσιν;

ΧΑΡΙΛΑΟΣ,

Μοὶ ἐφάνη ὀλίγον πικρὰ, ἀλλὰ δὲν ἐπρόσεξα εἰς τοῦτο.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Ἐνθυμεῖσαι τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ εὐρωπαϊοῦ ἐκεῖνου,
Χαρίλαε;

ΧΑΡΙΛΑΟΣ.

Ναὶ! ἦτο νέος, ξανθὸς, μεγαλόσωμος, μὲ ξυρισμένους
μύστακας καὶ μὲ μεγάλην μύτην καὶ μέγαλον στόμα.

ΟΛΟΝΗΣ.

Ὁ Φιμάνης!

Ο ΙΑΤΡΟΣ.

Ὁ γραμματεὺς τοῦ Ναϊδένοβιτς;

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Ναὶ! ναὶ! ὦχ, ὁ κακοῦργος! Τὸ ὑπέθεσα ἐγὼ, διότι τὸν
εἶχον ἰδῆ εἰς τὸν προθάλαμον· ὦ δυστυχία του, δυστυχία
του. Ἰατρὲ, θὰ μαρτυρήσητε περὶ τούτου ὅπου δεῖ!

Ο ΙΑΤΡΟΣ.

Βεβαίως!

ΣΟΦΙΑ.

Ἐδηλητηρίασε τὸν υἱόν μου! καὶ διατί; τί τοῦ ἔκαμεν
ὁ υἱός μου; ὦχ ὁ θεὸς νὰ τὸν δηλητηριάσῃ τὸν ἄθλιον!
Θεέ μου, θεέ μου! (Πίπτει ἐπὶ ἔδρας κλαίουσα).

ΧΑΡΙΛΑΟΣ.

Ἰατρὲ, σᾶς ἐξορκίζω εἰς ὃ, τι ἔχετε ἱερώτερον, εἶπατέ μοι
εἰλικρινως, ὑπάρχει ἐλπίς ^{Νεῖ} σωθῶ;

Ο ΙΑΤΡΟΣ.

Τίς οἶδεν; ἂν δὲν ἐπανέλθουν τὰ συμπτώματα . . .
ἴσως . . . εἶσθε νέος καὶ ἡ ἡλικία, ἡ φύσις πολλάκις θαυ-
ματουργεῖ

ΧΑΡΙΛΑΟΣ.

Λοιπὸν ἡ ἐπιστήμη δὲν δύναται οὐδὲν πλέον;

Ἐπραξα ὅ,τι ἠδυνάμην.

ΣΟΦΙΑ.

Δέν εἶναι ἀληθές, ἰατρέ, ὅτι ὁ υἱός μου εἶναι ἐκτός κινδύνου, ὦ εἰπέ μοι ναί ! εἰπέ μοι ναί ! ἰατρέ !

ΧΑΡΙΛΑΟΣ.

(συστρεφόμενος).

Ὦχ ! ὦχ ! ἰδοῦ . . . οἱ πόνοι, ἰδοῦ τὰ συμπτώματα . . . εἶμαι χαμένος . . . ἀποθνήσκω . . . ὦχ . . . Θεέ μου. Τί κόλασις. Ἰατρέ, βοήθησον, δέν θέλω νὰ ἀποθάνω, ἰατρέ, σῶσον με.

ΣΟΦΙΑ. (πίπτει πάλιν εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἰατροῦ).

Ἰατρέ, τὸν υἱόν μου ! ἰατρέ, τὸ τέκνον μου, ἰατρέ σῶσε τον ! λάβε τὰ κοσμήματά μου, λάβε τὰ ὑπάρχοντά μου, λάβε τὴν οἰκίαν μου, λάβε τὸν ἄρτον μου, λάβε πᾶν ὅ,τι ἔχω, λάβε τὴν ζωὴν μου, Ἰατρέ, πλὴν σῶσον τὸν υἱόν μου, πρὸς Θεοῦ βοήθειαν.

Ὁ ΙΑΤΡΟΣ (πλησιάζων καὶ ἐξετάζων τὸν Χαρίλαον).

Δυστυχῆς Μήτηρ, δυστυχῆς νέος.

Σοφία (ΕΛΕΝΗ) Τί λέγεις Ἰατρέ; δακρύεις; ὦχ Θεέ μου ἐπέ-
πρωτο λοιπὸν νὰ ἴδω τὸν Ἰατρόν δακρύοντα ἐπὶ τῆς κλίνης
τοῦ τέκνου μου ! Πλὴν ὄχι, εἶναι ἀδύνατον, (ἐγείρουσα τὰς
χεῖρας καὶ τὸ βλέμμα πρὸς τὸν οὐρανόν) Δέν εἶναι ἀληθές
Παναγία μου, ὅτι ὁ υἱός μου δέν θὰ μοῦ ἀφαρπασθῆ; ὦ,
βεβαίως ὁ υἱός σου ὁ Πολυεύσπλαγχνος δέν θὰ ἀπαιτήσῃ
τοιαύτην θυσίαν ἀπὸ μίαν μητέρα, θὰ μεσολαβήσῃς, Πα-
ναγία μου, ὑπὲρ τοῦ τέκνου μου, ὑπὲρ τοῦ στηρίγματος
τῆς σβενομένης ζωῆς μου, ὑπὲρ τῆς μόνης μου χαρᾶς,
διότι ἠσθάνθης καὶ σὺ τὰς βασάνους τὰς ὁποίας αἰσθάνο-
μαι τώρα, καὶ σοῦ τὴν καρδίαν, ὦ Παναγία μου, διεπέρα-
σεν ἡ δίσομος ῥομφαία ἡ ὁποία διαπερᾶ τώρα καὶ τὴν καρ-
διαντῆς δούλης σου.

(Ὅλοι θρηνοῦσι καὶ ἡ *Κωνσταντία* πίπτει ἐκνευρισμένη ἐπὶ τινος ἔδρας).

ΧΑΡΙΛΑΟΣ.

Μήτηρ μου . . . σιώπα . . . ἔσο γενναία . . . ὦ θὰ ἐπα-
νίδωμεν ἀλλήλους . . . ἐκεῖ ὅπου ἡ μοχθηρία καὶ τὸ κα-
κούργημα δέν εἰσχωροῦσιν . . . ἄφες με νὰ ἀποθάνω ἐν
ἡσυχίᾳ, . . . οἱ θρῆνοί σου σπαράττουν τὰ σπλάγχνα μου
πλειότερον τοῦ δηλητηρίου τὸ ὁποῖον με ἐπότισαν . . . Ἐ-
λένη . . . ποῦ εἶσαι ; (πλησιάζει θρηνοῦσα ἡ Ἐλένη) χαῖ-
ρε . . . ἀγγελέ μου ! . . . δός μοι τὴν χεῖρα σου . . . χαῖρε
διὰ παντός· ἀγάπα τὴν μητέρα μου . . . φεῦ ! δυστυχῆς

ἐγὼ . . . ἀποθνήσκω . . . καθ' ἣν ὥραν ἔμελλον νὰ ἐνωθῶ
μετὰ σοῦ . . . καὶ νὰ γνωρίσω τὴν οἰκογενειακὴν ὀλβιό-
τητα, ἢ βάσκανος μοῖρα . . . μᾶς ἐφθόνησε, Ἐλένη μου...
Πλὴν ὑπάρχει οὐρανός ! . . . ἐκεῖ θὰ ἐνωθῶμεν.

(Ἡ Ἐλένη πίπτει ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς καὶ κρύπτει τὸ πρόσωπόν τῆς ἐπὶ τοῦ
στήθους τοῦ ἐλαλίζουσα).

ΧΑΡΙΛΑΟΣ.

Φίλοι μου, ἀποθνήσκω . . . θῦμα τῆς μοχθηρίας . . .
ὕγιαίνετε, μὴ λησμονῆτε τὸν Χαρίλαον . . . μὴ λησμονῆτε
τὸν θάνατόν μου . . . φίλοι σᾶς ζητῶ ὡς τελευταίαν χάριν
. . . νὰ μοὶ ὑποσχεθῆτε . . . ὅτι θὰ ἀγωνίζεσθε πάντοτε . .
ὕπὲρ τῆς πατρίδος . . . κατὰ τῶν ἐπιβούλων καὶ ψευδῶν φί-
λων τῆς . . ὅτι θὰ τηρήσητε τὸν ὄρκον . . . τὸν ὁποῖον σέ-
μερον φεῦ ! εὐθυμοῦντες ὠρχίσθημεν . . ὅτι θὰ ἀγωνίζε-
σθε πάντοτε . . ὑπὲρ τοῦ ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς Ἀνατολῆς.

ΟΛΟΙ (γονυπετοῦντες καὶ τείνοντες τὰς χεῖρας).

Ὅμνύομεν.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ.

ὦ σᾶς εὐχαριστῶ . . . σᾶς εὐχαριστῶ φίλοι μου . . . ἀ-
ποθνήσκω εὐχαριστημένος . . . χαῖρε . . . καὶ σὺ φίλον
τοῦ ἡλίου φῶς, χαῖρε ὠραίε τῆς Ἑλλάδος οὐρανέ, χαῖρε-
τε φροῦδοι ἐλπίδες, ἀπατηλὰ ὄνειρα, μάταια σχέδια !
ἀποθνήσκω πρὶν ζήσω ὦχ . . . φίλοι . . . ἓνα ἱερέα, τρέ-
ξατε ! . . Θεόδωρε σοὶ ἀφίνω τὴν μητέρα μου . . . τρέ-
ξα . . τε . . Ἄ ! . .

(Ἐκπνέει· Ὅλοι γονυπετοῦσι καὶ κρύπτουσι τὸ πρόσωπον ἐντὸς τῶν
χειρῶν τῶν κλαίοντες).

Ο ΙΑΤΡΟΣ.

Τετέλεσται !

ΣΟΦΙΑ.

Χαρίλαε ! . . υἱέ μου ; . . τέκνον μου ! . . (πίπτει ἐπ' αὐ-
τοῦ ἀναίσθητος).

ΕΛΕΝΗ.

Χαρίλαε ! Χαρίλαε ! . .

(Πίπτει ἐπὶ τοῦ ἐδάφους· ὁ Θεόδωρος τρέχει καὶ ἀνεγείρει αὐτήν).

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Ἐλένη ! Ἐλένη ! σύνελθε ! Ἴατρὲ πρόφθασον.

(Ὁ ἱατρὸς πλησιάζει)

ΕΛΕΝΗ. (Συνερχομένη καὶ ἀπλανῆ ἔχουσα τὰ ὄμματα).

Ὁ Χαρίλαος . . . ὁ νυμφίος μου ! . ἔρχεται ! δότε μο
τὸν στέφανόν μου . . . δότε μοὶ τὸν νυμφικὸν πέπλον μου,

ΘΕΟΔΩΡΟΣ. (Κτυπῶν τὸ μέτωπόν του διὰ τῆς χειρὸς)

Παρεφρόνησεν ἡ τάλαινα ! δυστυχία . . δυστυχία ! . .

(Πίπτει ἡ αὐλαία).

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΡΗΤΟΡΟΣ

ΔΡΑΜΑ ΤΡΑΓΙΚΟΝ

ΕΙΣ ΠΕΝΤΕ ΠΡΑΞΕΙΣ.

Οὐ γάρ πω τοιους ἴδον ἀνέρας οὐδὲ ἴδωμαι
Κάρτιστοι δὴ κείνοι ἐπι/θονίων τράφεν ἀνδρῶν
Κάρτιστοι μὲν ἔσαν καὶ καρτίστοις ἐμάχοντο.
(Ομ. 17, Α' 262=66.)

On peut être héros sans ravager la terre.
(Boileau.)

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΩΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΩΣ

ΑΘΗΝΑΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΩΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΩΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΩΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΩΣ

ΤΩ: ΚΥΡΙΩ:

ΣΤΕΦΑΝΩ: ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ:

ΤΗ: ΚΥΡΙΑ:

ΔΟΥΚΙΑ, ΣΤ. ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ,

ΤΩ: ΚΥΡΙΩ:

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΩ: ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ:

*Ως ἐλάχιστον τῆς μεγάλης αὐτοῦ εὐγνωμοσύνης
καὶ τοῦ ἀγάτου σεβασμοῦ τεκμήριον*

ΑΝΑΘΗΘΗΣΙΝ

ΤΟ ΔΡΑΜΑ ΤΟΥΤΟ

Θ ΠΟΗΣΑΣ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ

ΦΙΛΩΝ φίλος
ΔΗΜΩΝ ἀνεψιός | αὐτοῦ

ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ

ΑΡΧΙΑΣ ἀξιωματικὸς τοῦ Ἀντιπάρχου

ΑΓΑΘΩΝ ἄρχων τῆς Καλαυρίας

ΠΟΛΥΦΗΜΟΣ φίλος καὶ συγγενῆς αὐτοῦ

ΚΑΤΑΣΚΟΠΟΣ τοῦ Ἀντιπάρχου

ΚΡΑΤΩΝ γηραιὸς τοῦ Δημοσθένους ὑπηρέτης

ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ ὑπηρέτης τοῦ Δήμονος

ΚΑΔΜΕΙΟΣ παιδαγωγὸς τῶν τέκνων τοῦ Δημοσθένους

ΤΑ ΔΥΟ ΤΕΚΝΑ τοῦ Δημοσθένους

Ο ΙΕΡΕΥΣ τοῦ Ποσειδῶνος

Ναῦται

Στρατιῶται τοῦ Ἀρχίου.

Λαός.

Ἡ Σκηνὴ ἐν τῇ νήσῳ Καλαβρία κατὰ τὸ 322 Π. Χ.

Ο ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ

ΠΡΑΞΙΣ ΠΡΩΤΗ.

Τὰ προύλαια τοῦ ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος. — Ἀχτῆ. — Μεσονύχτιον. —

Ἀκούεται ὁ ῥόγχος τῶν κυμάτων—Σελήνη.

ΣΚΗΝΗ Α΄

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ καὶ ΦΙΛΩΝ.

ΦΙΛΩΝ.

Ἐλθέ, Δημόσθενες, ἀρκοῦσι πλέον αἱ ἀλγειναὶ σοι αὐταὶ σκέψεις, δὲν δύναται αὐταὶ νὰ σ' ὀφελίσωσι· ἀκουσον μοι· εἶναι ἀργά, ἢ νυκτερινὴ αὔρα δύναται νὰ βλάψῃ τὸ ὑπὸ τῶν σκέψεων καὶ τῶν κακουχιῶν ἐξασθηθὲν σῶμά σου, ἀγωμεν, ἐλθέ ν' ἀναπαυθῆς. . . Πλὴν δὲν μ' ἀκούεις; Δημόσθενες, ἀκουσον, Δημόσθενες!

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Οἴμοι!

ΦΙΛΩΝ.

Πλὴν τέλος πάντων ὁμίλει, λέγε· περὶ τίνος σκέπτεσαι; . . .

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Μὲ ἐρωτᾷς περὶ τίνος σκέπτομαι! Εἶσαι Ἀθηναῖος, εἶσαι Ἕλλην καὶ δὲν ἐννοεῖς περὶ τίνος σκέπτομαι! Περὶ τίνος ἄλλου δύναται νὰ σκέπτηται ὁ Ἕλληνας ὅταν ἡ Ἑλλάς πάσχει εἰμὴ περὶ τῆς Ἑλλάδος αὐτῆς; ὦ! φίλε, ἀναπολῶ τοὺς ἐνδόξους τῶν Ἀθηνῶν μας χρόνους, ἀναπολῶ τὴν ἐποχὴν τοῦ Μηλτιάδου τοῦ Θεμιστοκλέους, καὶ τοῦ Περικλέους, ἀναπολῶ τὰ ἔργα καὶ τὸν χαρακτῆρα τῶν Πατέρων μας, τὰς νίκας, τὰ τρόπαια καὶ τοὺς ἐνδόξους αὐτῶν ἀγῶνας· ἀναπολῶ τὴν ἐνδοξὸν ἐκείνην ἐποχὴν, καθ' ἣν αἱ Ἀθῆναι καὶ ἅπασα ἡ Ἑλλάς, ἐλευθέρα, ἀνδρεία καὶ ἀήττητος ἐκάθετο μεγαλοπρεπῶς ὡς ἀνασσα, ἐπὶ τῶν τροπαίων τῆς, καὶ ἐκεῖθεν προσέβλεπεν ἀγερόχως τ' ἄλλα ἔθνη ἔρποντα πρὸ τῶν ποδῶν τῆς, ὦχ! οἴμοι, οἴμοι, οἴμοι! ὁποῖα ἐκείνη ἡ ἐποχὴ καὶ ὁποῖα ἡ παροῦσα!

ΦΙΛΩΝ.

Μεγάλη, ναι, μεγάλη, ἔνδοξος καὶ ἀξιοζήλευτος ἡ ἐποχὴ ἐκείνη ἀλλὰ παρῆλθε διὰ παντὸς φίλε μου, καὶ δὲν πρέπει νὰ τηκόμεθα διὰ τὰ παρελθόντα ἀφοῦ δὲν δυνάμεθα νὰ τὰ ἐπαναφέρωμεν. Βλέπε τὸ ἐνεστώσ· ἐνθυμήθητι ποῦ εἶσαι καὶ ὁποῖα εἶναι ὦρα.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

ὦ! δὲν λησμονῶ ποσῶς ποῦ εἶμαι· γνωρίζω ὅτι εἶμαι ἐξώριστος καὶ καταδιωγμένος· γνωρίζω ὅτι ὀφείλω, ὡς ἄγριος θῆρ νὰ κρύπτωμαι καὶ νὰ ἀποφεύγω τοὺς ἀνθρώπους· ἀλλ' ὦ Φίλων, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐμποδίσῃς τὸ πνεῦμα τοῦ ν' ἀφίπταται καὶ νὰ περιπλανᾶται εἰς τοὺς αἰθερίους καὶ ἀοράτους ὀρίζοντας τοῦ παρελθόντος κόσμου· ἡ μόνη, φεῦ! ἀνακούφησις βαρυπενθούσης ψυχῆς εἶναι ἡ ἀνάμνησις τῶν χρόνων τῆς εὐτυχίας καὶ τῆς δλιβιότητος! ὦ! ἄφες με Φίλων, ἄφες με, εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ βαρυθυμήσω; Εἶμαι Ἀθηναῖος, φίλε μου, καὶ αἱ Ἀθηναῖοι πάσχουν, εἶμαι Ἕλλην, καὶ ἡ Ἑλλάς δουλοῦται, καὶ ἡ Πατρίς μου ὑπόκειται εἰς ἀτίμον ζυγὸν ἀτίμου ξένου. ὦ ἄλγος! ὦ φρίκη! ὦ λύσσα! ὦ ἐκδίκησις! . . . Λέγεις νὰ μὴ βαρυθυμήσω, λέγεις νὰ μὴ κλαύσω ἐνῶ βλέπω ὅτι ὑβρίζεται, ὅτι προπηλακίζεται, ὅτι δεσμεύεται καὶ ἐξοντοῦται ἡ μόνη μου καὶ ὑπερτάτη λατρεία, τῶν Ἀθηνῶν τὸ στήριγμα, τὸ πνεῦμα τῆς Ἑλλάδος, τῶν Μουσῶν καὶ τῆς ἀνδρίας ἡ μήτηρ καὶ βασίλισσα, τὰ μέγχα μας Παλλάδιον, ἡ ἐλευθερία! ὦχ! ἀπωλέστη, ἐξοντώθη καὶ ἐγὼ ὑπάρχω ἀκόμη! Ματαίως λοιπὸν ἔχυσεν ὁ Ἕλλην τσοάκις τὸ αἷμά του, ματαίως ἐκινδύνευσε, ματαίως ἠγωνίσθη ἐπὶ τόσα καὶ τόσα ἔτη! ματαίως κατέτροπωσε τὰς στρατείας τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Λυβίας! ὁ Μαραθῶν, ἡ Σαλαμίς καὶ αἱ Θερμοπύλαι προωρίσθησαν λοιπὸν ν' ἀνοιξῶσι τὸν δρόμον εἰς τὸν Φίλιππον καὶ τὸν Ἀντίπατρον! καὶ ἐγὼ ὁ ἄθλιος, ὁ οὔτιδανὸς ἐγὼ καὶ βέβηλος ἐτόλμησα νὰ φύγω τὸν κατὰ τὴν ὀλευθρίαν ἐκείνην τῆς Χερωνείας ἡμέραν προσελθόντα θάνατον, διότι ἐνόμιζον ὅτι θὰ δυνηθῶ διὰ τῶν λόγων καὶ διὰ τοῦ νοός μου νὰ ἐπανορθώσω ὅ,τι δὲν ἠδυνήθην διὰ τοῦ βραχίωνός μου νὰ ὑποστηρίξω! . . . ὦχ! δυστυχία! δυστυχία ἐπ' ἐμοὶ καὶ ἐπὶ τῇ πατρίδι!

ΦΙΛΩΝ.

Πλὴν τέλος πάντων, Δημόσθενες, εἶναι καὶ οἱ Μακεδόνες Ἕλληνες! δὲν εἶναι ὀλωσδιόλου ξένοι· εἶναι τῆς αὐτῆς με ἡμᾶς καταγωγῆς καὶ δὲν πρέπει νὰ θεωρῆς αὐτοὺς βαρβάρους καὶ σὺ ὡς ὁ χύδην λαὸς· ἔπειτα μὴ λησμονεῖς πόσον ὁ Ἀλέξανδρος ἐτίμησεν τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα, πόσον ἐξήπλωσε τὸν Ἕλληνισμόν· λησμονεῖς ὅτι ἐθεώρη ὡς τὴν ὑπερτάτην τιμὴν καὶ δόξαν τοῦ νὰ ὀνομάζηται στρατηγὸς τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν νὰ κατακτήσῃ τὸν κόσμον σύμπαντα καὶ νὰ ταπεινώσῃ τὴν ἐσχάτην ταπεινώσιν τὴν τολμήσασαν νὰ βεβυλώσῃ τὰς Ἑλληνικὰς χώρας Περσίαν; λησμονεῖς πόσον ὁ Ἀλέξανδρος ἐφάνη φιλόφρων καὶ συμπαθὴς πρὸς τὰς Ἀθήνας;

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Ἐὰν ὁ Μακεδὼν εἴν' Ἕλλην ἡ τυραννία εἶναι ξένη· Ἕλληνισμὸς καὶ τυραννία εἶναι ἄχρα ἐναντία καὶ ἀντίθετα· ἅμα ὁ Ἕλλην προσπαθήσῃ νὰ καταστήσῃ τοὺς ἀδελφοὺς του δούλους παύει τοῦ νὰ ἦναι Ἕλλην. Ἀνέφερες τὸν

Ἀλέξανδρον ὦ ! ἐκεῖνον καὶ ἐγὼ τὸν ἠγάπησα εἰ καὶ πολλὰ δι' αὐτοῦ καὶ παρ' αὐτοῦ ἔπαθον, εἰ καὶ δι' αὐτὸν ἠναγκάσθησαν οἱ συμπολίται μου νὰ μὲ ἐξωρίσωσι εἰ καὶ δι' αὐτὸν ἔμεινα τόσα ἔτη μακρὰν τῆς Πατρίδος, τὸν ἠγάπησα μ' ὅλα ταῦτα διότι ἐνεκολπώθη τοὺς Ἕλληνας προβλέψας ὅτι δι' αὐτῶν θὰ δοξασθῆ, καὶ δὲν ἠπάτησε αὐτὸν κατὰ τοῦτο ἡ μεγάλη καὶ ἀχαλίνωτος αὐτοῦ φιλοδοξία, διὰ τὴν ὁποῖαν ποσῶς δὲν μέμφομαι αὐτόν, διότι συμμερίζομαι αὐτὴν καὶ θεωρῶ αὐτὴν ὡς ἴδιον παντὸς καλοῦ καὶ γνησίου Ἑλλήνος· ἡ καλὴ καὶ ἀληθῆς φιλοδοξία καὶ οὐχὶ ἐκείνη ὡς ἡ τοῦ Ἡροστράτου ἢ ἐπιθυμία καὶ ἡ προσπάθεια τοῦ διακριθῆναι ἐπὶ καλαῖς καὶ μεγάλαις πράξεσιν εἶναι οὐχὶ κακία ἀλλ' ἀρετὴ, εἶναι εἰς τῶν κυριωτέρων χαρακτήρων εὐγενοῦς καὶ ἐκλεκτῆς ψυχῆς· ὦ ! τὸ ὁμολογῶ μετενόησα πολλάκις καὶ πολλάκις μ' ἔτυψε τὸ συνειδῶς διὰ τοὺς ἐμπαιχτικούς καὶ χλευαστικούς τίτλους οὓς τῷ ἐπεδαψίλευσα κατὰ τὰς πρώτας τῆς βασιλείας τοῦ ἡμέρας, ἀλλὰ δὲν μετανῶ ποσῶς καὶ διότι ἀντεπολιτεύθην αὐτόν, διότι τοῦτο ἦτο συμφέρον τῆς πατρίδος μου. Ἄλλ' ὁ Ἀλέξανδρος ἐπ' ἐσχάτων ἐξώκειλε, ἐξ' ἄλλου αὐτὸς δὲν ὑπάρχει πλέον· ἀφηρπάσθη προῶρως ὑπὸ τοῦ φθονεροῦ δαίμονος ὡς πάντα τὰ ἀγαθὰ τοῦ κόσμου τούτου· καὶ ὁ Ἀντίπατρος, ὁ θηριώδης καὶ χιμηθόρος οὗτος δεσπότης ὤρμησεν ἵνα ἀρπάσῃ ὡς εὐτελές τι γέρας, ὡς δίκαιον λάφυρον τὴν τάλαινα Ἑλλάδα, τὰς δυστυχεῖς Ἀθήνας βοηθούμενος ὑπὸ τῶν ἀτίμων, καὶ αἰσχυρῶν προδοτῶν. ὦ Πατρίς μου ! καὶ ἐγὼ ὀφείλω νὰ μένω μακρὰν σου καὶ ἀπρακτος ! φεῦ ! δὲν δύναμαι νὰ τρέξω νὰ σὲ σώσω, ἢ ν' ἀπολεσθῶ μετὰ σοῦ !

ΦΙΛΩΝ.

Ναί· τρέξον καὶ κινδύνευσον καὶ πάλιν ὅπως σὲ ἀνταμείψωσι μὲ ὕβρεις καὶ μὲ ἐξωρίαν.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Τί πρὸς ἐμὲ αἱ ὕβρεις καὶ ἡ ἀχαριστία ὅταν ἔχω τὴν πεπείθησιν ὅτι ἐκπληρῶ τὸ χρέος μου, καὶ ὅτι πράττω τὸ ἀγαθόν ; ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ ἐκπληρῶσῃ δύο μεγάλα καὶ δυσχερῆ καθήκοντα, πρῶτον νὰ πιστεύῃ ἀνενδότως εἰς τὸ καλόν, ν' ἀφοσιωθῆ εἰς αὐτό, νὰ πράττῃ αὐτὸ παντοῦ καὶ πάντοτε καὶ νὰ διακινδυνεύσῃ ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν 'του· καὶ δεύτερον νὰ ὑποφέρῃ τὴν δυστυχίαν χωρὶς νὰ καταδαμασθῆ ὑπ' αὐτῆς, ἐξακολουθῶν κ' ἐν αὐτῇ ἔτι ν' ἀγωνίζεται ὑπὲρ τοῦ καλοῦ καὶ τῆς Πατρίδος. Γνωρίζω ὅτι ὁ Δῆμος εἶναι ἀστατος καὶ ἀγνώμων καὶ ὅτι ἀντχμείθει τοὺς φίλους τοῦ μὲ ἐξωρίαν καὶ μὲ κώνειον, ἀλλὰ πράττει τοῦτο παρασυρόμενος ὑπ' ἄλλων καὶ ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ συμφέροντός του, ταχέως δὲ μετανοεῖ διὰ τὴν ἀδικίαν τοι.

ΦΙΛΩΝ.

Εἶναι ἄρα συγγνωστός ; τί μ' ὀφελεῖ ἡ μετάνοια, τὰ δάκρυα καὶ ἡ λύπη ἀφοῦ ἐγὼ ἀπωλεσθῶ ἀδίκως καὶ ἀδόξως ;

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Μὴ βλασφημῆς ! εἶναι ἄδοξος ὁ ὑπὲρ πατρίδος θάνατος ; ἢ νομίζεις ὅτι ὁ ὑπὲρ πατρίδος καὶ τῆς ἐλευθερίας θάνατος εἶναι μόνον ὁ ἐν τῷ πεδίῳ τῆς μάχης ; Ἐὰν ἐκχστος πολίτης ἐσκέπτετο ὡς σκέπτεσαι σὺ τῶρα ἀλοῖμονον εἰς τὴν δυστυχῆ πατρίδα ! Ἐπειτα ἐπειδὴ τὰ τέκνα θέλει φανῶσιν ἴσως ἀχάριστα καὶ

Θάλει κακομεταχειρισθῶσι τοὺς γονεῖς των πρέπει οὗτοι νὰ μὴ τ' ἀγαπῶσι καὶ νὰ μὴ τὰ περιθάλπωσιν ; ἢ ἐπειδὴ ἡ μήτηρ ἐπαίδευσε πολλάκις τὸν υἱὸν τῆς ἀδίκως καὶ παραλόγως πρέπει οὗτος νὰ μὴ τὴν γηροκομήσῃ ; ὦ τί βλασφημία ! Πλὴν γνωρίζω κατ' εὐτυχίαν ὅτι ταῦτα τὰ λέγεις τώρα μόνον, καὶ δὲν λησμονεῖς βεβαίως τὴν τρόπον μὲ προηπάντησε καὶ μὲ ὑπεδέχθη ἅπας ὁ Δῆμος μετὰ τὴν ἐξ Αἰγύνης ἀνάκλησίν μου ὅτι κατῆλθον ἅπαντες ὡς καὶ αὐτοὶ οἱ ἱερεῖς εἰς τὸν Πειραιᾶ ὅπως ὑποδεχθῶσι δι' ἀσπασμῶν καὶ ἀνευφημιῶν ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον εἶχον ἐξωστραχίσει.

ΦΙΛΩΝ.

Λοιπὸν χαίρεις δι' ὅσα πάσχεις ;

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Ἐπιθυμῶ νὰ ἐπάσχον πλείονα τούτων καὶ ἡ Πατρίς νὰ μένη ἰσχυρὰ καὶ ἀδέσμευτος.

ΦΙΛΩΝ.

Ω ! τοῦτο τὸ ἐπεθύμουν καὶ ἐγώ· ἀλλ' εὐχὴ ματαῖα ! ὁ δαίμων ὡς φαίνεται ἄλλως ὤρισεν . . .

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Λοιπὸν ἄς ἀποθάνω.

ΦΙΛΩΝ.

Λησμονεῖς ὅ,τι πρὸ ὀλίγου ἔτι ἔλεγες ; ὁ ἄνθρωπος δὲν πρέπει νὰ καταδαμάζεται ὑπὸ τῆς δυστυχίας. Δὲν εἶναι ἄξιον γενναίου ἀνδρὸς νὰ προσκαλῆ τὸν θάνατον ὅταν ὑποφέρει. Τίς ἐξ ἡμῶν γνωρίζει τί μελετῶσιν οἱ Θεοί ; Τίς οἶδεν ἂν τὰ πράγματα τῆς πόλεως δὲν λάβωσιν ἄλλην φάσιν ; Μὴν ἀπελπίζεσαι ! μὴ βλέπεις τί πρὸ ὀλίγου σοὶ ἔλεγον· ὑπομονὴ καὶ θάρρος ! Τώρα δὲ ἄγωμεν, ἔλθε ν' ἀναπαυθῶμεν εἶναι ἀργά . . . ἀλλὰ . . . σιγά . . . σιγά . . . νομίζω ὅτι ἤκουσα κρότον . . . ναί, ἀκούω βήματα . . . τίς ἄρά γε εἶναι ;

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Τίς ἄλλος ἢ ὁ ἱερεὺς ;

ΦΙΛΩΝ (προσέχων)

Ὅχι δὲν εἶναι ἐκεῖνος, γνωρίζω τὴν φωνὴν του· πλὴν τίς δύναται νὰ ᾔηται κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν ; εἶν ἄρά γε φίλος ἢ ἐχθρὸς ; οἱ ἐχθροὶ μας εἶναι πολλοὶ καὶ οἱ φίλοι μας ὀλίγοι. (ἀπομακρύνεται βήματά τινα καὶ κατοπτεύει)

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ (μειδιῶν πικρῶς.)

Ω ! τοῦτο δὲν εἶναι ποσῶς παράδοξον, κοινὸν τὸ πάθος τοῦτο· τῶν δυστυχῶν οἱ φίλοι εἶναι πάντοτε ὀλίγοι.

ΦΙΛΩΝ.

Εἶναι τρεῖς ἴσως εἶναι τινες τῶν κατοίκων τῆς νήσου· ἀλλ' ἄγωμεν . . . τάχυνον, δὲν εἶναι καλὸν νὰ μᾶς ἴδωσιν, ἄγωμεν . . . (σύρει αὐτὸν ἐκ τοῦ βραχίονος.)

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Ναι, τάχυνον, Δημοσθένης, τάχυνον νὰ φύγης τοὺς ἀνθρώπους καὶ κρύφθῃς ὡς ληστής καὶ ὡς ἄγριον θηρίον . . . ὦ θάνατε ! ὦ θάνατε ! (εἰσέρχονται εἰς τὸν ναόν.)

ΣΚΗΝΗ Β΄.

ΔΗΜΩΝ, ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ καὶ ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ.

ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ.

Ἄλλ' εἶσαι βέβαιος ὅτι εἶναι ἀκόμῃ ἐδῶ ;

ΔΗΜΩΝ.

Δὲν ἤκουσας τί μᾶς εἶπον οἱ δύο ἐκεῖνοι κάτοικοι τῆς νήσου ταύτης ; πρὸς τί τάχα νὰ μᾶς ἀπατήσωσι ;

ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ.

Ἄλλ' ἐκεῖνοι δὲν μᾶς εἶπον ὅτι εἶναι ὁ Δημοσθένης· μᾶς εἶπον ἀπλῶς ὅτι ὡς ἤκουσαν ὑπάρχει ἐνταῦθα ἰκέτης τις ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ποσειδῶνος ἐλθὼν πρό τινων ἡμερῶν μετὰ δύο ἄλλων συντρόφων του· ὑποθέτουσι δὲ ὅτι εἶναι Ἀθηναῖοι· τίς μᾶς ἐγγυᾶται δὲ τώρα ὅτι ὁ ἰκέτης αὐτὸς εἶναι ὁ Δημοσθένης ; ὁ ζυγὸς τοῦ Ἀντιπάτρου καὶ ὁ καταδιωγμὸς ἐπέπεσαν τοσοῦτον βαρεῖς ἐπὶ τὴν δυστυχῆ Ἑλλάδα καὶ μάλιστα μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς τελευταίας ἐκείνης ἀποπέρας ὥστε δένειναι παράδοξον εἰς ἕκαστον ναὸν νὰ εὔρη τις πολυπληθεῖς ἰκέτας, προσπαθοῦντας νὰ διαφύγῃσι τοὺς ὄνυχας τοῦ τυράννου.

ΔΗΜΩΝ.

Ὅχι, ὄχι· ἔχω καλὰς πληροφορίας καὶ ἐλπίζω ὅτι ἐφθάσαμεν, μετὰ τόσους κινδύνους, δι' ὧν μᾶς περιέζωσαν πανταχόθεν στοιχεῖα καὶ ἄνθρωποι, εἰς τὸ ποθητὸν τέρμα τῶν περιπλανήσεών μας· μετ' ὀλίγον ἐλπίζω ν' ἀσπασθῶ τὸν φιλιτατον θεῖον μου, τὸ ἐνδοξον τοῦτο θῦμα τῶν μισυτῶν τυράννων καὶ τοῦ ἀστατου Δήμου.

ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ.

Αὐτὸς εἶναι ἄρα γε ὁ ναὸς τοῦ Ποσειδῶνος ;

ΔΗΜΩΝ.

Βεβαίως· ὑπάρχει τις ἄλλος ναὸς κατ' αὐτὸ τὸ μέρος ; δὲν βλέπω κανένα.

ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ.

Οὔτε ἐγώ .

ΔΗΜΩΝ.

Λοιπὸν αὐτὸς εἶναι, ἀλλ' εἰπέ μοι Φιλάρετε, πῶς εὔρες τοὺς Ναύτας ; τοὺς ἰσπούδασας ὡς σὲ εἶχον παραγγεῖλει ;

ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ.

Εἰς ὄλον τὸ ταξεῖδι εἰς αὐτὸ κατεγίνομαν. Οἱ Ναῦται εἶναι τολμηροί, ἄφοβοι, καὶ ἀνδρεῖοι.....

ΔΗΜΩΝ.

Ὡς ὄλοι οἱ θαλασσινοί.

ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ.

Καὶ τὸ κυριώτερον μισοῦν πολὺ τοὺς Μακεδόνας κ' ἐπιθυμοῦν, καθὼς μοὶ εἶπαν πολλαῖς φορᾶς, νὰ μετριθοῦν μαζύ των.

ΔΗΜΩΝ (βιαίως.)

Μήπως τοὺς εἶπας περὶ τίνος πρόκειται ; ὦ τὸν ἄθλιον !

ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ.

Ὅχι, ὄχι ! δὲν ἤξεύρουν τίποτε, ὠμηλήσαμεν μόνον καὶ μὲ εἶπαν αὐτά· δὲν μοὶ παρήγγειλες νὰ τοὺς σπουδάξω καὶ νὰ τοὺς ἐξετάξω ; ἀπὸ λόγια εἰς λόγια, ἤξεύρετε. . .

ΔΗΜΩΝ.

Καλὰ· πρόσεξε μὴ τοὺς εἶπης τίποτε. Λοιπὸν, φίλε Κλεόβουλε, ὄλα καλῶς ἔχουσι· ὁ Πλοίαρχος εἶναι ἡμέτερος καθ' ὄλα, οἱ ναῦται εἶναι ὡς τοὺς θέλομεν ὥστε καὶ ἂν ἀπαντήσωμεν τοὺς Μακεδόνας δὲν φοβούμεθα.

ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ.

Εἶθε μὴ τοὺς ἀπαντήσωμεν διοῦλου.

ΔΗΜΩΝ.

Εὐχομαι κ' ἐγὼ τὸ αὐτὸ, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἔχωμεν ὄλα τ' ἀναγκαῖα μέτρα ὥστε εἰς ἐναντίαν περιστάσιν νὰ μὴ δυνηθῶσι νὰ μᾶς συλλάβωσι.

ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ.

ὦ ! τοῦτο ναί ! εἶναι φρόνιμον τοῦτο καὶ εἰς τὰς τοιαύτας ἐπιχειρήσεις ἀπαιτεῖται πρὸ πάντων φρόνησις καὶ περίσκεψις καὶ οὐχὶ ἄλογος καὶ ἀδέξιος ὀρμή.

ΔΗΜΩΝ.

Μοὶ φαίνεται περίεργον, Κλεόβουλε, πῶς, νέος ἔτι ὢν, σκέπτεσαι ὡς γέρων πολύπειρος καὶ ψυχρόαιμος.

ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ.

Μὲ κατέστησαν τοιοῦτον ἡ δυστυχία καὶ τὰ πάθη ἐμοῦ τε ἀτομικῶς καὶ τῆς πατρίδος.

ΔΗΜΩΝ.

Λοιπὸν, Φιλάρετα, ὑπάγε τώρα πρὸς τὸ πλοῖον καὶ ἀνάμενε ἐν αὐτῷ τὴν ἡμέραν· εἶπέ δὲ τῷ πλοίαρχῳ ὅτι ἅμα ἀνατελεῖ ὁ ἥλιος νὰ ἐξέλθῃ τοῦ ὄρμου καὶ νὰ διευθύνῃ τὸ πλοῖον πρὸς αὐτὰ τὰ μέρη· ἐνόησας ;

ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ.

Μάλιστα, μάλιστα ! πῶς δὲν ἐνόησα ! εἶναι ἀπλούστατον αὐτὸ, αὐθέντα· ἅμα ξημερώσῃ νὰ φέρωμεν τὸ πλοῖον ἐδῶ.

ΔΗΜΩΝ.

Δηλαδή νά πλησιάσῃτε εἰς τὴν πρὸ τοῦ ναοῦ τούτου ὄχθην· ὑπαγε.
(ἀναχωρεῖ ὁ Φιλάρετος.)

ΣΚΗΝΗ Γ'.

Οἱ ῥηθέντες ἐκτὸς τοῦ ΦΙΛΑΡΕΤΟΥ.

ΔΗΜΩΝ.

Τώρα πρέπει νά εἰσελθῶμεν εἰς τὸν ναὸν ὅπως βεβαιωθῶμεν ἂν ὁ Δημο-
σθένης ἦναι ἐνταῦθα.

ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ.

Πρὶν βεβαιωθεῖς πῶς διατάττεις νά διευθύνωσι τὸ πλοῖον πρὸς τὰ ἐδῶ ;

ΔΗΜΩΝ.

Δηλαδή εἶμαι βέβαιος ὅτι εἶναι ἐνταῦθα· ἀλλὰ πρέπει νά εἰσελθῶμεν εἰς
τὸν ναὸν διὰ νά συνενοηθῶμεν μετὰ τοῦ Φίλωνος, τοῦ πιστοῦ τούτου καὶ μο-
ναχικοῦ φίλου τοῦ δυστυχοῦς θείου μου· ἀλλ'ἰδοῦ βλέπω τινὰ ἐξερχόμενον τοῦ
Ναοῦ, τίς εἶναι ἄρά γε ; Εἶναι ἱερεὺς τις ἢ τίς τῶν ἡμετέρων ; ἄς κρυφθῶμεν.

ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ.

Διατὶ νά κρυφθῶμεν ; ὅπως μᾶς ὑπολάβωσι διὰ ληστὰς καὶ κακούργους ;
ὅποιοσδήποτε καὶ ἂν ἧ θέλει μάθωμεν παρ' αὐτοῦ τὰ δέοντα καὶ τόσω καλλίτε-
ρον ἂν ἦναι ἐκ τῶν ἡμετέρων τις.

ΔΗΜΩΝ.

Ἴδου διευθύνεται πρὸς ἡμᾶς· ἄς προχωρήσωμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς πρὸς αὐτόν.

ΣΚΗΝΗ Δ'.

Οἱ ῥηθέντες καὶ ΦΙΛΩΝ.

ΦΙΛΩΝ.

Χαίρετε, ὦ ἄνδρες.

ΔΗΜΩΝ.

Χαῖρε καὶ σὺ ὦ ξένε.

ΦΙΛΩΝ.

Ποῖοι τινές εἴσθε ; εἴσθε ἐκ τῶν κατοίκων τῆς Νήσου ἢ ξένοι ; Πῶς καὶ
διατὶ κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν ἦλθετε ἐνταῦθα ; μὴ ἴδετε καθ' ὑπνον κακὸν τι ὄραμα
καὶ ἦλθετε νά θύσητε εἰς τὸν Θεόν ;

ΔΗΜΩΝ.

Ναί· ἀλλ' εἰπέ μας, ὦ θύτα, διότι νομίζω ὅτι εἶσαι ὁ ἱερεὺς τοῦ ναοῦ τούτου,

απέ μας εἶναι ἀληθές ὅτι ὁ περιβόητος Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ εἶναι ἐνταῦθα
ἰκέτης τοῦ Ποσειδῶνος ;

ΦΙΛΩΝ.

Ὅχι ! ὄχι ! δὲν ὑπάρχει ἐνταῦθα οὐδεὶς ἰκέτης . . .

ΔΗΜΩΝ.

Καὶ ἐντοσούτω οὕτω διεδόθη καθ' ὅλην τὴν νῆσον.

ΦΙΛΩΝ.

Εἶναι ψευδής ἡ φήμη· ὑπῆρχε ἰκέτης τις ἐνταῦθα ἀλλ' ἀνεχώρησε καὶ εἶμαι
βέβαιος ὅτι δὲν ἦτον ὁ Δημοσθένης ἐκεῖνος.

ΔΗΜΩΝ (πρὸς τὸν Κλεόβουλον.)

Ἄλλ' ἂν δὲν ἀπατώμαι εἶναι ὁ Φίλων . . . Φίλων δὲν μὲ ἀναγνωρίζεις ;
ἐὰν τὰ σκότη τῆς νυκτὸς σὲ ἐμποδίζωσι ν' ἀναγνωρίσης τὴν μορφὴν μου δὲν ἀ-
ναγνωρίζεις τοῦλάχιστον τὴν φωνήν μου ; Ἐγὼ σὲ ἀνεγνώρισα καλὴ κ' ἀγαθὴ
Φίλων· (προχωρεῖ πρὸς αὐτὸν μὲ ἀνοιχτὰς τὰς ἀγκάλας.)

ΦΙΛΩΝ (ἐκστατικός.)

Τίς εἶ ; ὦ ! δὲν ἀπατώμαι ἄρά γε ; . . Δήμων ;

ΔΗΜΩΝ.

Ὅλος καὶ ὄλος ! (ἐναγκαλιζονται ἀλλήλους.)

ΦΙΛΩΝ.

Καὶ πῶς εὐρέθης ἐνταῦθα καὶ κατὰ τοιαύτην μάλιστα ὥραν ;

ΔΗΜΩΝ.

Ἐφθάσαμεν περὶ λύχων ἀφὰς εἰς τὴν νῆσον ταύτην, εἰς τὴν ὁποῖαν ἐμά-
θαμεν ὅτι κατεφύγετε καὶ μέχρις οὗ προσορμισθῶμεν, ἀποβιθασθῶμεν εἰς τὴν
ξηρὰν καὶ ζητήσωμεν πληροφορίας περὶ ὑμῶν παρῆλθεν ἡ ὥρα, ἀνυπόμονος
δὲ νὰ σᾶς ἴδω καὶ νὰ σᾶς ἀσπασθῶ δὲν ἀνέμενον τὴν ἡμέραν ἀλλ' ἔτρεξα
ἐνταῦθα, ὅπου ἔμαθον ὅτι κατεφύγατε φεῦ ! ἰκέται, μὴ προσέξας εἰς τὴν
προχωρημένην τῆς νυκτὸς ὥραν...

ΦΙΛΩΝ.

Καὶ πόθεν ἔρχεσθε ;

ΔΗΜΩΝ.

Ἐξ Ἀθηνῶν . . . ὁ δὲ . . .

ΦΙΛΩΝ (χαμηλῇ τῇ φωνῇ.)

Ποῖός τις εἶναι ὁ συνοδεύων σε οὗτος ;

ΔΗΜΩΝ

Εἶναι ὁ Κλεόβουλος· ὁ φίλος μου καὶ φίλος σου.

ΦΙΛΩΝ.

Ἦ ! χαῖρε, φιλάτε Κλεόβουλε ! δὲν σὲ ἀνεγνώρισα.

ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ.

Τὸ σκότος εἶναι πολὺ, νέφη πυκνὰ καλύπτουσι τὴν σελήνην. Χαῖρε, φίλε.

ΔΗΜΩΝ.

Καὶ ὁ θεῖός μου ; εἰπέ μοι, Φίλων, πῶς εἶναι ὁ Δημοσθένης ;

ΦΙΛΩΝ.

Φεῦ ! Πάντοτε ὁ αὐτὸς· ὅλος αὐτοῦ ὁ νοῦς εἰς ἓν μόνον ἀντικείμενον εἶναι προσηλομένος, ὅλαι αὐτοῦ αἱ σκέψεις περὶ ἓν μόνον σημεῖον περιστρέφονται μία καὶ μόνη πάντοτε τὸν κατέχει ἰδέα, ἡ Πατρίς καὶ πάντοτε ἡ Πατρίς· ἀλλ' ἡ υγιεία του βαίνει φεῦ ! πρὸς τὸ χειρόν· αἱ σκέψεις, ἡ ἀθυμία, αἱ κακουχίαι, ὁ φόβος καὶ ἡ ἀνησυχία τὸν ἐξησθένησαν τοσοῦτον ὥστε σχεδὸν δὲν θέλει τὸν ἀναγνωρίσῃ· καὶ ἐνῶ αὐτὸς τε ὁ ἴδιος βλέπει τὴν κατάστασίν του ταύτην κ' ἐγὼ δὲν παύω ἐνοχλῶν αὐτὸν διὰ τῶν φιλικῶν συμβουλῶν καὶ παρατηρήσεών μου αὐτὸς ἐξακολουθεῖ πάντοτε νὰ μελαγχολῇ καὶ νὰ τήκηται, οὔτε δρεξίν νὰ φάγῃ τι ἔχει, οὔτε ὕπνος τὸν καταλαμβάνει. Ἴδου πρὸ ὀλίγου ἔτι, ἦτον ἐντῦθα, εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν θέσιν βεβυθισμένος ἀπὸ πολλῶν ὥρων εἰς τὴν καρδιοβόρον μελαγχολίαν καὶ τὰς σκέψεις καὶ μόλις ἠδυνήθη ν' ἀποσπάσω αὐτὸν ἅμα ἤκουσα τὰ βήματα καὶ τὴν φωνὴν σας, φοβίσας αὐτὸν διὰ τοῦ ὅτι εἴσθε ἴσως κατάσκοποι καὶ ἐχθροί· φοβοῦμαι μήπως οὐχὶ Μακεδῶν, ἀλλ' αὐτὸς ἑαυτὸν φονεύσει ἐὰν ἐξακολουθῇ διάγων τοιαύτην ζωὴν.

ΔΗΜΩΝ.

᾽Ω ! ὄχι, ἔφθασε τὸ τέρμα τῆς ὀδυνηρᾶς ταύτης ζωῆς καὶ τῶν βασάνων. σοὶ τὸ ὑποσχομαι ἐγὼ Φίλων.

ΦΙΛΩΝ.

Τί ἐννοεῖς ;

ΔΗΜΩΝ.

Ἐλθέ μετ' ἐμοῦ· ἄγωμεν νὰ καθήσωμεν ἐπὶ τοῦ βράχου τούτου κ' ἐκεῖ σοὶ τὰ λέγω. Ὁ Δημοσθένης τί πράττει κατὰ ταύτην τὴν στιγμήν ;

ΦΙΛΩΝ.

Μόλις τὸν κατέπεισα ν' ἀναπαυθῇ ὀλίγον ἐπὶ τῆς κλίνης του· ἴσως κοιμᾶται.

ΔΗΜΩΝ.

Ἄγωμεν λοιπὸν νὰ περιμείνωμεν τὴν ἔγερσίν του. (ἀπομακρύνονται.)

ΠΡΑΞΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ.

Βράχος ἐπὶ τῆς θαλάσσης.—Εἰς τὸ βάθος τῆς σκηνῆς ὁ ναὸς
τοῦ Ποσειδῶνος.

ΣΚΗΝΗ Α'.

ΦΙΛΩΝ καὶ ΔΗΜΩΝ.

ΦΙΛΩΝ.

Τὸ σχέδιόν σου εἶναι πολὺ τολμηρὸν ἢ μᾶλλον ἀνόητον, ἄσκοπον καὶ ἀπραγματοποίητον.

ΔΗΜΩΝ.

Ἄνόητον ; ὦ ! ἀνόητον δὲν εἶναι ποσῶς· ἐσκέφθην πολὺ πρὶν ἀποφασίσαι τὴν πραγματοποιήσιν του· ἐξ ἄλλου ἀφοῦ γνωρίζεις τὸν χαρακτήρα τοῦ Κλεοβούλου καὶ ἐντοσούτω βλέπεις αὐτὸν συμμεριζόμενον τὴν γνώμην μου καὶ τὴν ἐπιχείρησιν δὲν πρέπει ν' ἀποκαλῆς τὸ σχέδιον ἀνόητον.

ΦΙΛΩΝ.

Ἄν δὲν ᾔναι ἀνόητον τοῦλάχιστον εἶναι κινδυνῶδες καὶ ἀπραγματοποίητον.

ΔΗΜΩΝ.

Κινδυνῶδες εἶναι ναί, ἀλλ' ὅλαι αἱ μεγάλα ἐπιχειρήσεις καὶ μάλιστα αἱ τοιαύτης φύσεως ἔχουσι βεβαίως καὶ τοὺς κινδύνους των καὶ ἀλοίμονον ἂν φεβῆται τις τοὺς κινδύνους· δὲν σὲ ἐγνώριζα τόσον ψοφοδεῆ, Φίλων.

ΦΙΛΩΝ.

Ψοφοδεῆς δὲν εἶμαι ἀλλὰ καὶ δὲν παραφέρομαι ὑπὸ τοῦ σάλου τῶν παθῶν καὶ τῆς ὀρμῆς τῆς νεότητος· δὲν ἐπιθυμῶ νὰ ἐκτεθῶ καὶ νὰ ἐκθέσω καὶ ἄλλους ἀσκόπως καὶ παραλόγως εἰς βεβαίαν σχεδὸν ἀπώλειαν χωρὶς νὰ ἔχω τοῦλάχιστον μικράν τινα ἐλπίδα ἐπιτυχίας.

ΔΗΜΩΝ

Οὐχὶ μόνον ἐλπίδα ἐπιτυχίας ἔχομεν ἀλλὰ καὶ βεβαιότητα· ὦ ! κατὰ τοῦτο ἔσω ἦσυχος. Κήδομαι τῆς ζωῆς τοῦ θείου μου πολὺ περισσώτερον ἢ σὺ αὐτὸς καὶ οὐδέποτε θελεῖ ἐκθέσω αὐτὸν ἀσκόπως εἰς βέβαιον κίνδυνον καὶ εἰς ὄλεθρον, ὡς λέγεις.

ΦΙΛΩΝ.

Καὶ νομίζεις ὅτι θὰ δυνηθῆτε νὰ διαφύγητε τοὺς ὄνυχας τῶν Μακεδόνων ;

ΔΗΜΩΝ.

Μάλιστα.

ΦΙΛΩΝ.

Καὶ πῶς ;

ΔΗΜΩΝ.

Διὰ τῶν προφυλακτικῶν μέσων ἄτινα ἐλάβομεν. Τὸ πλοῖον εἶναι ταχὺ καὶ στερεόν, οἱ ναῦται νοήμονες, γενναῖοι, ἀνδρείοι καὶ ἀφοσιωμένοι, ὁ ναύκληρος εἶναι ἡμέτερος, τὸ διάστημα μικρὸν καὶ οἱ φίλοι πολλοί.

ΦΙΛΩΝ.

Οἱ φίλοι οὗτοι δὲν σχηματίζουσι τὸν Δῆμον.

ΔΗΜΩΝ.

Διὰ τῆς λέξεως φίλος ἐννοῶ αὐτὸν τὸν Δῆμον, ὅστις μεταμεληθεὶς διὰ τὴν ἀδίκον καταδίχην τοῦ Δημοσθένους καὶ βλέπων ἑαυτὸν μεμονωμένον, ἀπωλεσθέντων ὄλων τῶν φίλων του καὶ κινδυνεύων νὰ ἐξοντωθῇ καὶ αὐτὸς, ὁ δῆμος, λέγω, ἤρχισε ζητῶν τὸν Δημοσθένην καὶ λέγων, ὅτι αὐτὸς μόνος δύναται νὰ τὸν σώσῃ ὥστε ἡμεῖς δραττόμενοι τῆς εὐκαιρίας ἐτρέξαμεν πρὸς ἀναζήτησιν ὑμῶν ἐπὶ σκοπῶν νὰ ἐπαναγάγωμεν τὸν Δημοσθένην εἰς Ἀθήνας, ὅπως αὐταὶ ἀκύσωσι καὶ πάλιν τὴν κεραυνοβόλον φωνὴν του, ἥτις θέλει ἐξυπνήσῃ τὴν εἰς ἀποφράδα καὶ θανατηφόρον λήθαργον βεβυθισμένην Ἑλλάδα.

ΦΙΛΩΝ.

Ω! ὡς πρὸς τοῦτο ἀπατάσαι· ὁ λήθαργος οὗτος εἶναι τόσον βαθὺς ὥστε οὐχὶ τοῦ Δημοσθένους οἱ λόγοι ἀλλ' οὐδὲ τοῦ θανάτου τὸ δρέπανον δὲν δύναται νὰ διαλύσῃ αὐτόν· ἢ λησμονεῖς ἢ παραγνωρίζεις τὴν κατάστασιν εἰς τὴν ὅποιαν εὐρίσκονται αἱ Ἀθῆναι.

ΔΗΜΩΝ.

Ὅχι· δὲν λησμονῶ οὐδὲ παραγνωρίζω τὴν κατάστασιν ταύτην, ἴσως γνωρίζω αὐτὴν κάλλιον σοῦ, γνωρίζω, ναί, ὅτι ὄλαι αἱ πόλεις τῆς Ἑλλάδος ῥέπουν πρὸς τὸν ὄλεθρον, ἀλλὰ γνωρίζω καὶ ὅτι ὑπάρχει ἐλπίς σωτηρίας, γνωρίζω καὶ ὅτι οἱ Ἕλληνες εἶναι οἱ θερμότεροι ἐρασταὶ τῆς δόξης καὶ τῆς ἐλευθερίας, καὶ ὅτι ἡ προστάτης Ἀθηνᾶ δὲν θέλει ποτὲ ἐγκαταλείψει τὴν φίλην τῆς πόλιν.

ΦΙΛΩΝ.

Ω! βαρὺν λόγον προφέρεις, Δῆμων· εἰς μάτην ἐπικαλεῖσαι τοὺς θεοὺς, οἱ θεοὶ ἐγκατέλειπον τὰς Ἀθῆνας· διότι καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἠρνήθησαν τοὺς θεοὺς καὶ ἠμέλησαν τὸ πατρῷον πρὸς αὐτοὺς σέβας. Ἡ ἐλευθερία ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον αὐτῆς καὶ ἐβδελύχθη τοὺς ἄλλοτε φίλους αὐτῆς Ἀθηναίους, διότι βλέπει αὐτοὺς κυλιομένους ὡς χοίρους εἰς τὸν βόρβορον τῶν βαναύσων καὶ ἀνθελληνικῶν ἡδονῶν· βλέπει αὐτοὺς πιθηκίζοντας αἰσχυρῶς καὶ ἀνοήτως ἦθη ξένα, χαμερπῆ καὶ ἀνάξια τῆς ἀνδρικῆς καὶ ἐλληνικῆς φύσεως· βλέπει ὅτι ἕκαστος φροντίζει μόνον περὶ τοῦ ἰδίου καὶ ἀτομικοῦ συμφέροντος λησμονῶν καὶ παραμελῶν τὸ κοινὸν συμφέρον· βλέπει ἡμᾶς ὄλους διαπληκτιζομένους καὶ ἀλληλομαχοῦντας ὡς ξένους καὶ ὡς ἐχθροὺς! Ἡ ἐλευθερία ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπόν της ἀφ' ἡμῶν καὶ μᾶς ἐβδελύχθη διότι κατέστημεν ὄντως ἄξιοι βδελυγμοῦ ἕνεκα τῆς πληθύος μὲν τῶν μεγάλων λόγων, τῆς κομπορρημοσύνης, τοῦ τύφου καὶ τῶν μεγάλων σχεδίων, τῆς παντελοῦς δ' ἐλλείψεως τῶν μεγάλων ἔργων, τῆς ἀφοσιώσεως καὶ τῆς μεγαλοψυχίας· οἱ πατέρες ἡμῶν οἱ τοσάκεις κατατρόπασαντες τοὺς ἐχθροὺς τῆς πατρίδος κατώρθωσαν τοῦτο διὰ τῶν ἀνδραγαθημάτων καὶ τῆς αὐταπαρνήσεως καὶ οὐχὶ διὰ τῶν ἐν ταῖς ἀγυιαῖς καὶ ταῖς ρύμαις φλυα

ριῶν καὶ μεγαλορημονιδῶν. ὦ! Φίλε μου, κλαύσωμεν, κλαύσωμεν ἐπὶ τὴν πατρίδα! ἀπώλετο αὕτη· ἡ ἀπώλεια τῶν Ἀθηνῶν καὶ ὁ ὄλεθρος τῆς Ἑλλάδος ἐπίκειται ἤδη, κλαύσωμεν, κλαύσωμεν καὶ καταρασθῶμεν ἑαυτούς διότι ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν, διότι δι' ἡμῶν καὶ ἔνεκεν ἡμῶν δουλοῦται καὶ ἐρημοῦται ἡ πατρίς. Φεῦ! φεῦ!

ΔΗΜΩΝ.

Διατὶ ἀπελπίζεσαι τοσοῦτον ταχέως, Φίλων, ἐπειδὴ ὑπάρχουσί τινες ἀνάξιοι τοῦ ἑλληνικοῦ ὀνόματος ἄρα ὄλοι οἱ Ἕλληνες εἰσὶ τοιοῦτοι; ὦ! σοὶ τὸ ἐγγυῶμαι ἐγὼ, ἐντὸς ὀλίγου τὰ πράγματα θέλει ἀλλάξωσι φάσιν· ἄς φανῇ ὁ Δημοσθένης εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ βλέπεις.

ΦΙΛΩΝ.

Καὶ πάλιν σέ ἐρωτῶ τί δύναται νὰ πράξῃ ὁ Δημοσθένης; δύναται ν' ἀλλάξῃ τὴν φύσιν τῶν συμπολιτῶν του;

ΔΗΜΩΝ.

Τὴν φύσιν! βλασφημεῖς Φίλων.

ΔΗΜΩΝ.

Ναὶ τὴν φύσιν· διότι αἱ ἡδοναὶ καὶ ἡ ξενικὴ μίμησις τοσοῦτον ἠλλοίωσαν τὸν ἄλλοτε γενναῖον, φιλελεύθερον καὶ ἀδάμαστον ἑλληνικὸν χαρακτῆρα ὥστε ἡ ἀναλγησία καὶ ἡ χαμέρπεια κατήντησαν σχεδὸν νὰ γίνωσι φύσις ἡμῶν. ὦ! μὴ ἀπατώμεθα, πρὸς Θεῶν! μὴ βοσκώμεθα διὰ ματαίων καὶ φρούδων ἐλπίδων, τὰ πράγματα εἰσὶν ἐμπρὸς ἡμῶν καὶ κράζωσιν ὅτι ὤχετο πλέον τὸ μέγα παρελθὸν μας. Λησμονεῖτε ἐπὶ πόσα ἔτη ὁ Δημοσθένης καὶ οἱ ἄλλοι γνήσιοι τῆς Πατρίδος υἱοὶ ἐφώνησαν καὶ ἐπροσπάθησαν νὰ ἐξυπνήσωσιν τοὺς ἀπενεαρκωθέντας Ἕλληνας; εἰς μάτην ἐπὶ πόσα καὶ τόσα ἔτη ἀδιακόπως καὶ ἐπαναλημένως ἐπροσπάθησαν οὗτοι νὰ πλήξωσι τὰς ἄλλοτε κυριωτέρας καὶ ἰσχυρωτέρας τῆς ἑλληνικῆς καρδίας χορδὰς, τὰς χορδὰς τῆς φιλελευθερίας καὶ τῆς φιλοδοξίας. Φεῦ! ἡ πείρα ἀπέδειξε ὅτι αἱ χορδαὶ αὗται ἐρράγησαν, δὲν ὑπάρχουσι πλέον! ἄφες λοιπὸν, ὦ Δῆμων, ἄφες, παραίτησον τὸ μάταιον καὶ ἀνωφελές σχέδιόν σου· διότι τοῦτο οὐχὶ μόνον δὲν θὰ ὠφελήσῃ ποσῶς τὴν Πατρίδα ἀλλ' ἴσως θὰ ἐπιταχύνη τὸν ὄλεθρον αὐτῆς τε καὶ τοῦ Δημοσθένους. Ἐὰν ἀγαπᾷς τῷ ὄντι τὸν θεῖον σου καὶ θέλεις νὰ τῷ φανῆς χρήσιμος προσπάθησον νὰ συνεργήσῃς εἰς τὸ νὰ διαφύγῃ τοὺς ὄνυχας τοῦ Ἀντιπάτρου.

ΔΗΜΩΝ.

Αὐτὸ τοῦτο προσπαθῶ καὶ ἐγὼ ἐπαναφέρων αὐτὸν εἰς Ἀθήνας καὶ θέτων ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ δυσαρεστημένου πλήθους.

ΦΙΛΩΝ.

Τοῦτο εἶναι τὸ αὐτὸ ὡς νὰ τὸν παρέδιδες εἰς τοὺς ἐχθρούς του· ὦ! τοῦτο εἶναι ἰδύνατον· τοῦλάχιστον ἐγὼ θέλει ἀντενεργήσω ὅλαις δυνάμεσιν εἰς τὴν πραγματοποίησιν τοῦ σχεδίου σου τούτου, διότι εἶμαι βέβαιος ὅτι τοῦτο θὰ ἐπιφέρῃ τὸν ὄλεθρον τοῦ Δημοσθένους.

ΔΗΜΩΝ.

Θὰ ἀντενεργήσῃς;

ΦΙΛΩΝ.

Μάλιστα.

ΔΗΜΩΝ.

Λοιπὸν εἶσαι ἐχθρὸς μου.

ΦΙΛΩΝ.

Εἶμαι φίλος τοῦ Δημοσθένους.

ΔΗΜΩΝ.

Εἶμαι ἀνεψιὸς του.

ΦΙΛΩΝ.

Εἶσαι πολὺ νέος ἀκόμη.

ΔΗΜΩΝ.

Εἶσαι δειλὸς, καὶ ἀνάξιος υἱὸς τῆς πατρίδος.

ΦΙΛΩΝ.

Ἄποδεικνύουσι τὸ ἐναντίον αἱ μάχαι, εἰς τὰς ὁποίας παρευρέθην καὶ αἱ πληγαί, τὰς ὁποίας φέρω· σὲ συγχωρῶ διὰ τὰς ὕβρεις σου διότι πρόκειται περὶ τοῦ Δημοσθένους καὶ διότι παραφέρουσαι.

ΔΗΜΩΝ.

Δὲν πρέπει νὰ μὲ συγχωρήσης ἀλλὰ νὰ δικαιολογηθῆς καὶ ν' ἀπαντήσης εἰς ὅσα σοὶ λέγω.

ΣΚΗΝΗ Β'.

Οἱ ῥηθέντες καὶ ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ.

ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ.

Τί βλέπω ! τί ἀκούω ! καὶ ἐνταῦθα διχόνοια ! καὶ ἐν τῇ τελευταίᾳ ἀνάγκῃ ἔτι ἔριδες !

ΔΗΜΩΝ.

Ὁ Φίλων ἄφ' οὗ ἤκουσε τὸ περὶ τίνος πρόκειται, ὀνομάζει τὸ σχέδιόν μας ἀπονένοημένον, ἡμᾶς δὲ ἐξημμένας κεφαλὰς καὶ μωροὺς καὶ λέγει ὅτι θὰ ἀντενεργήσῃ ὅλαις δυνάμεσιν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐπιχειρήσεώς μας ἐνῶ ἡμεῖς ἠλείψαμεν ὅτι θ' ἀσπασθῆ προθύμως καὶ μετὰ χαρᾶς τὴν πρότασίν μας καὶ τὰ σχέδια. Φεῦ ! τοιούτους λοιπὸν ἔχομεν φίλους, τοιοῦτοι λοιπὸν εἶναι οἱ φίλοι τοῦ Δημοσθένους καὶ τῆς Πατρίδος !

ΦΙΛΩΝ.

Νομίζεις Δήμων, ὅτι διὰ τῶν ὕβρεων θὰ μὲ πείσης ; ὦ ! ἀπατάσαι καὶ ἔσο βέβαιος ὅτι οὔτε τὸν Δημοσθένην, οὔτε τὴν Πατρίδα ἀγαπᾶς πλείοτερον ἐμοῦ· ἀπορρίπτω τὸ σχέδιόν σου διότι προβλέπω ὅτι εἶναι ἀνωφελές, μάταιον, ἴσως δὲ ὀλέθριον, καὶ ὅτι ἀντικαλοῦ κακὸν δύναται ἐκ τούτου νὰ προκύψῃ καὶ ὅμως ἐπαινεῖ τὴν πρόθεσιν καὶ τὸν ζῆλόν σου καὶ ἐξακολουθῶ πάντοτε ἀγαπᾶν σε καὶ ἐκτιμῶν, καὶ μετὰ τὰς ὕβρεις ἔτι τὰ ὁποίας μοὶ ἐπιδαψίλευσας· ἀλλὰ σοὶ τὸ

εἶπον , τὸ πᾶν ἀπώλετο, ὁ δλεθρος μας ἀπεφασίσθη ὑπὸ τῶν θεῶν, δὲν δυνάμεθα ν' ἀποφύγωμεν τὴν δουλείαν.

ΔΗΜΩΝ.

Ἔστω καὶ τοῦτο, λοιπὸν πρέπει νὰ σταυρώσωμεν τοὺς βραχίονας καὶ νὰ χύσωμεν τὸν αὐγένα ἀμαχητί; ὁ Ἕλλην πολὺ ἀκριβὰ πρέπει νὰ πωλῇ τὴν ἐλευθερίαν του, πρέπει ν' ἀγωνίζεται ὑπὲρ αὐτῆς μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς.

ΦΙΛΩΝ.

Εἶναι πολλὰ ὀλίγοι οἱ συμμεριζόμενοι τὴν ἰδέαν σου.

ΔΗΜΩΝ.

Ὅλοι οἱ Ἕλληνες εἶναι Ἕλληνες.

ΦΙΛΩΝ.

Εἶναι ἀνάξιοι πλέον νὰ φέρωσι τὸ ὄνομα τοῦτο.

ΔΗΜΩΝ.

Βλασφημεῖς καὶ μᾶς ὑβρίζεις.

ΦΙΛΩΝ.

Οὐδένα ὑβρίζω· βλέπω καὶ λέγω τὰ πράγματα ὅποια εἶναι, ἐνῶ σοὶ ὄνειρεύεσαι· οἱ Ἕλληνες ἐκεῖνοι δὲν ὑπάρχουσι πλέον.

ΔΗΜΩΝ.

Ὅλοι οἱ γέροντες εἴσθε τοιοῦτοι· πάντοτε μὲ τὸ παρελθὸν καὶ μὲ τὸ παρελθὸν σας.

ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ.

ὦ ! ἀλοίμονον, ἀλοίμονον ! πῶς δυνάμεθα ν' ἀποφύγωμεν τὸν δλεθρον καὶ τὴν δουλείαν ἀφοῦ παντοῦ καὶ εἰς ὅλα διχογνωμοῦμεν καὶ ἐρίζομεν πρὸς ἀλλήλους ; πρὸς θεῶν ! ἄφετε τοὺς μωροὺς τούτους διαπληκτισμούς· νομίζω ὅτι καὶ ἂν πάντες ἤμεθα σύμφωνοι περὶ τῆς ἀπαγωγῆς τοῦ Δημοσθένους καὶ τῆς ἐπανακάμψεως αὐτοῦ εἰς Ἀθήνας, δὲν δυνάμεθα πλέον νὰ πραγματοποιήσωμεν τοῦτο· εἶναι πολὺ ἀργὰ πλέον.....

ΔΗΜΩΝ.

Τί λέγεις ! καὶ σὺ Κλεόβουλε ;

ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ.

Δὲν μὲ ἐνόησας. Πρῶτον ἰδοὺ μᾶς κατέλαβεν ἡ ἡμέρα καὶ μέχρι τοῦδε ἔπρεπε νὰ ἤμεθα ἔτοιμοι ὅπως ἀποπλεύσωμεν· καὶ δευτέρον, βλέπετε τὸ μεγάλο ἐκεῖνο σημεῖον ἐν τῇ θαλάσῃ ;

ΔΗΜΩΝ.

Ποῦ ; ἐκεῖ κάτω ; τὸ βλέπω· τί θέλεις νὰ εἴπης ;

ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ.

Τὸ σημεῖον τοῦτο, φίλτατοι, εἶναι πλοῖον διευθυνόμενον πρὸς τὰ ἐδῶ, καὶ νομίζω ὅτι εἶναι Μακεδονικόν.

ΔΗΜΩΝ.

ὦ! τί λέγεις; παραλογίζεσαι, Κλεόβουλε, εἶναι ἀδύνατον τοῦτο.

ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ.

Καὶ διατί εἶναι ἀδύνατον;

ΔΗΜΩΝ.

Διότι τὸ πλοιάριον τοῦτο εἶναι τόσον μικρὸν, ὥστε δὲν δύναται νὰ ᾗναι εἰμὴ ἄλιέως τινός· εἶναι ἀδύνατον οἱ Μακεδόνες νὰ θαλασσοπλοῦσι ἐπὶ τοσοῦτον μικρῶν πλοίων, καὶ ἂν οὗτοι ἔλθωσιν ἐνταῦθα θὰ ἔλθωσιν ἐπὶ δύο ἢ τριῶν μεγάλων πλοίων, διότι ὁ Ἀντίπατρος πρὸς καταδίωξιν τῶν σουργάδων θέλει στείλῃ στρατιώτας καὶ οὐχὶ ἄλιεις.

ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ.

Ὅπωςδὴποτε καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα οἱ Μακεδόνες πιθανὸν ἐντὸς ὀλίγου νὰ ἔλθωσι καὶ ἐνταῦθα· πρέπει λοιπὸν νὰ σπεύσωμεν.

ΔΗΜΩΝ.

Δὲν ἀκούεις τί λέγει ὁ Φίλων;

ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ.

Ὁ Φίλων ἔχει ἀδικον, ἐγὼ τὸν πείθω, ἴσως δὲν τῷ ἐξιστόρησας καλῶς τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων. Τρέξον σὺ καὶ ἴδε διατί δὲν ἔφερον ἀκόμη τὸ πλοῖον πρὸ τοῦ ναοῦ ὡς διέταξας· ὁ ἥλιος ἰδοῦ ἀνατέλει.

ΔΗΜΩΝ.

Ἴδου ὁ Φιλάρετος τρέχων πρὸς τὰ ἐδῶ, ἃς ἴδωμεν τί ἔπραξε.

ΣΚΗΝΗ Γ΄.

Οἱ βηθέντες καὶ ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ.

ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ.

Αὐθέντα! σᾶς ἐζήτησα ἐκεῖ ὅπου σᾶς εἶχον ἀφήσει καὶ δὲν σᾶς ἤῤῥα· ἐμ-
βῆκα εἰς τὸν ναὸν καὶ ἐκεῖ δὲν σᾶς ἤῤῥα· ἔπειτα εἶπα νὰ σᾶς ζητήσω καὶ
γύρω, ἴσως

ΔΗΜΩΝ.

Ἄφες τώρα τὰς φλυαρίας σου. Τί ἔκαμες; ποῦ εἶναι τὸ πλοῖον;

ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ.

Ὁ πλοίαρχος εἶναι μέσα εἰς τὸ πλοῖον, τὸν ἤῤῥα καὶ τοῦ τὸ εἶπα, ἀλλ' οἱ
ναῦται ἐβγήκην εἰς τὴν ξηρὰν καὶ ἔστειλε νὰ τοὺς ζητήσῃ ἀλλὰ δὲν τοὺς ἤῤῥαν.

ΔΗΜΩΝ.

Τί λέγεις! τρέξε λοιπὸν ὀργήγωνα, προσπαθήσατε νὰ τοὺς εὔρητε τώρα ἀμέ-
σως καὶ διευθίνατε εὐθὺς τὸ πλοῖον πρὸς τὰ ἐδῶ· τρέξε.

ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ.

Δέν σᾶς τὰ εἶπα δ'λα· ἐνῶ ἔτρεχα πρὸς τὰ ἐδῶ ἀπήντησα τρεῖς ἄνδρας οἱ ὁποῖοι μὲ ἠρώτησαν ποῦ τρέχω, πόθεν εἶμαι, τί θέλω· ἐγὼ τοὺς ἀπήντησα ὅτι εἶμαι Θηβαῖος καὶ ὅτι ἦλθα μὲ τὸν αὐθέντην μου ὁ ὁποῖος περνῶν ἐμπρὸς ἀπὸ τῆν νῆσον εὐγῆχε διὰ τὴν προσκυνήσῃ εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος· τοὺς ἀπήντησα καλὰ ; ἔ ;

ΔΗΜΩΝ.

Καλὰ· ἔπειτα ;

ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ.

Ἐπειτα, ἰδοὺ αὐτοὶ ἔρχονται ἐδῶ.

ΔΗΜΩΝ (πρὸς τὸν Φίλονα)

Τίνες εἰσὶν οὗτοι ;

ΦΙΛΩΝ.

Δέν τοὺς γνωρίζω.

ΔΗΜΩΝ (πρὸς τὸν Φιλάρετον).

Τρέξον σὺ ἀμέσως, καὶ πράξον ὅ τι σοὶ διέταξα.

ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ.

Εὐθὺς τώρα. (Ἐναχωρεῖ.)

ΣΚΗΝΗ Δ'.

Οἱ ρηθέντες ἐκτὸς τοῦ **ΦΙΛΑΡΕΤΟΥ**, **ΑΓΑΘΩΝ**, **ΠΟΛΥΦΗΜΟΣ**
καὶ **ΚΑΤΑΣΚΟΠΟΣ**

ΑΓΑΘΩΝ.

Χαίρετε, ὦ ξένοι.

ΦΙΛΩΝ.

Χαῖρε.

ΑΓΑΘΩΝ.

Εἴσθε ξένοι ἂν δέν ἀπατῶμαι.

ΦΙΛΩΝ.

Ναί.

ΑΓΑΘΩΝ

Καὶ ποίαν τῶν πόλεων ὀνομάζετε πατρίδα ;

ΦΙΛΩΝ.

Τὰς Θήβας.

ΑΓΑΘΩΝ.

Ἄλλ' αἱ Θῆβαι ἀπὸ πολλοῦ δὲν ὑπάρχουσι πλέον· ὁ Ἀλέξανδρος μόνον τοῦ Πινδάρου τὴν οἰκίαν ἄφησε, καταδαφίσας ὅλας τὰς ἄλλας.

ΦΙΛΩΝ.

Ἄν δὲν ὑπάρχωσι πλέον Θῆβαι ὑπάρχουσιν ὁμοῦς Θηβαῖοι.

ΑΓΑΘΩΝ.

Καὶ ποία ἀνάγκη σᾶς ἔφερεν εἰς τὴν νῆσον ταύτην ;

ΔΗΜΩΝ.

Ἡ ἐπιθυμία ἵνα προσφέρωμεν μικράν τινα θυσίαν εἰς τὸν Ποσειδῶνα.

ΑΓΑΘΩΝ.

Ἄλλὰ μεταξύ ὑμῶν ὑπάρχουσι καὶ ἰκέται φεύγοντες τὴν καταδίωξιν τοῦ Ἀντιπάτρου, νομιζῶ.

ΔΗΜΩΝ.

Οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν εἶναι ἰκέτης.

ΑΓΑΘΩΝ.

Μὴ μὲ ἀπατάτε, γνωρίζω τὸ πᾶν. Εἶμαι Ἀγάθων, ὁ ἄρχων τῆς νήσου ταύτης καὶ ἠξεύρω ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν εἶναι ἰκέτης ἐν τῷ ναῷ καὶ μάλιστα ὅτι οὗτος εἶναι ὁ Δημοσθένης.

ΦΙΛΩΝ.

Δημοσθένης ! ὁ περιβόητος ῥήτωρ ;

ΑΓΑΘΩΝ.

Ναί· ὁ Δημοσθένης εἶναι ἐνταῦθα, εἶμαι βέβαιος, μὴ προσπαθῆτε λοιπὸν πλέον νὰ μοὶ κρύψητε τὴν ἀλήθειαν· εἶπατέ μοι τίς ὁ Δημοσθένης, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα ἀντιβοῶσιν ὅλοι τῆς Ἑλλάδος οἱ δρίζοντες, ὅπως γνωρίσω καὶ ἐναγκαλισθῶ αὐτὸν καὶ δυνηθῶ νὰ λέγω ποτὲ : « εἶδον καὶ ἐγὼ καὶ ἠσπᾶσθην τὸν μέγαν ἐκεῖνον ἄνδρα, τὸν τοσοῦτον ἀγωνισθέντα ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδος » ὁποιοσδήποτε ἐξ ὑμῶν εἶναι ὁ Δημοσθένης, εἶναι ξένος μου, ἢ οἰκία μου ἔσεται οἰκία του καὶ ἡ ἔστία μου ἱερὸν δι' αὐτὸν ἄσυλον.

ΦΙΛΩΝ.

Λοιπὸν μάθε, ὦ ἄρχων, ὅλην τὴν ἀλήθειαν· οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν εἶναι ὁ Δημοσθένης, ἀλλ' ὁ ἰκέτης περὶ οὗ λέγεις εἶμαι ἐγὼ, ὀνομάζομαι δὲ Δημοχάρης καὶ εἶμαι ἀνεψιὸς τοῦ Δημοσθένους, ἔφυγον δὲ ἐξ Ἀθηνῶν διότι ὁ δῆμος διὰ τὸν φόβον τοῦ Ἀντιπάτρου κατεδίκασεν εἰς θάνατον πολλοὺς τῶν ἐχθρῶν τῶν Μακεδόνων ὡς καὶ ἐμὲ καὶ τὸν ἐνδοξον θεῖον μου, ὅστις ἔφυγεν ἀμέσως καὶ τίς οἶδεν ποῦ τῶρα εὐρίσκεται ! ἴσως, φεῦ ! συνελήφθη καὶ ἐφονεύθη μέχρι τοῦδε· Ἐγὼ κατέφυγον εἰς τὸν ναὸν τοῦτον τοῦ Ποσειδῶνος ὅπως διαφύγω τοὺς δυνάχας τοῦ Ἀντιπάτρου. Ἴσως ἢ μετὰ τοῦ Δημοσθένους συγγένεια καὶ τὸ παρεμφερὲς κατὰ τι τοῦ ὀνόματος παραμορφωθέντα ἔφθασαν μέχρι τῆς ἀκουῆς ὑμῶν καὶ σᾶς ἔκαμαν νὰ νομίσητε ὅτι εἶναι ἐνταῦθα ὁ Δημοσθένης. Οἱ ἄνδρες οὗτοι εἶναι συγγενεῖς μου ἐλθόντες πρὸ ὀλίγων ὡρῶν ἐξ Ἀθηνῶν ὅπως μάθωσι

τὰ κατ' ἐμέ· ἰδοὺ ὅλη ἡ ἀλήθεια. Ἐλπίζω νὰ εὔρω ἐν τῇ νήσῳ ὑμῶν τὸ ἄσυλον τὸ ὁποῖον δὲν εὔρον ἐν τῇ πατρίδι μου. Χαίρετε· ἐπιτρέψατέ μοι νὰ σᾶς ἀφήσω διότι δεῖ ὅλης τῆς νυκτὸς οὔτε ἐγὼ οὔτε οἱ φίλοι μου ἐκοιμήθημεν· χαίρετε καὶ πάλιν. (Ἀναχωρεῖ μετὰ τοῦ Δήμονος καὶ Κλεοβούλου.)

ΣΚΗΝΗ Ε΄.

ΑΓΑΘΩΝ, ΠΟΛΥΦΗΜΟΣ καὶ ΚΑΤΑΣΚΟΠΟΣ.

ΑΓΑΘΩΝ (πρὸς τὸν κατάσκοπον.)

Ἦκουσάς τί οὗτοι λέγουσιν ; ὁ Δημοσθένης δὲν εἶναι ἐνταῦθα. Πρέπει λοιπὸν νὰ ζητήσητε αὐτὸν ἀλλαχοῦ.

ΚΑΤΑΣΚΟΠΟΣ.

Οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν εἶναι ὁ Δημοσθένης· τούτο σᾶς τὸ διαβεβαιῶ καὶ ἐγὼ, τοὺς γνωρίζω ὅλους, διότι διέμεινον πολὺν χρόνον ἐν Ἀθήναις· ὁ Δημοσθένης ὅμως εἶναι ἐνταῦθα. Ὁ πρεσβύτερος τῶν τριῶν τούτων εἶναι οὐχί, ὡς εἶπεν, Δημοχάρης ὁ ἀνεψιὸς, ἀλλὰ Φίλων ὁ πιστὸς φίλος καὶ σύντροφος τοῦ Δημοσθένους, ὁ φυγὼν μετ' αὐτοῦ καὶ συνοδεύων αὐτὸν παντοῦ καὶ πάντοτε· ὁ Δημοχάρης εἶναι εἰς Ἀθήνας καὶ εἶναι πολὺ νεώτερος τοῦ Φίλωνος τούτου, εἶναι μολὶς εἰκοσιπενταετής· οἱ δὲ δύο ἄλλοι εἶναι ὁ ἀνεψιὸς τοῦ Δημοσθένους Δήμων καὶ ὁ φίλος αὐτοῦ Κλεόβουλος· ἀφοῦ ὅμως ὅλοι οὗτοι εἰσὶν ἐνταῦθα καὶ πρὸ πάντων ὁ Φίλων ὅστις δὲν εἶχεν οὐδεμίαν ἀνάγκην νὰ φύγῃ τὰς Ἀθήνας, διότι αὐτὸς δὲν κατεδίκασθη ποσῶς εἰς θάνατον παρὰ τῶν συμπολιτῶν του καὶ ὅστις ὡς εἶπον συνοδεύει τὸν Δημοσθένην παντοῦ καὶ πάντοτε, ἀφοῦ, λέγω, ὁ Φίλων εἶναι ἐνταῦθα, ὁ Δημοσθένης εἶναι ἐπίσης ἐνταῦθα· ὦ ! περὶ τούτου εἶμαι βέβαιος ὡς ἂν τὸν ἔβλεπον· τρέχω λοιπὸν νὰ ἀνάψω ἐπὶ τοῦ βράχου ἐκείνου τὴν πυρὰν, ἥτις θὰ εἰδοποιήσῃ τὸν περιπλέοντα Ἀρχίαν, ὅτι ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον ζητεῖ εἶναι ἐνταῦθα.

ΑΓΑΘΩΝ.

Πρᾶξον ὅπως θέλεις. (Ἀναχωρεῖ ὁ κατάσκοπος.)

ΣΚΗΝΗ Σ΄.

ΑΓΑΘΩΝ καὶ ΠΟΛΥΦΗΜΟΣ.

ΠΟΛΥΦΗΜΟΣ.

Ἐὰν ᾖναι τῷ ὄντι ἐνταῦθα ὁ Δημοσθένης θὰ τὸν παραδώσῃς εἰς τοὺς ἐχθροὺς του ;

ΑΓΑΘΩΝ.

Ἐγὼ δὲν θὰ τὸν παραδώσω· ἂς ἔλθουν αὐτοὶ νὰ τὸν συλλάβωσι.

ΠΟΛΥΦΗΜΟΣ.

Ἄλλ' ὁ ναὸς εἶναι ἄσυλον.

ΑΓΑΘΩΝ.

Αὐτοὶ δὲ τὸ σκεφθῶσιν· ἀλλὰ δὲν πιστεύω νὰ τὸν συλλάβωσιν ἐν τῷ ναῷ αὐτῷ· θὰ τὸν πολιορκήσωσιν ἴσως ἐπὶ τινὰ καιρὸν ἢ θὰ τὸν ἐκβάλλωσι δι' ἀπάτης ἐκ τοῦ ναοῦ καὶ

ΠΟΛΥΦΗΜΟΣ

Ἄλλ' οὔτε τὴν εἰς τὴν νῆσον κάθοδον τῶν Μακεδόνων ἔπρεπε νὰ ἐπιτρέψης· ὁποῖον αἶσχος διὰ τὴν χώραν μας ἢ ἐν αὐτῇ σύλληψις, ὁ θάνατος ἴσως, ἀνδρὸς ἀγωνισθέντος ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας!

ΑΓΑΘΩΝ.

Τί θέλεις νὰ πράξω ; νὰ φανῶ πολέμιος τοῦ Ἀντιπάτρου, ὅπως ἔλθῃ καὶ κατερημάσῃ τὴν χώραν μας ; ἢ ἀγνωεῖς τὸν τρόπον τὸν ὁποῖον προξενεῖ πανταχοῦ τὸ Μακεδονικὸν ὄνομα ; θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἀντισταθῶμεν εἰς ἐκείνους εἰς τοὺς ὁποίους ὄλη ἢ Ἀσία δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀντιστῇ ; ἴσως ὁ Ἀντίπατρος ζητεῖ αἰτίαν ἵνα μᾶς ὑπαδουλώσῃ· ἔπειτα τί μᾶς μέλλει ; τὸν Δημοσθένην ἂν δὲν τὸν συλλάβωσιν ἐνταῦθα θὰ τὸν συλλάβωσιν εἰς ἄλλο μέρος. Διατί λοιπὸν νὰ φανῶ ἐγὼ ἀπειθῆς εἰς τὸν παντοδύναμον Ἀντίπατρον ; εἰς τί δύναται νὰ μὲ ὠφελήσῃ ὁ Δημοσθένης καὶ οἱ ὅμοιοί του ; ἐνῶ ὁ Ἀντίπατρος ἐν τῇ ἐπιστολῇ πολλὰ καὶ μεγάλα μοὶ ὑπόσχεται. Αἱ ! φίλε Πολύφημε, κολάκευσον τοὺς μεγάλους ἐὰν θελῆς νὰ εὐτυχῆσῃς εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον.

ΠΟΛΥΦΗΜΟΣ

Ἡ χαμέρπεια εἶναι ἐναντία τῆς ἑλληνικῆς φύσεως.

ΑΓΑΘΩΝ.

Τί χαμέρπεια καὶ χαμέρπεια ! σεῖς μὲ τὴν φιλοσοφίαν σας καὶ μὲ τὰς ὑψηλάς σας αὐτὰς ιδέας θὰ μένητε πάντοτε πεινασμένοι.

ΠΟΛΥΦΗΜΟΣ.

Προτιμῶ τὴν ἐντιμον πενίαν καὶ ἐρημίαν παρὰ τὸν ἀτιμον πλοῦτον καὶ τὴν φήμην.

ΑΓΑΘΩΝ.

Δὲν πρόκειται τῶρα περὶ τιμῆς καὶ ἀτιμίας· ὁ Δημοσθένης κατέφυγεν ἐνταῦθα, οἱ ἐχθροὶ τοῦ τὸν διώκουσι καὶ μᾶς ζητοῦσι τὴν ἀδειαν νὰ τὸν συλλάβωσι, τί πρὸς ἡμᾶς ; ὁ Δημοσθένης εἶναι ἀπλοῦς πολίτης καὶ δὲν δύναται νὰ μᾶς ὠφελήσῃ, ἐν ᾧ ὁ Ἀντίπατρος δύναται μεγάλως καὶ νὰ μᾶς ὠφελήσῃ καὶ νὰ μᾶς βλάψῃ.

ΠΟΛΥΦΗΜΟΣ

Ὁ Δημοσθένης ἔχει μεγάλην ἐπὶ τῶν Ἀθηναίων ἐπιρροὴν καὶ δύναται πολὺ νὰ μᾶς ὠφελήσῃ.

ΑΓΑΘΩΝ

Λησμονεῖς ὅτι εἶναι καταδικασμένος εἰς θάνατον ὑπ' αὐτῶν τῶν Ἀθηναίων ; Ἐπειτα αἱ Ἀθηναὶ δὲν εἶναι πλέον ὁποῖαι ἦσαν ἄλλοτε. Ἄφες λοιπὸν αὐτὰς τὰς μεγάλας καὶ ποιητικὰς ιδέας, ἀγωνομεν· γνωρίζω ἐγὼ τί πράττω. (Ἀναχωροῦσι.)

ΠΡΑΞΙΣ ΤΡΙΤΗ.

Τὰ ἔνδω τοῦ ναοῦ.

ΣΚΗΝΗ Α΄

ΦΙΛΩΝ, ΔΗΜΩΝ καὶ ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ.

ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ.

Βλέπεις λοιπὸν, φίλτατε, Φίλων, ὅτι ἔχεις ἄδικον νὰ καταφέρῃσαι τόσον ἀποτόμας κατὰ τοῦ σχεδίου μας ; ὡς φαίνεται ὁ Δήμων δὲν σοὶ ἐξέθεσε καλῶς τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων τῆς πατρίδος καὶ τὸν ἔσχατον κίνδυνον, ὃν διατρέχουσιν οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ διὰ τοῦτο ἀντέκρουσας μετὰ τόσης σφοδρότητος τὴν πρότασίν του· ἐλπίζω ὅτι τώρα ἐπέισθης πλέον περὶ τῆς μεγάλης πιθανότητος ἂν οὐχὶ περὶ τῆς βεβαιότητος τῆς ἐπιτυχίας.

ΦΙΛΩΝ.

Ἐξακολουθῶ ἔχων πάντοτε τὴν αὐτὴν περὶ τοῦ σχεδίου σας ἰδέαν· ἀπορρίπτω τὸ σχέδιόν σας, διότι θεωρῶ αὐτὸ μάταιον ἂν οὐχὶ ὀλέθριον.

ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ.

Ἐγὼ σοὶ ἐγγυῶμαι περὶ τοῦ ἐναντίου.

ΦΙΛΩΝ.

Εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ μεταμεληθῆτε, ἀλλὰ τότε δὲν θὰ ᾔηται πλέον καιρὸς.

ΔΗΜΩΝ.

Ἀναλαμβάνω ἐγὼ τὴν εὐθύνην.

ΦΙΛΩΝ.

Εἶπον ὅ,τι ἐχρεώστων νὰ εἶπω, πράξατε ὅπως θελετε· ἐκθέσατε τὰ σχέδιά σας εἰς τὸν Δημοσθένην καὶ ἂν τὰ ἐγκρίνη καὶ σᾶς ἀκολουθήσῃ σᾶς ἀκολουθῶ καὶ ἐγώ.

ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ.

Τώρα καλῶς ὠμίλησας.

ΦΙΛΩΝ.

Ἴδου, ὁ Δημοσθένης, ἐξύπνησεν, ἀκούω τὴν φωνὴν του προσκαλοῦντος τὸν γηραιὸν Κάδμειον, τὸν καλὸν καὶ πιστὸν τοῦτον δούλον ὅστις ἐπροτίμησε ν' ἀκολουθήσῃ τὸν αὐθέντην του εἰς τὴν ἐξορίαν καὶ νὰ συμμερισθῇ ὄλων τῶν κακουχιῶν, τῶν κινδύνων καὶ τῶν θλίψεων αὐτοῦ παρὰ νὰ μένη εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπρακτος. Ὁ Κάδμειος θέλει εἶπει τῷ Δημοσθένει ὅτι εἴσθε ἐνταῦθα καὶ ἐντὸς ὀλίγου θέλει τὸν ἰδῆτε. Δυστυχῆς Κάδμειος ! πόσον τήκεται διὰ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς κακοπαθείας τοῦ Δημοσθένους !

ΔΗΜΩΝ.

Εἶναι ὁ ἀρχαιότερος ὄλων τῶν δούλων του.

ΦΙΛΩΝ.

Ἴδου ὁ Δημοσθένης.

ΣΚΗΝΗ Β΄.

Οἱ ρηθέντες καὶ ὁ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Εἶναι ἀληθὲς ἄρά γε ; δὲν μὲ ἠπάτησεν ὁ Κάδμειος ; ὦ Δῆμων, ἔλθε τέκνον εἰς τὰς ἀγκάλας μου. Πότε ἦλθες καὶ πόθεν ; ἔρχεσαι ἐξ Ἀθηνῶν ;

ΔΗΜΩΝ

Ἐφθασα ταύτην τὴν νύκτα καὶ ἔρχομαι ἐξ Ἀθηνῶν, φίλτατε θεῖε !

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Ἰδοὺ καὶ ὁ φίλος Κλεόβουλος, χαῖρε φίλη ψυχὴ. Ἀλλὰ πρὸς Θεοῦ, ἡ ἔλευσις ὑμῶν αὕτη μὲ ἀνησυχεῖ· τί τρέχει, διατί κατελείψατε τὰς Ἀθήνας ; μὴ προέγραψαν καὶ ὑμᾶς ; μήπως κατεδικάσθητε μαὶ ὑμεῖς εἰς θάνατον ;

ΔΗΜΩΝ.

Ὅχι· ἀνεχωρήσαμεν ἐξ ἰδίας βουλήσεως, ὅπως ἔλθωμεν πρὸς ὑμᾶς ...

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Κατέστη λοιπὸν γνωστὸς, εἰς Ἀθήνας, ὁ τόπος ἐν ᾧ κατέφυγον ; Αἶ ! ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἔχωμεν ἐνταῦθα τοὺς Μακεδόνας.

ΔΗΜΩΝ.

Ὅχι· εἰς Ἀθήνας οὐδεὶς γνωρίζει ποῦ κατέφυγες, ἐκτὸς τοῦ γηραιοῦ Κράτονος, ὅστις ἀγνοῶ πόθεν ἔμαθε τοῦτο καὶ ὅστις μᾶς διεύθυνε πρὸς ταύτην τὴν νῆσον

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Πῶς εἶναι ἡ κατάστασις τῶν Ἀθηνῶν ; Πῶς εἶναι τὰ τέκνα μου ; φεῦ ! δυστυχῆ καὶ ἄθλια πλάσματα !

ΔΗΜΩΝ.

Ὅλοι εἰσὶ κατατεθλιμμένοι διὰ τὴν τύχην σου· ἀλλὰ περὶ τῶν τέκνων σου μὴ ἀνησυχεῖς, εὖρον πολλοὺς προστάτας· ὅλοι οἱ φίλοι προθυμοποιῶνται νὰ περιθάλψωσι καὶ νὰ παρηγορήσωσιν αὐτὰ ὡς ἂν ἦσαν ἴδια αὐτῶν τέκνα.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Ἀλλὰ λέγε μοι περὶ τῆς πατρίδος. Τίς ἢ τῆς πόλεως κατάστασις ; ἢ εἰς θάνατον καταδίκη καὶ ἡ φυγὴ μου ἠδυνήθη νὰ ὠφελήσῃ κατὰ τι τὴν πατρίδα ; ὦ εἰπέ μοι, ναί, ὅπως εὐλογήσω καὶ μακαρίσω τὴν ὄραν τῆς ἐξορίας μου.

ΔΗΜΩΝ.

Ἡ κατάστασις τῶν Ἀθηνῶν εἶναι ἄθλια καὶ ἐλεεινοτάτη· καθεκάστην συλλήψεις, καθεκάστην προγραφὰι, καθεκάστην καταδίκαι πολιτῶν, τῶν ὀπίων τὸ μόνον σφάλμα εἶναι ὅτι ἀγαπῶσι τὴν πατρίδα των.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Ἀγαπῶσι τὴν πατρίδα των ! ὦ ! ἐὰν ἡγάπων αὐτὴν δὲν ἤθελε καταντήσει αὐτὴ εἰς τοιαύτην κατάστασιν. Ἀλλὰ τίς διέπει τέλος πάντων τὴν πολιτείαν ;

ΔΗΜΩΝ.

Εἷς στρατηγὸς τοῦ Ἀντιπάτρου, ἔλθων μετὰ στρατοῦ Μακεδονικοῦ καὶ θύων καὶ ἀπολύων πᾶν ὅ,τι φιλελεύθερον καὶ φιλόπατρι.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ὑποφέρουσι τὴν ἀτιμίαν ταύτην ἀγογγίστως ; ὦ ! φρίκη, φρίκη ! Λοιπὸν, Φίλων, εἶχες δίκαιον, εἶναι ἀληθῆ ὅσα μοι ἔλεγες . . . ἀπώλετο ἡ Ἑλλάς, ὄχλητο πᾶσα ἐλπίς σωτηρίας, δὲν ὑπάρχουσι πλέον Ἕλληνες.

ΔΗΜΩΝ.

Ἀπατᾶσαι, Δημόσθενες, ὑπάρχουσιν Ἕλληνες, ἡ Νεολαία . . .

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Ἡ Νεολαία ! ποία νεολαία ; καὶ ὑπάρχει πλέον Ἑλληνικὴ νεολαία ; Ἄ δυστυχὴ μου Δήμιον νομίζεις ὅλοι οἱ νέοι σοὶ ὁμοιάζουσιν· ἀλλ' ἀπατᾶσαι· παρῆλθεν ἐκείνη ἡ ἐποχὴ, καθ' ἣν ἡ νεότης ἦτον ἡ ἡλικία τῶν γενναίων καὶ ἡρωϊκῶν αἰσθημάτων, ἡ ἡλικία τῶν ὑψηλῶν καὶ μεγάλων ἰδεῶν· δὲν ὑπάρχει πλέον ἐκείνη ἡ γενεά, δὲν ὑπάρχουσι πλέον τοιοῦτοι νέοι ἐν Ἑλλάδι. Τίς τῶν νέων φροντίζει σήμερον περὶ πατρίδος, περὶ δόξης, περὶ μεγάλων καὶ ἡρωϊκῶν πράξεων ; τίς τῶν σημερινῶν νέων διέρχεται τὰς νύκτας αὐπνός σκεπτόμενος περὶ τῶν τροπαίων τοῦ ἄλλου καὶ περὶ τοῦ τροπαίου δι' οὗ δύναται νὰ ἀνεγείρῃ μεγαλειότερον τι καὶ φαινότερον τροπαίον ; οἱ νέοι σήμερον ἀντὶ νὰ συνερχοῦνται καὶ συσκέπτονται καὶ συναμειλλῶνται τίς νὰ φανῆ ὡφελιμώτερος τῇ πατρίδι, τίς νὰ κατορθώσῃ μεγαλειότερον τι ἀνδραγαθήμα, ἀντὶ νὰ φροντίζωσιν ἵνα μανθάνωσι τίνι τρόπῳ οἱ πατέρες αὐτῶν καὶ οἱ πρόγονοι ὑπεστήριξαν τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν δόξαν τῆς πατρίδος καὶ σπεύδωσιν ἵνα μιμηθῶσιν αὐτοὺς, τρέχουσιν ἀγεληδὸν εἰς τὰ χαμαιτυπία καὶ ἐρωτολογῶσι μετὰ αἰσχρῶν καὶ ἀνοσίων ἐταιρῶν ἢ παίζουσι κύβους· ἀντὶ ν' ἀναγινώσκουσι τὴν ἱστορίαν τῆς Πατρίδος καὶ τῶν προγόνων των διέρχονται τὰς ὥρας αὐτῶν καὶ τὰς ἡμέρας ἀναγινώσκοντες συβράμματα ἀνάσχυντα, τεράστια καὶ φθοροποιά· καὶ ἐὰν ἐρωτήσῃς αὐτοὺς ὁποῖός τις ἦτον ὁ Μιλτιάδης ἢ ὁ Θεμιστοκλῆς θὰ σοὶ ἀπαντήσωσιν ὅτι ἦσαν στρατηγοὶ τοῦ Ξέρξου ἢ ἄλλο τι ἀνόητον. Οὐμίλεις αὐτοῖς περὶ πατρίδος, περὶ ἐλευθερίας, περὶ ἐνδόξων ἀγώνων, λέγεις αὐτοῖς ὅτι ἕκαστος ὀφείλει ν' ἀπαρνηθῇ ἑαυτὸν καὶ νὰ συνδράμῃ δι' ὅλων τῶν δυνάμεων καὶ δι' αὐτῆς τῆς θυσίας τῆς ζωῆς του ὑπὲρ τῆς ἀνακτήσεως τῆς ἀρχαίας δόξης καὶ ἀνεξαρτησίας ἡμῶν ; εὐθὺς θὰ ἴδῃς αὐτοὺς μειδιῶντας γλευαστικῶς καὶ ἐπιδοφιλούντάς σοι, μυρία ὅσα γελοῖα καὶ μωκτηριστικὰ ἐπίθετα. Ἐὰν ὁμοῦς δώσῃς αὐτοῖς χρήματα πολλὰ ὅπως διασκορπίζωσιν αὐτὰ εἰς τοὺς ἀέρας καὶ εὐχαριστῶσι δι' αὐτῶν τὰ κτηνώδη αὐτῶν πάθη καὶ τὰς ἡδονὰς, τότε, ὦ τότε εἶσαι ὁ καλλίτερος φίλος των!

ΔΗΜΩΝ.

ὦ, πόσον πικρῶς ὁμιλεῖς, Δημόσθενες, κατὰ τῶν δυστυχῶν νέων !

ΦΙΛΩΝ.

Συμμερίζομαι καθ' ὅλα τὴν περὶ τῶν νέων σὰς γνώμην τοῦ Δημοσθένους, ποῦ ὁ γενναῖος χαρακτήρ, ποῦ τὰ εὐγενῆ αἰσθήματα τῆς νεολαίας τῶν ἀρχαίων χρόνων; ποῦ οἱ υἱοὶ ἐκεῖνοι οὔτινες ὤμνουν νὰ γίνωσι καλλίτεροι τῶν πατέρων των;

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Ἐὰν ἦμαι πικρὸς δὲν εἶμαι ὁμοῦς ἀδίκος· ὦ, ὁμιλῶ πικρῶς διότι πάσχω, διότι αἰμοσταῖζει ἡ καρδία μου, διότι πολλὰ περιέμενον, πολλὰ ἠλπίζον ἀπὸ τοὺς νέους καὶ οὐδὲν εἶδον, διότι ἐνόμιζον ὅτι αὐτοὶ τοῦλάχιστον θὰ μὲ ἐννοήσωσι καὶ θὰ μὲ συνδράμωσιν ἵνα σώσωμεν τὴν Πατρίδα μας· πλὴν φεῦ! τὸ ἐπιναλέγω οἱ νέοι οὗτοι φιλοτιμοῦνται μᾶλλον τίς νὰ φέρῃ κοιψότερα πέδηλα καὶ χαριέστερον μανδῖλιν ἢ πῶς νὰ ὑπηρετήσωσι κάλλιον τὸ ἔθνος· προτιμῶσι τὴν δουλείαν, ἐν ᾗ δύνανται ἐλευθέρως νὰ παραδοθῶσιν εἰς τῶν ἀκολάστων καὶ φαύλων ἡδονῶν τὴν ἀπόλαυσιν παρά τὴν κόπους καὶ ἀγῶνας καὶ θυσίας ἀπαιτοῦσαν ἐλευθερίαν. Κροῦσον τὸ στήθος αὐτῶν καὶ ἀντὶ ἤχου δεικνύοντος ὅτι ἐν τῷ στήθει τούτῳ ὑπάρχει καρδία καὶ αἰσθημα ἢ θὰ ἀκούσης ἤχον μεταλλικόν, ἤχον χρυσοῦ καὶ ἀργύρου ἢ δὲν θὰ ἀκούσης οὐδένα ἤχον. ὦ ἄφες, Δῆμων τέκνον μου, μὴ μοὶ εἴπῃς τί πλέον περὶ τῶν νέων σου τούτων. ὦλετο οἱ οἱ! ὦλετο πᾶσα ἐλπίς προσβλέπετε δὲ σεῖς τὰ ἐπακόλουθα; Σήμερον ἡ Ἑλλάς ὑπέπεσε εἰς τὸν ζυγὸν τῶν Μακεδόνων, τοὺς Μακεδόνας θὰ διαδεχθῆ ἄλλο ἔθνος καὶ τοῦτο ὀλόκληρος σειρά κατακτητῶν καὶ τυράννων καὶ οὕτω ἡ δυστυχῆς Ἑλλάς πεσοῦσα ἅπασ' ὑπὸ ξένον ζυγὸν δὲν θὰ ἀνακύψῃ ποτὲ πλέον, διότι ἀλλοιόμενον εἰς τὴν χώραν ἣτις πέσει ὑπὸ ξένον ζυγὸν, ἐντὸς ὀλίγου χρόνου τὰ πάντα θὰ ἀλλοιωθῶσι, ἡθῆ, χαρακτήρ, ἔθιμα, ὀρθόσκειμα, γλῶσσα, τὸ πᾶν, καὶ μετὰ τινα καιρὸν θὰ ἐκλήπῃ ἴσως καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα Ἑλλην· ναί, ἴσως ἡμέραν τινὰ τὰ ἔθνη λησμονήσωσι καὶ ἂν ὑπῆρχον ποτὲ Ἑλληνες! βλέπω δὲ ἤδη μακρὰν εἰς τοὺς δρίζοντας τοῦ μέλλοντος, εἰς τὰ διμυλωδῆ καὶ σκοτινὰ πεδία τοῦ βαρβάρου ἀνδραυ βαραύρους κινουντας κεφαλὴν ἀρκτου καὶ γλῶσσαν ἐγίδνης καὶ λέγοντας ὅτι δὲν ὑπάρχει πλέον ἐλληνικὸν αἷμα. Τίς δὲ πταίει εἰς ταῦτα πάντα; τίνες οἱ αἴτιοι τῶν συμφορῶν τούτων καὶ τοῦ ὀλέθρου τοῦ ἔθνους ἡμῶν; ἡμεῖς αὐτοὶ, οἱ ἀγενεῖς καὶ ἀτίμοι υἱοὶ τῶν ἡρώων ἐκείνων, οἵτινες ἐπολέμησαν καὶ ἐνίκησαν εἰς Μαραθῶνα, εἰς Πλαταιᾶς καὶ εἰς Σαλαμίνα, αἱ διγόνοισι, αἱ φατρίαί, οἱ διαπληκτισμοὶ, ἡ ἀναληγσία, ἡ ἀδράνεια, ἡ προδοσία, ἡ ἀβελητηρία, ἡ διαφθορὰ ἡμῶν! Αἴσχος καὶ ἀνάθεμα ἐπὶ τῶν ἀτίμων τούτων υἱῶν καὶ ἐφ' ὅλων ἡμῶν.

ΔΗΜΩΝ.

Δημόσθενες, συμμερίζομαι τὴν ἀγανάκτησίν σου καὶ τὴν θλίψιν διὰ τὴν κατὰστασιν ταύτην τῆς πατρίδος, ἡ κατὰστασις αὕτη εἶναι οἰκτρὰ ὄχι ὁμοῦς ὅσον νομίζεις τὰ βασανὰ σου, τὰ πάθη, ἡ ἐξορία σὲ ἕκαμον νὰ βλέπῃς τὰ πράγματα πολὺ μελανώτερα ἢ ὅσα εἶναι. Μὴ καταδικάζεις ὅλους τοὺς συμπολίτας σου, μὴ καταδικάζεις ὅλην τὴν νεολαίαν. Γνωρίζω καὶ ὁμολογῶ καὶ ἐγὼ ὅτι πολλοὶ τῶν νέων καὶ μάλιστα τῶν πλουσίων εἰσὶ τοιοῦτοι, ἴσως δὲ καὶ χείρονες πολλοὶ ναί, ἀλλ' ὄχι ὅλοι· οἱ πλείστοι τῶν νέων κατ' εὐτυχίαν δὲν εἶναι τοιοῦτοι· ἰδοὺ ὁ Κλεόβουλος, ὁ Δημογόργης, ὁ Λέων καὶ τόσοι ἄλλοι φίλοι ἡμῶν εἰσιν ἔτοιμοι νὰ θύσωσι τὸ πᾶν ὑπὲρ τῆς Πατρίδος. Ἐὰν ὑπάρχουσι τινες ἀνάξιοι

τοῦ ἱεροῦ καὶ μεγάλου ὀνόματος τοῦ Ἑλλήνος κατ' εὐτυχίαν ὁμως ὑπάρχουσιν ἄλλοι πλείοτεροι εἰς τῶν ὁποίων τὸ στήθος ὑπάρχει καρδία καὶ καρδία ἑλληνικῆ πλήρης διακαοῦς καὶ καθαροῦ πρὸς τὴν Πατρίδα καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἔρωτος. Πλὴν φεῦ! οἱ νέοι οὗτοι εἶναι ἄσημοι, ταπεινοὶ καὶ πτωχοί.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Πτωχοί; καὶ τί εἶναι ὁ πλοῦτος ὅταν καταναλίσκεται εἰς ματαίας καὶ προσκαίρους ἡδονὰς χωρὶς νὰ ὠφελήσῃ τὴν πολιτείαν; ἐὰν δὲν ἔχουσι πλοῦτον ἔχουσιν ὁμως βραχίονας καὶ φωνὴν ἃς εἴπωσιν, ἃς πράξωσι μεγάλα καὶ ὠφέλημα καὶ τότε γίνονται σημαντικοὶ ἂν τῶρὰ εἰσιν ἄσημοι.

ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ.

Φεῦ! Τὴν σήμερον ὡς κατήντησεν ἡ κοινωνία δὲν εἰσακούεσαι ἂν δὲν ᾔσαι πλούσιος, ἢ περιβόητος, πρὸ πάντων ὁμως τὸ πρῶτον· δύνασαι νὰ εἴπῃς καὶ νὰ συμβουλευῆσαι τὰ βέλτιστα, ἀλλ' ἂν ἡ φωνή σου δὲν συνοδεύηται ὑπὸ τοῦ μεταλλικοῦ ἤχου τῶν χρημάτων οἱ μὲν λόγοι σου εἶναι κενοὶ καὶ φλυαρίαὶ σὺ δὲ ἀνόητος· ταῦτα δὲ ἔτι μᾶλλον ἐὰν ᾔσαι καὶ νέος, διότι τότε εἶσαι ἔνοχος δύο μεγάλων καὶ τρομερῶν ἐγκλημάτων, τῆς πενίας καὶ τῆς νεότητος. Τῇ ἀληθείᾳ ἀρχίζω νὰ πιστεύω ὅτι ὁ πλοῦτος εἶναι ὁ τρίπους τοῦ Ἀπόλλωνος ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἅμα καθίσῃ τις γίνεται πάνσοφος.

ΔΗΜΩΝ.

Αὐτὴν ταύτην τὴν ἀδικίαν βλέποντες οἱ νέοι τῶν Ἀθηνῶν, αὐτὴν ταύτην βλέποντες τὴν περιφρόνησιν, ἣν τοῖς ἐδείκνυσον οἱ ἐξημμένας κεφαλὰς καὶ παιδάρια ὀνομάζοντες καὶ ὑπερωπτικῶς βλέποντες αὐτοὺς πρεσβύτεροι, ἀνέμενον νὰ ἴδωσι τί οὗτοι θὰ πράξωσιν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς πόλεως· εἰς μάτην δὲ ἀναμείναντες ἰδοὺ ἤδη ἀνηγέρθησαν καὶ ἀνήγειρον καὶ τοὺς νευρώδεις νεανικοὺς αὐτῶν βραχίονας· ἀλλοίμονον δὲ εἰς ἐκείνους ἐφ' ὧν κατέλθωσιν οἱ βραχίονες οὗτοι! Δημόσθενες οἱ νέοι ὤμωσαν νὰ σώσωσι τὴν Πατρίδα καὶ θὰ τὴν σώσωσιν, ὦ, σοὶ τὸ ὀμνύω.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Εἶναι ἀληθῆ ταῦτα Δήμων ὦ εἰπέ μοι τὴν ἀλήθειαν μὴ ζητεῖς διὰ τῶν ὠραίων τούτων λόγων νὰ μὲ παρηγορήσῃς!

ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ.

Εἶναι ἀληθέστατα, Δημόσθενες.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ (ἀνεγείρων τοὺς βραχίονας πρὸς τὸν οὐρανόν.)

ὦ ἴσο εὐλογημένη, ὦ νεολαία! ἐστὲ εὐλογημένοι, ὦ ἄξιοι τῶν προγόνων σας υἱοί! οἱ εὐρεῖς τοῦ μέλλοντος δρίζοντες εἰσιν ὑμέτεροι, καὶ ἡ φίλη τῶν προγόνων ὑμῶν δόξα προσμειδιῶσα καὶ ἀγαλλομένη τείνει ὑμῖν τὰς ἀγκάλας· ἐμπρὸς λοιπὸν τρέξατε πρὸς αὐτήν! ἐμπρὸς, ἐμπρὸς εἰς τὸ στάδιον τὸ ὁποῖον τὸ ὄνομά σας καὶ ἡ καταγωγὴ σας σὰς διέγραψαν· ὦ ἐστὲ εὐλογημένοι καὶ ὑμεῖς φίλοι, οἱ ἀναγγέλλοντές μοι τὰ χαροποιὰ καὶ θελξικάρδια ταῦτα! ἀποθνήσκω τῶρὰ εὐχαριστημένος.

ΔΗΜΩΝ.

Ὅχι, δὲν θὰ ἀποθάνῃς, ἀλλὰ θὰ ἔλθῃς μεθ' ἡμῶν εἰς Ἀθήνας.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Εγώ !

ΔΗΜΩΝ.

Ναί, σὺ Δημόσθενες· οἱ νέοι οὗτοι καὶ οἱ ἐπίλοιποι πολῖται, οἵτινες, ὡς σοὶ εἶπον, συνώμισαν τὴν ἀπὸ τοῦ Μακεδονικοῦ ζυγοῦ ἐλευθέρωσιν τῆς πατρίδος ἔχουσι χρεῖαν ἀρχηγοῦ καὶ τὰ ὄμματά ὄλων αὐτῶν ἐστράφησαν πρὸς σέ.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Φεῦ ! ἅμα φανῶ εἰς Ἀθήνας ὁ Δῆμος θὰ μὲ συλλάβῃ καὶ θὰ μὲ θανάτωσιν ἀμέσως. Μὴ νομίσης δὲ ὅτι φοβοῦμαι τὸν θάνατον, ἀλλὰ ἡ ἔλευσίς μου καὶ ἡ θανάτωσις δύνανται νὰ βλάψωσι τὰ σχέδιά σας. Ἄφετέ με νὰ τελειώσω ἐν ἡσυχίᾳ τὰς ὀλίγας ἡμέρας αἵτινες μοὶ ἔμεινον. Ἡγωνίσθη ἐγὼ ἀρκούντως ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ· δὲν ἤκουσαν ὅμως τὰς συμβουλὰς καὶ τοὺς λόγους μου, ὅτε ὁ Φίλιππος ἦτο πρὸ τῶν θυρῶν μας . . . Ὡχ ἄφες ! ἄφες . . .

ΔΗΜΩΝ.

Ἄκουσον Δημόσθενες νὰ σοὶ περιγράψω ἐν ἐκτάσει καὶ λεπτομερείᾳ τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων καὶ θὰ ἴδῃς ὅτι ὀφείλεις ἀνυπερθέτως νὰ ἐλθῃς μεθ' ἡμῶν. Μετὰ τὴν ἀποφράδα ἐκείνην ἤτταν τῆς Κρανῶνος, τὴν ἀποτυχίαν τῆς τελευταίας ἐκείνης προσπάθειάς καὶ τὴν δι' ἐνεργείας τῶν ἐχθρῶν σου καὶ διὰ τὸν φόβον τοῦ Ἀντιπάτρου κατεδίκην σου εἰς θάνατον καὶ τὴν φυγὴν, ὁ Ἀντίπατρος κατήργησε τὴν Δημοκρατίαν τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἀντικατέστησεν αὐτὴν διὰ τῆς πλουτοκρατίας, προσδιωρίσας ὡς ἀπόλυτον ὄρον τοῦ δικαιώματος τοῦ νὰ ἦναι τις πολίτης Ἀθηνῶν περιουσίαν τοῦλάχιστον δισχιλίων δραχμῶν· τοὺς δὲ μὴ ἔχοντας τοσαύτην περιουσίαν ὡς στασιαστὰς, φιλοπράγμονας καὶ παραχοποιούς διέταξε νὰ ἀναχωρήσωσιν ἐκ τῆς πατρίδος αὐτῶν καὶ διευθυνθῶσιν εἰς Θράκην, ὥστε μόνον ἑννέα χιλιάδες πολιτῶν δύνανται πλέον νὰ μένωσιν εἰς Ἀθήνας φρουρούμενοι καὶ οὗτοι ὑπὸ τῆς ἰσχυρᾶς Μακεδονικῆς φρουρᾶς, ἡ ὁποία κατέλαβεν τὴν Μουνυχίαν . . .

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Σιώπα, σιώπα πλέον.

ΔΗΜΩΝ.

Ὅχι, ἄκουσον μέχρι τέλους. Οἱ καταδικασθέντες νὰ ἐγκαταλείψωσι τὸ πάτριον ἔδαφος Ἀθηναῖοι, οἱ ἀδελφοὶ μας οὗτοι, ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῶν ὁποίων ἐπέπεσεν ὡς κεραυνὸς τοῦ Διὸς ἡ ἀποτρόπαιος τῆς ἐξορίας ἀρὰ, ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων οἱ πατέρες ἀπέθανον ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδος, ἐκεῖνοι οἵτινες ἐπὶ τόσα ἔτη ἠγωνίσθησαν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ οἵτινες μετ' ὀλίγον καιρὸν ἴσως θὰ ἀκούσωσι τοὺς ἀδελφούς των νὰ ὀνομάζωσιν αὐτοὺς ξένους καὶ ἑτεροχθόνας, οἱ ἀδελφοὶ μας οὗτοι, Δημόσθενες, εἰκοσιδύο χιλιάδες τὸν ἀριθμὸν βλέποντες ἤδη ἀνοιγόμενον πρὸ αὐτῶν τὸν ἀκανθῶδη καὶ φρικτὸν τῆς ἐξορίας δρόμον, ἀναγκαζόμενοι νὰ διαφύγωσι τὴν Πατρίδα των, ἀναλογιζόμενοι τὴν τρομερὰν τύχην, ἣτις τοὺς ἀναμένει, βλέποντες ἤδη τοὺς γηραιούς καὶ ἀσθενεῖς γονεῖς των κλαίοντας, τὰς συζύγους των θρηνοῦσας καὶ τὰ ἀνήλικα τέκνα των γυμνά, πειναλέα, σκελετομόρφα, ἐξουδενισμένα ζητοῦντα τὸν ἄρτον αὐτῶν εἰς ξένην γῆν, ὁ λαὸς οὗτος, τὸ ἄλλοτε καύχημα τῶν Ἀθηνῶν καὶ πάσης

τῆς Ἑλλάδος μὴ δυνάμενος νὰ ζήσῃ ἐν τῇ πατρίδι του, διότι εἶναι πτωχὸς ἀναγκαζόμενος νὰ φύγῃ ἐκ τῆς χώρας, ἐν ἣ κείνται τὰ ὄστα τῶν προγόνων του φέρων ἐπὶ τῶν ὤμων του τοὺς γηραιούς γονεῖς καὶ σύρων ἀπὸ τῆς χειρὸς τὰ θρηνοῦντα τέκνα ὡς ἄλλος Αἰνείας, δυστυχέστερος ὁμοίως ἐκείνου, διότι δὲν δύναται νὰ φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τοὺς ἡφεστίους θεοὺς του, ὁ λαὸς λέγει οὗτος ἐν τῇ κρίσει ταύτῃ στιγμῇ ἐξύπνησε τρομερὸς καὶ πνέων θάνατον, ἐξύπνησε καὶ θέλει νὰ δι'ακινδυνεύσῃ τὸ πᾶν ὑπὲρ τοῦ παντός· ὅ,τι δὲν κατώρθωσαν οἱ λόγοι σοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων φιλοπατρίδων ῥητόρων τοῦτο κατώρθωσεν ἡ ἀπελπισία καὶ γνωρίζεις τί ἐστὶ ἀπελπισία ὀλοκλήρου λαοῦ. Ἡμεῖς δὲ οἱ νέοι, δραττόμενοι τῆς εὐκαιρίας ταύτης ἠρχίσασμεν ἐρεθίζοντες αὐτοὺς καὶ ἐξάπτοντες ἔτι μᾶλλον τὴν ἀπελπισίαν αὐτῶν. Τέλος διοργανισθείσης τῆς ἐπαναστάσεως, οἱ φίλοι ἀπέστειλαν ἡμᾶς πρὸς σέ ὅπως σοὶ ἐκθέσωμεν τὰ πάντα καὶ ὅπως σέ προσκαλέσωμεν νὰ ἐλθῆς καὶ βοηθήσῃς τοὺς ἀδελφούς σου, λησμονῶν τὰ πρὸς σέ ἀδικήματά των καὶ τὴν ἀχαριστίαν, διότι πικρῶς δι' αὐτὰ μετεμελήθησαν καὶ σέ ζητοῦσι συγγνώμην. Δημόσθενες, θὰ ἐγκαταλίπῃς τοὺς ἀδελφούς σου ; Δημόσθενες, θὰ κωφεύσῃς πρὸς τὴν κραυγὴν τῆς δδύνης τὴν ὁποίαν οὔτοι ἐκπέμπουσι ; θὰ ἀπωθήσῃς τοὺς βραχίονας τοὺς ὁποίους οἱ ἀδελφοὶ σου πρὸς σέ τείνουσι ;

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Τάλαιναί Ἀθῆναι, δυστυχισμένε λαέ ! ἀλλὰ τί μελετῶσι νὰ πράξωσι ;

ΔΗΜΩΝ.

Νὰ δράξωσι τὰ ὄπλα καὶ ὅ,τι ἄλλο σὺ διατάξῃς.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Νὰ δράξωσι τὰ ὄπλα ; καὶ ἔχουσι χρήματα ; ἄνευ χρημάτων οὐδὲν τῶν δεόντων δύναται νὰ γίνῃ.

ΔΗΜΩΝ.

Ἄν δὲν ἔχουσι χρήματα ἔχουσι βραχίονας καὶ τὴν ἀπελπισίαν.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Ναί, τοῦτο τὸ ἐννοῶ, ἀλλὰ νομίζεις ὅτι ὁ πόλεμος θέλει διαρκέσει μίαν μόνον ἢ δύο ἡμέρας ; Ἢ διαρκέσῃ μῆνας, ἴσως δὲ καὶ ἔτη καὶ ἄνευ χρημάτων τί δύναται νὰ πράξωσι ; οὐδὲν· διότι δὲν δύναται πεινασμένοι νὰ μάχωνται· ἐκτὸς τῶν Μακεδόνων θὰ ἔχωσι καὶ ἕτερον ἐχθρὸν, τρομερότερον καὶ ἀήττητον, τὴν πείναν. Αὐτοὶ ὅλοι εἶναι πένητες ὡς εἶπας· λοιπὸν τί δύναται νὰ πράξωσιν ἀφοῦ δὲν ἔχουσι τοὺς ἄλλους νὰ τοὺς ὑποστηρίξωσι διὰ τῶν χρημάτων ;

ΔΗΜΩΝ.

Μεταξὺ αὐτῶν εἶναι καὶ πολλοὶ πλούσιοι· ἐξ ἄλλου γνωρίζεις τὸν χαρακτήρα τοῦ Ἑλλήνος, οἱ φειδολότεροι καὶ φιλαργυρότεροι κατὰ τὴν ἐσχάτην ἀνάγκην θυσιάζουσι τὸ πᾶν.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Ἄλλ' εἶθε βέβαιοι ὅτι θὰ ἔχωμεν χρήματα ; διοργανίσατε καλῶς τὰ πράγματα ;

ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ.

Τὰ πάντα καλῶς ἔγουςι. Δημόσθενες, ἡ δὲ παρουσία σου ὡς καὶ ὁ νοῦς σου θὰ καταστήσῃ αὐτὰ ἔτι καλλίτερα· ἔμπρὸς λοιπὸν, πρὸς Θεῶν, ἀποφάσισον· μὴ ἀργοπορῶμεν, ἀργοπορία μιᾶς ὥρας εἰς τοιαύτας περιστάσεις ἐπιφέρει ἀκαταλόγηστον ζημίαν, ἴσως καὶ τὴν παντελῆ ἀποτυχίαν, ἴσως καὶ τώρα πλέον δὲν εἶναι καιρὸς· διότι ἀρκετὰ ἀργοπορήσαμεν κατὰ τὸν πλοῦν μας ἕνεκα τῶν ἐναντίων ἀνέμων. Μὴ δισταίξεις πλέον, Δημόσθενες· πρὸς Θεῶν, ἀποφάσισον· οἱ ἀδελφοί σου καὶ ἡ Πατρίς σὲ ἀναμένουσι.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ

Ὁ Δημοσθένης οὐδέποτε ἐδίστασε νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὴν Πατρίδα του. Πρὸ πολλοῦ ἀπεφάσισα. Ἐμπρὸς! ἄγωμεν εἰς Ἀθήνας· τὸ πλοῖόν σας εἶναι ταχύ ὡς εἶπατε, λοιπὸν ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἤμεθα εἰς Πειραιᾶ· ἄγωμεν.

ΔΗΜΩΝ.

Μεῖνε ὀλίγην ἔτι ὥραν ἐνταῦθα, Δημόσθενες· ἡμεῖς ὑπάγωμεν νὰ ἴδωμεν τί ἐπραξεν ὁ δοῦλος μου, τῷ διέταξα νὰ εἶπῃ τῷ πλοίαρχῳ νὰ φέρῃ τὸ πλοῖον πρὸ τοῦ ναοῦ. Ἄγωμεν, Κλεόβουλε (ἀναχωροῦσι ὁ Δημῶν καὶ ὁ Κλεόβουλος.)

ΣΚΗΝΗ Γ΄.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ καὶ ΦΙΛΩΝ.

ΦΙΛΩΝ.

Δημόσθενες, συναισθάνεσαι τὴν βαρύτητα τῆς ἀποφάσεως ταύτης καὶ τὰς συνεπείας τῆς ἐπιχειρήσεως; Πιστεύεις νὰ ἐπιτύχῃ τὸ κίνημα τοῦτο; Τίς μᾶς ἐγγυᾶται ὅτι δὲν εἶναι ἐξ ἐκείνων τῶν στιγμιαίων ὀρμῶν, αἵτινες εἰσὶ τοσοῦτον συχναὶ καὶ συνήθεις παρ' ἡμῖν καὶ αἵτινες διασκεδάζονται μετὰ τοσαύτης ταχύτητος μεθ' ὅσης ἐγεννήθησαν; Πισ εὐεῖς ὅτι θὰ δυνηθῆς νὰ διαφύγῃς τοὺς ὄνυχας τῶν Μακεδόνων; Πρὸ ὀλίγων ἔτι ὥρῶν ἐνταῦθα ἦλθον ἄνδρες τινὲς λέγοντες ὅτι ἐπεθύμουν νὰ ἴδωσι τὸν Δημοσθένην ὅπως ἀσπασθῶσι καὶ θαυμάσωσιν αὐτόν. Τίς αἶθεν ἂν δὲν ἦσαν ἢ μᾶλλον εἶμαι βέβαιος ὅτι οὗτοι ἦσαν κατάσκοποι. Τὸ κατ' ἐμέ δὲν συμμερίζομαι τὴν γνώμην σου. Εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ ἐκτεθῆς ἀνωφελῶς διότι δὲν ὑπάρχει πλέον ἐλπίς σωτηρίας, οἱ δέσαντες ἡμᾶς ἔδεσαν καλῶς καὶ στερεῶς.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Παῦσον ἰκέλον σκανδαλίζων με, ὦ Φίλων. Δὲν θέλω νὰ εἶπῃ τις ποτὲ ὅτι ὁ Δημοσθένης ἐκόρευεν εἰς τὴν φωνὴν τῆς Πατρίδος. Ἐάν οἱ ἀδελφοί μου ἀποτύχωσι, ὃ μὴ γένοιτο, ἄς ἀπολεσθῶ μετ' αὐτῶν· θὰ ἔχω κατὰ τὰς τελευταίας μου στιγμὰς τὴν παρηγορίαν ὅτι ἀποθνήσκω ἐν τῇ πατρίδι μου καὶ οὐχὶ ἐν τῇ ἐξορίᾳ.

ΦΙΛΩΝ.

Πρᾶξον ὅπως θέλεις, εἶσαι κύριος τῶν πράξεών σου, ἀλλὰ σοὶ προλέγω ὅτι προβλέπω ὀλέθρια ἀποτελέσματα, ἔχω κακὸν προαίσθημα.

ΣΚΗΝΗ Δ'.

Οἱ ῥηθέντες καὶ ὁ ΚΑΔΜΕΙΟΣ.

ΚΑΔΜΕΙΟΣ.

(Πλησιάζει βιαίως καὶ ὁμιλεῖ κρυφίως τῷ Φίλωνι.)

ΦΙΛΩΝ (πρὸς τὸν Κάδμειον.)

Εἶσαι βέβαιος ;

ΚΑΔΜΕΙΟΣ.

Βεβαιότατος.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Τί εἶναι ; τί τρέχει ; περὶ τίνος πρόκειται ;

ΦΙΛΩΝ.

Νομίζω ὅτι τὸ προαίσθημά μου δὲν με ἀπατά... εἴθε μὴ ἐπαληθεύσῃ. Τώρα, μετ' ὀλίγον μανθάνεις περὶ τίνος πρόκειται· ἄγωμεν Κάδμειε (ἀναχωρεῖ ὁ Φίλων μετὰ τοῦ Κάδμειου.)

ΣΚΗΝΗ Ε'.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Ἴδου λοιπὸν Δημόσθενες ἰδου λοιπὸν σοὶ ἀνοίγηται καὶ πάλιν εὐρὺ στάδιον ἀγώνων, πάλης καὶ δόξης, ἰδου σοὶ παρουσιάζεται καὶ πάλιν περίστασις ἵνα δείξης τὸ φλέγον τὴν ψυχὴν σου πῦρ· ἰδου πῦρ δι' οὗ θὰ καύσῃς τοὺς ἐχθροὺς σοῦ τε καὶ τῆς πατρίδος. Φωκίων, Φωκίων ἐὰν μέχρι τοῦδε ᾔσῃ σὺ ἡ κοπίς τῶν λόγων μου ἰδου ἦλθεν ἡ ὄρα ἵνα γίνω καὶ ἐγὼ κοπίς τῶν πράξεών σου καὶ τῶν σχεδίων σου Δημάδη ἐτοιμάσθητι, ὁ Δημοσθένης ἔρχεται νὰ σὲ ἐξοντώσῃ. Ἐὰν ἡ σκηνὴ τῆς ὁποίας πρόκειται νὰ γίνω τὸ κύριον πρόσωπον εἶναι ἡ τελευταία τοῦ μεγάλου τῆς ζωῆς μου δράματος, τόσον τὸ καλλίτερον, ἔσεται ἀξία τοῦ ὅλου δράματος. Ἐμπρὸς, ἅς δείξωμεν, ὅτι οἱ καλοὶ πολῖται εἶναι ὡς οἱ κύνες, εὐπειθεῖς καὶ ὑποτεταγμένοι εἰς τὰς ἰδιοτροπίας τῆς Πατρίδος ἀπέρχωνται στενάζοντες ὅταν αὕτη τοὺς διώκει ὅπως τρέξωσιν προθύμως καὶ σκυρτῶντες ὑπὸ χαρὰς ἅμα τοὺς ἀνακαλέσῃ· τρέμε Ἀντίπατρε ! νομίζεις ὅτι ὁ ἄσπονδον μῖσος κηρύξας κατὰ τῶν γιγάντων προκατόχων σου θὰ φοβηθῇ σὲ τὸν νᾶνον ; ὦ καὶ ἂν μὲ συλλάβῃς ἔτι θὰ σὲ διαφύγω λίαν εὐκόλως· τὴν ἔλευθερίαν μου πάντοτε παρ' ἐμοὶ φέρω· (χρούει ἐπὶ τοῦ στήθους του.) Ἄλλ' εἰσελθόμεν εἰς τὸ ἱερεῖον.

ΠΡΑΞΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ.

ΣΚΗΝΗ Α.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ καὶ ΦΙΛΩΝ.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Εἶσαι βέβαιος περὶ τούτου, Φίλων ;

ΦΙΛΩΝ.

Βέβαιος· ἡ πυρὰ αὕτη, τὴν ὁποίαν ἔχουσιν ἐπὶ τοῦ βράχου ἀναμμένην μοὶ δίδει τὴν ὑποψίαν ἢ μᾶλλον τὴν βεβαιότητα ὅτι εἶναι τὸ σημεῖον δι' οὗ εἰδοποιήθη ὁ ἀπὸ πολλοῦ παραπλέων ἴσως στόλος τῶν Μακεδόνων ὅτι εὐρισκόμεθα ἐνταῦθα καὶ τὸ ὁποῖον ἰδόντες οἱ Μακεδόνες ἔσπευσαν νὰ διευθυνθῶσι πρὸς τὰ ἐδῶ· βοηθούμενοι δὲ δυστυχῶς ὑπὸ τοῦ ἀνέμου· ἰδοὺ αὐτοὶ σχεδὸν φθάσαντες.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Εἶναι πολλὰ τὰ πλοῖα των ;

ΦΙΛΩΝ.

Πέντε ἢ ἕξ.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Ἄλλὰ τίς ἄρα ἠδυνήθη νὰ εἰδοποιήσῃ αὐτούς ;

ΦΙΛΩΝ.

Σοὶ εἶπον ὅτι ἐνῶ σὺ μὲν ὑπνωττες, ἐγὼ δὲ συνδιελεγόμεν μετὰ τοῦ Δημοσθένους καὶ Κλεοβούλου πρὸ τοῦ Ναοῦ ἦλθον περὶ τὴν αὐγὴν τρεῖς ἄγνωστοι, ἕξ ὧν ὁ εἷς μοὶ εἶπεν ὅτι εἶναι Ἀγάθων, ὁ ἄρχων τῆς νήσου ταύτης καὶ ὅτι μαθὼν, ὅτι ὁ Δημοσθένης εὐρίσκεται ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἰκέτης ἐπεύθει νὰ τὸν ἴδῃ, νὰ τὸν ἀσπασθῇ καὶ νὰ τῷ προσφέρῃ τὴν οἰκίαν του ὡς ἄσυλον· ἐγὼ ὑποπτεύσας δόλον τινὰ καὶ πλεχτάνην εἶπον ὅτι ὁ ἰκέτης περὶ οὗ ἤκουσεν εἶμαι ἐγὼ, ὀνομαζόμενος Δημογάρης καὶ ὢν ἀνεψιὸς τοῦ Δημοσθένους, ὅπερ ἴσως παρεξηγηθὲν ἔκαμε νὰ μὲ ἐκλάβωσιν ὡς αὐτὸν τὸν Δημοσθένην. Τοῦτο εἰπὼν ἀπέχωρησα μετὰ τῶν δύο ἡμετέρων. Λοιπὸν . . .

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Λοιπὸν ὑποπτεύεσαι τοὺς ἄνδρας τούτους ὡς Μακεδονικοὺς κατασκόπους ;

ΦΙΛΩΝ.

Ὁ ἀποτείνας πρὸς ἐμὲ τὸν λόγον εἶναι πραγματικῶς ὁ ἄρχων τῆς νήσου Ἀγάθων, ὡς ἔμαθον τώρα παρὰ τοῦ ἱερέως ὅστις τοὺς γνωρίζει καὶ τοὺς ἴδεν· ὁ εἷς δὲ τῶν ἄλλων δύο εἶναι συγγενῆς τοῦ Ἀγάθωνος καὶ κάτοικος τῆς νήσου ἀλλ' ὁ τρίτος, μοὶ εἶπεν ὁ ἱερεὺς ὅτι τῷ εἶναι πάντι ἄγνωστος καὶ νομίζει αὐτὸν ξένον·

αὐτὸν ὑποπτεύομαι ὡς κατάσκοπον καὶ πρέσβυν τοῦ Ἀντιπάτρου σταλλέντα ὅπως μάθῃ ἐὰν ἤμεθα ἐνταῦθα· ἐξ ἄλλου νομίζω ὅτι τὸν ἄνδρα τοῦτον τὸν ἴδον καὶ εἰς Ἀθήνας.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Λοιπὸν τὸ πᾶν τετέλεσται, τὸ σχέδιόν μας ματαιοῦται· χαῖρε λοιπὸν ὦ ὠ-
ραῖον ὄνειρον, χεῖρε ὦ ἱερὸν καὶ μέγα σχέδιον, χαῖρε, ὦ! χαῖρε διὰ παντὸς
ὦ ἐλευθερία τῆς Ἑλλάδος! καὶ αὐτοὶ λοιπὸν οἱ Θεοὶ ἐγένοντο ἐχθροὶ τῆς πόλεως
τῆς Παλλάδος, οἴμοι! οἴμοι! οἴμοι!

ΦΙΛΩΝ.

Πρέπει νὰ σκεφθῶμεν περὶ τινος μέσου σωτηρίας.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Οὐδὲν σωτηρίας μέσον ὑπάρχει πλέον.

ΦΙΛΩΝ.

Καὶ ἐντοσούτω πρέπει νὰ προσπλήσωμεν νὰ εὕρωμεν μέσον τι ὅπως μὴ πέ-
σης εἰς χεῖρας τῶν Μακεδόνων.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

᾽Ω! περὶ τούτου ἡσύχαζε, ποτὲ δὲν θὰ με λάβωσι ζῶντα.

ΣΚΗΝΗ Β΄.

Οἱ ῥηθέντες καὶ ΚΑΔΜΕΙΟΣ.

ΚΑΔΜΕΙΟΣ (τρέχων καὶ ἀνεστατομένην ἔχων τὴν φυσιογνωμίαν.)

Αὐθέντα! Αὐθέντα!

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Τί τρέχει, Κάδμειε, τί ἔπαθες.

ΚΑΔΜΕΙΟΣ.

᾽Ω! Πόσειδον τί συγκίνησις!

ΦΙΛΩΝ.

Πλὴν τέλος πάντων δμίλει.

ΚΑΔΜΕΙΟΣ.

Ἦραξε πρὸ τοῦ ναοῦ ἐν πλοιάριον καὶ ἐξῆλθον ἐξ αὐτοῦ . . .

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Μακεδόνες!

ΚΑΔΜΕΙΟΣ.

Ὅχι.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Ἄλλά;

ΚΑΔΜΕΙΟΣ.

Ἐφερε . . . ἰδοὺ ἔρχονται ἐνταῦθα, .. εἶναι ὀπισθεν τοῦ Ναοῦ. ἔτρεξα ἐγὼ ἐμπρὸς διὰ νὰ σᾶς εἰδοποιήσω.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Τί ἔφερε; τίς ἔρχεται; θὰ ὁμιλήσης;

ΦΙΛΩΝ.

Νομίζω ὅτι ὁ δυστυχῆς οὗτος παρεφρόνησε.

ΚΑΔΜΕΙΟΣ.

Ὅχι, δὲν παρεφρόνησα· ἰδοὺ αὐτοί.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Τὰ τέχνα μου! ὁ Κράτων! ἐνταῦθα!

ΣΚΗΝΗ Γ΄.

Οἱ ῥηθέντες ὁ ΚΡΑΤΩΝ καὶ τὰ ΔΥΟ ΠΑΙΔΙΑ.

ΚΡΑΤΩΝ (κρατῶν τὰ δύο παιδιά ἀπὸ τῶν χειρῶν καὶ
προβαίνων βιαίως.)

Αὐθέντα!

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Τέχνα μου! δυστυχῆ τέχνα! Κράτων τί ζητεῖτε; .. διὰ τί ἤλθετε;

Τὰ δύο παιδιά (ἐναγκαλιζόμενα τὸν Δημοσθένην.)

Πάτερ! πάτερ!

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Ἄλλὰ πρὸς Θεῶν λέγε, Κράτων, διατί ἤλθετε ἐνταῦθα;

ΚΡΑΤΩΝ.

Ὅπως φύγωμεν τοὺς Μακεδόνας καὶ ὅπως σὲ εἰδοποιήσωμεν ὅτι ἀνεκάλυψαν τὸ κατὰ φύγιόν σου καὶ ἐστάλη ὁ Ἄρχις μετὰ Θρακῶν στρατιωτῶν ἵνα σὲ συλλάβωσι καὶ σὲ ἀπαγάγωσι πρὸς τὸν Ἀντίπατρον. Σπεύσωμεν λοιπὸν νὰ φύγωμεν ἐντεῦθεν.

ΦΙΛΩΝ.

Δὲν εἶναι πλέον καιρὸς, ὁ Μακεδονικὸς στόλος ἔφθασε.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Ἔρχεται δ' Ἀρχίας, διὰ νὰ μὲ συλλάβῃ ;

ΚΡΑΤΩΝ.

Ναί, δ' Ἀρχίας, ὅστις, ὡς λέγεται, συνέλαβε καὶ τὸν Ἰπερίδην καὶ τὸν Ἀριστόνικον τὸν Μαραθώνιον καὶ τὸν Ἱμεραῖον τὸν ἀδελφὸν τοῦ Φαληρέως καὶ τοὺς ἄλλους.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Ἴδου λοιπὸν τὸ ὄνειρον τῆς νυκτὸς ταύτης πραγματοποιούμενον.

ΦΙΛΩΝ.

Ἄποῖον ὄνειρον ;

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Εἰσελθὼν κατὰ τὴν ἐπίμονον προτροπὴν σου εἰς τὸ ἱερεῖον ὅπως ἀναπαυθῶ καὶ ἡσυχάσω εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ ὕπνου, κατ' ἀρχὰς ἔμεινον ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἄυπνος σκεπτόμενος περὶ οὗ τινος σκέπτομαι πάντοτε, τέλος μὲ κατέλαβεν ὁ ὕπνος καὶ εἶδον κατ' ὄναρ ὅτι εὐρισκόμην εἰς Ἀθήνας, χαίρων τὴν εὐνοιαν τοῦ Δήμου ἀλλ' οὐχὶ ὡς Δημαγωγὸς καὶ Ῥήτωρ, ἀλλ' ὡς ὑποκριτὴς θεάτρου διαγωνιζόμεν ἡ δὴθεν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν πρὸς τὸν Ἀρχίαν τοῦτον. Ἴδου λοιπὸν ὅτι πρόκειται ὄντως νὰ διαγωνισθῶ πρὸς αὐτὸν ἓν τι ἐν ὡραίῳ, τῇ ἀληθείᾳ, Δράματι. Νομίζω δὲ ὅτι θὰ νικήσω ἐγώ.

ΦΙΛΩΝ.

Πρέπει νὰ μὴ διαγωνισθῆς διόλου.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Ἄλλὰ, φίλε, δὲν δύναμαι πλέον νὰ τὸ ἀποφύγω· ἰδὼν κατέχω τὸ θέατρον, ὁ δῆμος εἰδοποιήθη ἤδη καὶ θὰ δράμασιν ἀπαντῆς ὅπως παρευρεθῶσιν εἰς τὸν διαγωνισμὸν μας τοῦτον. Ἡ καταστροφὴ μάλιστα τοῦ δράματος θὰ ἦναι λίαν περίεργος, θὰ θαυμάσωσιν ὅλοι, σᾶς τὸ ὑπόσχομαι.

ΦΙΛΩΝ.

Δημόσθενες, δὲν εἶναι ἄκαιρος ἀπεισιγμάτων· πρέπει νὰ φύγωμεν ἐντεῦθεν· συναισθάνομαι τώρα καὶ ἐγὼ τὴν ἀνάγκην τῆς ἐντεῦθεν φυγῆς σου.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Καὶ ποῦ θὰ εὕρωμεν ἄσυλον ἀσφαλέστερον τοῦ ναοῦ τούτου ;

ΦΙΛΩΝ.

Νομίζεις ὅτι τὰ κτήνη ταῦτα σέβονται ναοὺς, Θεοὺς καὶ ἄσυλα ;

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Τότε λοιπὸν ἄγωμεν εἰς Ἀθήνας.

ΚΡΑΤΩΝ.

Εἰς Ἀθήνας ! ὦ ! μὴ πρὸς Θεῶν· ὁ θάνατός σου ἐκεῖ εἶναι βέβαιος.

ΣΚΗΝΗ Δ'.

Οἱ ῥηθέντες ΔΗΜΩΝ καὶ ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ (εἰσερχόμενοι βιαίως.)

ΔΗΜΩΝ.

Ἦλθον οἱ Μακεδόνες, ταχύνετε λοιπόν· εἰς τὸ πλοῖον ὀγλίγωρα... ἀλλὰ... τί βλέπω ὁ Κράτων!

ΚΡΑΤΩΝ.

Ναί, διέφυγον τοὺς ὄνυχας τῶν Μακεδόνων καὶ ἦλθον νὰ εἰδοποιήσω τὸν αὐθέντην μου ὅτι ἀνεκαλύφθη τὸ καταφύγιόν του καὶ ὅτι ἐστάλη ὁ Ἀρχίας, ἵνα τὸν συλλάβῃ· ἀλλ' οἴμοι! εἶναι ἀργὰ πλέον.

ΔΗΜΩΝ.

Ἄν ἔπρεπε νὰ ἀφήσητε τὰς Ἀθήνας ἀφοῦ ἐγνώριζες ὅτι ἡμεῖς ἦλθομεν πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ Δημοσθένους.

ΚΡΑΤΩΝ.

Τὰ τέκνα του διέτρεχον μέγαν ἐκ τῶν Μακεδόνων καὶ τῶν ἐχθρῶν του κίνδυνον. Διδόθη φήμη ὅτι ὁ Ἀντίπατρος θὰ λάβῃ αὐτὰ καὶ ἐπαπειλὼν νὰ τὰ φονεύσῃ ἀναγκάσῃ οὕτω τὸν Δημοσθένην νὰ παραδοθῇ ὅπως σώσῃ τὴν ζωὴν τῶν τέκνων του. Μαθὼν ἐγὼ τοῦτο ἔσπευσα νὰ παραλάβω αὐτὰ καὶ νὰ ἔλθω παρὰ τῷ πατρὶ αὐτῶν ὅπου θὰ ἦναι εἰς μεγαλειτέραν ἀσφάλειαν ἢ εἰς τὰς ἀχαρίστους καὶ ἐξουδενισθείσας Ἀθήνας.

ΦΙΛΩΝ.

Ἄφετε τοὺς λόγους τώρα καὶ τὰς διηγήσεις καὶ σπεύσωμεν νὰ σκεφθῶμεν τί πρέπει νὰ πράξωμεν.

ΔΗΜΩΝ.

Τί ἄλλο ἢ νὰ ἐπιβιβασθῶμεν ἐπὶ τοῦ πλοίου μου καὶ νὰ ταχύνωμεν πρὸς τὰς Ἀθήνας· τὸ πλοῖον εἶναι πρὸ τοῦ ναοῦ ἕτοιμον.

ΚΡΑΤΩΝ.

Μὴ εἰς Ἀθήνας, πρὸς Θεοῦ· θὰ τὸν φονεύσουν ὡς ἐφόνευσαν ὄλους τοὺς ἄλλους.

ΔΗΜΩΝ.

Τίς θὰ τὸν φονεύσῃ; ὁ Δῆμος ὄλος εἶναι ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἡ ὄρα τῆς ἐκδικήσεως καὶ τοῦ Δημοσθένους καὶ ἡμῶν ὄλων ἔφθασεν· ἐμπρὸς λοιπόν, μὴ χρονοτριβῶμεν, πρὸς Θεῶν.

ΚΡΑΤΩΝ.

Δῆμος δὲν ὑπάρχει πλέον ἐν Αθήναις, διότι δὲν δύναται νὰ ὀνομάσῃ τις Δῆμον τοὺς εὐαρίθμους ἐκείνους πλουσίους, οἵτινες ἔμεινον εἰς Ἀθήνας καὶ οἱ

τινες κύπτουσι τὸν αὐχένα καὶ ὑπακούουσι τυφλῶς πάσαν διαταγὴν τοῦ Μακεδόνος φρουράρχου τῆς Μουρυχίας, διὰ τὸν φόβον ἴσως μὴ ἀπωλέσωσι τὰ χρήματά των.

ΔΗΜΩΝ.

Καὶ οἱ ἄλλοι ;

ΚΡΑΤΩΝ.

Οἱ πλεῖστοι ἀνεχώρησαν ἴσως δὲ μέχρι τοῦδε ἀνεχώρησαν καὶ οἱ λοιποί.

ΔΗΜΩΝ.

Ἄνεχώρησαν ! καὶ διὰ ποῦ ;

ΚΡΑΤΩΝ.

Ἄγνοῶ διὰ ποῦ· νομίζω ὅμως ὅτι διὰ τῶν παρακλήσεων τοῦ φίλου του Φωκίωνος, ὁ Ἀντίπατρος συνεχώρησεν αὐτοῖς νὰ διασκορπισθῶσιν εἰς Πελοπόννησον.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Ἄνεχώρησαν ! δὲν ὑπάρχει πλέον Δῆμος εἰς Ἀθήνας ! Λοιπὸν ἄς ἔλθῃ τώρα ὁ Ἀρχίας· μὴ μοι λέγητε πλέον, φίλοι, νὰ φύγω ἐντεῦθεν· ἀπωλέσθησαν οἱ ἀδελφοὶ μου ἄς ἀπωλεσθῶ καὶ ἐγώ.

ΔΗΜΩΝ.

Τί λέγεις, Δημόσθενες· ἐμπρός ! μὴ ἀργοπορῶμεν πρὸς Θεῶν, μετ' ὀλίγον ἴσως οἱ Μακεδόνες θὰ ᾔναι ἐνταῦθα.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Τοὺς περιμένω.

ΔΗΜΩΝ.

Ἄλλὰ, πρὸς θεοῦ ! δὲν συλλογίζησαι τὰ τέκνα σου ; Ἰδέτα τὰ δυστυχεῖ πῶς σὲ βλέπουσιν περίλυπα καὶ δακρύνοντα. Δημόσθενες ἔλθῃ νὰ φύγωμεν.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Δὲν δύναμαι νὰ φύγω, δὲν δύναμαι νὰ φύγω· ἡ ζωὴ ἄνευ πατρίδος καὶ ἀδελφῶν εἶναι κόλασις καὶ ὁ θάνατος εἶναι εὐεργέτημα. Ἀπέθανον αἱ Ἀθῆναι ἄς ἀποθάνω καὶ ἐγώ.

ΔΗΜΩΝ.

Αἱ Ἀθῆναι ὑπάρχουσι καὶ τίς οἶδε τί οἱ Θεοὶ ὄρισαν; ἔλθῃ, ἄς ὑπάγωμεν νὰ ἐνωθῶμεν πρὸς τοὺς ἀδελφούς μας εἰς Πελοπόννησον καὶ συμμερισθῶμεν τὴν τύχην των... ἀφοῦ δὲν ἠδυνήθημεν νὰ τοὺς σώσωμεν. Καταφεύγωμεν εἰς τὴν Σπάρτην, ἣτις δὲν ὑπέκυψεν εἰς τὸν Μακεδονικὸν ζυγόν· καταφεύγωμεν πρὸς τὸν Ἀντίγονον, τὸν ἐχθρὸν τοῦ Ἀντιπάτρου, διὰ τοῦ ὁποῦ δύνασαι νὰ ἐλευθερώσῃς τὰς Ἀθήνας. Ἄλλὰ τάχυνον πρὸς Θεοῦ.

ΦΙΛΩΝ.

Τὴν γνώμην σου ταύτην εὐρίσκω ὀρθωτάτην Δῆμων· ἄγωμεν λοιπὸν Δημόσθενες πρὸς τὸν Ἀντίγονον.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Ματαίως φωνασκεῖτε καὶ στενοχωρεῖσθε. Δὲν ἀφίνω τὸν ναὸν τοῦτον· ἡ τελευταία ὥρα μου ἐσήμανε· ἀφετέ με νὰ ἀποθάνω ἐν ἡσυχίᾳ· ἐὰν φύγω ἐντεῦθεν κινδυνεύω νὰ πέσω ζῶν εἰς χεῖρας τῶν Μακεδόνων. Ἀναχωρήσατε σεῖς, λάβετε καὶ τὰ τέκνα μου μεθ' ὑμῶν καὶ ἐστὲ δι' αὐτὰ ἄλλοι ἐγὼ· δύστυνα πλάσματα! (ἐναγκαλιζέται καὶ ἀσπάζεται αὐτὰ) μένετε ὄρφανοὶ καὶ ἀπάτριδες. Οἴμοι, οἴμοι! ποῖα ἔσετ' ἄρα ἡ τύχη σας; ὁποιαδήποτε καὶ ἂν ἔσητε αὕτη, τέκνα μου, ἔχετε πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ παράδειγμά μου καὶ ἀγωνίζεσθε ὑπὲρ τῆς πατρίδος λησιμονῶντες τὴν πρὸς τὸν πατέρα σας ἀχαριστίαν τῆς. Ἐμπρός, φίλοι μου, χαίρετε καὶ ἀπέλθετε· ἀφετέ με εἰς τὴν τύχην μου. Φεῦ! οἱ ἀθάνατοι μὲ κατεδίκαναν, ἀλλὰ χαίρω ἐγὼ διὰ τοῦτο, διότι δὲν θὰ ἐπιζήσω ἵνα ἴδω τὸν παντελεῆ ὄλεθρον τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος, τὸν ὁποῖον φεῦ! βλέπω ἤδη. Σπεύσατε λοιπὸν, φίλοι, σπεύσατε νὰ φύγητε, υγιαίνετε σᾶς συσταίνω τὰ τέκνα μου καὶ τὸν γηραιὸν Κράτονα.

ΔΗΜΩΝ.

Νὰ φύγωμεν καὶ νὰ σὲ ἀφίσωμεν! Μᾶς ὑβρίζεις Δημόσθενες· ἔμπρός σέ λέγω, ἄγωμεν δὲν ἔχομεν καιρὸν πλέον, εἶναι ἀδύνατον νὰ σὲ ἀφήσωμεν, θὰ μεταχειρισθῶ τὴν βίαν Δημόσθενες.

ΣΚΗΝΗ Ε΄.

Οἱ ῥηθέντες καὶ ΠΟΛΥΦΗΜΟΣ.

ΠΟΛΥΦΗΜΟΣ.

Χαίρετε, ξένοι· τίς ὁ Δημοσθένης;

ΔΗΜΩΝ.

Διὰ νὰ τὸν προδόσητε; ὦ αἷσχος, αἷσχος ἐφ' ὑμῶν καὶ ἐπὶ τῆς νήσου ὑμῶν θὰ φέρητε αἰωνίως ἐπὶ τοῦ μετώπου ὡς στίγμα ἀνεξάλειπτον τὰς λέξεις « ἡμεῖς οἱ παραδόντες τὸν Δημοσθένην εἰς τοὺς Μακεδόνας· » αἷσχος, αἷσχος! ἡ Ἑλλάς ἀποκυρήττει τοὺς προδότας· δὲν εἴσθε Ἕλληνες.

ΠΟΛΥΦΗΜΟΣ.

Ἄδίκως ὑβρίζεις τὴν νῆσον μας, ὦ νέε· οὐδεὶς ἐπρόδωκε τὸν Δημοσθένην.

ΔΗΜΩΝ.

Καὶ αἱ ἐρωτήσεις τὰς ὁποίας μᾶς ἀπηθύνετε τὴν πρῶταν ταύτην, καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ βράχου πυρὰ, καὶ τὰ ἐλθόντα πλοῖα; εἶναι ὅλα τυχαῖα;

ΠΟΛΥΦΗΜΟΣ.

Ἀκούσατε· χθὲς ἀφίχθη ἐνταῦθα πρέσβυς τις τοῦ Ἀντιπάτρου φέρων ἐπιστολὴν τούτου πρὸς τὸν ἄρχοντα τῆς νήσου, ἐν ᾗ λέγει ὅτι μαθὼν τὴν ἐν Καλαυρία καταφυγὴν τοῦ Δημοσθένους διατάττει αὐτὸν νὰ τὸν παραδώσῃ τῷ

ἀναζητοῦντι αὐτὸν Ἀρχία. Ὁ Ἀγάθων κατ' ἀρχὰς εἶπεν ὅτι ὁ Δημοσθένης δὲν εὐρίσκεται εἰς τὴν νῆσον ταύτην· ὑποκριθέντος δὲ τοῦ πρέσβευς ὅτι ἔχουσι καλὰς περὶ τούτου πληροφορίας καὶ ὅτι εἰσὶν βέβαιοι ὅτι κάθηται ὁ Δημοσθένης ἰκέτης ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ποσειδῶνος, μετέβημεν τὴν πρῶϊαν ταύτην εἰς τὸν ναὸν ὅπου καὶ ἔλαβε χώραν ἢ σκηνὴν ἐκείνη, περὶ τῆς ὁποίας λέγεις καὶ μετὰ τὴν ὁποίαν ὁ πρέσβυς εἰπὼν ὅτι σᾶς γνωρίζει ὀνομαστί καὶ ὅτι ἡ παρουσία σας εἶναι ἀλάνθαστον σημεῖον τῆς ἐνταῦθα παρουσίας καὶ τοῦ Δημοσθένους ἔτρεξε καὶ ἤναψεν ἐπὶ τοῦ βράχου τὴν πυρὰν, τὴν ὁποίαν ἰδὼν ὁ περιπλέων Μακεδονικὸς στολίσκος ἔσπευσε νὰ διευθυνθῆ πρὸς τὰ ἐδῶ· ὁ Ἄρχων δὲν ἀντέτεινεν εἰς τοῦτο διὰ τὸν φόβον τοῦ Ἀντιπάτρου. Γνωρίζετε τοὺς ἄρχοντας καὶ μάλιστα τοὺς μικροὺς τούτους· εἶναι τύραννοι τῶν μικρῶν καὶ δοῦλοι τῶν μεγάλων. Ἐγὼ ὁμῶς, ὅστις δὲν εἶμαι ἄρχων καὶ δὲν φοβοῦμαι εἰμὴ τοὺς θεοὺς, βλέπων ἐρχομένους τοὺς Μακεδόνας καὶ κηδόμενος τοῦ Δημοσθένους καὶ παντός, ὅστις ἀγωνίζεται ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δόξης τῆς πατρίδος του καὶ τῆς ὅλης Ἑλλάδος πρῶτον ἠρέθισα τοὺς κατοίκους κατὰ τῶν Μακεδόνων καὶ τοὺς παρεκίνησα ἵνα ἀντισταθῶσιν εἰς τὸν ἀποβιβασμὸν αὐτῶν εἰς τὴν ξηρὰν, ὥστε ὑμεῖς λαβόντες καιρὸν νὰ δυνηθῆτε νὰ φύγητε, δεύτερον δὲ ἔτρεξα ἐνταῦθα νὰ σᾶς γνωστοποιήσω τοῦτο· οἱ Μακεδόνες ἀπεβιβάσθησαν μὲν εἰς τὴν ξηρὰν, ἀλλ' ἐρίζουσι μετὰ τοῦ Ἄρχοντος πρὸς τοὺς κατοίκους, οἵτινες ἐμποδίζουσιν αὐτοὺς νὰ προχωρήσωσι πρὸς τὸν ναὸν, λέγοντες ὅτι ἡ νῆσος εἶναι ἐλευθέρη καὶ δ' ναὸς ἄσυλον. Σπεύσατε λοιπὸν νὰ φύγητε.

ΔΗΜΩΝ.

Καὶ τίς μᾶς ἐγγυᾶται περὶ τῆς εἰλικρινείας σου καὶ τῆς ἀληθείας τῶν λόγων σου;

ΠΟΛΥΦΗΜΟΣ.

Οἱ Θεοί, τοὺς ὁποίους ἐπικαλοῦμαι μάρτυρας· ὁμνύων ἐπὶ τῆς φρικτῆς στυγῆς παγᾶληθῆ καὶ εἰλικρινῆ σᾶς λέγω.

ΔΗΜΩΝ.

*Ἀγῶμεν λοιπὸν, Δημόσθενες· μὴ προσπαθήσης νὰ ἀντισταθῆς, διότι θὰ σὲ ἀποκλέψω διὰ τῆς βίας.

ΦΙΛΩΝ.

*Ἀγῶμεν, Δημόσθενες, εἶναι τῶν θεῶν αὕτη βούλησις· χαῖρε ὦ ἀγαθὲ ξένη εἴθε οἱ θεοὶ νὰ σὲ ἀνταμείψωσι διὰ τὴν καλὴν πράξιν σου ταύτην.

ΠΟΛΥΦΗΜΟΣ.

*Ἐπραξα ὅ,τι ὀφείλει νὰ πράξῃ πᾶς Ἕλληνας· εἴθε εὐρητε ἀσφαλέστερόν τι κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς Ἑλλάδος καταφύγιον. (ὁ Δήμων καὶ ὁ Φίλων λαμβάνουν τὸν Δημοσθένην ἀπὸ τῶν βραχιόνων καὶ σύρουσιν αὐτὸν παρεκκολουθούμενοι ὑπὸ τοῦ Καδμείου τῶν παιδίων καὶ τοῦ Κράτωνος.)

ΠΡΑΞΙΣ ΠΕΜΠΤΗ.

(Τὸ ἔσω τοῦ Ναοῦ ἐν τῷ μέσῳ βωμὸς καὶ μέγα τοῦ Ποσειδῶνος ἄγαλμα.)

ΣΚΗΝΗ Α

ΑΓΑΘΩΝ, ΠΟΛΥΦΗΜΟΣ καὶ ὁ ἹΕΡΕΥΣ.

ΑΓΑΘΩΝ (προσερχόμενος βιαίως.)

Ποῦ εἶσαι, Πολύφημε ; θεῖ μου ! ἴδετε ὁποῖα συμφορὰ ἐπῆλθεν εἰς τὴν νῆ-
σον μας ; Τώρα τί θὰ πράξωμεν ; πῶς νὰ ἀποφύγωμεν τὸν ὄλεθρόν μας ; πῶς
νὰ κατευνάσωμεν τὴν ὀργὴν τοῦ Ἀντιπάτρου ; Οἴμοι ! οἴμοι ! δυστυχῆς ἐγὼ
ὄλωλα, ὄλωλα, ἀπώλωλα !

ΠΟΛΥΦΗΜΟΣ.

Τί ἔχεις ; διὰ τί ὀδύρεσαι ; τί ἔπαθες ;

ΑΓΑΘΩΝ.

Οἴμοι ! οἴμοι ! οἴμοι !

ΠΟΛΥΦΗΜΟΣ.

Τέλος πάντων θὰ ὀμιλήσης ; τὰ ἐπιφωνήματά σου οὐδὲν μοὶ λέγουσι.

ΠΟΛΥΦΗΜΟΣ.

Οἱ ἄθλιοι ! οἱ κακοῦργοι ! ἀπώλεσαν ἑαυτοὺς τε καὶ ἐμέ· δυστυχία, δυστυ-
χία ! τώρα τί θὰ γίνω ; ποῦ νὰ φύγω ; ἀναθεματισμένη ἡ ὥρα καθ' ἣν ἐπά-
τησε εἰς τὴν νῆσον μας !

ΠΟΛΥΦΗΜΟΣ.

Τίς ;

ΑΓΑΘΩΝ.

Ὁ ἐπάρατος οὗτος Δημοσθένης.

ΠΟΛΥΦΗΜΟΣ.

Ποῦ εἶναι ὁ Δημοσθένης ; τί σοὶ ἔκαμεν ὁ Δημοσθένης ;

ΑΓΑΘΩΝ.

Μὲ ἠφάνισε, μὲ κατέστρεψε, κατέστρεψε τὴν νῆσον μας.

ΠΟΛΥΦΗΜΟΣ

Ἄλλὰ τέλος πάντων λέγε, τί συνέβη ;

ΑΓΑΘΩΝ.

Γνωρίζεις τὰ κατὰ τὸν πρέσβυν καὶ τὰ λοιπὰ· ὁ περιπλέων στόλος ἔμω

ιδῶν τὴν πυρὰν ἦλθεν ἐπὶ τὴν νῆσον ὅπως συλλάβῃ τὸν ἐπάρατον τοῦτον Δημοσθένην, ὅλος δὲ λαὸς στασιάσας ἀντέστη εἰς τὴν ἀπόβασιν τῶν Μακεδόνων, φωνάζων ὅτι ἡ νῆσος εἶναι ἐλευθέα, ὁ ναὸς ἄσυλον καὶ ὁ καταφεύγων εἰς αὐτὸν δὲν δύναται νὰ ἀναχωρήσῃ εἰμὴ ἐξ ἰδίας βουλήσεως. Ὁ Ἀρχίας ἀφοῦ εἰς μάτην ἐπροσπάθησε νὰ πείσῃ αὐτοὺς διὰ τῶν λόγων ἠθέλησε νὰ μεταχειρισθῇ τὴν βίαν ἀλλ' οἱ πολῖται ἔτρεξαν εἰς τὰς οἰκίας των διὰ νὰ ὑπλισθῶσι καὶ νὰ ἀντισταθῶσι μὴ ἀκούοντες οὔτε τοὺς λόγους, οὔτε τὰς παρακλήσεις, οὔτε τὰς ἀπειλάς μου, ἀλλὰ τοῦναντίον ἠπειλοῦν αὐτοὶ ἐμὲ διὰ θανάτου ὡς προδότην, ἀνανδρὸν καὶ ἀνάξιον νὰ ἄρξῃ ἐπὶ γῶρας, τὰς ὁποίας προδίδω δῆθεν τοὺς νόμους, τὰ ἔθιμα, τὰς παραδόσεις καὶ τὴν ἐλευθερίαν· ὁ Ἀρχίας ἐξ ἄλλου νομίζει ὅτι ὁ λαὸς ἐστασίασεν ὑποκινήθεις ὑπ' ἐμοῦ, ὥστε εὐρίσκομαι μεταξύ δύο θανάτων καὶ ἠναγκάσθην νὰ καταφύγω εἰς τὸν ναὸν τοῦτον.

ΠΟΛΥΦΗΜΟΣ

Καὶ διὰ τοῦτο θρηνεῖς καὶ δούρεσαι ;

ΑΓΑΘΩΝ.

Πῶς ! εἶναι μικρὰ ταῦτα ; ὦχ ! οἱ ἀνόητοι κατεστράφησαν, κατέστρεψαν καὶ ἐμὲ διὰ τῆς ἀνοησίας καὶ τῆς ἀλλοκότου ἐλευθερίας των καὶ τῶν μεγάλων ἰδεῶν των. Νὰ ἴδωμεν ὅταν αὖριον ὁ Ἀντίπατρος στείλῃ ἰσχυρὸν στρατὸν ὅπως κατασκάψῃ τὸ τολμῆσαν νὰ ἀπειθήσῃ εἰς τὰς βουλὰς του νησιδίου τοῦτο, εἰς τί θὰ τοῖς ὠφελήσουν τὰ ὑψηλὰ αὐτὰ αἰσθήματα, ὁ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ἔρωσ των καὶ ὁ Δημοσθένης.

ΠΟΛΥΦΗΜΟΣ.

Μὴ τολμᾶς νὰ ὑβρίσῃς πράγματα τὰ ὅποια δὲν αἰσθάνεσαι καὶ δὲν δύνασαι νὰ ἐννοήσῃς. Ἠσύχασον καὶ παῦσον τοὺς θρήνους σου· τὰ πάντα διωροθοῦνται· ὁ Δημοσθένης δὲν εἶναι πλέον ἐνταῦθα.

ΑΓΑΘΩΝ.

Δὲν εἶναι πλέον ἐνταῦθα !

ΠΟΛΥΦΗΜΟΣ.

Ἄνεχώρησε πρὸ ὀλίγου. Μένε σὺ ἐνταῦθα ἐγὼ δὲ ὑπάγω νὰ συμβιβάσω τὰ πράγματα.

ΑΓΑΘΩΝ.

Πῶς θὰ τὰ συμβιβάσῃς ; εἶναι ἀδύνατον τοῦτο.

ΠΟΛΥΦΗΜΟΣ.

Μὴ σοὶ μέλλει. Θὰ πείσω τοὺς συμπολίτας ἡμῶν ὅτι δὲν πρέπει νὰ συγκρουσθῶσι πρὸς τοὺς Μακεδονικοὺς καὶ ἐπισύρωσιν οὕτω τὴν ὀργὴν τοῦ Ἀντιπάτρου καὶ τὸν πόλεμον κατὰ τῆς νήσου, ἀλλὰ νὰ συγγωρήσωσι τῷ Ἀρχία νὰ ἔλθῃ καὶ ἐξετάσῃ τὸν ναὸν εἰς τὸν ὁποῖον δὲν θὰ εὔρη πλέον τὸν Δημοσθένην διότι αὗτος ἀνεχώρησε πρὸ πολλοῦ· οὕτω τὸ πρᾶγμα συμβιβάζεται.

ΑΓΑΘΩΝ.

Τρέξον λοιπὸν, τρέξον πρὸς Θεῶν.

ΣΚΗΝΗ Β΄.

ΑΓΑΘΩΝ καὶ ὁ ΙΕΡΕΥΣ.

ΑΓΑΘΩΝ.

Τί δυστυχία! πόσον ἀνόητος εἶναι ὁ λαὸς οὗτος! τί τῷ μέλλει ἔάν ὁ Δημοσθένης ζῆ ἢ ἀπέθανεν, ἐάν τὸν συλλάβῃ ὁ Ἀντίπατρος, ὁ ὁποῖος εἶναι ἐχθρὸς τοῦ ἢ δὲν τὸν συλλάβῃ; Πρὸς τί ἐγὼ νὰ φανῶ πολέμιος τοῦ πανισχύρου Μακεδόνος δι' ἕνα ἀλύτην καὶ γυμνὸν ῥήτορα, ὅστις γνωρίζει νὰ λέγῃ μόνον μεγάλους λόγους καὶ ὀραϊὰς φράσεις καὶ ὅστις ἂν ἦτο καλὸς καὶ ἀγαθὸς δὲν καταδικάζεται ὑπὸ τῶν ἰδίων συμπολιτῶν του εἰς θάνατον; Τώρα τίς θὰ μᾶς σώσῃ ἐκ τῆς ὀργῆς τοῦ Ἀντιπάτρου τὸν ὁποῖον τρέμει ὅλη ἡ Ἑλλάς;

Ο ΙΕΡΕΥΣ:

Ὁ Ποσειδῶν.

ΑΓΑΘΩΝ.

Ὁ Ποσειδῶν;

Ο ΙΕΡΕΥΣ.

Ναί, διότι ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ ναοῦ του οἱ συμπολίται μας ἐξανέστησαν. Ἡ-θελες νὰ ἀρῆσωσι τοὺς Μακεδόνας νὰ ἔλθωσι καὶ βεβυλώσωσι τὸν ναὸν τοῦτον, τὸν ὁποῖον οἱ πατέρες μας ἴδρυσαν ὅπως χρησιμεύσῃ ὡς ἄσυλον εἰς τοὺς καταδιωκομένους καὶ τοὺς καταδίκους; Λοιπὸν πάντοτε περὶ τοῦ συμφέροντός σας καὶ μόνον θὰ φροντίζετε σεῖς οἱ Ἀρχόντες; λοιπὸν ἡ καρδιά ὑμῶν θὰ ἦναι πάντοτε σκληρὰ καὶ ἀναίσθητος; Θέλετε ὁ λαὸς τὸν ὁποῖον διοικεῖτε νὰ πολεμῆ καὶ νὰ χύνη τὸ αἷμα του μόνον ὑπὲρ τοῦ ὑμετέρου συμφέροντος καὶ οὐδέποτε ὑπὲρ τῆς θρησκείας του, τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἐλευθερίας; ἀντὶ νὰ τῷ δίδητε ὑμεῖς αὐτοὶ τὸ παράδειγμα τῆς πρὸς τὰ πάτρια καθιδρῆματα λατρείας καὶ ἀφοσιώσεως ὑβρίζετε αὐτὸν ὅταν ἐκπληρῆ τὸ ἱερὸν τοῦτον καὶ ἐλληνικὸν καθῆχον;

ΑΓΑΘΩΝ.

Ἄλλ' ἂν ὁ Ἀντίπατρος στείλῃ ἰσχυρὸν καθ' ἡμῶν στρατὸν, δυνάμεθα νὰ ἀντικρούσωμεν τὰς πολυπληθεῖς Μακεδονικὰς λεγεόνας;

Ο ΙΕΡΕΥΣ.

Ἡ θάλασσα εἶναι τοῦ Ποσειδόνος καὶ ἡ τρικυμία τὸ πνεῦμά του, οὐδέποτε ὁ Θεὸς θὰ συγχωρήσῃ εἰς τὰ πλοῖα τοῦ Ἀντιπάτρου νὰ πλησιάσωσιν εἰς τὴν ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ ναοῦ του ἀναστάσαν καὶ πολεμήσασαν νῆσον. Ἄλλὰ .. τίς ὁ θόρυβος οὗτος;... (ἀκούεσθαι θόρυβος.)

ΑΓΑΘΩΝ.

Εἶναι ἴσως ὁ Ἀρχίας... Πλὴν ὄχι... τίνες οὗτοι;

ΣΚΗΝΗ Γ'.

Οἱ ῥηθέντες ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ, ΔΗΜΩΝ, ΦΙΛΩΝ, ΚΑΔΜΕΙΟΣ,
ΤΑ ΔΥΟ ΠΑΙΔΙΑ, ΚΡΑΤΩΝ καὶ ΛΑΟΣ.

Ο ΙΕΡΕΥΣ.

Ὁ Δημοσθένης !

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ (πρὸς τὸν λαόν.)

Ἴδου ἐγὼ ὑπακούων εἰς τὴν ἐπιθυμίαν σου, ὦ γενναῖε καὶ ἀνδρεῖε λαέ τῆς Καλαυρίας. Σὲ εὐχαριστῶ ἡ λέξις λαὸς ἔσται λοιπὸν πάντοτε ἴση πρὸς γενναῖον, ὑψηλὸν, ἐνθουσιῶδει, ἀνδρεῖον, μισοτύραννον. Χαῖρε λοιπὸν ὦ γενναῖε καὶ συμπαθῆ λαέ, ἐν ἐμοὶ ὑποστηρίζεις οὐχὶ τὸν Δημοσθένην ἀλλ' ἀπλῶς ἓνα Ἕλληνα, οὐτινος ὄλη ἡ ζωὴ ὑπῆρξε διηνεχῆς κατὰ τῶν ξένων τυράννων πάλη· πλὴν φεῦ ! ἐπάλαιον μόνον διὰ τοῦ λόγου, οὐδὲν πλέον ἠδυνάμην· ἐὰν ἡ βρώμη μου ἦτο ἴση τοῦ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος ἔρωτός μου ἢ μᾶλλον ἂν οἱ Ἕλληνες ἤκουον τοὺς λόγους μου οὐδέποτε ὁ Μακεδὼν ἤθελε πατήσῃ τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος. Ἄλλως ὅμως οἱ Θεοὶ ὄρισαν, γεννηθῆτο τὸ θελημα τῶν ἀθανάτων. Μίαν παράκλησιν ἔχω ἤδη νὰ ἀποτείνω πρὸς ὑμᾶς καὶ σᾶς ἐξορκίζω εἰς τὸν προστάτην ὑμῶν Ποσειδῶνα νὰ ἀποδεχθῆτε αὐτήν. Μὴ ἐκτεθῆτε ἀνωφελῶς ὑπὲρ ἐμοῦ πολεμοῦντες τὸν Ἀρχίαν, ἄφετε αὐτὸν νὰ ἔλθῃ πρὸς ἐμὲ· σᾶς ὑπόσχομαι, ὦ ναι, σᾶς ὑπόσχομαι ὅτι ποτὲ δὲν θὰ δυνηθῆ νὰ μὲ ἀπαγάγῃ ζῶντα πρὸς τὸν Ἀντίπατρον· ἄφετε αὐτόν.

Ο ΛΑΟΣ.

Ὅχι ! ὄχι ! ποτέ !

ΔΗΜΩΝ.

Δημόσθενες ! ἄφες τὸν γενναῖον τοῦτον λαὸν νὰ ἐκπληρώσῃ ὅ,τι τὸ ἐλληνικὸν χρέος τῷ ὑπαγορεύει.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Διατί, νέε, θέλεις νὰ χυθῆ ἀνωφελῶς τὸ αἷμα τῶν ἀθῶων καὶ γενναιοψύγων κατοίκων τῆς νήσου ταύτης ; διατί θέλεις τόσοι οἰκογενειάρχαι νὰ ἀπωλεσθῶσιν ὑπὲρ ἐνὸς καὶ μόνου ἀνθρώπου, καταστάντος πλέον ἀχρήστου διότι δὲν ἔχει πλέον πατρίδα, καὶ διότι τὸ πᾶν τὸν κατατρέχει ; Καὶ τί εἶμαι ἐγὼ ; ἀπλοῦς ἄνθρωπος ὡς ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους θέλεις νὰ ἐκθέσῃς εἰς τὴν μάχαιραν τοῦ Μακεδόνο. ὦ ! ὄχι ! ποτέ ! ὁ Δημοσθένης ὑπεκίνησε πολλάκις καὶ ἐξώπλησε τοὺς Ἕλληνας κατὰ τῶν ξένων καὶ τῆς τυραννίας, ἀλλὰ ποτὲ δὲν θὰ συγχωρήσῃ νὰ χυθῆ κἂν μικρὰ τις ῥανὶς αἵματος ἐλληνικοῦ ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ Δημοσθένους. Ἐξ ἄλλου νομίζεις ὅτι οἱ θεοὶ εἶναι ξένοι εἰς ταῦτα πάντα ; Ὅχι ὦ ὄχι ! ἡ ὑπὲρ ἡμῶν ἀντίστασις τοῦ γενναίου τούτου λαοῦ, ἡ πληθὺς ἐκείνη τῶν λέμβων δι' ὧν οὗτοι περιεκύκλωσαν τὸ πλοῖον μας ἔτοιμον νὰ ἀποπλεύσῃ, κραυγάζοντες ! ὅτι ποτὲ δὲν θὰ ἀφήσῃσι τὸν Δημοσθένην νὰ ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς νήσου των διὰ τὸν φόβον μὴ τὸν συλλάβωσιν ἐν αὐτῇ οἱ Μακεδόνες, ἡ μέθη τῶν ναυτῶν σοι, οἱ ἐναντίοι ἄνεμοι τὸ ὄνειρον τῆς νυκτὸς ταύτης, τὰ πάντα

μοι διαβεβαιουῖσι ὅτι δάκτυλος θεῖος κινεῖ ταῦτα πάντα. Ἠσύχαζε λοιπὸν καὶ μὴ προσπαθῆς νὰ ἐξάψῃς τὰ πάθη τῶν γενναίων τούτων ξένων· σὲ τὸ παρακαλῶ, σοὶ τὸ διατάττω. Ὁ Ἀρχίας ποτὲ δὲν θὰ μὲ συλλάβῃ ζῶντα.

ΔΗΜΩΝ.

Δὲν σὲ ἐννοῶ.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Θὰ μὲ ἐννοήσῃς μετ' ὀλίγον... Ἴδου ὁ Ἀρχίας.

ΣΚΗΝΗ Δ'.

Οἱ ῥηθέντες, **ΠΟΛΥΦΗΜΟΣ**, **ΑΡΧΙΑΣ** καὶ στρατιῶται τοῦ Ἀρχίου
(εἰσπερχόμενοι ἐκ τῆς δεξιᾶς θύρας.)

ΠΟΛΥΦΗΜΟΣ.

Θεοί! τί βλέπω! ὁ Δημοσθένης! ὦ συμφορά! ὦ ἀπάτη! ὦ δυστυχία!

ΑΡΧΙΑΣ.

Χαῖρε, ὦ Δημόσθενες!

Ο ΛΑΟΣ (ὄρμῶν.)

Προδοσία, προδοσία! ἔξω οἱ Μακεδόνες, ἔξω οἱ βέβυλοι.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ (πρὸς τὸν λαόν.)

Καλαύριοι! στῆτε, σᾶς ἐξορκίζω εἰς τὸν θεὸν εἰς, τοῦ ὁποίου τὸν ναὸν εὕρισκόμεθα. Στῆτε· ἄς ἴδωμεν τί οὗτος θέλει (ὁ λαὸς ἀποσύρεται.)

ΑΡΧΙΑΣ.

Δημόσθενες, χαῖρε!

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Ἡ θεά σου βδελυγμὸν καὶ οὐχὶ χαρὰν δύναται νὰ προσενήσῃ. Τί ἐπιθυμοῖς; τίνα ζητεῖς;

ΑΡΧΙΑΣ.

Ζητῶ σέ.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Ἴδου ἐγώ· λέγε τί θέλεις;

ΑΡΧΙΑΣ.

Στέλλομαι ἀπὸ τοῦ Βασιλέως Ἀντιπάτρου ἵνα σὲ παρακαλέσω καὶ σὲ ἐξορκίσω νὰ ἔλθῃς μεθ' ἡμῶν παρ' αὐτῶ, ὅπου μεγάλαι τιμαὶ σὲ ἀναμένουσι.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Γνωρίζω ὅτι ἡ παρὰ τῷ Ἀντιπάλτρω ἀναμένουσά με τιμὴ εἶναι ὁ θάνατος.

ΑΡΧΙΑΣ.

Ἀπατάσαι, Δημόσθηνες. Ὁ Βασιλεὺς λησμονήσας τὸ παρελθὸν καὶ τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσός σου καὶ τὰς ἀντενεργείας, θεωρῶν τὰς κατὰ τῶν Μακεδόνων πράξεις καὶ τὰς υποκινήσεις σου ὡς ἐνδείξιν μεγάλης ἀρετῆς καὶ γενναίας ψυχῆς, διότι ἐξεπλήρεις οὕτω τὸ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος καθήκον σου καὶ θαυμάζων τὴν μεγαλοφυΐαν σου, ἣτις ἦτο τὸ μόνον φόβητρον τῶν βασιλέων Φιλίππου καὶ Ἀλεξάνδρου, ἡ μόνη τολμήσασα νὰ πολεμήσῃ καὶ μὴ υποκύψῃ εἰς αὐτοὺς δύναιμι, καὶ ἀναλογιζόμενος τὰς ὠφελείας καὶ τὴν δόξαν ἧς τινὰς δύναται νὰ ἀπολαύσῃ ἐγκολπούμενος τοιοῦτον μοναδικὸν ἄνδρα, σὲ προσκαλεῖ παρ' αὐτῶ καὶ σὲ παρακαλεῖ νὰ μὴ ἀπορρίψῃς τὴν πρόσκλησίν του ταύτην διαβεβαιῶν σοι καὶ ὑπισχνούμενος ὅτι τὸ κατ' αὐτοῦ ἄσπονδον μῖσος θὰ τραπῇ εἰς φιλίαν στενωτάτην καὶ εἰς εὐγνωμοσύνην ὅταν γνωρίσῃς αὐτὸν καλλίτερον καὶ μάθῃς τὰ φιλικὰ αἰσθήματα καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὸν θαυμασμόν, ἅτινα πρὸς σὲ ἐν τῇ καρδίᾳ του τρέφει καὶ ὁποῖα τιμαὶ παρ' αὐτῶ σὲ ἀναμένουσι.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Τιμὴ προερχομένη ἀπὸ τὸν Ἀντίπατρον εἶναι ἀτιμία.

ΑΡΧΙΑΣ.

Νομίζω ὅτι ὁ Ἀντίπατρος προτίθεται νὰ σὲ ἀναδείξῃ ἄρχοντα τῶν Ἀθηνῶν.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Ὁ βουλόμενος νὰ ἄρξῃ διὰ τῆς βίας ἐπὶ τῶν ἄλλων εἶναι ἄτιμος· οὐδέποτε ἐπεθύμησα νὰ ἄρξω ἐπὶ τῶν ἀδελφῶν μου, ἀλλὰ καὶ ἂν τοιαύτη τις ἐπιθυμία ἠδύνατο νὰ εἰσχωρήσῃ ἐν τῇ καρδίᾳ μου, θὰ ἐπεθύμουν νὰ ἄρξω διὰ τῆς κοινῆς τοῦ λαοῦ ἐκλογῆς καὶ ἐπὶ πολιτῶν ἐλευθέρων καὶ οὐχὶ κατὰ διαταγὴν καὶ διὰ τῆς ὑποστηρίξεως ἑνὸς ξένου ἐπὶ τῶν δεσμευμένων ἀδελφῶν μου.

ΑΡΧΙΑΣ.

Ἐχεις πολὺ αὐστηρὰς ἰδέας, Δημόσθηνες. Ἄλλ' ἔστω, ἐὰν δὲν θέλῃς νὰ γίνῃς Ἀρχὼν τῶν Ἀθηνῶν δύνασαι νὰ τὸ ἀποποιηθῆς καὶ νὰ μένης πλησίον τοῦ Βασιλέως καὶ διὰ τῆς φιλίας σου συντείνεις εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς τύχης τῆς πατρίδος σου· δὲν βλέπεις πόσα καλὰ γίνονται εἰς τοὺς Ἀθηναίους διὰ τῆς μεσιτείας τοῦ φίλου του Φακίονος; ἐξ ἄλλου τί μελετᾷς νὰ πράξῃς; ποῦ θὰ φύγῃς; οἱ συμπολίται σου σὲ κατεδίκασαν εἰς θάνατον· δὲν δύνασαι νὰ ἐπιστρέψῃς εἰς Ἀθήνας· μιμήθητι λοιπὸν τὸ παράδειγμα τοῦ Θεμιστοκλέους ὅστις ἐξοστραχισθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων κατέφυγε ποῦ; εἰς τὸν Ξέρξην, τοῦ ὁποίου κατέστρεψεν ὅλην τὴν δύναμιν καὶ ὅστις ἀντὶ νὰ ὠφεληθῇ τῆς περιστάσεως καὶ ἐχθρὸς ἦν φονεύων τὸν παρ' αὐτῶ καταφεύγοντα ἄσπονδον ἐχθρὸν καὶ καταστροφέα τοῦ τούνηκτιόν τὸν περιποιήθη καὶ τῶ ἐπιδαψίλευσε πᾶν εἶδος τιμῶν.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Ἀρχία, νομίζεις ὅτι ὁμιλεῖς πρὸς μεϊράκιόν τι πρὸς Ἰνδόν τινα ἀγνωσῶντα ὁποῖος τις ὁ Ἀντίπατρος καὶ ὁποῖος ὁ Ἀρχίας; Νομίζεις ὅτι ἀγνοῶ τὴν ἀποστολὴν καὶ τοὺς σκοπούς σου; Ἄγνοῶ, νομίζεις, ὅτι σταλλεῖς ὅπως μὲ σὺ λάβῃς καὶ μὲ φονεύσῃς καὶ βλέπων τὸ ὑπὲρ ἐμοῦ κίνημα τοῦ γενναίου φρονος τούτου λαοῦ, ὅστις οὐδόλως ὁμοιάζει ὑμῖν καὶ τῶ ἄρχοντι αὐτοῦ, ἐνεδύθη τὴν ἀλωπεκὴν καὶ θέλεις διὰ τῶν ἀπατηλῶν τούτων λόγων σου νὰ μὲ σύρῃς ἔξω τοῦ ἀσύλου τούτου, τὸ ὁποῖον ἐτόλμησας νὰ βεβλώσῃς διὰ τῆς παρουσίας σου;

ΑΡΧΙΑΣ.

Σοὶ ὁμνῶ εἰς ὅ,τι ἔχω ἱερώτερον ὅτι σοὶ λέγω ἀλήθειαν· οὐδένα κίνδυνον διατρέχεις.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Τότε πρὸς τί αὐτὸς ὁ ὄχλος τῶν στρατιωτῶν ; Βεβαίως ἵνα ἢ πρὸς Ἀντίπατρον πορεία μου γίνῃ θριαμβευτικὴ ἢ ὅπως μὲ φρουρῶσι καθ' ὁδὸν καὶ ἀπομακρύνωσιν ἀπ' ἐμοῦ πάντα ἐκ τῶν ληστῶν κίνδυνον ! τῇ ἀληθείᾳ δὲν ἐγνώριζον ὅτι ὁ Ἀντίπατρος εἶναι τόσον φιλοφρονητικὸς.

ΑΡΧΙΑΣ.

Συνοδεύομαι ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τούτων διότι πρὶν ἔλθω ἐνταῦθα ἐξετέλεσα καὶ ἄλλας ἐντολάς διὰ τὰς ὁποίας οὗτοι μοὶ ἦσαν λίαν ἀναγκαῖοι.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Γνωρίζω ὅτι εἶχες τῶνόντι τὴν ἐντολὴν νὰ συλλάβῃς ὅλους τοὺς κατὰ τῶν Μακεδόνων ἀγωνισθέντας καὶ ἀναγκασθέντας εἶτα, ὡς ἐγὼ, νὰ φύγωσιν ἐξ Ἀθηῶν· ὅτι συνέλαβες τὸν Ὑπερίδην, τὸν Ἰραῖον καὶ λοιποὺς καὶ ὅτι ἦλθε τώρα καὶ ἡ σειρά μου.

ΑΡΧΙΑΣ.

*Ὅχι, Δημόσθενες οἱ φόβοι σου εἶναι μάταιοι, σοὶ ὁμνῶ καὶ πάλιν εἰς ὅ,τι ἔχω ἱερώτερον ὅτι...

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Ἀρχία οὔτε ὑποκρινόμενος ἐν θεάτρῳ ὡς ἡθοποιὸς μὲ ἔπεισας πώποτε οὔτε τώρα ὡς πρέσβυς θὰ μὲ πείσης. Τὰ ἐπιχειρήματά σου εἶναι ἴσως καλὰ δι' ἀνοήτους ἑταίρους σου· καὶ τοὺς ὄρκους σου δὲν πιστεύω, διότι γνωρίζω ὅτι οὐδὲν ἔχεις ἱερόν. Εἰς μάτην λοιπὸν δαπανᾷς τὸν πλοῦτον τῆς εὐγλωττίας σου· φύλαξέ τον, θὰ σοὶ χρειασθῇ ἴσως αὔριον. Ὑπαγε λοιπὸν, ὑπαγε πρὸς τὸν Ἀντίπατρον καὶ εἰπέ αὐτῷ ὅτι τὰς τιμὰς καὶ τὰ δῶρα ἅς τὰς ἐπιδαφιλεύσῃ εἰς σέ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἀτίμους δούλους του· ἐγὼ τὰς ἀπορρίπτω καὶ τὰς περιφρονῶ ὡς περιφρονῶ καὶ ἐκεῖνον ὅστις μοὶ τὰς προσφέρει. Ὑπαγε καὶ μὴ μολύνεις πλέον τὸν ναὸν διὰ τῆς παρουσίας σου.

ΑΡΧΙΑΣ (ὀργήλως).

Πρὸς ἐμέ διμιλεῖς οὕτως ; Ἄφρων, ἀγνώεις ὅτι ἡ ζωὴ σου εἶναι εἰς χεῖρας μου. Ἐγέρθητι ἀμέσως, ἄθλιε, καὶ ἀκολούθη μοι, ἵνα μὴ σέ σύρω διὰ τῆς βίας.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Εὐγε ! τώρα διμιλεῖς κατὰ τὴν φύσιν σου καὶ ὡς αἰσχρὸν τοῦ Ἀντιπάτρου ὄργανον, καθήμενον ἐπὶ τοῦ μακεδονικοῦ τρίποδος.

ΑΡΧΙΑΣ (ὀρμών κατ' αὐτοῦ).

Ἐγέρθητι σοὶ λέγω, ἄθλιε· στρατιῶται, συλλάβετέ τον.

ΔΗΜΩΝ.

(σύρων ἐκ τοῦ κόλπου του ἐγχειρίδιον καὶ ὀρμῶν κατὰ τοῦ Ἀρχίου).

Ὅπισω, κακούργε ! μὴ τολμᾷς ἵνα τὸν ἐγγίσης, διότι ἄλλως, πίπτεις νεκρὸς ἀμέσως.

Ο ΙΕΡΕΥΣ (πρὸς τοὺς στρατιώτας).

Ὅπισω βέβυλοι ! τολμᾶτε ἵνα βάλῃτε χεῖρα ἐπὶ ἐνὸς ἱκέτου τοῦ Ποσειδῶνος ; δὲν βλέπετε ποῦ εἶσθε ; δὲν βλέπετε τὸν ναὸν τοῦτον ; ἀπωλέσατε λοιπὸν πᾶν ἀνθρώπινον αἴσθημα καὶ αὐτὸ τὸ πρὸς τοὺς θεοὺς σέβας ; ὁ ἄνους ἀρχηγὸς σας θὰ σᾶς ὑπερασπίσῃ κατὰ τῆς ὀργῆς τῶν ἀθανάτων ; (Οἱ στρατιῶται ὀπισθοχωροῦσι περίτρομοι.)

Ο ΛΑΟΣ (προχωρῶν).

Ἐξω, ἔξω οἱ βέβυλοι .

ΑΡΧΙΑΣ.

Δωτέ μας τὸν Δημοσθένην καὶ εὐθὺς ἀναχωροῦμεν.

Ο ΛΑΟΣ (προτείνων τὰ ὄπλα).

Ἐξω ! ἔξω ἢ σᾶς σφάζομεν ὄλους τώρα.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ (πρὸς τὸν λαόν).

Ἄδελφοί, σᾶς εὐχαριστῶ· μὴ ἀντίστασθε· ἐγὼ ἀπεφάσισα, καὶ ἀπεφάσισα ἵνα ἀκολουθήσω τὸν Ἀρχίαν. (Πρὸς τὸν Ἀρχίαν). Ναί, Ἀρχία, θὰ σὲ ἀκολουθήσω, δός μοι μόνον καιρὸν ἵνα γράψω ἐπιστολὴν τινα εἰς Ἀθήνας καὶ εἶτα ἄγωμεν πρὸς τὸν Ἀντίπατρον. (Ὅλοι ἴστανται ὡς ἐμβρόντητοι. Ὁ δὲ Δημοσθένης κἀθηται παρὰ τὸν βωμὸν καὶ ἔξαγαγὼν ἐκ τοῦ κόλπου του δελτίον καὶ γραφίδα γράφει δύο ἢ τρεῖς λέξεις καὶ εἶτα προσποιούμενος ὅτι σκέπτεται φέρει τὴν γραφίδα εἰς τὸ στόμα του καὶ βυζάνει αὐτήν.)

ΚΑΔΜΕΙΟΣ (ὀρμῶν δύο βήματα).

Αὐθέντα, τί κάμνεις ! ὦχ, θεέ μου ! ἐδηλητηριάσθη ! ἡ γραφὶς αὐτὴ εἶναι δηλητηριασμένη.

ΔΗΜΩΝ.

(ὀρμῶν καὶ ἀποσπῶν τὴν γραφίδα ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ Δημοσθένους.)

Δημόσθενες, τί κάμνεις !

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

ὦ, μάταιοι οἱ ἀγῶνές σου ! πρὸ τοῦ ἐν τῇ γραφίδι ταύτῃ δηλητηρίου ἔλαβον ἄλλο δραστηριώτερον· (μειδιῶν) τὸ τῆς γραφίδος εἶναι ἀπλοῦς βοηθὸς τοῦ πρώτου. (Ἐγειρόμενος καὶ τείνων τὴν χεῖρα·) Ἀρχία, εἶπέ τῷ Ἀντιπάλτρω ὅτι ὁ Δημοσθένης αὐτοχειριάζεται ἀλλὰ δὲν παραδίδεται· ἐγεννήθη ἐλεύθερος καὶ ἀποθνήσκει ἐλεύθερος. Σᾶς ἀφίνω τὸ σῶμά μου· ἐλπίζω ἵνα μὴ τὸ βεβυλώσητε. Ἴδου... (ὠχρίᾳ καὶ πίπτει ἐπὶ τῶν βαθμίδων τοῦ βωμοῦ. Τρέχουσιν ὁ Φίλων

ὁ Δήμιον καὶ ὁ Κλεόβουλος πρὸς αὐτόν). Τὰ τέκνα μου, ποῦ εἶναι τὰ τέκνα μου διὰ τὰ τὰ ἀσπασθῶ τὸν ὑστάτον ἀσπασμόν; (ὁ Κράτων ὁδηγεῖ πρὸς αὐτὸν τὰ δύο τεκνία). Χαίρετε, δυστυχῆ τέκνα μου! χαίρετε διὰ παντός· τίς οἶδε ἠποία ἔσεται ἡ τύχη σας; φεῦ! σκληρὰ καὶ οἰκτροτάτη! θὰ μεγαλώσητε ἐν τῇ δουλείᾳ καὶ πανόρφανα! Φίλων, Δήμιον εἰς σᾶς παραοἶδω τὰ δυστυχῆ ταῦτα ὄντα· δὲν ἔχουσι κανένα,.... δὲν ἔχουσι μητέρα, δὲν ἔχουσι πατέρα, δὲν ἔχουσι πατρίδα.... Πατρίς! ὦ! χαῖρε, χαῖρε, ὦ πατρίς μου, χαῖρε, ὦ ὡραία Ἑλλάς μου, χαίρετε ὦ Ἀθηναί, γῆ ἱερά καὶ παμφιλτάτη! ἐπεθύμουν νὰ σὲ βλέπω πάντοτε μεγάλην, ἰσχυρὰν καὶ ἀδουλωτον. πλὴν φεῦ! σὺ μὲν ὑπεδουλώθης ἐγὼ δὲ, ὁ ὑπὲρ μόνης τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δόξης σου ἀγωνισθεῖς, ὁ διὰ σοῦ καὶ διὰ σὲ μόνον ζήσας ἀποθνήσκω μακρὰν σου... Οἴμοι δὲν ἔχω οὐδ' αὐτὴν τὴν πένθιμον καὶ ὑστάτην παρηγορίαν ὅτι θὰ ταφῶ εἰς τινὰ γωνίαν τοῦ ἱεροῦ ἐδάφους σου!... τὰ σβυνόμενα βλέμματά μου δὲν βλέπουσι τὸν φίλον ὀρίζοντα, τὸν ὁποῖον ἀνοιγόμενα τὸ πρῶτον εἰς τὸ φῶς ἀπήντησαν!... τὰ ψυχρὰ ὀστά μου δὲν θὰ ἀναμυθῶσι μετὰ τῶν ὀστέων τῶν πατέρων μου καὶ δάκρυ φίλου δὲν θὰ ριντίσῃ ἴσως ποτὲ τὸ μαῦρον χῶμα τοῦ εἰς ξένην γῆν λησμονημένου τάφου μου... ὦ πατρίς μου, τὸ κῦμα τῆς θαλάσσης ταύτης ἄς σοὶ φέρῃ τὸν τελευταῖον ἀσπασμόν ἐκείνου, ὅστις τοσοῦτον σὲ ἠγάπησε, ὅστις διὰ σὲ ἀποθνήσκει... Οἴμοι! ἀποθνήσκων ὁ υἱός σου ἀντὶ φωνῆς παρηγόρου, καθιστώσης ὀλιγώτερον ὕδνηρον τὸν θάνατόν του ἀκούει τὴν σπαραξικάρδιον τῆς ὀδύνης σου κραυγὴν, ἀκούει τὴν οἰμωγὴν τοῦ θανάτου σου, τὸν κρότον τῆς πτώσεώς σου! (κρύπτει τὸ πρόσωπον ἐντὸς τῶν χειρῶν καὶ κλαίει μακρὰ σιωπῆ.)

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ.

Πάτερ, πάτερ!...

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ (ἀσπαζόμετος αὐτὰ καὶ σπασμωδῶν.)

Δυστυχῆ! δὲν ἔχετε πλέον· πατέρα... (δεικνύων τὸν Φίλιωνα καὶ τοὺς ἄλλους φίλους) ἰδοὺ οἱ Πατέρες σας. Φίλοι, χαίρετε καὶ σεῖς, χαίρετε διὰ παντός.. μὴ θρηνηῖτε, ἀποθνήσκω ἀδέσμευτος... Χαῖρε καὶ σὺ, ὦ φιλοξενος νῆσος! Δέχθητι τὰ ὀστά τοῦ Δημοσθένους... οἱ ζέφυροί σου ἄς φέρουσιν εἰς τοὺς ἀδελφούς μου τὸ τελευταῖον χαῖρε... οἱ στεναγμοὶ τῆς ἐναγκαλιζομένης σε θαλάσσης καὶ ἡ ἰαχὴ τῶν κυμάτων σου ἔσονταί ἢ αἰώνιος κατὰ τῶν τυράννων τῶν Ἀθηναίων ἀρὰ μου... καὶ ὅταν ἔλθῃ ἡ μεγάλη τῆς Ἀναγεννήσεως ἡμέρα.. (ἐγείρετε βιαίως καὶ ὡς ἐμπνευσμένος) Ναί... ἡ Ἑλλάς τῶρα πίπτει... πλὴν πάλιν θὰ ἀνεγερθῇ... ἔθνη ἐπὶ ἔθνων συσσωρεύονται... εἰσβάλλουσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα... ὑποδουλώνουσιν αὐτήν... ὁ θάνατός της γίνεται ζωὴ τῶν ἄλλων... τοιαύτη ἡ τύχη... τοιοῦτος ὁ νόμος ὁ διέπων ὅλα τὰ ἔθνη... ἰδοὺ αὐτὴ ἐξηλείφθη ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς γῆς... τὸ ὄνομά της λησμονεῖται... ὦ θεέ μου.. δυστυχία... πλὴν ὄχι! ἰδοὺ μακρὰν, μακρὰν, εἰς τὸν ὀρίζοντα... ἐκεῖ κάτω ἀνατέλλει εἰς ἀστήρ... Ὁ ἀστὴρ οὗτος στέφει τὴν κεφαλὴν περικαλοῦς νεάνιδος... ἰδοὺ ὁ ἀστὴρ καὶ ἡ νεάνις ὑψοῦνται... ὑψοῦνται... ὑψοῦνται καὶ μεγαλύνονται... προχωροῦσι... ἡ νεάνις αὐτὴ φέρει μανθῶσαν κυανόλευκον καὶ κρατεῖ εἰς χεῖρας νεόμορφόν τι σῆπτρον... εἶναι σταυρός... ὦ τὴν ἀναγνωρίζω ἐγὼ... τὴν ἀναγνωρίζω τὴν νεάνίδα ταύτην... εἶναι ἢ ἐκ τῆς τέφρας τῆς ἀναγεννομένη Ἑλλάς! ὦ! χαῖρε... χαῖρε... χαῖρε! (προχωρεῖ

δύο ἢ τρία βήματα ἔχων τεταμμένους τοὺς βραχίονας καὶ πίπτει ἐπὶ τοῦ
ἐδάφους καὶ ἐκπνέει.)

ΦΙΑΩΝ (καλύπτων αὐτὸν διὰ τοῦ μανδύου του.)

Τάλαινα Ἑλλάς!

(Πίπτει ἡ αὐλαία.)

ΣΠΟΥΔΑΙΟΝ ΠΑΡΟΡΑΜΑ.

Εἰς τὸν Πίνακα τῶν προσώπων τοῦ **ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ** ὅπου ὑπάρχει
ΚΡΑΤΩΝ γράφον **ΚΑΔΜΕΙΟΣ** καὶ ὅπου **ΚΑΔΜΕΙΟΣ** γράφον **ΚΡΑΤΩΝ**.
Τὰ ἄλλα παροράματα ἀφίνωμεν εἰς τὴν ἐπιείκειαν τοῦ Ἀναγνώστου μας.

Ἐξαιτούμεθα τὴν συγγνώμην τῶν Κυρίων Συνδρομητῶν μας. Ἀον. Διὰ τὴν
ἐπὶ 8 ὄλους μῆνας ἀργοπορίαν τῆς δημοσιεύσεως τοῦ ἔργου μας. Τὰ Ναυ-
πλιακὰ, μακροχρόνιος φυλάκισις καὶ μακρὰ καὶ βαρεῖα ἀσθένεια, ἐμπόδισαν ἡ-
μᾶς ἀπὸ τῆς ταχείας δημοσιεύσεως. Βον. Διὰ τὴν μὴ ἐκτύπωσιν τῶν ὀνο-
μάτων αὐτῶν, διὰ λόγους λίαν ἰσχυροῦς. Πειπίσμεθα ὅτι ὀλίγοι ἔμει-
νον οἱ νομίζοντες ὅτι ὁ **ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΚΚ. ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ** εἶ-
ναι ἀσφαλέςτατον διὰ τὴν ἀθανασίαν διαβατήριον.

Ἐν Ἀθήναις 7 ὀκτωβρίου 1862.

A. Z.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000013224

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

